

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta
Katedra práva životního prostředí

Lov a jeho právní úprava

Dizertačná práce

Riešiteľ: **Mgr. Ľubomír Bubelíny**

Školiteľ: Prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.

Dátum vypracovania práce (uzatvorenia rukopisu): 25. 05. 2014

Prehlasujem, že som predkladanú dizertačnú prácu vypracoval samostatne, za použitia zdrojov a literatúry v nej uvedených a riadne citovaných, a že práca nebola využitá k získaniu iného alebo rovnakého titulu.

V Prahe dňa 25. 05. 2014

Ďakujem všetkým, bez ktorých by sa táto dizertačná práca nezrodila, predovšetkým Prof. JUDr. Milanovi Damohorskému, DrCs. za jeho cenné rady a odborné vedenie pri jej spracovaní, manželke Barbore a synovi Matúšovi za neustálu podporu a trpezlivosť, a rodičom, ktorí ma priviedli k správne mu vzťahu k prírode a všemožne podporovali počas štúdia.

Obsah

Úvod	1
I. Vnútroštátna právna úprava lovu vybraných štátov Strednej Európy.....	10
I.1. Všeobecne.....	10
I.1.1. Zver	10
I.1.2. Vodný živočích	17
I.1.3. Ochrana genofondu	20
I.1.4. Vlastnícke právo.....	33
I.1.5. Zhrnutie	48
I.2. Podmienky lovu.....	51
I.2.1. Subjekty.....	51
I.2.2. Poľovné a rybárske revíry	67
I.2.3. Doby	95
I.2.4. Spôsoby	103
I.2.5. Zhrnutie	121
II. Únijné právo	128
III. Medzinárodné právo.....	152
IV. Úvahy <i>de lege ferenda</i>	163
Závery.....	171
Zhrnutie	180
Summary	182
Literatúra	184
Kľúčové slová	189
Anotácia	190
Abstract	191
Prílohy	192

Úvod

Ľudská spoločnosť je od počiatku svojho vývoja neoddeliteľne spojená s lovom voľne žijúcich živočíchov. Pôvodne lov predstavoval spôsob obživy, získavanie potravy pre prežitie¹. Postupne s rozvojom spoločenských vzťahov dochádzalo k oslabovaniu funkcie lovu voľne žijúcich živočíchov ako spôsobu obstarávania obživy, a z lovu sa stávala kratochvíľa vyšších skupín obyvateľstva, rovnako tak dochádzalo aj k vývoju právnej úpravy lovu.

Historický exkurz právnou úpravou lovu nie je cieľom tejto dizertačnej práce, a preto v nej bude historická metóda použitá len v obmedzenom rozsahu, a to len u konkrétnych inštitútov tam, kde to bude potrebné za účelom poskytnutia lepšieho prehľadu, prípadne tam, kde bude nevyhnutné popísať a vysvetliť konkrétne historické okolnosti vzniku toho ktorého inštitútu. Historickému vývoju právnej úpravy lovu z vyššie uvedeného dôvodu nebude venovaná samostatná kapitola.

Úvodom je tiež nutné uviesť, že vzhľadom na obmedzený rozsah dizertačnej práce nebude možné, aby dizertačná práca poskytla komplexný obraz právnej úpravy lovu a všetkých jeho aspektov, tzn. lovu v širokom slova zmysle, ktorým sa myslí, okrem bežného výkonu práva poľovníctva a rybárskeho práva, aj morský či sladkovodný rybolov vykonávaný priemyselným spôsobom.

Cieľom tejto dizertačnej práce, resp. výskumu, ktorý jej napísaniu predchádzal, je poskytnúť prehľad o právnej úprave lovu v užšom slova zmysle, tzn. lovu vykonávanom predovšetkým fyzickými osobami, a to predovšetkým v ich voľnom čase. Pokiaľ nebude ďalej výslovne uvedené inak, tak pojmy lov, poľovníctvo, rybolov, výkon práva poľovníctva, a výkon rybárskeho práva sú v tomto texte používané v užšom slova zmysle, tzn. ako činnosť jednotlivých fyzických osôb vykonávaná iným ako priemyselným spôsobom.

V dnešnej dobe je lov voľne žijúcich živočíchov (zveri a rýb) pomerne podrobne upravený právnymi predpismi. Spravidla sa jedná o zvláštne zákony, typicky zákon o poľovníctve (*zákon o myslivosti; Hunting Act; Jagdgesetz; Ustawa Prawo łowieckie*) a zákon o rybárstve (*zákon o rybářství; Fisheries Act; Fischereigesetz; Ustawa o rybactwie*). Lov zveri a rýb všeobecne predstavuje získavanie a zmocňovanie sa voľne žijúcich živočíchov. Právne predpisy niektorých štátov lov definujú, a iné túto definíciu postrádajú.

Český zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti (ďalej len „zákon o myslivosti“) definíciu lovu neobsahuje, aj keď pojem „lov“ je v ňom používaný pomerne často, na druhej strane zákon č.

¹ Bakoš, A., Hell, P.: Poľovníctvo 1, PaRPRESS, Bratislava, 1999, s. 217.

99/2004 Sb., o rybářství (ďalej len „zákon o rybářství“ alebo „český zákon o rybářství“) v ustanovení § 2 písm. j) definuje lov ako „činnost směřující k ulovení ryby nebo vodního organismu v rybníkářství anebo ulovení a přisvojení si ryby nebo vodního organismu při výkonu rybářského práva za podmínek stanovených tímto zákonem“.

V Slovenskej republike je, v porovnaní s Českou republikou, situácia presne opačná, kedy slovenský zákon č. 274/2009 Z. z., o poľovníctve (ďalej len „slovenský zákon o poľovníctve“) definuje lov v ustanovení § 2 písm. e), kde je stanovené, že lovom zveri sa rozumie získavanie zveri odstrelom, odchytom, poľovnými dravcami alebo pomocou fretky, ale zákon č. 139/2002 Z. z., o rybárstve (ďalej len „slovenský zákon o rybárstve“) definíciu lovu neobsahuje.

V Poľsku nájdeme definíciu lovu ako aj v zákone upravujúcom poľovníctvo, ktorým je *Ustawa z 13 października 1995 r. Prawo łowieckie* (ďalej len „poľský zákon o poľovníctve“), tak aj v zákone upravujúcom vnútrozemský rybolov - *Ustawa z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym* (ďalej len „zákon o vnútrozemskom rybolove“), v ktorom, ale nie je definovaný lov všeobecne, ale je definovaný tzv. „amatérsky lov“ (*amatorski polów ryb*), tzn. lov v užšom slova zmysle, ktorého právna úprava je základným predmetom tejto dizertačnej práce. Takýmto lovom rozumie poľský zákon o vnútrozemskom rybolove získavanie rýb pomocou [rybárskeho] prútu (*wędką*) alebo harpúny (*kuszq*).

Nemecký spolkový zákon o poľovníctve (*Bundesjagdgesetz*) (ďalej len ako „nemecký zákon o poľovníctve“ alebo len „BJagdG“) lov definuje v ustanovení § 1 ods. 4 ako vyhľadávanie (*Aufsuchen*), sledovanie (*Nachstellen*), zabíjanie (*Erlegen*) a chytanie (*Fangen*) zveri.

Všeobecne platí, že riziko každej definície nachádzajúcej sa v právnom predpise (typicky v zákone) tkvie v tom, že nemusí obsiahnuť všetky spôsoby výkonu danej ľudskej činnosti, čo môže v konečnom dôsledku priniesť minimálne názorovú nejednotnosť pri výklade daného právneho predpisu.

Dizertačná práca je predovšetkým zameraná na lov zveri, ale bokom nie je ponechaná ani právna regulácia rybolovu. Rybolovu bude však v práci venovaná v porovnaní s lovom zveri menšia pozornosť. V obidvoch prípadoch sa síce jedná o lov, ale lov zveri a lov rýb, tak ako aj ich právna úprava, vykazujú vzájomne určité špecifiká a tým aj rozdiely. Na tieto rozdiely, ale aj na spoločné znaky, právnych úprav lovu zveri a rýb je v práci ďalej poukázané.

Právna úprava lovu nie je izolovaná od ďalších právnych predpisov upravujúcich právne vzťahy v iných oblastiach ľudskej činnosti. Najužšie spojenie má s právnymi normami upravujúcimi jednotlivé zložky životného prostredia. Predovšetkým so zákonom o ochrane

prírody a krajiny, zákone o lesoch, ale aj ďalšími. Skúmať podmienky lovu voľne žijúcich živočíchov izolovane len na zákone o poľovníctve alebo rybárstve by nenaplnilo účel práce, pretože lov voľne žijúcich živočíchov nemôže byť oddelený od ochrany prírody. Z tohto dôvodu je potrebné skúmať podmienky lovu zveri a rýb komplexne s prihliadnutím na všetky relevantné predpisy, zvlášť predpisy na úseku ochrany prírody.

Pri úprave požiadaviek na subjekty lovu (osoby vykonávajúce lov) je možné pozorovať úzke prepojenie právnych predpisov s predpismi regulujúcimi držanie zbraní, toto sa hlavne týka oblasti práva poľovníctva; u právnej úpravy rybolovu toto konkrétne prepojenie nenájdeme.

Právna úprava lovu voľne žijúcich živočíchov sa prelína aj s ďalšími právnymi odvetviami. Príkladom je možné uviesť občianske právo, typicky vzťahy vznikajúce pri užívaní cudzích pozemkov ako poľovného revíru či povinnosť strpieť vstup osôb vykonávajúcich právo rybárstva na pobrežné pozemky, ale aj otázky spojené s nadobúdaním vlastníckeho práva k ulovenej zveri či rybám.

Pri výpočte odvetví práva súvisiacich s právnou úpravou lovu nie je možné pominúť ani súvislosť s trestným právom. Prostredníctvom trestného práva sú chránené oprávnené záujmy fyzických a právnických osôb a ďalších subjektov, ako aj právom chránené záujmy spoločnosti a štátu², medzi ktoré bezpochyby patrí aj záujem na ochrane prírody či na ochrane práva poľovníctva, či rybárskeho práva. Asi najtypickejším trestným činom súvisiacim s lovom voľne žijúcich živočíchov je trestný čin pytliactva. Všeobecne je možné konštatovať, že trestného činu pytliactva sa dopustí osoba, ktorá neoprávnene loví alebo uloví zver alebo ryby, s tým, že úprava trestného činu pytliactva vykazuje v každom skúmanom právnom poriadku isté odlišnosti voči právnym úpravám ostatných štátov, ktoré pramenia predovšetkým s ohľadom na historický vývoj a právnu tradíciu toho ktorého štátu. Trestný čin pytliactva nie je jediným trestným činom, ktorý sa bezprostredne dotýka lovu voľne žijúcich živočíchov, do tejto kategórie je bezpochyby možné zaradiť aj niektoré trestné činy proti životnému prostrediu.

Lov živočíchov je nevyhnutnou súčasťou poľovníctva a rybárstva. Ale poľovníctvo alebo rybárstvo nie sú len lov. Poľovníctvo je predovšetkým súhrn činností zameraných na trvalo udržateľné, racionálne, cieľavedomé obhospodarovanie a využívanie voľne žijúcej zveri ako prírodného bohatstva a súčasti prírodných ekosystémov; je súčasťou kultúrneho dedičstva, tvorby a ochrany životného prostredia³. Rybárstvom sa rozumie hlavne chov, zušľachtovanie,

² Jelínek, J. a kol.: Trestní právo hmotné, Leges, 2009, s. 17.

³ Ustanovenie § 2 písm. l) zákona č. 274/2009 Z. z., o poľovníctve, v znení neskorších predpisov.

ochrana a lov rýb, prípadne vodných organizmov v rybníkárstve alebo pri výkone rybárskeho práva⁴. V dnešnej dobe sa pomerne často objavujú diskusie o význame lovu a jeho potrebe. Pre správne posúdenie celej situácie je však potrebné si uvedomiť nepopierateľnú skutočnosť, že dnešná krajina (prírodné prostredie) je natoľko ovplyvnená činnosťou človeka, že v Strednej Európe pretrvávajú už len rezíduá skutočne divokej prírody⁵, ktorá je schopná sa sama regulovať. V nadväznosti na to je nutné, aby do prírodných procesov človek rozumne a primerane zasahoval za účelom udržania prírodnej stability a rovnováhy. V poľovníctve ide v prvom rade o ochranu prírody, trvalo udržateľné, racionálne a cieľavedomé využívanie voľne žijúcej zveri. Uvedené vyplýva aj z právnych úprav jednotlivých štátov, kde tieto neupravujú čisto len podmienky za akých je možné loviť konkrétne druhy živočíchov, ale aj povinnosti pre osoby (užívateľov poľovných či rybárskych revírov a osoby vykonávajúce lov) v prvom rade nepoškodzovať životné prostredie, a ďalej povinnosť starostlivosti o hlavný objekt ich záujmu, tzn. zver a ryby, a o ich životné podmienky.

Bez starostlivosti a obhospodarovania zveri a rýb nie je možný ich lov. Táto práca v nevyhnutnom pojednáva aj o právnej úprave starostlivosti o zver a ryby, pretože bez adekvátnej starostlivosti by bolo možné vykonávať lov len v obmedzenom rozsahu, v každom prípade však v rozsahu menšom než je tomu dnes.

Slovenský zákon o poľovníctve zaviedol tzv. veľkoplošné poľovnícke hospodárenie, ktoré je, okrem iného, postavené aj na ekosystémovom prístupe. Slovenský zákon o poľovníctve bližšie upravuje organizáciu veľkoplošného poľovníckeho hospodárenia a právomoci, či skôr povinnosti, orgánov a osôb zabezpečujúcich toto hospodárenie.

Pod pojmom starostlivosť o zver nie je možné chápať len veľkoplošné hospodárenie, ale aj opatrenia prijímané v rámci jednotlivých poľovných revírov. Povinnosti jednotlivých užívateľov poľovných revírov v oblasti starostlivosti o zver sú viac či menej podrobne upravené v každom skúmanom právnom poriadku.

V práci bude poukázané i na zakázané spôsoby lovu a ich významom pre poľovníctvo, rybárstvo a ochranu zveri. Zakázané spôsoby lovu je možné rozdeliť do niekoľkých kategórií. V prvom rade ide o zakázané spôsoby lovu, ktorých zákaz vyplýva z práva Európskej únie a medzinárodných zmlúv, ktorými sú jednotlivé štáty viazané, ďalšou kategóriou sú zakázané spôsoby lovu, ktorých cieľom je „humanizovať“ lov zveri a zachovávanie etiky pri love zveri

⁴ Ustanovenie § 2 písm. a) zákona č. 99/2004 Sb., o rybárstve, v znení neskorších predpisov.

⁵ Stejskal, V.: Vývojové tendence právní úpravy ochrany přírody, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha, 2012, s. 41.

a v neposlednom rade sú to zákazy lovu, ktoré majú zabezpečiť bezpečnosť osôb. Niektoré zákazy je možné zaradiť súčasne do viacerých kategórií.

Právna úprava lovu všeobecne podáva, okrem iného, odpovede na základné otázky: kto? čo? kedy? kde? ako? smie loviť. Odpovede právnych predpisov na tieto otázky sú nosnou témou tejto dizertačnej práce a predmetom autorovho výskumu, ktorý napísaniu tejto dizertačnej práce predchádzal. Podrobne sa odpoveďami na tieto otázky autor zaoberá nižšie v texte tejto dizertačnej práce.

Významná časť práce pojedná o vplyvoch nadnárodnej (medzinárodnej) právnej úpravy podmienok lovu na úpravu vnútroštátnu. Predovšetkým sa v tejto oblasti bude práca venovať relevantným právnym aktom Európskej únie. Hlavné ťažisko právnej úpravy poľovníctva a rybárstva sa nachádza predovšetkým vo vnútroštátnych právnych predpisoch, a tieto sú primárne vo vzťahu k podmienkam lovu voľne žijúcich živočíchov, poľovníctva a rybárstva. Únijné právo vplýva na právne úpravy poľovníctva hlavne prostredníctvom noriem, ktorých primárnym účelom je ochrana prírody, a poľovníctvo či rybárstvo ako také nie je hlavným objektom týchto noriem. Z dôvodov uvedených v predchádzajúcich dvoch vetách autor súc si vedomí istej systematickej nepresnosti, zaradil kapitolu pojednávajúcu o právnych normách úijného práva dotýkajúcich sa poľovníctva či rybárstva až za kapitolu pojednávajúcu o vnútroštátnej právnej úprave lovu.

Všetky republiky, ktorých právne úpravy lovu boli pre účely tejto dizertačnej práce skúmané, sú členskými štátmi Európskej únie. Európske právo vplýva na právnú úpravu lovu, najmä cez normy práva sekundárneho, ktoré je zamerané na ochranu populácií voľne žijúcich živočíchov a ich stanovišť. Tento vplyv nie je možné prehliadať.

Právo poľovníctva a rybárstva je považované za pododvetvie práva životného prostredia. Životné prostredie patrí podľa čl. 4 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len ako „Zmluva“ alebo len „ZFEÚ“) medzi spoločné právomoci Únie a členských štátov. Poľovníctvu a rybárstvu sa výslovne ustanovenia Zmluvy nevenujú, ale mnohé ciele a zásady politiky životného prostredia sú aplikovateľné aj na túto činnosť zasahujúcu do životného prostredia. Úprave životného prostredia v primárnom práve sa venuje hlava XX. ZFEÚ.

Z cieľov politiky životného prostredia uvedených v čl. 191 ods. 1 Zmluvy sú pre lov voľne žijúcich živočíchov najvýznamnejšie: udržanie, ochrana a zlepšovanie kvality životného prostredia a rozvážne a racionálne využívanie prírodných zdrojov. Platí totiž základná rovnica, a to, že bez zachovania a ochrany kvality životného prostredia a bez racionálneho využívania prírodných zdrojov môže nastať situácia, kedy v dôsledku nezvratných zmien nastane taký pokles početných stavov voľne žijúcich živočíchov, že jednoducho nebude čo

loviť, prípadne možnosti lovu budú veľmi obmedzené. Politika životného prostredia sa zameriava na vysokú úroveň ochrany, pričom prihliada na rozmanité situácie v jednotlivých regiónoch Únie.

Európska únia, okrem iného, usiluje i o zachovanie biodiverzity ochranou prírodných stanovišť a voľne žijúcich živočíchov a divo rastúcich rastlín na území členských štátov. Ochrana biodiverzity, ako jeden z hlavných cieľov EÚ, je výslovne uvedené v 6. akčnom programe Spoločenstva pre životné prostredie⁶. Tomuto cieľu slúži sústava Natura 2000, právne zakotvená v smernici Rady č. 92/43/EEC. Cieľom smernice je udržanie druhovej rozmanitosti živočíchov a rastlín a rozmanitosti typov prírodných stanovišť⁷ v členských štátoch prostredníctvom vymedzenia základného rámca pre ochranu rastlín, živočíchov a ich stanovišť. Sústava Natura 2000 je najväčšia ekologická sieť na svete a pozostáva zo zvláštnych území ochrany navrhnutých členskými štátmi.

So smernicou o stanovištiach je úzko prepojená smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/EC o ochrane voľne žijúceho vtáctva, ktorá predstavuje konsolidované znenie smernice 79/409/EEC a jej zmien. Smernica zakladá všeobecný systém ochrany všetkých druhov voľne žijúcich vtákov vyskytujúcich sa na území EÚ.

Významnou smernicou v oblasti ochrany životného prostredia je smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/99/ES z 19. novembra 2008 o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva. Úvodom je v smernici vyjadrené znepokojenie nad narastajúcim počtom trestných činov proti životnému prostrediu a ich dôsledkami. Táto smernica je historicky prvým platným predpisom týkajúcim sa komplexnej ochrany životného prostredia na úrovni Európskych spoločenstiev prostriedkami trestného práva⁸. Táto Smernica obsahuje výpočet konaní, ktoré musia byť trestné podľa vnútroštátneho práva členského štátu.

Z ďalších významných legislatívnych aktov EÚ je nutné na tomto mieste zmieniť nariadenie Rady o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a rastlín reguláciou obchodu s nimi č. 338/97 v znení nariadenia Komisie č. 709/2010 zo dňa 22. júla 2010. Toto nariadenie upravuje v zhode s cieľmi, princípmi a ustanoveniami Dohovoru o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a divo rastúcich rastlín (CITES) zoznamy ohrozených druhov a podmienky obchodovania s nimi. Cieľom nariadenia je chrániť a zaručiť ochranu voľne žijúcich živočíchov a divo rastúcich rastlín.

⁶ Stejskal, V.: Vývojové tendence právní úpravy ochrany přírody, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha, 2012, s. 111.

⁷ Stejskal, V.: Vývojové tendence právní úpravy ochrany přírody, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha, 2012, s. 115.

⁸ Stejskal, V.: Vývojové tendence právní úpravy ochrany přírody, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha, 2012, s. 120.

Z nariadení bezprostredne regulujúcich niektoré pravidlá lovu voľne žijúcich živočíchov autor na tomto mieste uvádza ešte nariadenie Rady č. 3254/91/EEC, ktorým sa zakazuje používanie nášľapných pascí v spoločenstve (dnes EU) a dovoz do spoločenstva kožušín a tovarov vyrobených z určitých druhov voľne žijúcich živočíchov pochádzajúcich z krajín, kde boli odchytené pomocou nášľapných pascí alebo spôsobmi odchyty, ktoré nespĺňajú medzinárodné normy humánneho odchyty. Európska únia týmto presadzuje humánnejšie štandardy lovu s cieľom zvýšiť dobré životné podmienky zvierat (*animal welfare*) a chrániť určité druhy.

V súvislosti s výkladom práva EÚ nesmie byť ponechaný bokom ani Súdny dvor Európskej únie, v dizertačnej práci nie sú opomenuté predovšetkým jeho najvýznamnejšie rozhodnutia dotýkajúce sa problematiky právnej úpravy lovu. V súvislosti s lovom je možné zaznamenať v zásade dva typy rozsudkov, kde jeden typ sa dotýka vyhlasovania a ochrany vtáčích oblastí a európsky významných lokalít, a druhý sa dotýka povoľovania odchylných riešení od základných ustanovení, napr. stanovenie dôb lovu, spôsoby lovu atď.⁹.

Voľne žijúce živočíchy nepoznajú hranice medzi štátmi, a najmä z tohto dôvodu je potrebná spolupráca medzinárodného spoločenstva, predovšetkým v oblasti ochrany živočíšnych druhov, ich životného prostredia a migračných trás. Za týmto účelom bolo na medzinárodnej úrovni prijatých množstvo právnych aktov, ktoré sú podrobne popísané na príslušnom mieste tejto práce. Niektoré z nich autor považuje za potrebné predstaviť už v úvode tejto práce.

Základnými zásadami Dohovoru o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín (*Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora*), ktorý bol podpísaný vo Washingtone 3. marca 1973, je zachovanie voľne žijúcich živočíchov a divo rastúcich rastlín pre súčasné aj budúce generácie, medzinárodná spolupráca pri záchrane živočíchov a rastlín a zásada, že štáty majú byť najlepšimi ochrancami svojej fauny a flóry. Súčasťou dohovoru sú 3 prílohy, v ktorých sú vymenované živočíšne a rastlinné druhy, na ktoré sa Dohovor vzťahuje.

Dohovor o mokradiach majúcich medzinárodný význam, najmä ako biotopy vodného vtáctva (*Convention on Wetlands of International Importance especially as Waterfowl Habitats*), známy aj ako Ramsarská konvencia, má za úlohu chrániť špecifický typ stanovišť živočíchov. Impulzom pre vytvorenie bol alarmujúci pokles početnosti populácií mnohých druhov vodných vtákov. Predmetom sú mokrade a vodné vtáctvo ekologicky viazané na

⁹ Stejskal, V.: Vývojové tendence právní úpravy ochrany přírody, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha, 2012, s. 123.

mokrade. Každý zmluvný štát má povinnosť určiť na svojom území vhodné mokrade na zaradenie do Zoznamu medzinárodne významných mokradí.

Dohovor o ochrane európskych voľne žijúcich organizmov a prírodných stanovišť (*Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats*) podpísaný v roku 1979 vznikol pod patronátom Rady Európy. Cieľom je ochrana voľne žijúcich organizmov a ich prírodných stanovišť s dôrazom na tie druhy a stanovištia, ktorých ochrana si vyžaduje spoluprácu viacerých štátov. Každá zmluvná strana musí prijať opatrenia, aby sa zabezpečilo zachovanie stanovišť ohrozených druhov, osobitná pozornosť má byť venovaná sťahovavým druhom.

Účelom Dohovoru o ochrane sťahovavých druhov voľne žijúcich živočíchov (*Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals*) je chrániť ohrozené migrujúce druhy živočíchov predovšetkým na ich cestách a zastávkach. Sťahovavým druhom sa podľa dohovoru rozumie druh voľne žijúcich živočíchov, ktorého jedinci vo významnom rozsahu cyklicky a predvídateľne prekračujú jednu hranicu alebo viacero hraníc právneho dosahu štátu. Dohovor vymedzuje aj pojem lov, ktorý podľa neho znamená odber, lovenie, odchyt, týranie, zámerné zabíjanie alebo pokusy o takúto činnosť.

Z rovnakých dôvodov ako je tomu v prípade úniijného práva zaradil autor i kapitolu pojednávajúcu o normách medzinárodného práva ovplyvňujúcich výkon práva poľovníctva či výkon rybárskeho práv až za kapitolu podávajúcu prehľad vnútroštátnych právnych úprav lovu.

Dizertačná práca predstavuje zhrnutie výsledkov výskumu v oblasti právnej úpravy lovu voľne žijúcich živočíchov. Geograficky bol výskum zameraný na oblasť Strednej Európy, a to na vybrané štáty susediace s Českou republikou. Predkladaná dizertačná práca prináša analýzu právnych úprav lovu voľne žijúcich živočíchov a s týmto bezprostredne súvisiacich noriem okrem Českej republiky, i Slovenskej republiky, Poľskej republiky a Spolkovej republiky Nemecko. Cieľom práce je poskytnúť prehľad právnych noriem účinných na celoštátnej úrovni. V Spolkovej republike Nemecko je poľovnícke právo rámcovo upravené na celoštátnej úrovni, pričom každá spolková krajina si môže prijať podrobnejšiu právnu úpravu. Právna úprava regulujúca rybolov na celoštátnej úrovni v prípade Spolkovej republiky Nemecko absentuje. Z vyššie uvedených dôvodov je v tejto dizertačnej práci uvedený len BJagdG, a v prípade potreby bližšej analýzy, i niektoré normy poľovníckeho práva niektorých spolkových krajín, napr. Porýnie – Falcko. Právnej úprave rybárstva v Spolkovej republike Nemecko sa práca nevenuje.

Ambíciou práce však, s ohľadom na jej rozsah, nie je podať komplexný detailný pohľad na všetky právne aspekty lovu voľne žijúcich živočíchov, vrátane všetkých aspektov s lovom súvisiacich. Jej cieľom ale je podať verný obraz o právnej regulácii lovu voľne žijúcich živočíchov, predovšetkým zveri, a popísať jej základné podmienky a inštitúty. Autor verí, že sa mu tento cieľ podarilo dosiahnuť.

Ako už bolo naznačené vyššie, práca je systematicky rozdelená do štyroch kapitol, pričom nosnou kapitolou celej práce je prvá kapitola pojednávajúca o vnútroštátnej úprave lovu voľne žijúcich živočíchov vo vybraných krajinách Strednej Európy uvedených vyššie, pričom táto kapitola je ďalej vnútorne členená na podkapitoly, ktorých predmetom sú základné inštitúty právnej úpravy lovu spoločné všetkým skúmaným právnym úpravám. Z ohľadom na skutočnosť, že vo vzťahu k lovu je primárnou vnútroštátna právna úprava, tak ako to je bližšie objasnené vyššie, nasleduje kapitola pojednávajúca o únijnom práve dotýkajúcom sa lovu a normách medzinárodného práva v tejto oblasti. Záverom budú v dizertačnej práci prezentované aktuálne zistenia v oblasti právnych podmienok lovu voľne žijúcich živočíchov a hodnotenie ich vhodnosti a správnosti z pohľadu zásad ochrany prírody a starostlivosti o zver a o vodné organizmy. V nadväznosti na zistené skutočnosti záver dizertačnej práce poskytuje návrhy, podľa autora, ideálnejšej a vhodnejšej právnej úpravy podmienok lovu voľne žijúcich živočíchov, tzn. pohľad na právnu úpravu lovu *de lege ferenda*.

Pri písaní predkladanej práce autor používal všetky základné metódy skúmania a interpretácie právnych noriem, predovšetkým metódu jazykovú a logickú, pričom asi najvýznamnejšie miesto zaujala metóda komparačná. Predkladaná dizertačná práca vychádza z právneho stavu ku dňu 25. 05. 2014.

I. Vnútroštátna právna úprava lovu vybraných štátov Strednej Európy

I.1. Všeobecne

I.1.1. Zver

Jedným z ústredných pojmov zákonov o poľovníctve, a taktiež aj poľovníctva ako celku, je zver (*zvěř, game, Wild, zwierzęta łowne*). Za zver sú označované pre poľovníctvo významné druhy živočíchov. Platí všeobecný princíp, že len tie druhy voľne žijúcich živočíchov, ktoré príslušný zákon za zver prehlasuje, sú zverou.

Voľne žijúci živočích

Za voľne žijúceho živočícha legislatíva Českej republiky a Slovenskej republiky zhodne považuje takého jedinca živočíšneho druhu, ktorého populácia sa v prírode udržiava samovoľne. Táto definícia je jasná a nemala by činiť žiadne výkladové problémy. V Slovenskej republike je podľa ustanovenia § 2 ods. 2 písm. j) zákona č. 543/2002 Z.z., o ochrane prírody a krajiny (ďalej len „zákon o ochrane prírody a krajiny“) za voľne žijúceho živočícha považovaný aj jedinec živočíšneho druhu, ktorého populácia sa v prírode udržiava samovoľne držaný v ľudskej opatere. Naproti tomu v ustanovení § 3 ods. 1 písm. d) zákona o ochrane prírody a krajiny (ďalej len „zákon o ochrane prírody a krajiny“), toto výslovne stanovené nie je, ale voľne žijúcim živočíchom je aj jedinec odchovaný v ľudskej opatere vypustený do prírody v súlade s právnymi predpismi. Záver, že jedinec živočíšneho druhu, ktorého populácia sa udržiava v prírode samovoľne, a ktorý je držaný v ľudskej opatere nepodlieha zákonu o ochrane prírody a krajiny však nie je možné na základe vyššie uvedeného prijať.

Hlavným kritériom pre posúdenie či sa ten ktorý jedinec živočíšneho druhu bude v zmysle zákona o ochrane prírody a krajiny alebo zákona o ochrane prírody a krajiny považovať za voľne žijúceho živočícha vždy ostáva fakt, že populácia daného živočíšneho druhu sa v prírode udržiava samovoľne. Nie je možné odmietnuť záver, že aj keď bude konkrétny jedinec takéhoto druhu držaný v ľudskej opatere, bude sa stále jednať o voľne žijúceho živočícha. Z dôvodu uvedeného v predchádzajúcej vete sa dodatky legislatívnych definícií podľa slovenského zákona o ochrane prírody a krajiny a podľa českého zákona o ochrane prírody a krajiny, že voľne žijúcim živočíchom je aj jedinec v držaní v ľudskej opatere resp. jedinec odchovaný v ľudskej opatere a vypustený do prírody, javia ako nadbytočné a plne by

postačovala len prvá časť definície, tzn. že voľne žijúcim živočíchom je jedinec živočíšneho druhu, ktorého populácia sa v prírode udržuje samovoľne.

Pre lepší prehľad je potrebné na tomto mieste uviesť, že poľský zákon o ochrane prírody (ďalej len „poľský zákon o ochrane prírody“)¹⁰ považuje za voľne žijúceho živočícha (*zwierzę dziko występujący*) takého jedinca, ktorý nepochádza z chovu, alebo ktorý bol do prírodného prostredia vypustený s cieľom obnovenia alebo posilnenia populácie¹¹. Za pomoci gramatického výkladu je možné dospieť k záveru, že v Poľskej republike sa za voľne žijúceho živočícha podľa poľského zákona o ochrane prírody nepovažuje taký jedinec živočíšneho druhu, ktorého populácia sa síce samovoľne udržuje v prírode, ale ktorý je držaný v zajatí, prípadne, ktorý bol do prírody vypustený s iným úmyslom než obnoviť alebo posilniť existujúcu populáciu daného živočíšneho druhu.

Nemecký spolkový zákon o ochrane prírody a starostlivosti o krajinu (*Bundesnaturschutzgesetz*) (ďalej len „BNatSchG“) nedefinuje voľne žijúceho živočícha, tak ako je tomu v ostatných skúmaných republikách. Ustanovenie § 7 ods. 2 BNatSchG stanoví, že živočíchom je jedinec voľne žijúci, tak aj jedinec chovaný v zajatí.

Čo sa týka pojmu voľne žijúceho živočícha, slovenský zákon o ochrane prírody a krajiny, rovnako ako český zákon o ochrane prírody a krajiny, je postavený na druhovom prístupe, tzn. voľne žijúcim živočíchom je taký jedinec, ktorého populácia sa v prírode udržuje samovoľne, bez ohľadu na to či tento jedinec fakticky žije vo voľnej prírode alebo v zajatí. V prípade chovu voľne žijúceho živočícha v zajatí sa na takýto chov vzťahujú zvláštne ustanovenia jednotlivých právnych predpisov, upravujúce chov živočíchov, resp. zvierat všeobecne, v zajatí, predovšetkým sa jedná o právne predpisy z oblasti veterinárnej starostlivosti a právne predpisy, ktorých účelom je zamedziť týraniu zvierat. Podrobné skúmanie týchto predpisov však prekračuje rámec a zameranie tejto práce. Uvedené znamená, že v konkrétnom prípade môže jedinec voľne žijúceho živočícha mať aj iný právny status, v dôsledku ktorého sa na neho bude primárne vzťahovať zvláštny právny predpis¹².

Odlišne od Českej republiky a Slovenskej republiky, je pojem voľne žijúceho živočícha v poľskom zákone o ochrane prírody postavený na princípe faktického stavu, tzn. živočícha v ľudskom chove, alebo z tohto chovu pochádzajúceho, pokiaľ nebol do prírody vypustený s úmyslom obnoviť alebo posilniť populáciu príslušného druhu, nie je možné právne považovať za voľne žijúceho živočícha.

¹⁰ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (DzU 2004 Nr 92 poz. 880) ve znení DzU z 2013 r. poz. 7, 73, 165.

¹¹ Ustanovenie článku 5 bod 15a) poľského zákona o ochrane prírody.

¹² Vid'. ustanovenie § 3 ods. 1 písm. c) zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči.

Pojem „zver“ je pojmom technickým, špecifickým pre poľovníctvo, tak aj pojmom právnym, tzn. za zver sa považuje len ten druh živočícha, o ktorom tak stanoví príslušný zákon. Len zver sa poľovnícky obhospodaruje. Na rozdiel od minulosti, legislatívy skúmaných štátov upustili od delenia zveri na úžitkovú a škodlivú. Takéto delenie je možné, bez akýchkoľvek pochybností považovať za odporujúce ekologickému prístupu k využívaniu prírodných zdrojov. Pri delení jednotlivých druhov zveri do kategórií je nevyhnutné vychádzať z nespochybniteľného faktu, že každý pôvodný druh má v prírode svoje miesto, plní určité funkcie v ekosystéme a je potrebné zachovať jeho existenciu. Zver je v legislatívach jednotlivých štátov delená do kategórií na základe biologických kritérií prípadne poľovníckych tradícií.

Zver v Českej republike

Ustanovenia § 2 písm. b) zákona o myslivosti stanoví, že zverou sa rozumie obnoviteľné prírodné bohatstvo predstavované populáciami druhov voľne žijúcich živočíchov uvedených v písm. c) a d) ustanovenia § 2 tohto zákona. Pod písm. c) sú uvedené druhy zveri, ktoré v zásade nie je možné loviť, konkrétne druhy zveri, ktoré nie je možné loviť podľa medzinárodných zmlúv, ktorými je Česká republika viazaná, a ktoré boli vyhlásené v *Sbíre zákonů* alebo v *Sbíre mezinárodních smluv*, alebo druhy zveri, ktoré sú zvlášť chránenými živočíchmi podľa zvláštnych právnych predpisov a k ich lovu nebola povolená výnimka podľa týchto predpisov. Lov týchto druhov zveri je možný len na základe výnimky podľa ustanovenia § 56 zákona o ochrane prírody a krajiny. Väčšina z týchto druhov zveri patrí medzi druhy voľne žijúcich živočíchov, ktoré sú uvedené na zozname zvlášť chránených živočíchov, ktorý stanoví Ministerstvo životného prostredia Českej republiky vyhláškou č. 395/1992 Sb., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o ochrane prírody a krajiny. Na tieto druhy zveri sa vzťahuje tzv. zvláštna ochrana podľa časti piatej zákona o ochrane prírody a krajiny. Zvlášť chránené živočíchy sú rozdelené do troch kategórií, a to kriticky ohrozené, silno ohrozené a ohrozené. Z právneho hľadiska je toto rozdelenie významné predovšetkým s ohľadom na stanovenie intenzity povinností k ochrane týchto živočíchov¹³. Zákon o ochrane prírody a krajiny ďalej upravuje prostriedky zvláštnej druhovej ochrany spoločné pre zvlášť chránené živočíchy a zvlášť chránené rastliny, a ďalej špecifické ochranné podmienky zvlášť chránených živočíchov¹⁴.

¹³ Stejskal V.: Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost, Linde, Praha, 2006, s. 427.

¹⁴ Tamtiež.

Výnimka podľa § 56 zákona o ochrane prírody a krajiny, ktorú predpokladá zákon o myslivosti predstavuje spoločný prostriedok zvláštnej druhovej ochrany a jedná sa o administratívno-právny nástroj ochrany prírody¹⁵. Túto výnimku v obvode svojej územnej pôsobnosti, s výnimkou národných parkov, chránených krajinných oblastí, národných prírodných rezervácií, národných prírodných pamiatok, ochranných pásem týchto zvlášť chránených území a vojenských obvodov (*vojenský újezd*), udeľuje krajský úrad. V prípade zvlášť chránených území a vojenských obvodov túto výnimku udeľuje, podľa charakteru dotknutého územia, buď príslušná správa národného parku alebo chránenej krajinej oblasti prípadne *újezdni úrad*.

Výnimka podľa § 56 zákona o ochrane prírody a krajiny môže byť udelená len v prípadoch, kedy iný verejný záujem prevažuje nad záujmom ochrany prírody alebo priamo v záujme ochrany prírody. Na viac, v prípade, že živočích podliehajúci zvláštnej ochrane podľa českých právnych predpisov je súčasne živočíchom, ktorý je predmetom ochrany podľa únijskeho práva, je možné výnimku udeliť len z dôvodu uvedeného v § 56 ods. 2 zákona o ochrane prírody a krajiny a v prípade kedy neexistuje iné uspokojivé riešenie a povoľovaná činnosť neovplyvní dosiahnutie či udržanie priaznivého stavu životného prostredia z hľadiska ochrany.

Dôvodom k udeleniu výnimky podľa § 56 ods. 2 zákona o ochrane prírody a krajiny je záujem na ochrane voľne žijúcich živočíchov, divo rastúcich rastlín a prírodných stanovišť alebo prevencia závažných škôd alebo záujem na verejnom zdraví alebo verejnej bezpečnosti, prípadne výskum a vzdelávanie, či opätovné osídlenie určitého územia populáciou druhu.

Orgán ochrany prírody môže v rozhodnutí o výnimke stanoviť podmienky pre výkon povoľovanej činnosti. Na udelenie výnimky podľa § 56 ods. 2 zákona o ochrane prírody a krajiny nie je právny nárok¹⁶.

V ustanovení § 2 písm. d) zákona o myslivosti sú taxatívne uvedené druhy zveri, ktoré je možné obhospodarovat' lovom, tzn. také druhy zveri, ktoré majú stanovenú dobu lovu a po splnení ďalších podmienok stanovených právnym predpisom je možné ich loviť. Terminologicky formulácia „ktoré je možné obhospodarovat' lovom“ nie je najšťastnejšie, pretože evokuje, že lov je jediný spôsob obhospodarovania zveri. V skutočnosti je lov len jedným z prostriedkov, ktorými sa odborne zasahuje do populácií zveri s cieľom dosiahnutia ich optimálnych stavov, vekovej a pohlavnej štruktúry a zdravotného stavu.

¹⁵ Stejskal, V.: Vývojové tendence právní úpravy ochrany přírody, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha, 2012, s. 171.

¹⁶ Stejskal V.: Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost, Linde, Praha, 2006, s. 427.

Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, opustil delenie zveri, ktoré nerešpektovalo význam jednotlivých druhov zveri v ekosystéme, teda delenie na zver úžitkovú a škodlivú. Tento zákon zohľadňuje biologické kritérium a zver rozdeľuje na cicavce (*savce*) a vtáky (*ptáky*).

Zver v Slovenskej republike

Podľa slovenského zákona o poľovníctve sa za zver považujú druhy voľne žijúcich živočíchov uvedené v prílohe č. 1 k zákonu. Slovenský zákon tak neuvádza zoznam zveri priamo vo vlastnom texte, ale pre tieto účely zákonodarca vyčlenil samostatný zoznam, ktorý je vo forme prílohy súčasťou zákona. Jedná sa o legislatívne technickú záležitosť, bez zásadného vplyvu na obsah. Podľa prílohy č. 1 slovenského zákona o poľovníctve sa zver rozdeľuje na dve základné skupiny, a to pernatú a srstnatú, do týchto kategórií sú rozdelené všetky druhy zveri. Ďalej sa zver rozdeľuje na raticovú (*spárkatá*), malú, medzi ktorú patrí zver bažantia, zajačcia a jarabičia, veľké šelmy (medveď hnedý (*Ursus arctos*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), vlk dravý (*Canis lupus*), šakal zlatý (*Canis aureus*)) a krkavcovité vtáky (*Corvidae*). Poslednou kategóriou zveri je tzv. zver podliehajúca poľovníckemu plánovaniu, ktorou sa rozumie zver raticová, zver malá a jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*). Slovenský zákon o poľovníctve vychádza z delenia zveri podľa biologického kritéria (srstnatá, pernatá, raticová, krkavcovité), tak aj podľa poľovníckych tradícií (malá, veľké šelmy) a súčasne zavádza kategóriu zveri podliehajúcej poľovníckemu plánovaniu ako zvláštnu kategóriu zveri.

Uvedené jednotlivé kategórie zveri podľa slovenského zákona o poľovníctve majú svoj, nielen tradičný či terminologický, ale aj právny a praktický význam. Zákon na mnohých miestach upravuje podmienky ochrany, či lovu jednotlivých kategórií zveri odlišne.

Zver v Poľskej republike

Na rozdiel od právnych úprav ostatných skúmaných štátov, poľský zákon o poľovníctve neobsahuje rozdelenie zveri. Ustanovenie čl. 5 poľského zákona o poľovníctve stanoví, že druhy živočíchov, ktoré sa považujú za zver, stanoví nariadením minister životného prostredia po konzultácii s ministrom poľnohospodárstva, Štátnou radou ochrany prírody a Poľského poľovníckeho zväzu. Poľský zákon o poľovníctve, aj keď neobsahuje výpočet druhov živočíchov, ktoré sú zverou, rozdeľuje zver na vysokú, malú, jeleňovitú a dravce. Zverou v Poľskej republike sú len tie druhy živočíchov, ktoré je možno loviť a los mokrad'ový (*Alces alces*), ktorý však nemá stanovenú dobu lovu.

Zver v Spolkovej republike Nemecko

Podľa ustanovenia § 2 BJagdG sa zver rozdeľuje na dve základné kategórie, ako v prípade slovenského zákona o poľovníctve, tzn. na srstnatú a pernatú. Ďalej nemecký zákon o poľovníctve stanovuje podľa biologického kritéria kategóriu zveri raticovej. S ohľadom na terminológiu poľovníckych tradícií ďalej § 2 ods. 4 BJagdG rozdeľuje zver na vysokú a malú. Na rozdiel od slovenskej právnej úpravy, a českých a slovenských poľovníckych tradícií, považuje BJagdG za malú zver aj zver srnčiu. Uvedené je v Spolkovej republike Nemecko tradičné. Na území Českej republiky bola srnčia zver zaradená medzi zver malú v období Protektorátu Čechy a Morava, a to nariadením vlády č. 127/1941 Sb., o myslivosti. Nemecký zákon o poľovníctve v § 2 ods. 2 stanoví, že jednotlivé spolkové krajiny môžu stanoviť aj ďalšie druhy živočíchov, ktoré budú podliehať zákonu o poľovníctve, tzn. spolkové krajiny majú právomoc rozšíriť podľa vlastného uváženia výpočet druhov živočíchov, ktoré sú zverou. Ako zaujímavosť je vhodné na tomto mieste uviesť, že BJagdG považuje za zver i križence (*Rackelwild*) tetrova hoľniaka (*Tetrao tetrix*) a tetrova hlucháňa (*Tetrao urogallus*).

Čiastočné zhrnutie

Zver, ako ústredný pojem nielen poľovníctva, ale aj právnych predpisov upravujúcich vzťahy s poľovníctvom súvisiace, je spoločným termínom všetkých skúmaných právnych úprav, pričom podstata tohto pojmu je vo všetkých skúmaných poriadkoch zhodná. Zverou sú len tie voľne žijúce živočíchy, ktoré sú ako zver označené v príslušných právnych predpisoch, v niektorých prípadoch (napr. Česká republika) vypočítava druhy živočíchov, ktoré sú zverou, priamo zákon o poľovníctve, v iných (Poľská republika) druhy živočíchov, ktoré sú zverou uvádza príslušný podzákonný právny predpis. Právne úpravy, pravdepodobne z dôvodov historických, považujú za zver aj tie druhy živočíchov, ktoré sú zvlášť chránené právnymi úpravami ochrany prírody, a ktoré tak nemajú stanovenú dobu lovu a ich lov je možný len na základe výnimky príslušného orgánu verejnej správy.

Zverou sú voľne žijúce živočíchy, pričom právne úpravy chápu voľne žijúce živočíchy podobne. Vo všetkých skúmaných právnych úpravách sú za voľne žijúceho živočicha považované tie živočíchy, ktoré žijú vo voľnej prírode a ich populácie sa samovoľne udržujú. V jednotlivých krajinách sa však líši pohľad na to, či voľne žijúcim živočíchom je alebo nie je aj jedinec živočíšneho druhu vyskytujúceho sa vo voľnej prírode, ktorý je však držaný v zajatí. Všeobecne platí, že aj v prípade držania jedinca živočíšneho druhu v zajatí sa stále jedná o jedinca voľne žijúceho živočicha so všetkými dôsledkami s tým spojenými, ak iný

právny predpis nestanoví inak. Odlišný pohľad je reflektovaný v právnej úprave Poľskej republiky, kde podľa zákona o ochrane prírody nie je za voľne žijúceho živočícha považovaný jedinec držaný v ľudskej opatere. Definícia voľne žijúceho živočícha podľa poľského práva má bezpochyby logický základ keď precízne gramaticky reflektuje práve slovné spojenie „voľne žijúci“ (*dziko występujący*), kde sa na prvý pohľad javí správny záver, že živočích nachádzajúci sa v zajatí už nie je oným živočíchom voľne žijúcim, pretože jeho voľnosť je obmedzená, často krát je tejto voľnosti úplne zbavený. Podľa názoru autora, i napriek logickému základu poľskej právnej úpravy, je a má byť za voľne žijúceho živočícha považovaný i taký jedinec živočíšneho druhu, ktorého populácia sa udržiava vo voľnej prírode samovoľne, aj keď práve tento daný jedinec je držaný v zajatí. Skutočnosť, že konkrétny jedinec živočíšneho druhu je držaný v zajatí ho nezavaruje príslušnosti k jeho živočíšnemu druhu, a preto nemôže byť prijatý záver, že takýto jedinec nie je voľne žijúcim živočíchom. Ak porovnáme neporovnateľné, tak predsa nie je možné považovať za správny absurdný záver, že človek, ktorý sa nachádza vo výkone trestu odňatia osobnej slobody nie je človekom, pretože je zbavený slobody. Iný právny režim, ktorý sa dotýka živočíchov žijúcich vo voľnej prírode a živočíchov žijúcich v zajatí sa dá upraviť i tak, že konkrétnym jedincom príslušného živočíšneho druhu nebude právom upieraný ich prirodzený status voľne žijúceho živočícha.

Zoznamy jednotlivých druhov voľne žijúcich živočíchov, ktoré sú zverou sa do určitej miery v jednotlivých krajinách líšia, čo však vychádza jednak z poľovníckych tradícií jednotlivých krajín, ale hlavne z objektívnej skutočnosti, ktorou je prirodzený, či už stály alebo občasný, výskyt daného druhu živočícha na území toho ktorého štátu. V súvislosti s uvedeným by bolo neúčelné a nevýznamné, aby napr. v Českej republike bol za zver považovaný kamzík vrchovský tatranský (*Rupicapra rupicapra tatrica*), ktorý sa ako endemický druh vyskytuje len v Slovenskej republike vo Vysokých, Západných a Belianskych Tatrách, nepočítajúc do toho záchrannú populáciu žijúcu v Nízkych Tatrách.

Vo vzťahu k zveri, ako ústrednému objektu poľovníctva, ktorá je *conditio sine qua non* stanovia príslušné zákony o poľovníctve radu povinností predovšetkým užívateľom poľovných revírov, ale nie len im. Medzi ďalších adresátov príslušných noriem patria ako osoby vykonávajúce právo poľovníctva, tak aj ostatná laická verejnosť. Slovenský i český zákon o poľovníctve zhodne definujú ochranu poľovníctva ako ochranu zveri pred nepriaznivými vplyvmi, najmä pred nedostatkom prirodzenej potravy, škodlivými zásahmi ľudí a voľne sa pohybujúcimi domácimi zvieratami a pred ich chorobami. Slovenský zákon o poľovníctve ešte na viac stanoví, že ochranou zveri je aj ochrana jej biotopov v rámci

ochrany prírody a krajiny. Zabezpečiť ochranu zveri je povinnosťou užívateľa poľovného revíru.

I.1.2. Vodný živočích

Vodný živočích v Českej republike

Vo vzťahu k právnej úprave lovu rýb sa pojem vodný živočích javí ako kľúčový. Pojem vodný živočích aj keď je v zákonoch relatívne hojne používaný, nie je v Českej republike zákonnou normou definovaný. Pojem vodný živočích používa zákon č. 254/2001 Sb., vodní zákon, v znení neskorších predpisov, v časti upravujúcej povolenie k užívaniu povrchových vôd, kde v ustanovení § 8 ods. 1 písm. a) bod 4 stanoví, že povolenie k nakladaniu s povrchovými vodami, pokiaľ nejde o všeobecné užívanie, je treba k „*užívání těchto vod pro chov ryb nebo vodní drůbeže, popřípadě jiných vodních živočichů, za účelem podnikání*“. V ustanovení § 35 ods. 3 český vodný zákon stanoví, že vypúšťať ryby a ostatné vodné živočíchy nepôvodných, geneticky nevhodných a nepreverených populácií prirodzených druhov do vodných tokov a vodných nádrží bez súhlasu príslušného vodoprávneho úradu je zakázané, príslušným vodoprávnym úradom je v tomto prípade obecný úrad obce s rozšírenou pôsobnosťou.

Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči, v znení neskorších predpisov (ďalej len ako „český veterinární zákon“) tiež na niekoľkých miestach používa pojem vodný živočích bez toho, aby ho definoval. Podľa tohto zákona sú vodné živočíchy využívané prevažne k chovu, výkrmu, práci a iným hospodárskym účelom hospodárskymi zvieratami.

Najdôležitejší právny predpis upravujúci podmienky lovu rýb v Českej republike, tzn. zákon č. 99/2004 Sb., o rybářství, v znení neskorších predpisov, pojem vodný živočích nevymedzuje a používa ho len na jednom mieste, a to pri vymedzení pojmu vodný organizmus. Vodným organizmom sa podľa ustanovenia § 2 písm. h) českého zákona o rybářstve rozumie vodný živočích alebo vodná rastlina, ktorá je zdrojom potravy rýb alebo je prirodzenou súčasťou vodného prostredia. Vodný živočích je tak z pohľadu českého zákona o rybářstve podmnožinou vodných organizmov. Súčasne ale z dikcie, nie len ustanovenia § 2, zákona o rybářstve vyplýva, že vodnými organizmami, či ich podmnožinou vodnými živočíchmi, nie sú z pohľadu českého zákona o rybářstve ryby, ktoré sú samostatnou kategóriou.

Ďalší z relevantných zákonov Českej republiky, a to zákon o ochraně přírody, nepozná ani pojem vodný organizmus a ani pojem vodný živočích. Vymedzuje a ďalej používa pojem

voľne žijúci živočích, pod ktorý, bez akýchkoľvek pochybností, patria aj ryby, resp. tie ich druhy, ktoré splňujú podmienky českého zákona o ochrane prírody a krajiny (viď vyššie).

Český právny poriadok pojem vodný živočích definuje vo vyhláske ministerstva zemédelství ČR č. 290/2008 Sb., o veterinárních požadavcích na živočichy pocházející z akvakultury a na produkty akvakultury, o opatřeních pro předcházení a zdolávání některých nákaz vodních živočichů, v znení neskorších predpisov, ktorá v ustanovení § 2 ods. 1 písm. e) definuje vodného živočicha ako rybu nadtriedy *Agnatha* a tried *Chondrichthyes* a *Osteichthyes*, mäkkýša kmeňa *Mollusca* a kôrovca podkmeňa *Crustacea*. Vymedzenie pojmu vodného živočicha podľa uvedenej vyhlášky doslova preberá vymedzenie tohto pojmu podľa čl. 3 ods. 1 písm. e) smernice Rady č. 2006/88/ES o veterinárných požiadavkách na živočichy pochádzajúce z akvakultúry a produkty akvakultúry a o prevencii a tlmení niektorých nákaz vodných živočíchov. Jedná sa o predpisy z oblasti veterinárnej starostlivosti, ktoré síce majú dopad aj do oblasti výkonu lovu, avšak pre potreby tejto práce nie je nevyhnutné sa nimi zaoberať podrobnejšie.

Pre úplnosť je nutné na tomto mieste ešte uviesť ustanovenie § 2 písm. d) zákona č. 115/2000 Sb., o poskytovaní náhrad škod spôsobených vybranými zvlášť chránenými živočichy, v znení neskorších predpisov, podľa ktorého sa rybami pre účely tohto zákona rozumejú „*ryby chované k hospodářským účelům v rybnících, sádkách, rybích líhních a odchovnách, klecových odchovech nebo pstružích farmách; a rovněž ryby v rybářských revírech*“. Zákon č. 115/2000 Sb. reguluje poskytovanie náhrady škody spôsobenej zvlášť vybranými živočíchmi, ktorých taxatívny výpočet tento zákon obsahuje. Škoda spôsobená na rybách sa nahrádza len v prípade, že ju spôsobí kormorán čierny (*Phalacrocorax carbo*), alebo bola spôsobená vydrou riečnou, pokiaľ sa v dobe a mieste vzniku škody preukázateľne zdržovala. Ak však škoda bola spôsobená na rybách v sádkach, rybích liahňach a odchovniach, klietkových odchovoch alebo pstružích farmách, poskytne sa náhrada len pokiaľ tieto boli v dobe vzniku škody oplotené a na prípadnom prítoku a odtoku vody opatrené mriežkami brániacimi vniknutiu vydry.¹⁷

Vodný živočích v Slovenskej republike

Zákon č. 139/2002 Z. z., o rybárstve, v znení neskorších predpisov, pojem vodný živočích nepoužíva, na viac i pojem vodný organizmus sa v ňom objavuje len na jednom mieste, a to v ustanovení § 1 ods. 1, v ktorom je stanovené, že tento zákon upravuje podmienky ochrany,

¹⁷ Bližšie k náhrade škody podľa zákona č. 115/2000 Sb., o poskytovaní náhrad škod spôsobených vybranými zvlášť chránenými živočichy, na rybách viď ďalej.

chovu a lovu rýb a ostatných vodných organizmov. K záveru, čo slovenská právna úprava rybárstva považuje za vodné organizmy za dá dospieť použitím vykonávacej vyhlášky k zákonu o rybárstve, ktorou je vyhláška ministerstva životného prostredia SR č. 185/2006 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 139/2002 Z. z., o rybárstve, ktorá v ustanovení § 11 stanoví čas individuálnej ochrany ostatných vodných živočíchov, pričom toto ustanovenie obsahuje ich taxatívny výpočet. Medzi výpočtom ostatných vodných organizmov podľa ustanovenia § 11 vykonávacej vyhlášky k zákonu o rybárstve sa nenachádzajú rastliny, tzn. že slovenskou právnou úpravou rybárstva nie sú rastliny považované za vodné organizmy.

Vodný živočích je, podobne ako v Českej republike, definovaný podzákonným právnym predpisom, ktorým je nariadenie vlády č. 290/2008 Z. z., o zdravotných požiadavkách na živočíchov a produkty hospodárskeho chovu rýb a o prevencii a kontrole niektorých chorôb vodných živočíchov, v znení neskorších predpisov. Definícia vodného živočícha v Slovenskej republike je identická s definíciou vodného živočícha v Českej republike. V oboch zmienených republikách nastala kuriózna situácia, kedy smernica Rady č. 2006/88/ES bola transponovaná do ich vnútroštátnych právnych poriadkov podzákonným právnym predpisom, ktorý bol v zbierkach zákonov jednotlivých republík publikovaný pod rovnakým číslom.

Vodný živočích v Poľskej republike

Poľský právny poriadok definuje vodného živočícha v zákone o ochrane zdravia zvierat a tlmení infekčných chorôb zvierat¹⁸ rovnako ako predchádzajúce dve republiky, keďže tento zákon transponuje do poľského práva okrem iných i smernicu Rady č. 2006/88/ES.

Poľský zákon o vnútrozemskom rybolove pojem vodný živočích nedefinuje ani ho nepoužíva, naproti tomu, používa pojem vodný organizmus, ktorý ale taktiež nedefinuje. Tak isto ani poľský vodný zákon¹⁹ nedefinuje pojem vodný živočích a ani ho nepoužíva.

Čiastočné zhrnutie

Aj keď sa zdá, že pre úpravu podmienok lovu rýb je pojem vodný živočích kľúčový, nie je podľa skúmaných právnych úprav tomu tak. Jednotlivé právne poriadky síce vodného živočícha definujú ako ryby, mäkkýše a kôrovce určitých tried a kmeňov, avšak len na úseku veterinárnych predpisov transponujúcich príslušnú smernicu Rady EU, pričom úprava tejto smernice súvisí s výkonom amatérskeho lovu, tak ako je predmetom tejto práce, len okrajovo.

¹⁸ Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz.U. 2004 Nr 69 poz. 625).

¹⁹ Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (DzU 2001 nr 115 poz. 1229).

Zo skúmaných právnych úprav sa ako dôležitejší termín pre rybárske predpisy javí pojem vodný organizmus, ktorý je, síce rozdielne, upravený predpismi právneho poriadku Českej republiky a Slovenskej republiky. Po bližšom preskúmaní jednotlivých právnych úprav je zjavná jednotná myšlienková línia právnych predpisov regulujúcich výkon lovu rýb, a to, že podľa týchto predpisov sú vodné organizmy odlišnou skupinou živých organizmov než ryby, ktoré sú tým najcentrálnejším predmetom uvedených právnych úprav. Právne úpravy rybárstva sú postavené na ekosystémovom prístupe, tzn. že okrem rýb zohľadňujú aj ďalšie zložky ich životného prostredia.

I.1.3. Ochrana genofondu

Ako už bolo uvedené vyššie, zver je kľúčovým elementom poľovníctva. Regulácia právnych vzťahov týkajúcich sa zveri a so zverou súvisiacich patrí medzi základy poľovníckej legislatívy. Zver ako *conditio sine qua non* poľovníctva je právnymi predpismi chránená a je venovaná široká pozornosť starostlivosti o ňu. Ochranu zveri nie je možné chápať *stricto sensu*, tzn. len ako zákaz jej lovu mimo doby lovu, ale je nutné ju chápať v širokom slova zmysle. Pod inštitút ochrany zveri je nevyhnutné zaradiť všetky právne normy, ktorých účelom je či už priamo alebo nepriamo zamedziť akejkolvek ujme (materiálnej aj imateriálnej), ktorá by na zveri (ako jedincovi, tak aj populácii daného druhu) alebo, v súvislosti s ňou aj na životnom prostredí, mohla vzniknúť. Rozsah tejto práce nedovoľuje zaoberať sa podrobne všetkými normami, ktoré by bolo možné subsumovať pod definíciu podľa predchádzajúcej vety, nižšie však práca ponúka prehľad, podľa názoru autora toho najdôležitejšieho, v tejto oblasti.

Z pohľadu poľovníctva ako ľudskej činnosti, ktorej účelom je racionálne, udržateľné a efektívne hospodárenie so zverou, ako obnoviteľným prírodným zdrojom, ale aj z pohľadu legislatívy v oblasti poľovníctva i ochrany prírody, predovšetkým ochrany biologickej rozmanitosti, patrí v dnešnej dobe medzi najdôležitejšie, ochrana pôvodných druhov zveri a ich genetickej čistoty.

Ochrana genofondu zveri v Českej republike

Prostredníctvom zákona o myslivosti sa poskytuje podpora a ochrana geograficky pôvodným druhom zveri. Dovož a vypúšťanie geograficky nepôvodných druhov²⁰ živočíchov, ktoré sú zverou podľa CIC, je možné len po predchádzajúcom súhlase orgánu ochrany

²⁰ „Geograficky nepôvodný druh živočicha“ vid' § 5 ods. 4 posledná veta zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

prírody²¹ a orgánu štátnej správy poľovníctva. Takto vypustený živočích sa po vypustení stáva zverou podľa zákona o poľovníctve. Geograficky nepôvodné druhy živočíchov nie je možné zámerne rozširovať, ani povoľovať ich rozširovanie v národných parkoch, národných prírodných rezerváciách, prírodných rezerváciách a chránených krajinných oblastiach. Za podmienok § 43 zákona o ochrane prírody a krajiny schvaľuje výnimku z uvedeného zákazu v každom jednotlivom prípade vláda svojím uznesením.

Ďalej je podľa § 5 zákona o myslivosti zakázané v záujme zachovania druhov zveri vypúšťať do poľovných revírov zver a zvieratá získané krížením medzi druhmi zveri a medzi druhmi hospodárskych zvierat. Uvedené na prvý pohľad zvädza k výkladu, že je zakázané vypúšťať jedince získané krížením zveri a hospodárskeho zvieratá. Avšak s ohľadom, nie len za základné zásady poľovníctva, ale predovšetkým na základné princípy, na ktorých stojí ochrana prírody všeobecne, je nutné toto ustanovenie vykladať extenzívne tak, že je zakázané do poľovného revíru vypúšťať i jedince, získané krížením medzi jednotlivými druhmi zveri navzájom, a to i v situácii, kedy zákon o ochrane prírody a krajiny pripúšťa zámerne rozširovanie krížencov živočíchov do krajiny s povolením orgánu ochrany prírody, ktorým v tomto prípade je obecný úrad obce s rozšírenou pôsobnosťou, pokiaľ nejde o zvlášť chránené územie a jeho ochranné pásmo.

Ochrana genofondu rýb v Českej republike

Ochrana genofondu rýb je právnym poriadkom Českej republiky zaistovaná ustanovením § 35 ods. 3 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách (vodní zákon) (ďalej len „vodný zákon“), podľa ktorého je zakázané vypúšťať ryby a ostatné vodné živočíchy nepôvodných, geneticky nevhodných a nepreverených populácií prirodzených druhov do vodných tokov a vodných nádrží bez súhlasu príslušného vodoprávneho úradu. Čo sa rozumie nepôvodnou rybou alebo nepôvodným vodným organizmom, ktorým je aj vodný živočích, stanoví § 2 písm. s) českého zákona o rybárstve, podľa ktorého nepôvodnou rybou a nepôvodným vodným organizmom je geograficky nepôvodná alebo geneticky nevhodná alebo nepreverená populácia rýb alebo vodných organizmov, vyskytujúca sa na území jednotlivého rybárskeho revíru v Českej republike menej ako 3 po sebe nasledujúce generačné populácie. Podľa zákona o rybárstve tak štvrtá a ďalšia generačná populácia rýb, aj keď geograficky nepôvodných alebo geneticky nevhodných, nie je považovaná za nepôvodnú v zmysle tohto zákona. Na druhej strane platí ustanovenie § 5 ods. 4 českého zákona o ochrane prírody, podľa ktorého je geograficky

²¹ Ustanovenie § 77 ods. 1 písm. e) zákona č. 114/1992 Sb., o ochrane prírody a krajiny.

nepôvodným druhom živočícha taký druh, ktorý nie je súčasťou prirodzených spoločenstiev určitého regiónu. Český zákon o ochrane prírody a krajiny nestanoví počet generačných populácií, po ktorý sa uvedená definícia vzťahuje. Z toho je možné usúdiť, že geograficky nepôvodným druhom živočícha je takýto živočích vždy, kým sa nestane prirodzenou súčasťou spoločenstiev určitého regiónu. Vo vzťahu k rybám a vodným organizmom platí zákonná fikcia, že prirodzenou súčasťou spoločenstiev konkrétneho rybárskeho revíru, nie však regiónu či územia celej republiky, sa stane už štvrtá generačná populácia. V záujme zachovania pôvodných druhov živočíchov a ich geneticky čistých a vhodných populácií je nevyhnutné postupovať v súlade so zákonom o ochrane prírody a krajiny a pokiaľ to je možné zabráňovať neprirodzenému rozširovaniu nepôvodných a geneticky nevhodných populácií rýb a živočíchov do prírody Českej republiky.

V súlade s ustanovením § 106 ods. 1 vodného zákona je k vydaniu súhlasu vypusteniu geograficky nepôvodnej alebo geneticky nevhodnej alebo nepreverenej ryby alebo vodného živočícha príslušný obecný úrad obce s rozšírenou pôsobnosťou. Záujem na zachovaní pôvodných druhov a geneticky vhodných populácií rýb v českých vodách je chránený i právnymi normami sankčného charakteru. Fyzická osoba, ktorá do vodného toku alebo vodnej nádrže vypustí ryby alebo iné vodné živočíchy nepôvodných, geneticky nevhodných alebo nepreverených populácií prirodzených druhov do vodného toku alebo vodnej nádrže bez súhlasu príslušného vodoprávneho úradu sa dopustí priestupku podľa § 116 ods. 1 písm. j) vodného zákona, a za tento priestupok môže byť potrestaná pokutou podľa § 116 ods. 2 písm. b) vodného zákona až do 50 000 Kč. V prípade, že nepôvodné, geneticky nevhodné alebo nepreverené ryby alebo iné živočíchy vypustí do vodného toku alebo vodnej nádrže právnická osoba alebo podnikajúca fyzická osoba, dopustí sa tým správneho deliktu podľa § 125a ods. 1 písm. j), za čo sa jej uloží pokuta až do 100 000 Kč. Za upozornenie stojí skutočnosť, že kým za spáchanie priestupku podľa § 116 ods. 1 písm. j) je uloženie pokuty fakultatívnou záležitosťou, u správneho deliktu podľa § 125a ods. 1 písm. j) je príslušný správny orgán povinný pokutu uložiť.

V záujme podpory života rýb stanovila vláda na základe ustanovenia § 35 ods. 1 vodného zákona nariadením č. 71/2003 Sb., *„o stanovení povrchových vod vhodných pro život a reprodukci původních druhů ryb a dalších vodních živočichů a o zjišťování a hodnocení stavu jakosti těchto vod“* povrchové vody, ktoré sú vhodné pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb a ďalších vodných živočíchov, s rozdelením na vody lososové a kaprové, za účelom zvýšenia ochrany týchto vôd pred znečistením a zlepšenia ich akosti tak, aby sa staly trvale vhodnými pre podporu života rýb náležiacich k pôvodným druhom zaistujúcim

prírodzenú rozmanitosť alebo k druhom, ktorých prítomnosť je vhodná. Toto nariadenie sa nevzťahuje na povrchové vody v prírodných vodných útvaroch pre intenzívny chov rýb a v umelých vodných útvaroch.

Vyššie uvedené nariadenie vlády stanovuje ukazovatele a cieľové a prípustné hodnoty akosti povrchových vôd vhodných pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb a ďalších vodných živočíchov, analytické metódy pre stanovenie týchto ukazovateľov, minimálnu frekvenciu odberu vzoriek a meraní a ďalšie podrobnosti k zisťovaniu a hodnoteniu stavu akosti povrchových vôd vhodných pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb a ďalších vodných živočíchov.

Prostriedkom ochrany rýb a vodných organizmov podľa českého zákona o rybárstve je tzv. chránená rybia oblasť, ktorú podľa ustanovenia § 5 ods. 1 môže po prerokovaní s užívateľom rybárskeho revíru vyhlásiť príslušný rybársky orgán rozhodnutím. Za chránenú rybiu oblasť môže byť vyhlásená časť príslušného rybárskeho revíru, prípadne i celý revír. V rozhodnutí, ktorým sa vyhlasuje chránená rybia oblasť, musia byť stanovené ryby alebo vodné organizmy, ktoré majú byť predmetom ochrany. V rozhodnutí sa ďalej stanovujú zdroje a spôsob vysadzovania rýb alebo vodných organizmov, ktoré sú predmetom ochrany a podmienky pre ich chov a lov v príslušnom revíri. Lov rýb alebo vodných organizmov môže byť v chránenej rybej oblasti obmedzený alebo zakázaný. Vykonávacía vyhláška k zákonu o rybárstve č. 197/2004 Sb., stanoví, že chránená rybia oblasť je vyhlasovaná so zreteľom na vhodné ekologické podmienky pre ryby a vodné organizmy, ktoré budú v tejto chránenej rybej oblasti predmetom chovu alebo ochrany. Pre vyhlasovanie, zmenu a rušenie chránenej rybej oblasti sa obdobne použijú ustanovenia zákona o rybárstve o vyhlasovaní, zmene a rušení rybárskeho revíru. Rybárskym orgánom príslušným k vyhláseniu chránenej rybej oblasti je krajský úrad.

Podľa ustanovenia § 11 ods. 1 písm. b) príslušný rybársky orgán, ktorým v tomto prípade je krajský úrad, stanoví v rozhodnutí alebo v oznámení o povolení výkonu rybárskeho práva, okrem iných, i spôsob hospodárenia v rybárskom revíri, pričom dbá o zachovanie a rozvoj pôvodnej rybej osádky.

Ochrana genofondu zveri v Slovenskej republike

V Slovenskej republike je ochrane genofondu²² zveri venovaná pozornosť § 20 zákona o poľovníctve. Ustanovenie § 20 ods. 1 zákona o poľovníctve proklamuje, že ministerstvo²³ dbá, aby v prírode zostali zachované všetky pôvodné druhy zveri, na tento účel prijíma v spolupráci s Ministerstvom životného prostredia Slovenskej republiky (ďalej len "ministerstvo životného prostredia") a Slovenskou poľovníckou komorou (ďalej tiež len ako „komora“) potrebné opatrenia.

V záujme ochrany genofondu zveri je v Slovenskej republike zakázané zámerne rozširovať druhy a poddruhy voľne žijúcich živočíchov, ktoré nie sú uvedené v prílohe č. 1 zákona za účelom ich poľovníckeho obhospodarovania a využívania. Zákaz je prejavom zásady predbežnej opatrnosti, ktorá je jednou z hlavných zásad práva životného prostredia²⁴. Ďalej je v ods. 2 písm. b) § 20 zákona o poľovníctve výslovne zakázané medzidruhovo a medzipoddruhovo krížiť zver a krížiť zver s inými živočíchmi.

Živočích, ktoré zatiaľ na území Slovenskej republiky nežijú a sú považované za zver Medzinárodnou radou pre poľovníctvo a ochranu zveri je možné dovážať a vypúšťať len do zverníc, a to výlučne len s predchádzajúcim povolením ministerstva pôdohospodárstva vydaným po dohode s ministerstvom životného prostredia. Po vypustení do zvernice sa tieto živočích stávajú zverou podľa zákona o poľovníctve.

Podľa § 21 je v záujme zachovania genofondu zveri zakázané vypúšťať do poľovných revírov zver pochádzajúcu z farmových chovov. Povolenie ministerstva pôdohospodárstva a príslušného orgánu ochrany prírody je potrebné v prípade vypustenia nepôvodného druhu²⁵ živočícha do revíru²⁶. V súlade s ustanovením § 14 a nasl. zákona o ochrane prírody a krajiny nie je možné rozširovať nepôvodné druhy živočíchov na územiach, kde platí tretí a vyšší stupeň ochrany. Podľa ustanovenia § 21 ods. 2 zákona o poľovníctve je možné danieliu a mufloniu zver rozširovať do nových lokalít vo voľnej prírode len s povolením ministerstva a so súhlasom príslušného orgánu ochrany prírody. Význam tohto ustanovenia neupresňuje ani dôvodová správa k zákonu. Je možné usudzovať, že hlavným dôvodom, ktorý viedol

²² Pojem „genofond“ vid' § 2 ods. 2 písm. n) zákona 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, v znení neskorších predpisov.

²³ Rozumej ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo pôdohospodárstva“).

²⁴ Damohorský, M. a kol.: Právo životného prostredia, 3. vydání, C.H. Beck, Praha, 2010, str. 53.

²⁵ „Nepôvodný druh“ vid' § 2 ods. 2 písm. q) zákona 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.

²⁶ Príloha č. 3 vyhlášky č. 24/2003 Z. z. ktorou sa vykonáva zákon o ochrane prírody a krajiny stanoví druhy nepôvodných živočíchov, na ktorých vypustenie nie je potrebné povolenie orgánu ochrany prírody a krajiny.

tvorcov zákona k uvedeniu tohto ustanovenia je predbežné posúdenie vhodnosti životných podmienok tejto zveri v novej lokalite.

V rámci ochrany biodiverzity, ekosystémov a prírody, resp. životného prostredia ako celku nie je možné zabúdať ani na ostatné druhy živočíchov. Uvedené je vyjadrené v ustanovení § 18 ods. 1 slovenského zákona o poľovníctve, ktorý definuje veľkoplošné poľovnícke hospodárenie tak, že sa za neho považuje poľovnícke hospodárenie takým spôsobom, aby sa zabezpečil dobrý zdravotný stav zveri, optimálna početnosť, kvalita a správna veková a pohlavná štruktúra jej populácií, ako aj ostatných živočíchov ako súčasti ekosystémov. To znamená, že správne veľkoplošné poľovnícke hospodárenie musí byť založené, okrem iného, aj na ekosystémovom prístupe²⁷ a vnímať aj druhy živočíchov, ktoré nie sú zverou, ako predmet svojho záujmu. Obdobne je toto možné tvrdiť aj v prípade divo rastúcich druhov rastlín (vrátane vysokých drevín), vzhľadom k faktu, že väčšina druhov zveri sú bylinožravce.

Nástrojom ochrany genofondu zveri je v Slovenskej republike je i tzv. osobitné užívanie poľovného revíru podľa § 13b zákona o poľovníctve. Podľa tohto ustanovenia môže ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky z dôvodu zachovania kvality genofondu niektorých druhov zveri rozhodnúť o osobitnom užívaní poľovného revíru, ktorý je tvorená minimálne z dvoch tretín jeho výmery poľovnými pozemkami vo vlastníctve štátu. Ministerstvo v rozhodnutí určí užívateľa poľovného revíru na dobu pätnástich rokov. V tomto prípade sa jedná o tzv. vyhradený revír. Užívateľom vyhradeného revíru môže byť len právnická osoba, ktorá spravuje majetok štátu alebo právnická osoba, ktorá má vo svojej náplni vedeckú alebo pedagogickú činnosť v odbore poľovníctva, a ktorá uskutočňuje výkon práva poľovníctva svojimi zamestnancami.

Ochrana genofondu rýb v Slovenskej republike

Podobne ako slovenský zákon o poľovníctve, aj slovenský zákon o rybárstve venuje pomerne širokú pozornosť ochrane genofondu rýb. Už v úvodných ustanoveniach stanovuje, že tento zákon upravuje podmienky ochrany, chovu a lovu rýb a ostatných vodných organizmov tak, aby priamo alebo prostredníctvom ekologických väzieb nedochádzalo k narušeniu vodných ekosystémov a k ohrozeniu genofondu rýb. V ustanovení § 2 ods. 1 zákon definuje rybárstvo ako súhrn činností zameraných na zachovanie, zveľaďovanie, ochranu genofondu rýb a optimálne využívanie produkcie ichthyofauny ako prírodného bohatstva Slovenskej republiky. Týmto ustanovením slovenský zákonodarcu „pretavuje“ do

²⁷ K pojmu „ekosystémový prístup“ viz Stejskal, V.: Vývojové tendence právni úpravy ochrany prírody, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha, 2012, s. 36 a n..

obyčajného práva povinnosť štátu podľa čl. 44 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorej štát dbá o šetrné využívanie prírodných zdrojov, o ekologickú rovnováhu a o účinnú starostlivosť o životné prostredie a zabezpečuje ochranu určeným druhom voľne rastúcich rastlín a voľne žijúcich živočíchov.

Ustanovenie § 6 ods. 1 zákona o rybárstve stanoví, že zarybňovací plán, ktorý schvaľuje ministerstvo, a ktorý je pre užívateľa rybárskeho revíru záväzný, musí zaručovať ochranu pôvodného genofondu rýb. Vyjadrené inými slovami, zaručenie ochrany pôvodného genofondu rýb daného rybárskeho revíru je *conditio sine qua non* schválenia zarybňovacieho plánu. Príslušným ústredným orgánom štátnej správy rybárstva je, podľa § 16 zákona č. 575/2001 Z. z., o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy, v znení neskorších predpisov, ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, a to aj napriek tomu, že slovenský zákon o rybárstve sa o ministerstve životného prostredia nezmieňuje ani v jednom svojom ustanovení, a na viac v § 3 ods. 1 zákona zavádza legislatívnu skratku „ministerstvo“ pre ministerstvo pôdohospodárstva. Vo všetkých ďalších ustanoveniach, či vymedzujúcich kompetencie ústredného orgánu štátnej správy alebo zmocňovacích, zákon o rybárstve používa výlučne len termín „ministerstvo“. Uvedený rozpor je však vyvolaný chybou zákonodarcu. Zákonom č. 139/2003 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť dňom 01. 05. 2003 došlo k novelizácii zákona o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy, ktorou bol výkon pôsobnosti v oblasti rybárstva presunutý na ministerstvo životného prostredia, avšak bez toho aby došlo k technickej novele zákona o rybárstve. Prísne vzaté tak v Slovenskej republike má podľa doslovného textu zákona o rybárstve vykonávať štátnu správu ako ústredný orgán v oblasti rybárstva ministerstvo pôdohospodárstva, ale fakticky toto vykonáva ministerstvo životného prostredia. Táto práca nie je zameraná na ústavne organizačné aspekty výkonu štátnej správy na úseku rybárstva a autor z tohto dôvodu nemá v úmysle siahodlho sa venovať možným dôsledkom tohto stavu, avšak je nutné poznamenať, že takýto stav nie je v demokratickom právnom štáte, za ktorý sa Slovenská republika bezpochyby považuje, žiaduci. Uvedený stav je však možno preklenúť výkladom. Jednak klasickým interpretačným pravidlom *lex posterior derogat priori*, čo znamená, že ministerstvu životného prostredia boli kompetencie v oblasti rybárstva zverené zákonom neskôr ako ministerstvu pôdohospodárstva, preto je príslušným orgánom práve ministerstvo životného prostredia. Ďalej je v tomto prípade vhodné využiť argument úmyslu zákonodarcu, ktorým zjavne bolo presunúť výkon štátnej správy rybárstva do gescie ministerstva životného prostredia.

Jedným z najvýznamnejších prostriedkov ochrany genofondu rýb je v Slovenskej republike chránená rybia oblasť podľa § 7 zákona o rybárstve. V záujme ochrany genofondu rýb a skvalitňovania stavu pôvodných druhov rýb, a na základe výsledkov ichtyologického prieskumu a po predchádzajúcom prerokovaní s užívateľom rybárskeho revíru, môže ministerstvo životného prostredia vyhlásiť celý rybársky revír alebo jeho časť za chránenú rybársku oblasť. Podľa ustanovenia § 7 ods. 3 zákona je v chránenej rybárskej oblasti zakázané loviť ryby akýmkoľvek spôsobom, rušiť neres rýb, vývoj plôdika a násady alebo zimovanie rýb, a vykonávať ťažbu riečnych materiálov. Za porušenie tohto zákazu môže byť podnikateľovi alebo právnickej osobe uložená pokuta do výšky 6 638, 78 EUR. V prípade, že užívateľ rybárskeho revíru má záujem o lov generačných rýb v chránenej rybárskej oblasti na účely umelého výteru je povinný požiadať ministerstvo životného prostredia o súhlas s týmto lovom. Tak isto musí užívateľ rybárskeho revíru postupovať aj v prípade, kedy je potrebné vykonať lov takých druhov rýb, ktoré sú na ujmu záujmov, z dôvodu ktorých sa chránená rybárska oblasť vyhlasuje. V prípade, že objektom lovu v chránenej rybárskej oblasti majú byť chránené druhy rýb, je, vedľa súhlasu ministerstva, užívateľ rybárskeho revíru získať i povolenie výnimky podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon 543/2002 Z. z., o ochrane prírody a krajiny. Pred získaním tohto povolenia nesmie byť lov vykonaný. V prípade vykonania lovu bez súhlasu ministerstva alebo povolenia podľa zákona o ochrane prírody a krajiny môže byť podnikateľovi alebo inej právnickej osobe uložená pokuta do 3 319, 39 EUR. I vykonanie ichtyologického prieskumu na účely posúdenia stavu ichtyofauny v chránenej rybárskej oblasti podlieha predchádzajúcemu povoleniu ministerstva životného prostredia, za porušenie tohto ustanovenia však zákon nestanoví žiadnu sankciu. V prípade, že sa chránená rybia oblasť nachádza v osobitne chránenej časti prírody a krajiny, je možno ichtyologický prieskum vykonať až po splnení podmienok podľa zákona o ochrane prírody a krajiny. Podľa slovenského zákona o ochrane prírody a krajiny osobitne chránenými časťami prírody a krajiny sú chránené druhy, chránené územia, územia európskeho významu, súkromné chránené územia, chránené objekty, a ochranné pásma. Chránenú rybársku oblasť môže ministerstvo po prerokovaní s užívateľom rybárskeho revíru a v prípade verejného záujmu zrušiť.

Aj keď to zákon výslovne nestanoví, je, podľa názoru autora, za prostriedok ochrany genofondu rýb možno považovať i rybárske revíry s režimom bez privlastnenia si úlovku. Zákon v § 8 ods. 1 síce stanoví, že za ministerstvo môže vyhlásiť rybársky revír alebo jeho časť za revír s režimom bez privlastnenia si úlovku v záujme umožnenia lovu jednotlivých druhov rýb trofejných veľkostí, ale keďže na takýchto revíroch je zakázaní si privlastňovať

ulovené ryby, bude fakticky dochádzať k minimalizovaniu exploatácie takýchto revírov, čo v konečnom dôsledku môže pomôcť k zachovaniu pôvodných druhov rýb v danom rybárskom revíri a ich genofondu.

Prostriedkom ochrany genofondu rýb je aj vyjadrenie zásady prevencie v § 9 ods. 3 zákona o rybárstve, podľa ktorého môžu byť na zarybňovanie chovných rybárskych revírov použité iba rybie násady pochádzajúce z chovov, ktoré uznalo príslušné ministerstvo. Ochrana pôvodnému genofondu rýb je poskytovaná zákonom o rybárstve aj podľa jeho ustanovenia § 19 ods. 2, podľa ktorého ministerstvo životného prostredia musí osvedčiť dovoz rybích násad z iných štátov.

Ochrana genofondu zveri v Poľskej republike

Poľský zákon o poľovníctve neobsahuje zvláštnu úpravu ochrany genofondu, či pôvodných druhov zveri. Túto oblasť komplexne upravuje poľský zákon o ochrane prírody. Podľa ustanovenia čl. 119a ods. 1 poľského zákona o ochrane prírody je zakázané bez povolenia generálneho riaditeľa ochrany životného prostredia rozširovať jedince získané krížením a vzájomne krížiť druhy živočíchov podliehajúce prísnej ochrane ako aj ochrane čiastočnej, nepôvodné druhy živočíchov, druhy zveri, a to ako vzájomne, tak aj so zvieratami pochádzajúcimi z chovu. Ďalej toto ustanovenie v ods. 4 stanovuje podmienky, kedy generálny riaditeľ ochrany životného prostredia musí, a kedy môže, odmietnuť vydanie uvedeného povolenia. Odmietnuť musí v prípade, že žiadateľ bol právoplatne odsúdený za trestný čin spáchaný v súvislosti s prevozom cez hranice, držbou, chovom alebo rozmnožovaním živočíchov uvedených v tomto ustanovení, a od právoplatnosti odsudzujúceho rozsudku neuplynuli 3 roky. Odmietnuť môže v prípade, kedy by rozširovanie krížencov alebo kríženie v tomto ustanovení uvedených živočíchov predstavovalo hrozbu pre pôvodné druhy živočíchov alebo prírodné stanovišťa. Podľa odborne literatúry, v prípade, kedy požadované rozšírenie predmetného kríženca alebo kríženie jednotlivých druhov živočíchov v tomto ustanovení uvedených, nepredstavuje hrozbu pre pôvodné druhy živočíchov alebo pre prírodné stanovišťa, je generálny riaditeľ ochrany životného prostredia povinný takéto povolenie vydať²⁸.

Ustanovenie čl. 120 poľského zákona o ochrane prírody zakazuje vnášať do prírodného prostredia alebo v tomto prostredí prepravovať nepôvodné druhy živočíchov²⁹. Vyjadrením

²⁸ Radecki, W.: Ustawa o ochronie przyrody. Komentarz, Difin, Warszawa, 2012, str. 496.

²⁹ Poľský zákon o ochrane prírody a krajiny definuje nepôvodný druh živočicha, ako druh vyskytujúci sa mimo svojho pôvodného areálu rozšírenia.

zásady prevencie³⁰ v poľskom zákone o ochrane prírody je, mimo iné, aj podmienenie dovozu nepôvodných druhov živočíchov, ktoré v prípade, že sa dostanú do prírodného prostredia, môžu ohroziť pôvodné druhy živočíchov alebo prírodné stanovišťa, povolením vydaným generálnym riaditeľom ochrany životného prostredia. Povolenie k preprave, držbe, chovu, ponúkaniu na predaj a k predaju druhov živočíchov uvedených v predchádzajúcej vete vydáva príslušný regionálny riaditeľ ochrany životného prostredia.

Ochrana genofondu rýb v Poľskej republike

Podľa ustanovenia čl. 2a poľského zákona o vnútrozemskom rybolove, sa ochrana a obnova populácií rýb, s výnimkou druhov, ktoré sú chránené predpismi práva ochrany prírody, vykonáva prostredníctvom racionálneho využívania populácií, vrátane prijatia opatrení k udržaniu a obnove riadneho stavu populácií a prirodzených vzťahov medzi ich jednotlivými prvkami, všetko zhodne so zásadami trvale udržateľného rozvoja.

Minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka môže, za účelom vytvorenia podmienok potrebných pre ochranu a obnovu populácií niektorých druhov rýb, predovšetkým s cieľom obnovy neresísk alebo migračných ciest, vypracovať program na ochranu a obnovu týchto druhov. V tomto programe má byť podrobne uvedený všeobecný, ako aj konkrétne ciele ochrany a obnovy populácií príslušných druhov rýb, s uvedením krátko i dlhodobých priorít. Ďalej tento program má obsahovať výpočet prostriedkov právnych, ekonomických a kontrolných, prostredníctvom ktorých sa má cieľov stanovených v programe dosiahnuť. Program musí obsahovať i k dosiahnutiu cieľov nevyhnutné činnosti vedecké, náučné a propagačné. Jednotlivé prostriedky a činnosti k dosiahnutiu cieľa musia byť zabezpečené prostredníctvom orgánov verejnej správy alebo užívateľov príslušných rybárskych revírov, ktorých zoznam tento program tak isto obsahuje. Poslednou náležitosťou zákonom stanovenou pre program ochrany a obnovy populácií rýb je určenie možných zdrojov a spôsobov financovania.

Podľa ustanovenia čl. 3i zákona o rybárstve je zakázané vysadzovať do vôd cudzie druhy rýb, na ktorých vysadenie je potrebné povolenie bez tohto povolenia alebo v rozpore s podmienkami v ňom stanovenými, a vysadzovať nepôvodné druhy rýb, na ktorých vysadenie nie je potrebné povolenie, v rozpore s podmienkami príslušného nariadenia ministra pôdohospodárstva a rozvoja vidieka.

³⁰ Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 3. vydání, C.H. Beck, Praha, 2010, str. 52.

Za cudzie druhy rýb, pre ktorých vysadenie je potrebné povolenie, sa podľa ustanovenia čl. 3 ods. 6 nariadenia Rady č. 708/2007 o používaní cudzích a miestne sa nevyskytujúcich druhov akvakultúre považujú druhy alebo poddruhy vodných organizmov vyskytujúce sa mimo svoj známy prirodzený areál rozšírenia a mimo oblasť svojho prirodzeného potenciálu rozšírenia. Za cudzí druh sa považujú aj polyploidné organizmy a umelo krížené druhy schopné rozmnožovania, bez ohľadu na svoj prirodzený areál rozšírenia alebo potenciál rozšírenia. Toto povolenie vydáva minister pôdohospodárstva po zohľadnení stanoviska ministra životného prostredia. Povolenie sa vydáva na žiadosť a je predmetom správneho uváženia príslušného orgánu, tzn. že na jeho vydanie nie je právny nárok. Povolenie na vysadenie cudzích druhov rýb sa vydáva na dobu určitú. Povolenie nie je potrebné na vysadenie rýb cudzieho druhu, ktorý je uvedený v zozname druhov rýb uznaných za nepôvodné v nariadení, ktoré vydáva minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka v spolupráci s ministrom životného prostredia³¹ (ďalej len „nariadenie o nepôvodných druhoch rýb“). Nepôvodným druhom, na ktorého vysadenie nie je potrebné povolenie je, podľa uvedeného nariadenia, hlavátka podunajská (*hucho hucho*) vyskytujúca sa v riekach Dunajec, Raba, San, Skawa, Sola a ich prítokoch, a kapor riečny (*cyprinus carpio*) v priehradných jazerách a nádržiach, *a contrario* k vysadeniu kapra do iných povrchových vôd je potrebné zvláštne povolenie. Povolenie sa nevyžaduje ani pre vysadenie nepôvodných druhov rýb uvedených v prílohe nariadenia o nepôvodných druhoch rýb, vrátane kapra, vykonávané v zmysle ustanovenia čl. 3 ods. 10 nariadenia Rady č. 708/2007, tzn. pre vysadenie za účelom využitia daného druhu v akvakultúre. Akvakultúrou sa podľa nariadenia Rady č. 1198/2006 o Európskom rybárskom fonde rozumie chov alebo kultivácia vodných organizmov pomocou techník vytvorených na zvýšenie produkcie príslušných organizmov nad prirodzenú kapacitu životného prostredia.

Minister povolenie nevydá v prípade, že žiadateľ v posledných troch rokoch porušil niektorý zákaz podľa čl. 3i zákona o vnútrozemskom rybolove alebo spolu so žiadosťou nepredložil potrebné dokumenty alebo plánovaná činnosť s nepôvodným druhom rýb sa spája so stredným alebo vysokým rizikom ohrozenia životného prostredia alebo nie je možné takéto riziká vzhľadom na stav vedy a praktických skúseností dosiahnuť.

V prípade negatívneho vplyvu na životné prostredie spojeného s vysadením nepôvodných druhov rýb, na ktorých vysadenie nie je potrebné zvláštne povolenie, môže minister

³¹ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 listopada 2012 r. w sprawie wykazu gatunków ryb uznanych za nierodzące i wykazu gatunków ryb uznanych za rodzime oraz warunków wprowadzania gatunków ryb uznanych za nierodzące, dla których nie jest wymagane zezwolenie na wprowadzenie (DzU 2012 nr 0 poz. 1355)

pôdohospodárstva a rozvoja vidieka nariadením stanoviť zákaz vysadzovania alebo transportu na území celej Poľskej republiky alebo jej časti niektorých druhov rýb alebo stanoviť opatrenia za účelom eliminácie zistených negatívnych dôsledkov, všetko pri zohľadnení ochrany biologickej rozmanitosti.

Zákon o vnútrozemskom rybolove ustanovením čl. 3g vytvára radu expertov, ktorá je poradným zborom ministra pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Poľskej republiky pre oblasť vydávania povolení k vysadzovaniu cudzích druhov rýb. Členov zboru expertov menuje a odvoláva minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, pričom členom tohto zboru je zástupca navrhnutý ministrom životného prostredia. Členmi zboru expertov sú odborníci z oblasti využívania a hospodárenia s cudzími druhmi rýb.

Ochrana genofondu zveri v Spolkovej republike Nemecko

V Spolkovej republike Nemecko je situácia obdobná situácii v Poľsku, kedy BJagdG neupravuje podmienky ochrany genofondu zveri. Tak ako v Poľskej republike v zákone o ochrane prírody sú podmienky ochrany pôvodných druhov živočíchov v Nemecku upravené v BNatSchG. Nemecká úprava sa vydala cestou opačnou než úpravy ostatných skúmaných štátov a to v zmysle, že nedefinuje nepôvodný druh živočicha, ale definuje práve pôvodný druh, ktorým podľa ustanovenia § 7 ods. 2 bod 7 BNatSchG je druh voľne žijúceho živočicha, ktorého oblasť rozšírenia alebo pravidelná oblasť migrácie sa historicky v celom rozsahu alebo čiastočne nachádza na území štátu, alebo sa na toto územie prirodzene rozšíril. Ochrana pôvodných druhov voľne žijúcich živočíchov a divo rastúcich rastlín, ich biotopov a ekosystémov pred nepôvodnými a invazívnymi druhmi v Nemecku je predovšetkým upravená v ustanovení § 40 BNatSchG. Rozširovanie nepôvodných druhov živočíchov podlieha povoleniu príslušného orgánu.

Čiastočné zhrnutie

Zachovanie geneticky čistých populácií pôvodných druhov živočíchov vo voľnej prírode je *conditio sine qua non* pre kvalitu životného prostredia a fungujúce poľovníctvo. Ochranu genofondu pôvodných druhov voľne žijúcich živočíchov je nevyhnutné chápať široko, a to ako priame alebo nepriame zamedzenie alebo obmedzenie akejkoľvek ujmy (materiálnej aj imateriálnej), ktorá by voľne žijúcemu živočichovi (ako jedincovi, tak aj populácii daného druhu) alebo, v súvislosti s ňou aj na životnom prostredí, mohla vzniknúť. Ochrane genofondu voľne žijúcich živočíchov venujú nemalú pozornosť ako zákony o poľovníctve,

tak aj zákony o ochrane prírody. Medzi právnymi úpravami jednotlivých štátov je možno pozorovať v tejto oblasti rozdiely, a to v tom, že v niektorých z nich nie je ochrana genofundu zveri predmetom zákonov regulujúcich poľovníctvo, ale takáto ochrana sa riadi pravidlami stanovenými v príslušných zákonoch o ochrane prírody. Tak je tomu v Poľsku a Nemecku.

Pretavenie zásady predbežnej opatrnosti do platného práva upravujúceho poľovníctvo sú pravidlá regulujúce dovoz zveri a ochranu jej genofundu³². Tieto pravidlá sú napr. v Českej republike a Slovenskej republike takmer rovnaké. Je regulované aj vypúšťanie živočíchov, ktoré sú zverou podľa Medzinárodnej rady pre poľovníctvo a ochranu zveri (*International Council for Game and Wildlife Conservation, CIC*³³) do poľovných revírov. Toto je možné len s povolením. Zásada predbežnej opatrnosti je v tomto prípade dôslednejšie dodržaná v Slovenskej republike, pretože vypúšťať takéto živočíchy je možné len do zverníc a z tohto dôvodu je možné slovenskú právnu úpravu hodnotiť ako priaznivejšiu pre životné prostredie, keďže jej hlavným účelom je zabrániť nežiaducemu prenikaniu nepôvodných druhov živočíchov do voľnej prírody.

V prípade vodných živočíchov, aj keď tento termín nie je pre právnu úpravu lovu kľúčový, je zachovanie genetických čistých a vhodných populácií nevyhnutné k správne fungovaniu rybárstva. Rybárstvo je právny predpismi chápané ako činnosti chov, ochrana, zušľachtovanie a lov rýb či iných vodných organizmov, a to ako i pri hospodárskom chove rýb, tak i pri výkone rybárskeho práva. Rozdelenie rybárstva na hospodársky chov rýb a výkon rybárskeho práva má svoj význam, pretože účel činnosti v rámci týchto jednotlivých podmnožín rybárstva je odlišný. Kým pri hospodárskom chove rýb (rybníkárstvo) ide predovšetkým o chov a lov rýb za účelom zaistenia produkcie rybieho mäsa, prípadne produkcie vodných organizmov alebo produkcie rybej násady³⁴ či chovu generačných rýb³⁵, pri výkone rybárskeho práva ide hlavne o činnosti spočívajúce v chove, love a privlastňovaní si ulovených rýb vo vodách označovaných ako rybárske revíry. Rybárstvo v širokom zmysle má pre spoločnosť z materiálneho pohľadu väčší význam, než poľovníctvo. Súčasťou rybárstva je i zabezpečovanie rýb, ako zdroja potravy pre široké vrstvy spoločnosti. Z uvedeného dôvodu sa na rybárstvo vzťahuje viac predpisov regulujúcich, okrem iného, i starostlivosť o genetickú čistotu rybích populácií, než na poľovníctvo. Väčšina z týchto predpisov je však mimo predmet tejto dizertačnej práce, pretože sa týkajú výlučne len rybárstva v hospodárskom slova

³² Pojem „genofond“ vid' § 2 ods. 2 písm. n) zákona 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, v znení neskorších predpisov.

³³ <http://www.cic-wildlife.org/index.php?id=121>, 17. 04. 2013.

³⁴ Ustanovenie § 2 písm. b) zákona č. 99/2004 Sb., o rybárstve, v znení neskorších predpisov.

³⁵ Ustanovenie § 31 ods. 1 zákona č. 139/2002 Z. z., o rybárstve, v znení neskorších predpisov.

zmysle. Pre rybárstvo ako záujmovú činnosť jednotlivcov, je však ochrana genofondu rýb nemenej dôležitá. Genofond rýb, prípadne vodných organizmov, je chránený rôznymi prostriedkami práva. Na jednej strane sa jedná o pretavenie prevenčných princípov do práva, kedy príslušným orgánom verejnej správy je vyhradené odsúhlasovať vypúšťanie geneticky nepreverených alebo geograficky nepôvodných druhov rýb do vodných tokov. Ochrana genofondu vodných organizmov je zaisťovaná i prostredníctvom tzv. chránených rybárskych oblastí, v ktorých platí buď úplný alebo čiastočný zákaz lovu rýb. Slovenská právna úprava upravuje i rybárske revíry s režimom bez privlastnenia si úlovku, čo je tiež možné považovať za prostriedok ochrany genofondu rýb, aj keď to zákon výslovne nestanoví.

I napriek rozdielom v legislatívnych prístupoch či terminológii majú skúmané právne úpravy totožný účel, a to maximalizáciu ochrany pôvodných druhov voľne žijúcich živočíchov a divo rastúcich rastlín a ochranu ich genofondu.

1.1.4. Vlastnícke právo

Vlastnícke právo je najobvyklejšie chápané ako súbor čiastočných práv, tzn. *ius possidenti, ius utendi, ius fruendi, ius disponendi, ale i isu alienandi*³⁶. S pojmom vlastníckej práva je neoddeliteľne spojený pojem právneho panstva na nad vecou, ktorý aj keď je nejasný, implikuje bez akýchkoľvek pochybností určitou právom poskytnutú a právom chránenú moc osoby ovládať určitú vec. Takúto moc je možné definovať ako moc nezávislú na moci niekoho iného k tej istej veci v tej istej dobe³⁷.

Otázka vlastníckeho práva úzko súvisí s lovom zveri voľne žijúcej v poľovnom revíri, a rovnako tak aj s nadobúdaním vlastníctva k uloveným živočíchom. S ohľadom na charakter zveri ako voľne žijúceho živočicha sa stanovenie jej vlastníka javí len ako púha fikcia, avšak v právnych úpravách jednotlivých skúmaných štátov je možno pozorovať rozdielne prístupy k tejto otázke. Uvedená otázka môže priniesť dve základné odpovede. V prvom prípade sa jedná o zver ako vec bez pána (*res nullius*). Druhá možná, a niektorými právnymi úpravami prijatá, odpoveď znie, že vlastníkom voľne žijúcej zveri je štát.

Vlastnícke právo k voľne žijúcej zveri v Českej republike

Český zákon o myslivosti výslovne nestanoví kto je vlastníkom voľne žijúcej zveri. V ustanovení § 2 písm. b) je stanovené, že zver je obnoviteľné prírodné bohatstvo. Bližšie už

³⁶ Knappová, M., Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: Občanské právo hmotné 1, 4. aktualizované a doplněné vydání, ASPI, Praha, 2005, s. 318.

³⁷ Tamtiež, s. 321.

toto slovné spojenie nie je v zákone rozvinuté. Bohatstvom sa v bežnom jazyku myslí spravidla súhrn hmotných či nehmotných statkov vlastnených jednotlivcom alebo spoločne skupinou jednotlivcov dosahujúci väčších než obvyklých kvantitatívnych alebo kvalitatívnych parametrov, alebo rozmanitosť určitého statku či javu, prípadne materiálne či imateriálne statky zvlášť vysokej dôležitosti zasluhujúce si zvláštnu ochranu. Je zrejmé, že výraz „bohatstvo“ v zákone o myslivosti nemal predstavovať len kvantitatívne vyjadrenie počtu druhov či dokonca kusov zveri, ale v tomto prípade mal zákonodarca slovom „bohatstvo“ zrejme v úmysle vyjadriť zvlášť vysokú dôležitosť zveri pre spoločnosť ako celok. Uvedené ustanovenie má priamu väzbu na čl. 7 Ústavy Českej republiky, ktorý stanoví, že štát dbá o ochranu prírodného bohatstva. Z ustanovení § 2 písm. a) zákona o myslivosti, ktorý definuje poľovníctvo, a § 2 písm. b) tohto zákona v spojení s čl. 7 Ústavy Českej republiky je možno dovodiť, že podstatou poľovníctva v českej právnej úprave je predovšetkým naplnenie vyššie uvedeného ústavného cieľa, teda ochrana zveri³⁸.

Vlastníctvom voľne žijúcej zveri sa zaoberal aj Ústavný súd Českej republiky, ktorý v náleze č. j. Pl. ÚS 34/03 zo dňa 13. decembra 2006 konštatuje, že „zver je spravidla označovaná ako *res nullius*, teda vec nepatriaca nikomu.“³⁹, ďalej Ústavný súd konštatuje, že „tento prístup je podmienený skutočnosťou, že zver sa pohybuje voľne bez ohľadu na hranice pozemkov a nie je možné stotožniť vlastnícke právo k pozemku, na ktorom sa zver pohybuje, s vlastníckym právom ku zveri. Zver teda nepredstavuje plod pozemku, ale samostatný predmet vlastníckeho práva.“⁴⁰. V nadväznosti na skutočnosť, že zver predstavuje samostatný predmet vlastníckeho práva a súčasne je zákonom o myslivosti považovaná za prírodné bohatstvo, ktorého ochrana je ústavou zverená štátu, nie je možné nesúhlasiť s tvrdením Ústavného súdu Českej republiky, že štát, ako suverén, je na svojom území oprávnený regulovať práva k zveri⁴¹.

Na rozdiel od dnes už neúčinnnej právnej úpravy⁴², stanoví zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, výslovne v § 1046 ods. 1, že divoké zviera pokiaľ žije na slobode, je bez pána. V Českej republike všeobecne prijímaný názor, ktorý svojím nálezom potvrdil aj Ústavný súd ČR, je tak dnes *expressis verbis* vyjadrený v zákone. Podľa ustanovenia § 1045 ods. 1 nového občianskeho zákonníku ČR si vec, ktorá nikomu nepatrí môže privlastniť každý, komu v tom nebráni zákon alebo právo iného na privlastnenie veci. U zveri to bude práve novým

³⁸ Nález Ústavného súdu ČR, sp. zn. Pl. ÚS 34/03, bod 66., <http://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>, 02.02.2014.

³⁹ Tamtiež, bod 63.

⁴⁰ Tamtiež.

⁴¹ Tamtiež.

⁴² Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník.

občianskym zákonníkom predvídané právo iného na privlastnenie, ktoré bráni jej voľnému privlastneniu každým. Právo iného v zmysle ustanovenia § 1045 ods. 1 nového občianskeho zákonníku ČR je možné vo vzťahu k zveri vidieť v dvoch rovinách. V prvej rovine sa jedná o právo každého, kto splní zákonom stanovené podmienky, vykonávať právo poľovníctva, do ktorého čiastkovým právom je i právo loviť zver, tzn. právo jednotlivca. V druhej rovine sa jedná o právo užívateľa poľovného revíru, spravidla spolku, ktorý, ako je uvedené ďalej, sa stáva vlastníkom ulovenej zveri. Z uvedeného je tak zrejmé, že sa nejedná o pojatie voľne žijúcej zveri ako *res nullius* v zmysle rímskeho práva, kde sa vlastníkom takejto veci mohol stať každý jej samotným uchopením⁴³. Je tak možné uzavrieť, že pojatie voľne žijúcej zveri ako veci nikoho je v českom právnom prostredí čiastočne modifikované, čo potvrdzuje aj odborná literatúra⁴⁴.

Vlastnícke právo k ulovenej zveri v Českej republike

Nadobúdanie vlastníckeho práva k ulovenej zveri zákon o myslivosti všeobecne neupravuje. V súlade s ustanovením § 2 písm. h) sa právom poľovníctva okrem iného rozumie aj právo privlastňovať si ulovenú alebo uhynutú zver. Podľa ustanovenia § 43 ods. 3 dohľadaná zver patrí užívateľovi poľovného revíru, z ktorého prebehla, alebo inak, v ktorom započala dohľadávka tejto zveri. Ustanovenie § 51 ods. 1 stanoví podmienky, za akých môže užívateľ poľovného revíru predávať ulovenú zver, zverinu alebo iné časti zveri, pochádzajúce z jeho revíru. Ak užívateľ poľovného revíru je podľa zákona oprávnený vykonávať čiastkové právo spojené s vlastníckym právom, tzn. *ius alienandi* a podľa výslovnej právnej úpravy mu patrí ulovená zver, ktorá bola na území jeho revíru poranená, ale prebehla do iného revíru, nemôžu byť žiadne pochybnosti o tom, že podľa českej právnej úpravy nadobúda vlastnícke právo k zveri ulovenej a nájdenej na území poľovného revíru užívateľ poľovného revíru, v ktorom mu náleží výkon práva poľovníctva.

Vlastnícke právo k rybám v Českej republike

Český zákon o rybárstve, ani iný právny predpis Českej republiky nerieši vlastnícke právo práve k rybám, resp. vodným organizmom. Podľa judikatúry Najvyššieho súdu Českej republiky⁴⁵ sú ryby žijúce vo vodných tokoch, na rozdiel od rýb žijúcich v rybníkoch, vecou

⁴³ Kinel, J., Urfus, V., Skřejpek, M.: Římské právo, 1. vydání, C. H. Beck, Praha, 1995, s. 179.

⁴⁴ Radecki, W.: Prawo łowieckie w Polsce, Czechach i Słowacji, Wydawnictwo Prawa Ochrony Środowiska, Wrocław, 2011, s. 115.

⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 04. 2004, spis. zn. 25 Cdo 540/2003.

ničí. Tento záver Najvyššieho súdu Českej republiky výslovne reflektuje aj ustanovenie § 1046 ods. 1 nového českého občianskeho zákonníku, u ktorého neexistuje pochybnosť, že ryba žijúca vo vodnom toku je divokým zvieratkom v zmysle tohto ustanovenia. Na základe vyššie uvedeného rozsudku Najvyššieho súdu Českej republiky, je možné jednoznačne dospieť k záveru, že ryby žijúce v rybníku nie sú vecou ničí a teda sú predmetom vlastníckeho práva, čo je i výslovne upravené v § 1049 nového občianskeho zákonníku, podľa ktorého ryba v rybníku bez pána nie je. Otázkou môže byť, kto je vlastníkom týchto rýb. Do úvahy prichádzajú v zásade dve varianty, vlastníkom rýb žijúcich v rybníku je vlastník rybníka bez ďalšieho, alebo vlastníkom týchto rýb je osoba odlišná od vlastníka rybníka, ktorá je oprávnená rybník užívať. K určeniu správneho názoru je na v tomto prípade na prvom mieste nevyhnutné určiť, kto je osobou oprávnenou k rybníkárstvu (ďalej len „rybníkár“) v zmysle ustanovenia § 3 českého zákona o rybárstve. Rybníkárom je *ex lege* vlastník rybníka, alebo jeho nájomca, avšak len za podmienky písomne nájomnej zmluvy uzavretej s vlastníkom rybníka za účelom rybníkárstva. Na tomto mieste je pre poriadok nutné uviesť, že po dni nadobudnutia účinnosti nového českého občianskeho zákonníku sa aj napriek terminológii „nájomca“ či „nájomná zmluva“ používanej v českom zákone o rybárstve v tomto prípade jedná o pacht v zmysle § 2332 a nasl. nového občianskeho zákonníku. V prípade, že vlastník rybníka je súčasne i rybníkárom sa ako nepochybný javí záver, že je práve vlastník rybníka, kto je i vlastníkom rýb žijúcich v rybníku. Na druhej strane, v prípade kedy je rybníkárom nájomca rybníka je možné usudzovať, že je to on, komu náleží vlastnícke právo k rybám žijúcim v rybníku. Spornou môže byť situácia, kedy vlastník rybníka tento prenajme aj s rybami v ňom žijúcimi bez zvláštnej dohody strán týkajúcej sa takýchto rýb. V takomto prípade sa, s ohľadom na ustanovenie § 3 ods. 1 zákona o rybárstve, podľa ktorého je k rybníkárstvu, tzn. k chovu a lovu rýb, oprávnený nájomca rybníka, autor domnieva, že vlastníkom rýb v rybníku sa nadobudnutím účinnosti nájomnej zmluvy stane nájomca rybníka. Zákon výslovne rieši len prípad, kedy prechádza právo výkonu rybárskeho práva z jedného užívateľa na druhého, a stanoví povinnosť vysporiadania sa nastupujúceho užívateľa rybárskeho revíru s pôvodným užívateľom, v prípade rybníkárstva podobná úprava absentuje, čo znamená, že vzájomné vysporiadanie sa dotknutých osôb v prípade nájmu rybníka i s rybami je ponechané na dohode týchto osôb. Je možné pripustiť názor, že ryby v rybníku sú jeho súčasťou a samostatnou vecou sa stávajú až oddelením, tzn. momentom ich vylovenia.

Od rybníkárstva je potrebné odlišiť výkon rybárskeho práva, ktorý český zákon o rybárstve definuje ako činnosť v rybárskom revíri povolenú právnickej alebo fyzickej osobe

spočívajúcu v plánovanom chove, ochrane, love a prisvojovaní si rýb. Povolenie výkonu rybárskeho práva vydáva na žiadosť v správnom konaní príslušný orgán verejnej správy, ktorým v tomto prípade je krajský úrad. Aj keď to zákon výslovne nestanoví, je možno sa domnievať, že výkon rybárskeho práva v Českej republike patrí štátu. Argumentom toto podporujúcim je predovšetkým skutočnosť, že jeho výkon podlieha povolenie orgánu verejnej správy a je možné ho povoliť len osobe, ktorá splňuje zákonom stanovené požiadavky. Osoba, ktorej bol výkon rybárskeho práva povolený (ďalej len „užívateľ rybárskeho revíru“) nemôže výkon rybárskeho práva postúpiť ďalšej osobe, môže však iným osobám povoliť lov rýb v rybárskom revíri, ktorý užíva. Pri love rýb spravidla dochádza k ich prisvojovaniu, čo ostatne predpokladá aj český zákon o rybárstve, podľa ktorého sa lovom rozumie ulovenie a prisvojenie si ryby v rybárskom revíri za podmienok stanovených zákonom. V tomto prípade dochádza k nadobudnutiu vlastníckeho práva k ulovenej rybe momentom jej prisvojenia. Vzhľadom na špecifickú povahu lovu rýb, tzn. že ulovením ryby spravidla nedochádza k jej usmrteniu, nie je moment nadobudnutia vlastníckeho práva zhodný s momentom ulovenia ryby. Pri love rýb je v praxi celkom bežný postup, kedy sú ulovené ryby púšťané späť do rybárskeho revíru, v tomto prípade by bolo nelogické, aby momentom ich ulovenia loviaci nadobúdali vlastnícke právo k nim. Toto nadobudne, ako je uvedené vyššie, až momentom prisvojenia si ryby, tzn. momentom kedy zjavne prejaví vôľu ulovenú rybu si ponechať, tzn. spravidla jej usmrtením alebo uložením v zariadení umožňujúcim prechovávanie živých rýb. V tomto kontextu je na mieste skúmať, komu náležia ryby v rybníku, ktorý je rybárskym revírom. Aj v tomto prípade platí ustanovenie § 1049 nového občianskeho zákonníku, podľa ktorého ryba v rybníku nie je bez pána. V nadväznosti na to je možné dovodiť, že vlastnícke právo k rybám v rybníku, ktorý je rybárskym revírom náleží užívateľovi rybárskeho revíru, pretože jemu náleží podľa zákona o rybárstve výkon rybárskeho práva, ktorý, mimo iné, zahrňuje aj lov rýb a ich prisvojovanie si. Užívateľ rybárskeho revíru prenáša právo loviť a prisvojiť si rybu na oprávnené osoby povolenkou k lovu. Vydaním povolenky užívateľ rybárskeho revíru prejavuje vôľu, aby na držiteľa povolenky k lovu prešlo, po splnení ďalších zákonných podmienok, vlastnícke právo k rybám, ktoré uloví a rozhodne sa prisvojiť si ich.

České súdy sa zaoberali aj otázkou práva užívateľa rybárskeho revíru, ktorým je vodný tok, na náhradu škody spôsobenej na rybách v tomto vodnom toku, a to či už škodu spôsobenú vybraným chráneným živočíchom⁴⁶ alebo spôsobenú ľudskou činnosťou⁴⁷.

⁴⁶ Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 21. 10. 2009 spis. zn. 25 Cdo 3961/2009.

⁴⁷ Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 19. 12. 2012 spis. zn. 25 Cdo 791/2011.

V uvedených rozsudkoch Najvyšší súd konštatoval, že strata z neulovených rýb žijúcich vo vodných tokoch nepredstavuje skutočnú škodu na strane užívateľa rybárskeho revíru, pretože tento ryby v dobe ich úhynu alebo skonzumovania vybraných chráneným živočíchom nevlastnil, pretože k nim nenadobudol vlastnícke právo ulovením. V tomto prípade zodpovedný subjekt⁴⁸ zodpovedá za ušlý zisk spočívajúci v nedosiahnutí predpokladaného výnosu z lovu rýb. Podľa uvedenej judikatúry Najvyššieho súdu Českej republiky je možné odškodniť aj zbytočne vynaložené náklady na chov rýb, resp. na dosiahnutie určitého stavu rybej populácie (náklady na zarybnenie), ktoré vynaložil užívateľ vodného toku ako rybárskeho revíru, ku ktorému mu náleží výkon rybárskeho práva. Pre doplnenie je nutné uviesť, že rozsudok Najvyššieho súdu spis. zn. 25 Cdo 3961/2009 sa zaoberal náhradou škody na rybách spôsobenej vydrou riečnou (*Lutra lutra*) v dobe pred účinnosťou zákona č. 115/2000 Sb., o poskytovaní náhrad škod spôsobených vybranými zvlášť chránenými živočíchmi, a uvedený prípad posudzoval podľa § 34 ods. 3 zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti, ktorý dnes už nie je platným predpisom Českého právneho poriadku. Autor uvádza, že český zákon o poskytovaní náhrad škôd spôsobených vybranými druhmi živočíchov s účinnosťou od 14. 04. 2006 umožňuje i náhradu škody na rybách spôsobenú vybraným živočíchom⁴⁹ v rybárskom revíri. Závery vyslovené vo vyššie uvedených rozhodnutiach Najvyššieho súdu Českej republiky by však mali byť plne aplikovateľné i vo vzťahu k zákonu o poskytovaní náhrad škôd spôsobených vybranými druhmi živočíchov, a to aj napriek tomu, že podľa zákona o poskytovaní náhrad škôd spôsobených vybranými druhmi živočíchov sa nahrádza škoda na majetku, pričom ryby vo vodných tokoch nie sú predmetom vlastníckeho práva, teda ani majetkom žiadnej osoby.

Vlastnícke právo k voľne žijúcej zveri v Slovenskej republike

V Slovenskej republike zákon o poľovníctve výslovne právny status, resp. vlastníctvo k voľne žijúcej zveri nerieši. Na území Slovenskej republiky stále platný a účinný zákon č. 40/1964 Zb., Občiansky zákonník, v znení neskorších predpisov, nielen že výslovne neupravuje právny status divo žijúcich zvierat, tak ako je tomu v Českej republike, ale ani *expressis verbis* nepozná pojem *res nullius*. Vzhľadom na výslovnú absenciu právnej úpravy a v nadväznosti na spoločnú právnu kultúru a nezanedbateľnú spoločnú právnu históriu, je k určeniu právneho statusu voľne žijúcej zveri na území Slovenskej republiky možno bez veľkých výhrad aplikovať závery Ústavného súdu Českej republiky vyjadrené v náleze č. Pl.

⁴⁸ V prípade škody spôsobenej vybraným chráneným živočíchom je zodpovedným subjektom štát.

⁴⁹ V prípade rýb zákon pripúšťa len náhradu škody spôsobenú vydrou riečnou alebo kormoránom čiernym.

ÚS 34/03. Tak isto v tomto prípade nie je možné vylúčiť logický argument *per analogiam iuris* a s odkazom na ustanovenie § 1046 nového občianskeho zákonníku Českej republiky dospieť k záveru, že voľne žijúca zver má aj v Slovenskej republike status veci nikoho.

Obdobný prístup, ale s drobným rozdielom, má aj slovenská právna teória⁵⁰, podľa ktorej je voľne žijúca zver vecou nikoho „*a teda každého*“. Uvedeným drobným rozdielom je práve premisa, že voľne žijúca zver je vecou každého. S uvedeným tvrdením nie je možné súhlasiť, a to hneď z niekoľkých dôvodov. Predovšetkým, vec patriaca každému je tzv. *res omnium communis*, typicky vzduch alebo voda v mori, tzn. také vec, ktorú môže bez akýchkoľvek obmedzení⁵¹ užívať skutočne každý a vzhľadom na povahu takýchto vecí, ktorú sú v zásade nevyčerpatelne, nie je v možnostiach práva takéto užívanie zakázať či obmedziť. Zver sa svojou povahou významne líši od typickej veci *omnium communis*, predovšetkým tým, že sa jedná o vyčerpatelný prírodný zdroj, aj keď je svojou povahou obnoviteľný. Je síce teoreticky predstaviteľné, že by právny predpis prehlásil zver za vec patriacu každému, avšak takéto prehlásenie by malo katastrofické následky pre zver samotnú, biologickú rozmanitosť prírodného prostredia a aj pre životné prostredie ako celok.

Ďalším dôvodom prečo zver nemôže byť vecou každého je, že právny poriadok obsahuje normy, ktoré obmedzujú nadobúdanie vlastníckeho práva k voľne žijúcej zveri tým, že stanovujú pravidlá aké osoby a za akých podmienok môžu takéto právo k voľne žijúcej zveri nadobúdať. Zjednodušene, voľne žijúca zver nie je vecou *omnium communis*, z dôvodu, že to zákon nestanoví, a takýto záver ani nie je možné z platnej právnej úpravy vyvodiť pomocou žiadnej metódy výkladu. Uvedené je možné bez výhrad podporiť argumentom racionálneho zákonodarcu, ktorý, v prípade, že by voľne žijúca zver bola vecou patriacou každému, neprijímal právne normy regulujúce lov zveri a nadobúdanie vlastníckeho práva k nej.

Tretím dôvodom prečo vyššie uvedený názor nie je možné považovať za správny je, že jednotlivé časti výroku si vzájomne logicky odporujú. Pokiaľ je niečo vecou nikoho, znamená to, že žiadna osoba nedisponuje vlastníckym ani užívacím právom k tejto veci. Pokiaľ žiadna osoba nedisponuje vlastníckym právom k tejto veci, nemôže byť pravdivým výrok, že takáto vec patrí každému. Je logicky vylúčené, aby jeden objekt právnych vzťahov nebol predmetom vlastníckeho práva žiadnej osoby a súčasne náležal každému.

⁵⁰ JUDr. Marián Sluk, Phd., Poľovníctvo, právo verejné, www.epi.sk, 09.02.2014.

⁵¹ Pre účely tejto práce je uvažované o vzduchu ako o hmotnej veci, nie ako o ako vzdušnom priestore suverénnych štátov; obdobne aj v prípade morskej vody.

Vlastnícke právo k ulovenej zveri v Slovenskej republike

Vlastníctvo zveri ulovenej alebo inak usmrtenej slovenský zákon o poľovníctve už upravuje výslovne v ustanovení § 66. Ulovená alebo inak usmrtená alebo uhynutá zver alebo jej časti nachádzajúce sa v poľovnom revíri patria užívateľovi poľovného revíru. Ulovená, inak usmrtená alebo uhynutá zver alebo jej časti nachádzajúce sa na nepoľovných plochách alebo na pozemkoch nezaradených do poľovného revíru patria užívateľovi najbližšieho poľovného revíru. Za rovnakých podmienok patria užívateľovi poľovného revíru aj vedľajšie produkty zveri ako sú vajcia pernatej zveri, zhody parožia a poľovnícka trofej. Poľovníkovi, ktorý ulovil raticovú zver patrí tzv. poľovnícke právo. Poľovníckym právom sa na účely zákona o poľovníctve rozumie trofej a jedlé vnútornosti. Podľa ustanovenia § 66 ods. 4 zákona sa zakazuje ponechanie si ulovenej zveri alebo diviny z nej alebo poľovníckej trofeje alebo zhodov parožia bez súhlasu užívateľa poľovného revíru. Užívateľ poľovného revíru môže previesť na inú osobu len zver, divinu alebo iné časti zo zveri, ktorú nadobudol v súlade so zákonom o poľovníctve, tzn. buď v poľovnom revíri, ktorý užíva, alebo na nepoľovných plochách či pozemkoch nezaradených do žiadneho poľovného revíru najbližších poľovnému revíru, ktorý užíva. Slovenským právnym poriadkom je tak na isto postavené, kto je vlastníkom ulovenej zveri. Takáto úprava je logická a má svoje opodstatnenie. Je to práve užívateľ poľovného revíru komu zákon o poľovníctve stanovuje povinnosti týkajúce sa starostlivosti o zver a taktiež je to práve užívateľ poľovného revíru, kto zodpovedá za riadnu starostlivosť o zver v poľovnom revíri a za dodržovanie právnych predpisov týkajúcich sa poľovníctva. Je výlučne na uvážení užívateľa poľovného revíru ako s takto získaným majetkom naloží.

Vlastnícke právo k rybám v Slovenskej republike

Tak isto ako slovenský zákon o poľovníctve, ani slovenský zákon o rybárstve neupravuje vlastnícke právo k rybám. Principiálne sa slovenský zákon o rybárstve nelíši od toho českého, keď upravuje výkon rybárskeho práva a potom tzv. hospodársky chov rýb, ktorý zodpovedá rybníkárstvu podľa českého zákona o rybárstve. Podľa autora nemôže byť sporu, že vlastnícke právo k rybám žijúcim vo vodných tokoch je aj na území Slovenskej republiky vylúčené, pretože tieto ryby, tak isto ako aj voľne žijúca zver, sú vecou nikoho. Aj napriek absencii výslovného zákonného pravidla, je možné dovodiť, že vlastníkom rýb v rybníku, na ktorom je vykonávaný hospodársky chov rýb, je chovateľ.

Slovenský zákon o rybárstve definuje v ustanovení § 4 ods. 1 rybárske právo ako oprávnenie chrániť, chovať a loviť ryby vo vodách určených ako rybárske revíry a ulovené ryby si privlastňovať, ako aj oprávnenie užívať na to v nevyhnutnej miere pobrežné pozemky. Ustanovenie § 4 ods. 2 stanoví, že rybárske právo patrí štátu. Výkon rybárskeho práva prideliť ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky na základe žiadosti oprávnených osôb. Osoba, ktorej bol výkon rybárskeho práva pridelený (užívateľ rybárskeho revíru) nemôže tento postúpiť na inú osobu. Užívateľ rybárskeho revíru však môže povoliť lov iným osobám, a to vydaním povolenia k rybolovu. Povolenie loviť ryby v sebe zahrnuje, s výnimkou revírov s režimom bez privlastnenia si úlovku, právo privlastňovať si ulovené ryby za podmienok stanovených právnymi predpismi. Závery vyslovené vyššie v prípade právnej úpravy Českej republiky sú, podľa názoru autora, plne aplikovateľné aj na Slovenskú republiku. Vlastnícke právo k rybám žijúcim v tečúcich vodách je z povahy veci vylúčené, akákoľvek iné zákonné ustanovenie by bolo len akousi deklaráciou, v zásade bez právnych účinkov. Vo vzťahu k vlastníckemu právu k rybám žijúcim v rybníku, ktorý je súčasne rybárskym revírom, vzhľadom na absenciu právnej úpravy, platí, že aj v prípade Slovenskej republiky je vlastníkom týchto rýb užívateľ rybárskeho revíru, ktorý tým, že vydá konkrétnej osobe povolenie k rybolovu prejavu vôľu, aby na túto osobu, po splnení ďalších podmienok, prešlo vlastnícke právo k uloveným rybám. Rovnako ako v Českej republike, aj na Slovensku prechádza vlastnícke právo k uloveným rybám na loviaceho momentom, kedy tento prejaví vôľu ulovenú rybu si privlastniť. Vzhľadom na účel, či už výslovne vyjadrený alebo nie, vyhlasovania rybárskych revírov s režimom bez privlastnenia si úlovku, sa autor domnieva, že v takýchto rybárskych revíroch nie je možné platne nadobudnúť vlastnícke právo k uloveným rybám, pretože je to zákonom zakázané.

Vlastnícke právo k voľne žijúcej zveri v Poľskej republike

V tretej skúmanej krajine, Poľskej republike, sa právna úprava, čo sa týka vlastníctva voľne žijúcej zveri od predchádzajúcich dvoch odlišuje. Ustanovenie čl. 2 poľského zákona o poľovníctve⁵² prehlasuje voľne žijúcu zver za národné bohatstvo. Takéto ustanovenie v poľskom zákone o poľovníctve je len deklaratórne a nemá bezprostredný právny význam⁵³. Uvedené ustanovenie tiež stanoví, že voľne žijúca zver je vo vlastníctve „*Skarbu Państwa*“ (ďalej len „Štátna pokladnica“). V zmysle ustanovenia čl. 33 poľského občianskeho

⁵² Ustawa z 13 Października 1995 r. Prawo Łowieckie

⁵³ Radecki, W.: Prawo łowieckie. Komentarz, wydanie III zaktualizowane, Difin, Warszawa, 2010, s. 53.

zákonníku⁵⁴ je Štátna pokladnica *ex lege* štátnou právnickou osobou a vo vzťahu k štátnemu majetku vystupuje ako vlastník⁵⁵, je tak subjektom občianskoprávných vzťahov týkajúcich sa štátneho majetku, pokiaľ to nenáleží iným štátnym právnickým osobám, čo výslovne stanoví čl. 34 uvedeného zákona. Pojatie voľne žijúcej zveri ako vlastníctva Štátnej pokladnice prešlo v poľskej právnej doktríne vývojom a vyjadril sa k nemu aj poľský Najvyšší súd. Podľa neho, vo vzťahu k voľne žijúcim živočíchom náleží štátu právo majetkové, ktoré však nemá charakter práva civilného, pretože takéto živočíchové nie sú veci v zmysle občianskeho zákoníku (rozumej poľského), takže štát nemôže byť ich vlastníkom v zmysle občianskeho práva⁵⁶. Podľa niektorých autorov⁵⁷ je tento výrok súdu nesprávny, pretože každé zviera je možno individuálne určiť a štát nad zverou vykonáva moc (spravuje ju) prostredníctvom schvaľovania poľovníckych hospodárskych plánov (*łowiecki plan hodowlany*). Vlastnícke právo k zveri je v poľskej doktríne chápané ako zvláštne subjektívne majetkové právo absolútnej povahy. Voľne žijúce živočíchové, s výnimkou zveri, nie sú považované za predmet žiadneho majetkového práva⁵⁸. Vlastnícke právo k zveri je právom civilným silne sa vyznačujúcim prvkami verejnoprávnymi⁵⁹. Nároku, že každého jedinca príslušného druhu zveri je možno individuálne určiť, nie je možné nič vytknúť čo sa týka jeho pravdivosti, avšak rýdzo z praktického hľadiska sa toto javí ako nemožné. Rozpracovanie konceptu vlastníctva k zveri v Poľskej republike ako vlastníctva v zmysle civilného práva má však väčší význam predovšetkým z teoretického pohľadu na vec. V tejto rovine je koncept vlastníckeho práva k zveri dovedený k dokonalosti. Z praktického pohľadu však takýto koncept vykazuje niekoľko nedostatkov, predovšetkým, je prakticky nepredstaviteľné individuálne určiť (identifikovať) každého jedného jedinca voľne žijúcej zveri. Výkon vlastníckeho práva (správy) nad zverou prostredníctvom schvaľovania poľovníckych hospodárskych plánov je možno teoreticky chápať ako výkon dielčieho práva vyplývajúceho z práva vlastníckeho, a to právo s vecou (predmetom vlastníckeho práva) disponovať. Význam tohto pojatia je však len prenesený, pretože fakticky sa o žiadnu dispozíciu so zverou nejedná a ani jednat' nemôže.

⁵⁴ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny.

⁵⁵ Prof. zw. dr hab. Wojciech J. Katner, Udział orzecznictwa Sądu Najwyższego i sądów powszechnych w rozwiązywaniu sporów o inwestycje z udziałem Państwa, <http://www.projektekf.pl/pl/materialy/analizy>, 28.02.2014.

⁵⁶ Wyrok SN z 9 marca 1973 r. – I CR 58/73, NP 1974, nr 9, s. 1211.

⁵⁷ Ludwik Jastrzębski, Glosa do wyroku SN z 9 marca 1973 r. – I CR 58/73, NP 1974, nr 9.

⁵⁸ M. Bednarek, Mienie. Komentarz do art. 44-55 Kodeksu cywilnego, Kraków 1997, s. 84-85.

⁵⁹ Radecki, W.: Prawo łowieckie. Komentarz, wydanie III zaktualizowane, Difin, Warszawa, 2010, s. 57.

Vlastnícke právo k ulovenej zveri v Poľskej republike

Vlastnícke právo k zveri ulovenej v súlade s právnymi predpismi v poľovnom revíri nadobúda v Poľskej republike užívateľ poľovného revíru. Avšak vlastnícke právo k zveri ulovenej buď mimo hranice poľovného revíru, alebo ulovenej v rozpore s právnymi predpismi nadobúda podľa ustanovenia čl. 15 poľského zákona o poľovníctve Štátna pokladnica. Je zrejmé, že vlastnícke právo v tomto prípade už bude mať charakter práva civilného, pretože nie je možné pochybovať o tom, že ulovená zver je vecou v zmysle poľského občianskeho zákonníku. Toto vlastnícke právo nadobúda Štátna pokladnica momentom ulovenia zveri, tj. buď jej usmrtením alebo chytením do príslušného zariadenia.

Ustanovenie čl. 15 ods. 4 poľského zákona o poľovníctve stanoví, že minister životného prostredia nariadením⁶⁰ stanoví ekvivalent hodnoty nelegálne ulovenej zveri (ďalej len „ekvivalent“) a subjekty oprávnené jednat' v týchto záležitostiach menom Štátnej pokladnice. Z predmetného ustanovenia vyplýva, že ulovenie zveri v rozpore s právnymi predpismi znamená pre lovca (pytliaka) povinnosť zaplatiť Štátnej pokladnici ekvivalent a povinnosť Štátnej pokladnice takúto zver využiť⁶¹. Menom Štátnej pokladnice v tých veciach jedná miestne príslušný predseda Rady ministrov vojvodstva (*wojewoda*) v prípade, že zver je v rozpore s právnymi predpismi ulovená v poľnom poľovnom revíri, alebo na pozemkoch nepatriacich do poľovného revíru. V prípade, že zver je protiprávne ulovená v lesnom poľovnom revíri, jedná menom Štátnej pokladnice riaditeľ miestne príslušného nadlesníctva (*nadleśniczy*). Ekvivalent predstavuje paušálne vyjadrenú škodu, ktorá protiprávnym ulovením zveri vznikla Štátnej pokladnici, povinnosť nahradiť túto škodu môže uložiť podľa ustanovenia čl. 46 § 1 poľského trestného zákonníku⁶² súd v rámci trestného konania, a to na návrh poškodeného, v tomto prípade osoby oprávnenej jednat' menom Štátnej pokladnice⁶³. Článkom 15 poľského zákona o poľovníctve sa zaoberal aj Najvyšší súd Poľskej republiky, ktorý vo svojom rozhodnutí z 9. marca 2006 konštatoval, že za protiprávne získanie zveri v zmysle tohto ustanovenia sa, i napriek absencii legálnej definície, má považovať len skutok vlastného ulovenia zveri porušujúci normy zákona a nie neskoršie zmocnenie sa už zabitej zveri⁶⁴.

⁶⁰ Rozporządzenie MŚ z 21 czerwca 2005 r. w sprawie wysokości ekwiwalentu zwierzyny bezprawnie pozyskanej (DzU nr 116, poz. 981).

⁶¹ Radecki, W.: Prawo łowieckie. Komentarz, wydanie III zaktualizowane, Difin, Warszawa, 2010, s. 105.

⁶² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553).

⁶³ Radecki, W.: Prawo łowieckie. Komentarz, wydanie III zaktualizowane, Difin, Warszawa, 2010, s. 107.

⁶⁴ Rozhodnutie Najvyššieho súdu Poľskej republiky z 9. marca 2006, č. III KK 327/05, LEX nr 181401.

Vlastnícke právo k rybám v Poľskej republike

Poľská koncepcia vlastníckeho práva k rybám vychádza z koncepcie vlastníckeho práva k vodám. Podľa ustanovenia čl. 10 ods. 1 poľského vodného zákona sú vody vo vlastníctve štátnej pokladnice, alebo iných právnických alebo fyzických osôb. Ustanovenie čl. 10 ods. 1a uvedeného zákona stanoví, že vlastníkom vnútrozemských povrchových tečúcich vôd a podzemných vôd je štátna pokladnica. Vlastnícke právo k stojatým vodám náleží podľa ustanovenia čl. 12 ods. 1 poľského vodného zákona vlastníkovi pozemku, na ktorom sa takáto vodná plocha nachádza. Vody, ktoré sú vo vlastníctve štátnej pokladnice alebo jednotiek územnej samosprávy sú označované ako verejné vody (*wody publiczne*).

Ustanovenie čl. 13 ods. 1 poľského vodného zákona a ustanovenie čl. 1 ods. 3 zákona o vnútrozemskom rybolove zhodne stanovujú, že ryby a ostatné organizmy žijúce vo vode sú jej plody (*pożytki*). Poľský vodný zákon na viac stanoví, že oprávnenou osobou k „zberu“ týchto plodov je vlastník vody.

V nadväznosti na vyššie uvedené nemôže byť pochybností o tom, že neuložené ryby sú predmetom vlastníckeho práva vlastníka vody (vodného toku alebo stojatej vody). Poľský právny poriadok neupravuje nadobúdanie vlastníckeho práva k uloveným rybám. Opätovne i tu platí vyššie uvedené k tejto problematike v Českej republike a Slovenskej republike, kde loviaci nadobudne vlastnícke právo k ulovenej rybe momentom prejavenia vôle ulovenú rybu si ponechať. I v Poľskej republike tak vydanie povolenia k lovu znamená vyslovenie súhlasu vlastníka rýb k prevodu ich vlastníctva na držiteľa povolenia po splnení ďalších podmienok.

Podľa čl. 13 ods. 2 vodného zákona dáva riaditeľ regionálnej správy vodného hospodárstva do užívania rybárske revíri vytvorené podľa zákona o rybárstve, ktoré sú tečúcimi vodami. Rybársky revír sa dáva do užívania na základe zmluvy, ktorú za štátnu pokladnicu uzatvára riaditeľ regionálnej správy vodného hospodárstva. Užívanie rybárskeho revíru je možné len za úplatu a nesmie byť zjednané na dobu kratšiu ako desať rokov. Rybárke revíri sa dávajú do užívania na základe výberového konania, v ktorom je hodnotiacim kritériom navrhnutá výška úplaty. Výška úplaty je limitovaná čl. 13 ods. 5 vodného zákona, v ktorom je stanovený spôsob určenia maximálnej úplaty, ktorá môže byť vo výberovom konaní ponúknutá. Podmienkou prenechania rybárskeho revíru do užívania je predloženie pozitívneho vyjadrenia k plánu rybárstva uchádzačom o užívanie rybárskeho revíru. V prípade, že užívateľ rybárskeho revíru nesplňuje predpoklady stanovené v pláne rybárstva, môže byť s ním ukončená zmluva kedykoľvek, tzn. okamžite, a to bez akéhokoľvek odškodnenia. Zmluva o užívaní rybárskeho revíru sa subsidiárne riadi poľským občianskym zákonníkom. Podľa § 4

ods. 3 zákona o rybárstve má užívateľ rybárskeho revíru prednostné právo na uzatvorenie zmluvy o užívaní rybárskeho revíru na ďalšie obdobie.

Vlastnícke právo k voľne žijúcim živočíchom v Spolkovej republike Nemecko

Podľa ustanovenia § 960 nemeckého občianskeho zákonníku (*Bürgerlichesgesetzbuch*) (ďalej len „BGB“) je voľne žijúci živočích bez pána (*res nullius*) pokiaľ žije na slobode. Voľne žijúci živočích v zoologickej záhrade a ryba v rybníku alebo inej súkromnej uzatvorenej vode bez pána nie je. Podľa § 958 ods. 1 BGB sa vlastnícke právo k veci nikoho nadobúda zmocnením sa jej (jej uchopením), ale len v prípade, pokiaľ privlastnenie si takejto veci nie je zákonom zakázané alebo by viedlo k porušeniu práva iného.

Podľa ustanovenia § 1 ods. 4 BJagdG zahrňuje výkon poľovníctva, okrem iného, i privlastňovanie si zveri. Zákon bližšie nestanoví či sa jedná o zver živú alebo už ulovenú, preto sa ako správny záver javí, že uvedené ustanovenie BJagdG má na mysli akúkoľvek zver, živú, ulovenú či inak usmrtenú. Podľa ustanovenia § 7 ods. 4 BJagdG je osobou oprávnenou k výkonu práva poľovníctva v samostatnom poľovnom revíri jeho vlastník. Podobné pravidlo stanoví i § 8 ods. 5 BJagdG, podľa ktorého je v spoločnom poľovnom revíri oprávnenou osobou k výkonu práva poľovníctva poľovné spoločenstvo, ktoré je tvorené vlastníckmi pozemkov náležiacich do spoločného poľovného revíru. Podľa § 11 ods. 1 BJagdG môže byť výkon práva poľovníctva ako celok prenechaný inej osobe na základe nájomnej zmluvy.

Nemecká právna úprava neobsahuje žiadne ďalšie ustanovenia týkajúce sa vlastníckeho práva k voľne žijúcej zveri či k nadobúdaniu vlastníckeho práva k zveri ulovenej alebo usmrtenej. Avšak je výslovne stanovené, že právo poľovníctva v sebe zahrňuje i privlastňovanie si zveri, a tak isto i to, komu právo poľovníctva náleží. Nemôže byť preto v prípade Spolkovej republiky Nemecko pochyb o tom, že voľne žijúca zver nemôže byť predmetom vlastníckeho práva žiadnej osoby, pretože sa jedná o vec nikoho, a na druhej strane, že vlastnícke právo k ulovenej alebo inak usmrtenej zveri nadobúda osoba, ktorá je oprávnená k výkonu práva poľovníctva v poľovnom revíri, v ktorom došlo k uloveniu zveri, alebo v ktorom bola inak usmrtená zver nájdená.

Je nepochybné, že ustanovenie § 960 ods. 1 BGB sa vzťahuje i na ryby žijúce vo vodných tokoch. Vo vzťahu k rybám v rybníkoch alebo iných súkromných uzatvorených vodách platí, že vlastníkom týchto rýb je vlastník rybníka či inej súkromnej uzatvorenej vody.

Čiastočné zhrnutie

Poľovníctvo a rybárstvo sú predovšetkým činnosti, v rámci ktorých dochádza k obhospodarovaniu a využívaniu stanovených druhov voľne žijúcich živočíchov, ktoré, spravidla ako súčasť voľnej prírody, predstavujú obnoviteľné prírodné zdroje. Je prirodzené, že pri tomto obhospodarovaní a využívaní dochádza i k zmocňovaniu sa živočíchov, a to či ich odchytom alebo usmrtením. Otázka vlastníckeho práva k voľne žijúcim živočíchom, prípadne jeho nadobúdania k nim, sa tak v súvislosti s právnou úpravou lovu javí ako nemálo dôležitá.

Vo vzťahu k zveri prevažuje prístup, že zver nepredstavuje plod pozemku, na ktorom sa nachádza a z povahy veci, je vlastnícke právo k zveri žijúcej vo voľnej prírode vylúčené, teda zver je tzv. vecou nikoho (vecou bez pána). Uvedené výslovne stanoví i účinný občiansky zákonník Českej republiky, podľa ktorého je divoké zviera bez pána pokiaľ žije na slobode. Odlišnou koncepciu zastáva poľský zákon o poľovníctve, podľa ktorého voľne žijúca zver je vlastníctvom štátu reprezentovaného zvláštnou právnickou osobou – štátnou pokladnicou. Túto konštrukciu aj napriek uvedenému nižšie je potrebné chápať skôr ako proklamáciu, pretože čisto z praktického hľadiska nie je dovedená do detailu, pretože to ani nejde. S vlastníckym právom sa spája predovšetkým možnosť ovládať vec, ktorá je predmetom vlastníckeho práva, čo je u voľne žijúcej zveri vylúčené. Konceptom snažiacim sa prekonať túto praktickú otázku je myšlienka, že štát vykonáva vlastnícke právo nad zverou, resp. disponuje s ňou tým, že odsúhlasuje plány poľovníckeho hospodárenia. Jedná sa o koncept, ktorý by mal teoreticky podporovať neživotaschopnú deklaráciu avšak ani toto tvrdenie nemôže obstať. Na druhú stranu, akákoľvek deklarácia obsiahnutá v právnom predpise nemôže zmeniť faktickú povahu hmotnej veci, a s ohľadom na nemeniteľnosť istých zákonitostí je takáto deklarácia i právne irelevantná.

Zver sa do vlastníctva nadobúda až ulovením, prípadne iným usmrtením. Jedinou osobou oprávnenou nadobudnúť vlastnícke právo k zveri ulovením je v Českej republike, Slovenskej republike a v Nemecku je užívateľ poľovného revíru. Napríklad slovenský zákon o poľovníctve toto pravidlo stanoví výslovne, v českom predpise je toto pravidlo možné bez problémov dovodiť spojením niekoľkých ustanovení pomocou interpretačných pravidiel. Uvedené pravidlo reflektuje skutočnosť, že za hospodárenie v poľovnom revíri je zodpovedný jeho užívateľ a preto vlastníctvo k ulovenej zveri predstavuje akúsi odmenu za túto zodpovednosť. Poľský zákon o poľovníctve stanoví, že zver získaná v poľovnom revíri v súlade s právnymi predpismi sa stáva predmetom vlastníctva užívateľa poľovného revíru,

avšak zver získaná na pozemkoch nespádajúcich do poľovného revíru sa stáva vlastníctvom štátu. Poľské právo ide ešte ďalej keď stanoví, že neoprávnene ulovená zver patrí, rovnako ako zver ulovená oprávnene na pozemkoch mimo poľovný revír, štátu. Poľská právna úprava obsahuje radu pravidiel, vrátane oceňovacích, ako následne s neoprávnene ulovenou zverou a vznikom vlastníckeho práva k nej naložiť. Právnej úprave, že vlastnícke právo k neoprávnene ulovenej zveri nadobúda štát asi nie je moc čo vytknúť, za situácie, kedy právny poriadok obsahuje i tzv. vykonávacie pravidlá ako v danom prípade postupovať. I napriek tomu sa autorovi práce javí konštrukcia vzniku vlastníckeho práva k neoprávnene ulovenej zveri v prospech štátu ako pojmá nie celkom naplňujúce požiadavku na praktickosť právnej úpravy. Uvedené pojmá poľskej právnej úpravy vychádza z tradícií poľskej právnej úpravy a historických prístupov.

Vo vzťahu k rybám je pojmá vlastníckeho práva podobné. Podľa výslovnej právnej úpravy Českej republiky, ale i podľa judikatúry platí, že ryby žijúce vo vodných tokoch sú vecou nikoho a vlastnícke právo k nim nie je možné. Rovnako tak aj vodné toky nemôžu byť predmetom vlastníckeho práva. Čo sa týka rybej násady, ktorou užívateľ rybárskeho revíru v súlade so zarybňovacím plánom a právnymi predpismi zarybňuje vodné toky, tak platí, že momentom vypustenia rybej násady do vodného toku dochádza k opusteniu (derelikcii) rýb a k strate vlastníckeho práva užívateľa rybárskeho revíru k nim. Situácia je iná v prípade rýb žijúcich v rybníkoch. V prípade, že sa jedná o rybník, na ktorom je vykonávané rybníkárstvo je táto situácia pomerne jasná a nie je pochyb o tom, že vlastnícke právo k rybám žijúcim v rybníku patrí príslušnému rybníkárovi. V prípade rybníka, ktorý je rybárskym revírom a je na ňom vykonávané rybárske právo jeho užívateľom, autor dospel k záveru, že ryby žijúce v rybníku sú vlastnené užívateľom príslušného rybníka a zarybnením takéhoto rybníka nestráca užívateľ rybárskeho revíru vlastnícke právo k rybám. Súčasne ale, užívateľ rybníka, ktorý je rybárskym revírom, tým, že konkrétnej fyzickej osobe vydá povolenku k lovu rýb vyjadruje vôľu by táto konkrétna osoba nadobúdala za podmienok stanovených zákonom a v medziach zákona i užívateľom rybárskeho revíru ryby do svojho vlastníctva.

Na rozdiel od zveri, sa teda vlastníkom ulovených rýb stáva ich lovec, ale to nie momentom ich ulovenia, ale momentom, kedy očividne prejaví vôľu ponechať si ulovenú rybu, napr. usmrtením ulovenej ryby, prípadne jej uložením v zariadení určenom k prechováaniu živých ulovených rýb.

Opäť v prípade Poľskej republiky je koncepcia vlastníckeho práva odlišná oproti Českej republike či Slovenskej republike. Poľská právna úprava stanoví, že vody majú svojho vlastníka, v prípade vodných tokov to je štát a v prípade ostatných vodných plôch vlastní

pozemku, na ktorom sa tieto vody nachádzajú. Výslovná úprava poľského zákon o vnútrozemskom rybolove ako aj poľského zákona o vodách stanoví, že ryby sú plody vody, v ktorej žijú. Z uvedeného je možno dovodiť záver, že podľa poľskej právnej úpravy majú i ryby žijúce vo vodnom toku svojho vlastníka, ktorým je štát. K problémovým bodom takejto úpravy autor odkazuje na časť tejto kapitoly zaoberajúcej sa koncepciou vlastníckeho práva k zveri v Poľskej republike.

Na tomto mieste je možné uzavrieť, že koncepcia vlastníckeho práva k voľne žijúcim živočíchom, ktoré sú predmetom záujmu poľovníctva a rybárstva je predstavovaná pojmami takých to živočíchov ako veci nikoho a nadobudnutie vlastníckeho práva k nim ich ulovením je originárnym spôsobom nadobudnutia vlastníckeho práva.

1.1.5. Zhrnutie

Podkapitola č. I.1. s názvom Všeobecne, predstavovala popis právnej úpravy základných elementov poľovníctva a rybárstva, ktorými sú pojem zver a vodný živočích, ochrana genofondu zveri a vodných živočíchov a vlastnícke právo k zveri a rybám. Tieto elementy sú v poľovníctve a rybárstve základné, pretože bez zveri a bez rýb ako vodných živočíchov by nebolo poľovníctvo či rybárstvo, a ďalej tieto pojmy, sú ústrednými pojmami nie len právnych úprav, ale aj faktického výkonu poľovníctva a rybárstva. Aj keď výskumom autor zistil, že pojem vodný živočích nie je právnymi úpravami reflektovaný, neznamená to nedostatočnosť právnej úpravy.

Zver a ryby predstavujú obnoviteľné prírodné bohatstvo, s ktorým je nevyhnutné racionálne hospodáriť. Zverou sú len tie voľne žijúce živočíchy, ktoré sú ako zver označené v príslušných právnych predpisoch, v niektorých prípadoch (napr. Česká republika) vypočítava druhy živočíchov, ktoré sú zverou, priamo zákon o poľovníctve, v iných (Poľská republika) druhy živočíchov, ktoré sú zverou uvádza príslušný podzákonný právny predpis. Právne úpravy chápu voľne žijúce živočíchy podobne. Vo všetkých skúmaných právnych úpravách sú za voľne žijúceho živočícha považované tie živočíchy, ktoré žijú vo voľnej prírode a ich populácie sa samovoľne udržujú. Čo sa týka jedinca živočícha držaného v zajatí platí, že sa stále jedná o jedinca voľne žijúceho živočícha. Podľa názoru autora, i napriek logickému základu niektorých právnych úprav (napr. Poľská republika), je a má byť za voľne žijúceho živočícha považovaný i taký jedinec živočíšneho druhu, ktorého populácia sa udržiava vo voľnej prírode samovoľne, aj keď práve tento daný jedinec je držaný v zajatí. Fakt, že konkrétny jedinec živočíšneho druhu je držaný v zajatí ho nemôže zbaviť príslušnosti k jeho živočíšnemu druhu. Za vhodnú legálnu definíciu voľne žijúceho živočícha autor *de*

lege ferenda považuje takú, ktorá bude definovať voľne žijúceho živočícha, ako živočícha, ktorého populácia sa v prírode udržuje samovoľne, vrátane jedinca držaného v zajatí.

Výpočty voľne žijúcich živočíchov, ktoré sú zverou sa v jednotlivých krajinách čiastočne líšia, uvedené vychádza jednak z poľovníckych tradícií jednotlivých krajín, ale hlavne z objektívnej skutočnosti, ktorou je prirodzený, či už stály alebo občasný, výskyt daného druhu živočícha na území toho ktorého štátu a možnosti jeho poľovníckeho obhospodarovania. Z legislatívne technického hľadiska sa zoznamy zveri v rámci jednotlivých právnych úprav nachádzajú buď vo vlastnom texte zákona (Česká republika, Spolková republika Nemecko) alebo ako príloha zákona (Slovenská republika), či v podzákonnom právnom predpise (Poľská republika). Je možné uzavrieť, že zvolenie v akej forme bude zoznam zveri uvedený v príslušnom právnom poriadku je závislé čisto na príslušnom zákonodarcovi bez vážnejšieho vplyvu na obsah. Asi najzásadnejší dopad uvedené má do možnosti zmien zoznamov zveri, kedy je zrejmé, že zoznam, ktorý je súčasťou podzákonného predpisu bude najmenej rigidný.

Ochrane genofondu zveri a rýb je právnymi predpismi každého štátu venovaná nemalá pozornosť, a to ako zákonmi o poľovníctve, tak aj zákonmi o ochrane prírody.

Ochrana genofondu je založená predovšetkým na uplatnení zásady predbežnej opatrnosti, ktorá predstavovaná pravidlami regulujúcimi dovoz zveri zo zahraničia a ochranu jej genofondu. Tieto pravidlá sú napr. v Českej republike a Slovenskej republike takmer rovnaké. Je regulované aj vypúšťanie živočíchov, ktoré sú zverou podľa Medzinárodnej rady pre poľovníctvo a ochranu zveri (*International Council for Game and Wildlife Conservation*, CIC) do poľovných revírov. Toto je možné len s povolením. Možnosť vypúšťať takéto živočíchy len do zverníc (Slovenská republika) pozitívne prispieva k zamedzeniu nežiaduceho prenikaniu nepôvodných druhov živočíchov do voľnej prírody a túto úpravu je možné *de lege ferenda* odporučiť. Z dôvodu zachovania genofondu zveri, nie len pre účely lovu zveri, ale napr. i pre účely znovu obnovovania populácií zveri či „občerstvovania krvi“ je vhodné zapracovať po vzoru slovenskej právne úpravy poľovné revíry s osobitným režimom hospodárenia, na ktoré sa vzťahujú zvláštne pravidlá, ktorých dodržanie by malo viesť k požadovanému výsledku.

Genofond rýb, prípadne vodných organizmov, je chránený rôznymi prostriedkami práva. Na jednej strane sa jedná o pretavenie prevenčných princípov do práva, kedy príslušným orgánom verejnej správy je vyhradené odsúhlasovať vypúšťane geneticky nepreverených alebo geograficky nepôvodných druhov rýb do vodných tokov. Ochrana genofondu vodných organizmov je zaisťovaná i prostredníctvom tzv. chránených rybárskych oblastí, v ktorých

platí buď úplný alebo čiastočný zákaz lovu rýb. Slovenská právna úprava upravuje i rybárske revíry s režimom bez privlastnenia si úlovku, čo je tiež možné považovať za prostriedok ochrany genofondu rýb, aj keď to zákon výslovne nestanoví.

V prevažujúcej časti právnych úprav je voľne žijúci živočích chápaný ako vec bez pána pokiaľ žije na slobode. Odlišnou koncepciu zastáva poľský zákon o poľovníctve, podľa ktorého voľne žijúca zver je vlastníctvom štátu reprezentovaného zvláštnou právnickou osobou – štátnou pokladnicou. S praktického hľadiska sa jedná skôr o deklaráciu.

Ulovenú zver do vlastníctva nadobúda užívateľ poľovného revíru, čo reflektuje skutočnosť, že je to práve užívateľ poľovného revíru, kto je zodpovedný za hospodárenie v poľovnom revíri, a preto nadobudnutie vlastníckeho práva k ulovenej zveri predstavuje akúsi odmenu za túto zodpovednosť. Podľa poľského práva neoprávnene ulovená zver patrí, štátu, pričom poľský právny poriadok upravuje následné nakladanie s neoprávnene ulovenou zverou. Úprave vlastníckeho práva zveri, a to ako žijúcej, tak aj k ulovenej by v zákonoch o poľovníctve mala byť venovaná väčšia pozornosť.

Pojatie vlastníckeho práva k rybám je podobné ako v prípade zveri, opäť platí, že ryby žijúce vo vodných tokoch nie sú predmetom vlastníckeho práva žiadnej osoby, pričom poľská právna úprava zastáva opačný postoj, keď konštruje vlastnícke právo k vodám a stanoví, že ryby predstavujú plody vody, v ktorej žijú.

Vlastníkom ulovených rýb sa, na rozdiel od zveri, stáva ich lovec, momentom zjavného prejavu vôle ponechať si ulovenú rybu.

Právna úprava základných elementov poľovníctva a rybárstva, ako sú zver, vodné živočích, ochrana ich genofondu a vlastnícke právo k nim je vo všetkých skúmaných krajinách podobná, pričom najväčšie odchýlky je možné sledovať len v prípade úpravy vlastníckeho práva v prípade Poľskej republiky.

I.2. Podmienky lovu

I.2.1. Subjekty

Subjekty právnej úpravy lovu zveri v Českej republike

Každý kto chce v Českej republike vykonávať lov ako dielčie oprávnenie vyplývajúce z práva poľovníctva musí splniť požiadavky stanovené zákonom. Ustanovenie § 46 zákona o myslivosti stanoví, že osoba, ktorá loví zver musí mať počas lovu pri sebe lovecký lístok, potvrdenie o povinnom poistení a povolenie k lovu. Ak loví so zbraňou musí mať pri sebe zbrojný preukaz a preukaz zbrane⁶⁵, v prípade lovu s loveckým dravcom je osoba vykonávajúca lov povinná mať pri sebe evidenčnú kartu dravca.

Lovecký lístok je možné definovať ako verejnú listinu, ktorá osvedčuje spôsobilosť jej držiteľa vykonávať lov zveri a oprávňuje jej držiteľa, po splnení ďalších podmienok, loviť zver. Lovecký lístok vydáva na žiadosť obecny úrad obce s rozšírenou pôsobnosťou, v ktorého obvode má žiadateľ trvalý pobyt, alebo (v prípade žiadateľa bez trvalého pobytu na území Českej republiky) v ktorého obvode sa zdržuje. Lovecký lístok je možné vydať len osobe, ktorá je staršia ako 16 rokov, má spôsobilosť k právnym úkonom, je odborne spôsobilá, bezúhonná a poistená. Za odborne spôsobilú sa považuje osoba, ktorá zložila skúšku z poľovníctva alebo zložila skúšku z poľovníctva na vysokej škole alebo je žiakom, poslucháčom alebo absolventom strednej alebo vyššej odbornej školy, na ktorej je poľovníctvo povinným vyučovacím predmetom alebo študijným odborom. Potvrdenie o vykonanej skúške je verejnou listinou. Bližšie pokyny k organizácii a priebehu skúšok z poľovníctva stanoví § 21 a nasl. vykonávacej vyhlášky č. 244/2002 Sb., k provedení zákona o myslivosti, v znení neskorších predpisov. K overeniu bezúhonnosti si orgán štátnej správy poľovníctva vyžiada výpis z evidencie Registra trestov⁶⁶, a žiadateľ musí ešte predložiť čestné prehlásenie, že na úseku poľovníctva mu nebola právoplatne uložená sankcia za spáchaný priestupok podľa zákona o priestupkoch⁶⁷ a ani pokuta podľa zákona o myslivosti. K sankciám, u ktorých od právoplatnosti rozhodnutia, ktorým boli uložené, uplynulo viac ako 2 roky sa neprihliada.

Podmienky pre vydanie loveckého lístka podľa ustanovenia § 47 ods. 3 zákona o myslivosti musia byť splnené kumulatívne. V tomto ohľade sa problematickými javia podmienky uvedené pod písm. a) – minimálny vek 16 rokov, a pod písm. b) – spôsobilosť

⁶⁵ Ustanovenie § 41 zákona č. 119/2002 Sb. o zbraniach.

⁶⁶ Zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů.

⁶⁷ Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

k právnym úkonom. Pojem „spôsobilosť k právnym úkonom“ sa terminologicky viaže k ustanoveniu § 8 ods. 1 zákona č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, v znení neskorších predpisov, ktorý bol s účinnosťou od 01. 01. 2014 zrušený a nahradený zákonom č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. Termín „spôsobilosť k právnym úkonom“ obsahovo zodpovedá termínu „svojprávnosť“ či termínu „spôsobilosť právne jednat“ uvedenému v § 15 ods. 2 nového občianskeho zákonníku ČR a v tomto kontextu je nutné ustanovenie § 47 ods. 3 písm. b) vykladať. Podľa ustanovenia § 30 ods. 1 nového občianskeho zákonníku ČR sa plne svojprávnym (podľa už opustenej terminológie – spôsobilým k právnym úkonom) človek stáva plnoletosťou (*zletilosť*). Plnoletosť sa nadobúda dovŕšením osemnásteho roku veku. Pred dosiahnutím tohto veku sa podľa § 30 ods. 2 nového občianskeho zákonníku ČR plná svojprávnosť nadobúda priznaním svojprávnosti alebo uzavretím manželstva.

Súd prizná svojprávnosť na návrh človeku, ktoré dosiahol veku šesťnásť rokov, osvedčil svoju schopnosť sám sa živiť a obstaráť si svoje záležitosti a súhlasí s tým jeho zákonný zástupca⁶⁸. Súd môže vo výnimočných prípadoch povoliť uzavretie manželstva neplnoletému a plne nesvojprávnemu človeku v prípade, že dosiahol veku šesťnástich rokov a sú pre to dôležité dôvody⁶⁹.

V nadväznosti na vyššie uvedené je tak možné dospieť v zásade k dvom záverom ako vykladať ustanovenie § 47 ods. 3 zákona o myslivosti. Po prvé, že nie je možné podľa platného práva Českej republiky vydať lovecký lístok osobe, ktorá je síce staršia ako 16 ale súčasne mladšia ako 18 rokov, zložila skúšku z poľovníctva alebo je žiakom odbornej školy s poľovníctvom ako povinným predmetom, je bezúhonná a poistená, a nebola jej súčasne priznaná plná svojprávnosť alebo neuzavrela manželstvo. Uvedené platí aj napriek tomu, že jedným z druhov loveckých lístkov je podľa § 47 ods. 2 písm. b) zákona o myslivosti aj lovecký lístok pre žiakov a poslucháčov odborných škôl, na ktorých je poľovníctvo študijným odborom alebo povinným vyučovacím predmetom. K tomuto záveru je možné primárne dospieť použitím gramatického výkladu predmetného ustanovenia zákona o myslivosti. V prípade gramatického výkladu sa síce jedná o hlavnú výkladovú metódu, avšak nie jedínú, ktorá nesmie byť použitá samostatne a izolovane od ostatných metód výkladu právnych predpisov. Stranou tak v tomto prípade nie je možné ponechať ani teleologický výklad, s použitím ktorého je možno dôjsť k záveru, že výkon práva poľovníctva je natoľko špecifická a zodpovedná činnosť, pri ktorej výkone by mohlo dôjsť k nezvratným zásahom do životného prostredia, a tak by výkon práva poľovníctva mal byť umožnený výlučne len plne

⁶⁸ Vid' ustanovenie § 37 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁶⁹ Vid' ustanovenie § 672 ods. 2 zákona č. 89/2012, občanský zákoník.

svojprávnym osobám, ktoré takúto svojprávnosť nadobudli vekom, uzavretím manželstva s povolením súdu alebo jej priznaním.

Podľa druhého možného záveru je možné lovecký lístok podľa platného práva vydať i osobe mladšej ako 18 rokov, ktorá dosiahla veku 16 rokov a plnú svojprávnosť nezískala uzavretím manželstva ani jej priznaním. V tomto prípade je nevyhnutné poukázať na ustanovenie § 31 nového občianskeho zákonníku ČR, podľa ktorého sa má za to, že každý neplnoletý, ktorý nenadobudol plnej svojprávnosti, je spôsobilý k právnym jednaniam čo do povahy primeraným rozumovej a voľnej vyspelosti neplnoletých jeho veku. Vo vzťahu k primeranosti rozumovej a voľnej vyspelosti je nutné uviesť, že svojprávnosť človeka sa rozvíja postupne s jeho narastajúcim vekom⁷⁰. Ustanovenie § 31 nového občianskeho zákonníku ČR primárne vychádza z objektívneho pojatia rozumovej a voľnej vyspelosti, ktorá je odvodená od všeobecne predpokladanej rozumovej a voľnej vyspelosti priemerných jedincov určitého veku⁷¹. V konštrukcii tejto právnej normy je použitá vyvrátiateľná právna domnienka, ktorá teda predstavuje akúsi subjektívnu redukciu objektívneho pojatia rozumovej a voľnej vyspelosti neplnoletých, inými slovami, každý prípad bude nutné individuálne posúdiť. Tento prístup je v porovnaní s prístupom podľa zákona č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, v znení neskorších predpisov⁷² možno hodnotiť ako lepšie odpovedajúci skutočnosti. V konkrétnom prípade je tak možno právnu domnienku vyvrátiť dôkazom opaku⁷³.

Ďalej, je systematicky nevyhnutné poukázať na ustanovenie § 47 ods. 2 písm. b) zákona o myslivosti, ktoré výslovne stanoví druh loveckého lístka, ako lovecký lístok pre žiakov a poslucháčov odborných škôl, na ktorých je poľovníctvo študijným odborom alebo povinným vyučovacím predmetom. V prípade, že by úmyslom zákonodarcu bolo vydávať takéto lístky len osobám emancipovaným, znamenalo by to výrazné obmedzenie počtu takto vydaných loveckých lístkov. Za použitia teleologickej metódy je v tomto prípade možné tiež dospieť k záveru, že je vhodné a účelné, aby určitej skupine záujemcov (žiaci a poslucháči odborných škôl, na ktorých je poľovníctvo študijným odborom alebo povinným vyučovacím predmetom) bolo možné vydávať lovecké lístky, a to predovšetkým z dôvodu bezprostredného výkonu práva poľovníctva, na základe ktorého najlepšie pochopia vzťahy

⁷⁰ Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol.: Občanský zákoník. Komentář. Svazek I., Wolters Kluwer, a. s., Praha, 2014, s. 160.

⁷¹ Tamtiež, s. 161.

⁷² Tento zákon v ustanovení § 9 právnou fikciou konštruoval čiastočnú spôsobilosť k právnym úkonom „*Nezletilí mají způsobilost...*“, aj keď zo zrejmych dôvodov podľa odbornej literatúry bolo nutné individuálne posúdiť úroveň rozumovej a voľnej vyspelosti v prípade zjavného rozporu medzi objektívnym merítkom a duševným stavom konkrétného jedinca.

⁷³ Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol.: Občanský zákoník. Komentář. Svazek I., Wolters Kluwer, a. s., Praha, 2014, s. 162.

súvisiace s výkonom práva poľovníctva, vrátane vzťahov týkajúcich sa ochrany životného prostredia a jeho jednotlivých zložiek. Ustanovenie § 47 ods. 3 zákona o myslivosti je potrebné vykladať tak, že osoba, ktorá dosiahla veku 16 rokov a súčasne splňuje podmienky pre vydanie loveckého lístku stanovené písm. c) a nasl. tohto ustanovenia, je, pokiaľ nebol preukázaný opak, primerane svojprávnou k tomu, aby sa stala držiteľom loveckého lístku, a spĺňa tak aj požiadavku uvedenú pod písm. b), tzn. spôsobilosť právne jednať.

Naviac, s vekovou hranicou 16 rokov pre vydanie zbrojného preukazu skupiny C, tzn. pre lovecké účely, počíta aj zákon č. 119/2002 Sb., o zbraniach, v znení neskorších predpisov, a to konkrétne v § 19 ods. 4. Takejto osobe je možno vydať zbrojný preukaz skupiny C pokiaľ sa jedná o žiaka strednej školy alebo stredného odborného učilišťa, v ktorých učebných osnovách je zahrnuté poľovníctvo a sú splnené ostatné podmienky pre jeho vydanie. Medzi ostatné podmienky patrí písomný súhlas zákonného zástupcu, písomné odporúčanie príslušného spolku alebo školy či učilišťa a platný lovecký lístok. Ak by lovecký lístok mohla získať len osoba mladšia ako 18 rokov prehlásená za plne svojprávnou, alebo ktorá uzavrela manželstvo, neprichádzalo by do úvahy, aby predkladala ešte písomný súhlas zákonného zástupcu, pretože v prípade nadobudnutia plnej svojprávnosti by toto bolo pojmovo vylúčené. Je tak možné uzavrieť, že zákon o zbraniach počíta s možnosťou, že lovecký lístok bude vydaný i osobe mladšej ako 18 rokov, ktorá však nemá plnú svojprávnosť a preto tento zákon vyžaduje písomný súhlas zákonného zástupcu s vydaním zbrojného preukazu k loveckým účelom. Uvedené je možné podložiť argumentom tzv. rozumného zákonodarcu, ktorý by v prípade, že vydanie loveckého lístku by bolo možné výlučne len osobám, ktoré dosiahli plnej svojprávnosti, čo by, mimo iné, so sebou nieslo i „zbavenie sa“ zákonného zástupcu, nepodmieňoval vydanie zbrojného preukazu skupiny C osobám mladším ako 18 rokov obligatórny súhlasom zákonného zástupcu. V prípade, kedy o vydanie zbrojného preukazu skupiny C požiada osoba mladšia ako 18 rokov, ktorá však dosiahla plnej svojprávnosti stáva sa podmienka súhlasu zákonného zástupcu s vydaním tohto zbrojného preukazu obsolentnou.

Preváženie druhého možného záveru by znamenalo interpretovať a aplikovať zákon o myslivosti proti jeho explicitnému textu, pričom v tomto prípade musí byť požiadavka § 47 ods. 3 písm. b) zákona o myslivosti vykladaná tak, že pokiaľ nie je preukázaný opak, tak každý kto dosiahol veku 16 rokov a splňuje ďalšie podmienky pre vydanie loveckého lístku je i natoľko svojprávnou, aby mu bol vydaný lovecký lístok, takýto výklad by nepochybne bol k prospechu praktickej výuky poľovníctva. Na druhej strane preváženie prvého možného záveru, tzn. že každá osoba žiadajúca o lovecký lístok musí byť plne svojprávnou, by znamenalo dodržanie explicitnej textácie zákona, pričom by takýto výklad mohol čiastočne

obmedzovať praktickú výuku poľovníctva na odborných školách a bez pochyby by významne zúžil okruh osôb, ktorým by mohol byť vydaný lovecký lístok pred dosiahnutím veku 18 rokov. Naviac, takýto záver by do istej miery poprel zmysel loveckého lístku pre žiakov a poslucháčov odborných škôl, na ktorých je poľovníctvo študijným odborom alebo povinným vyučovacím predmetom. Tento záver by tiež plne nezodpovedal ustanoveniu § 19 ods. 6 českého zákona o zbraniach. V nadväznosti na vyššie uvedené autor tejto práce považuje za správny druhý z vyššie uvedených záverov, tzn. taký výklad ustanovenia § 47 ods. 3 zákona o myslivosti, že osoba, ktorá dosiahla veku 16 rokov a súčasne splňuje podmienky pre vydanie loveckého lístku stanovené písm. c) a nasl. tohto ustanovenia, je, pokiaľ nebol preukázaný opak, primerane svojprávnou k tomu, aby sa stala držiteľom loveckého lístku.

Každý kto loví zver musí byť podľa § 48 zákona o myslivosti poistený pre prípad zodpovednosti za škodu na živote alebo zdraví iných osôb s limitom plnenia minimálne 20 mil. Kč a za škodu na veci s limitom plnenia najmenej 500 tis. Kč na jednu poistnú udalosť. Poistné podmienky nesmú obsahovať výluky, v dôsledku ktorej sa poistenie nevzťahuje na prípady neopatrného chovania poisteného. Členovia poľovníckej organizácie, ktorá má uzatvorenú hromadnú zmluvu s poisťovňou, a ktorí platia poistné súčasne s členským príspevkom, preukazujú poistenie členským preukazom organizácie. Ostatné osoby preukazujú poistenie poistkou poisťovne.

Tak ako je možné definovať lovecký lístok, je možné definovať aj povolenie k lovu. Povolenie k lovu je verejná listina, ktorá oprávňuje jej držiteľa loviť v konkrétnom poľovnom revíri konkrétne druhy zveri uvedené v povolení. Povolenie vydáva a podpisuje užívateľ poľovného revíru. Ustanovenie § 20 vyhlášky č. 244/2002 Sb. určuje povinné náležitosti povolenia k lovu. Povolenie musí obsahovať evidenčné číslo povolenky, identifikačné údaje užívateľa poľovného revíru, názov poľovného revíru, pre ktorý sa povolenie vydáva, identifikačné údaje držiteľa povolenia vrátane čísla loveckého lístka, dátum vystavenia povolenia a dobu jeho platnosti, podpis užívateľa poľovného revíru a poľovníckeho hospodára, druh zveri a počet kusov zveri na ktorých lov je povolenie vystavené. V prípade bažanta kráľovského, morky divej a raticovej zveri musí povolenka obsahovať pohlavie lovenej zveri a u samcov raticovej zveri aj vekovú triedu.

Prístup aplikačnej praxe k vydávaniu loveckých lístkov mladistvým v Českej republike

Za účelom získania poznatkov z praxe sa autor s otázkou „Akým spôsobom sa preukazuje spôsobilosť k právnym úkonom podľa § 47 ods. 3 písm. b) zákona o myslivosti žiadateľov

o lovecký lístok starších ako šesťnásť a mladších ako osemnásť rokov?“ obrátil na 104 úradov príslušných k vydávaniu loveckých lístkov. Tento prieskum v radoch aplikačnej praxe nepredstavuje pravý výskum v sociologickom zmysle. Z uvedeného dôvodu neboli autorom pri tomto výskume striktne použité metódy výskumu v sociologickom zmysle. Výsledky výskumu predstavujú len prehľad odpovedí opýtaných orgánov štátnej správy poľovníctva bez ich podrobnej analýzy a vyvodenia záverov.

Na vyššie uvedenú autorovu otázku odpovedalo celkom 66, čo predstavuje cca 63 % opýtaných úradov, z ktorých sa najväčšia časť (cca 45 %) uviedla, že sa v tomto prípade použije ustanovenie § 31 platného občianskeho zákonníku, tzn. že aplikačná prax vykladá ustanovenie § 47 ods. 3 zákona o myslivosti tak, ako odpovedá druhému z vyššie uvedených záverov. Nemalá časť opýtaných úradov (cca 18 %) uviedla, že sa s prípadom, kedy o lovecký lístok žiadala osoba mladšia ako osemnásť rokov ešte nestretli, čo empiricky dokladá, že k takýmto prípadom bude dochádzať v minimálnej miere, preto by zužujúci výklad odpovedajúci prvému z vyššie uvedených záverov nebol primeraný a významne by obmedzoval, už aj tak minimálny, okruh osôb mladších ako osemnásť rokov, ktorým by malo byť možné vydať lovecký lístok. Za zmienku stojí názor vyjadrený v cca 14 % doručených odpovedí, podľa ktorých k preukázaniu spôsobilosti právne jednať je, alebo by bolo, potrebné predkladať súhlas zákonného zástupcu s vydaním loveckého lístku, a to aj napriek výslovnej absencii takejto podmienky v zákone. Síce takýto názor správneho orgánu je do istej miery možné pochopiť, je však nevyhnutné ho s poukazom na čl. 2 ods. 3 Ústavy Českej republiky odmietnuť. Súhrn výsledkov tohto výskumu tvorí prílohu č. 1 tejto dizertačnej práce, kde sú uvedené jednotlivé úrady príslušné ako orgány verejnej moci na úseku poľovníctva, dátum odoslania otázky a dátum doručenia odpovede, a zjednodušené znenie odpovede daných orgánov.

Subjekty právnej úpravy lovu rýb v Českej republike

Osoba vykonávajúca lov v rybárskom revíri je povinná mať počas lovu u seba rybársky lístok a povolenku k lovu. Rybársky lístok vydáva podľa ustanovenia § 13 ods. 8 zákona o rybárstve obecný úrad obce s povereným obecným úradom príslušný podľa miesta bydliska žiadateľa o vydanie rybárskeho lístku. Podľa ustanovenia § 20 ods. 2 zákona však rybárske lístky vydáva obecný úrad obce s rozšírenou pôsobnosťou. Vo vzťahu uvedených ustanovení sa nejedná o rozpor, platí, že rybárske lístky vydávajú ako obecné úrady obcí s povereným obecným úradom, tak aj obecné úrady obcí s rozšírenou pôsobnosťou. Rybársky lístok je verejnou listinou osvedčujúcou oprávnenie *in abstracto* jeho držiteľa loviť ryby na území

Českej republiky. Žiadateľ o rybársky lístok musí spĺňať kvalifikačné predpoklady, ktorými podľa ustanovenia § 10 ods. 3 vyhlášky č. 197/2004 Sb., k vykonaniu zákona o rybárstve, sú základné znalosti z oblasti rybárstva, biológie rýb a právnych predpisov upravujúcich lov rýb. Splnenie kvalifikačných predpokladov žiadateľ preukazuje osvedčením o získaní kvalifikácie, ktoré vydáva ministerstvom zemědělství poverená právnická osoba. K získaniu nie prvého, ale ďalšieho rybárskeho lístku, postačí žiadateľovi predložiť starší rybársky lístok.

Povolenku k lovu vydáva užívateľ rybárskeho revíru, na ktorý sa povolenka vzťahuje. Povolenky sú vydávané spravidla za úplat. Príslušný rybársky orgán v rozhodnutí o povolení výkonu rybárskeho práva stanoví, okrem iného, aj maximálny počet vydávaných povoleniek k lovu pre daný rybársky revír. Pre každý rybársky revír tak platí *numerus clausus* vydaných povoleniek k lovu. Osoba vykonávajúca lov je povinná vyznačiť v povolenke dátum lovu, rybársky revír, počet, druh a hmotnosť ulovených rýb. Účelom tohto opatrenia je zabrániť nelegálnemu privlastňovaniu si rýb a chrániť tak výkon rybárskeho práva. Užívateľ rybárskeho revíru môže, podľa § 13 ods. 9 zákona, v povolenke stanoviť bližšie podmienky výkonu rybárskeho práva. Český rybársky svaz (ďalej len „ČRS“) tak činí prostredníctvom rybárskeho poriadku, ktorý je prikladaný ku každej povolenke. Podľa ustanovenia čl. VI. rybárskeho poriadku ČRS sú deti do desať rokov oprávnené manipulovať s jednou udicou osoby vykonávajúcej lov staršej ako osemnásť rokov pod jej dozorom. Podobné ustanovenie obsahuje i čl. XI. bližších podmienok výkonu rybárskeho práva na mimopstruhových revíroch Moravského rybárskeho svazu (ďalej len „MRS“) (ďalej tiež len ako „rybársky poriadok“), podľa ktoré je mládež do pätnásť rokov oprávnená loviť na mimopstruhových vodách na jeden rybársky prút, s vylúčením lovu na živú či mŕtvu rybkou alebo jej časť, ako aj s vylúčením lovu nástražných rybiek do čerene. Ustanovenie čl. X. bližších podmienok výkonu rybárskeho práva na pstruhových revíroch MRS stanoví, že osoby mladšie ako desať rokov môžu v týchto revíroch loviť na jednu udicu.

Otázkou je, akú povahu majú vyššie uvedené ustanovenia rybárskych poriadkov. Zákon síce stanoví, že užívateľ rybárskeho revíru môže stanoviť bližšie podmienky výkonu rybárskeho práva, avšak na žiadnom mieste nestanoví, že užívateľ rybárskeho revíru je oprávnený odchyliť sa od niektorých jeho ustanovení. Vyššie uvedené ustanovenia rybárskych poriadkov však na prvý pohľad umožňujú ich rôznu interpretáciu. Prvým záverom prichádzajúcim do úvahy je, že tieto ustanovenia obmedzujú povolené spôsoby lovu osobám, ktoré nedosahujú stanoveného veku, avšak i pre takýto obmedzený lov musia tieto osoby spĺňať podmienky stanovené zákonom, tzn. musia byť držiteľmi rybárskeho lístku a povolenky k lovu. V tomto prípade by však uvedené ustanovenia rybárskych poriadkov boli

nevymáhateľné, pretože k takémuto obmedzeniu nie sú jednotlivé rybárske zväzy oprávnené. Aj napriek tomu, že ČRS vo svojom rybárskom poriadku umožňuje osobám mladším ako desať rokov manipulovať s jednou udicou osoby vykonávajúcej lov platí, že osoba mladšia ako desať rokov bude fakticky lov vykonávať, a nie je možné prijať názor, že lov aj v tomto prípade stále vykonáva osoba strašia ako desať rokov, ktorej udica náleží.

Druhým možným záverom je, že rybárske zväzy prostredníctvom tých ustanovení umožňujú lov osobám, ktoré nedosiahli určitého veku bez toho, aby tieto osoby boli držiteľom rybárskeho lístku alebo povolenky k lovu. Aj tu však platí, že zákon o rybárstve toto neumožňuje, tzn. i v prípade tohto výkladu sú uvedené ustanovenia v rozpore so zákonom, takže osoba, ktorá bez rybárskeho lístku a povolenky k lovu loví ryba sa môže dopustiť protiprávneho jednania. Účelom tejto práce nie je bližšie analyzovať podmienky priestupkovej alebo trestnej zodpovednosti fyzických osôb, preto sa autor tejto otázke bližšie nevenuje.

Autor práce sa prikláňa viac k druhému z vyššie uvedených záverov, tzn. že príslušné rybárske zväzy umožňujú lov rýb osobám určitého veku bez toho, aby tieto osoby boli držiteľmi rybárskeho lístku a povolenky k lovu. I napriek slovám zákona, že loviaci musí mať povolenku lovu pri jeho výkone pri sebe a napriek vykonávacej vyhláške k zákonu o rybárstve, ktorá stanoví náležitosti povolenky k lovu, by sa, vo vzťahu k vyššie uvedeným ustanoveniam rybárskych poriadkov, dalo argumentovať, že predmetné ustanovenia rybárskych poriadkov predstavujú povolenku k lovu *sui generis* na základe, ktorej sú osoby určitého veku oprávnené vykonávať lov. Problematickým bodom tohto záveru však je skutočnosť, že povolenka k lovu je verejnou listinou, ktorú je možno vydať len konkrétnej osobe, a tento záver nie je možné považovať za komfortný so zákonom, teda ani vydanie povolenky k lovu *sui generis* v zmysle vyššie uvedeného nie je možné. Vo vzťahu k potrebe mať pri sebe rybársky lístok uvedené ustanovenia rybárskych poriadkov nie je možné taktiež preklenúť žiadnym výkladom.

V prípade, že zámerom príslušných rybárskych zväzov bolo postupovať v duchu druhého z vyššie uvedených záverov, tak tento postup je možné na jednu stranu privítať, avšak ani dobré úmysly nemôžu ísť mimo pravidiel stanovených zákonom.

Podľa ustanovenia § 53 slovenského zákona o poľovníctve každý, kto sa nachádza v poľovnom revíri so zbraňou určenou na poľovné účely musí mať pri sebe poľovný lístok, povolenie na lov zveri a doklady podľa zvláštneho predpisu⁷⁴. Pri love poľovným dravcom

⁷⁴ Zbrojný preukaz a preukaz zbrane podľa zákona č. 190/2003 Z. z. o zbraniach a streľive.

musí mať poľovník pri sebe okrem poľovného lístka a povolenia k lovu aj druhovú kartu dravca⁷⁵.

Subjekty právnej úpravy lovu zveri v Slovenskej republike

Právna regulácia týkajúca sa podmienok, ktoré musia spĺňať osoby vykonávajúce lov v Slovenskej republike je podobná situácii v Českej republike. Poľovný lístok je v zmysle čl. I § 51 ods. 1 zákona o poľovníctve verejnou listinou osvedčujúcou oprávnenie jeho držiteľa loviť zver, ak spĺňa ďalšie podmienky na lov zveri ustanovené zákonom o poľovníctve. Poľovný lístok vydáva obvodná komora, v ktorej pôsobnosti má žiadateľ trvalý pobyt alebo sa tam zdržuje. Obvodná poľovnícka komora je organizačnou zložkou Slovenskej poľovníckej komory, ktorá má vlastnú právnu subjektivitu. Poľovný lístok je možné vydať občanovi Slovenskej republiky, ktorý je starší ako 16 rokov, je odborne spôsobilý, je členom Slovenskej poľovníckej komory (ďalej tiež len ako „komora“) a je poistený. Za odborne spôsobilú sa považuje osoba, ktorá zložila skúšku z poľovníctva alebo skúšku z poľovníctva na vysokej škole alebo je poslucháčom alebo absolventom školy, na ktorej je poľovníctvo povinným alebo voliteľným vyučovacím predmetom. Poslucháčom školy podľa predchádzajúcej vety je možno vydať poľovný lístok až po absolvovaní predmetu poľovníctvo. Organizáciu a priebeh skúšok z poľovníctva zabezpečuje komora. Bližšie pokyny k priebehu a organizácii skúšok z poľovníctva stanovuje § 39 a nasl. vyhlášky č. 344/2009 Z. z. Poľovný lístok je možné vydať cudzincovi, ktorý je starší ako 18 rokov, predloží doklad oprávňujúci na lov zveri vydaný v cudzine a je poistený.

Podľa ustanovenia § 52 zákona, osoba, ktorej má byť na území SR vydaný poľovný lístok musí byť poistená proti škodám spôsobeným pri výkone práva poľovníctva ublížením na zdraví alebo usmrtením iných osôb s limitom poistného plnenia najmenej vo výške 150 000 EUR a za škodu na veciach najmenej na sumu 3 000 EUR za jednu poistnú udalosť. Poistné podmienky, nesmú obsahovať výhradu, že poistná ochrana sa neposkytuje pri nedbanlivosti poisteného.

Zákon v § 53 ods. 2 definuje čo sa rozumie povolením na lov. Povolenie na lov je verejná listina oprávňujúcou jeho držiteľa spolu s ďalšími dokladmi na lov zveri alebo inú činnosť v poľovnom revíri podľa zákona o poľovníctve. Vydáva ho na predpísanom tlačive užívateľ poľovného revíru. Povolenie na lov zveri podpisujú štatutárny zástupca užívateľa poľovného revíru a poľovnícky hospodár. V povolení na lov zveri musia byť uvedené osobné údaje

⁷⁵ Ustanovenie § 41 ods. 5 písm. a) zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.

držiteľa poľovného listka, údaje o druhu zveri, jej pohlaví, vekovej triede a počte zveri, ktorú môže loviť, doba, v ktorej môže jednotlivé druhy zveri loviť, a doba platnosti povolenia. Po skončení platnosti povolenia na lov zveri je jeho držiteľ povinný odovzdať ho do 30 dní príslušnému poľovníckemu hospodárovi. Každý kto sa nachádza v poľovnom revíri so zbraňou určenou pre poľovné účely, musí byť zapísaný v knihe návštev poľovného revíru.

Subjekty právnej úpravy lovu rýb v Slovenskej republike

Podľa ustanovenia § 10 ods. 1 slovenského zákona o rybárstve môže v rybárskych revíroch loviť a privlastňovať si ryby len osoba, ktorá je držiteľom platného rybárskeho lístku a platného povolenia na rybolov. Podľa ustanovenia § 10 ods. 11 zákona sú rybársky lístok a povolenie k rybolovu verejnými listinami a sú neprenosné. Rybársky lístok vydáva v Slovenskej republike obec na základe ústnej žiadosti fyzickej osoby. Pre vydanie rybárskeho lístku slovenská právna úprava nepožaduje splnenie žiadnych kvalifikačných predpokladov. Rybársky lístok je možné vydať len osobe, ktoré je spôsobilá na právne úkony. Na tomto mieste nastáva podobný problém ako v prípade vydávania českých loveckých lístkov osobám mladším ako osemnásť rokov. Podľa ustanovenia § 8 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb., občiansky zákonník, v znení neskorších predpisov, spôsobilosť na právne úkony vzniká v plnom rozsahu plnoletosťou. Plnoletosť sa nadobúda dovŕšením osemnásteho roku veku. Podľa ustanovenia § 9 občianskeho zákonníku majú maloletí spôsobilosť len na také právne úkony, ktoré sú svojou povahou primerané rozumovej a vôľovej vyspelosti zodpovedajúcej ich veku. Slovenský zákon o rybárstve v § 10 ods. 3 výslovne stanoví, že deťom mladším ako pätnásť rokov môže byť rybársky lístok vydaný len so súhlasom zákonného zástupcu. Vzhľadom k tomu, že u osôb mladších ako pätnásť rokov je vyžadovaný súhlas zákonného zástupcu, je možné mať za to, že slovenský právny poriadok predpokladá osobám mladším ako pätnásť rokov spôsobilosť na právne úkony vo vzťahu k § 10 zákona o rybárstve v obmedzenom rozsahu, kdežto na druhej strane vo vzťahu k osobám starším ako pätnásť rokov tým, že nevyžaduje súhlas zákonného zástupcu, predpokladá, že takéto osoby majú spôsobilosť na právne úkony primeranú k tomu, aby samé požiadali o vydanie rybárskeho lístku.

Povolenie na rybolov vydáva užívateľ príslušného rybárskeho revíru, avšak loviť a privlastňovať si ryby v rybárskych revíroch môžu aj osoby, ktoré sú držiteľmi platného osobitného povolenia vydaného ministerstvom životného prostredia. Držiteľ osobitného povolenia vydaného ministerstvom nie je povinný byť súčasne držiteľom rybárskeho lístku. Osobitné povolenie bližšie upravuje vyhláška ministerstva životného prostredia č. 185/2006

Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o rybárstve. Podľa § 9 ods. 1 uvedenej vyhlášky osobitné povolenie možno vydať na základe písomnej žiadosti pre potreby diplomatických zastupiteľstiev, na vedeckovýskumné účely a vo verejnom záujme. Vyhláška považuje za verejný záujem zásluhy na rozvoji rybárstva, športu, kultúry, vedy a výskumu.

Podľa ustanovenia § 14 vyhlášky č. 185/2006 Z. z., môžu ryby loviť už deti od veku troch rokov, pričom dieťa vo veku tri až šesť rokov môže loviť ryby výlučne len v sprievode plnoletej osoby, ktorá je držiteľom povolenia na rybolov, a to jedným rybárskym prútom bez navijaku. Loviaci vo veku od šesť do pätnásť rokov môže, podľa § 14 ods. 7 vyhlášky, loviť ryby výlučne len v sprievode plnoletej osoby, ktorý je držiteľom povolenia na rybolov, a to s jedným rybárskym prútom s navijakom alebo bez navijaku. Loviaci vo veku od pätnásť do osemnásť rokov je oprávnený loviť ryby za rovnakých podmienok ako dospelá osoba⁷⁶. V prípade slovenskej právnej úpravy neexistujú pochybnosti o tom, že aj loviaci vo veku nižšom ako pätnásť rokov musí byť držiteľom rybárskeho lístku a povolenia na rybolov.

Povolenia na rybolov vydáva užívateľ rybárskeho revíru v limitovanom počte v nadväznosti na analýzu úlovkov a zarybňovací plán. V Slovenskej republike tak platí *numerus clausus* vydaných povolení na rybolov pre daný rybársky revír. Zákon bližšie nestanoví kto určuje limit počtu vydaných povolení. Autor sa domnieva, že orgánom toto určujúcim je ministerstvo životného prostredia, ktoré tak činí na návrh užívateľa rybárskeho revíru pri schvaľovaní zarybňovacieho plánu podľa § 6 ods. 1 zákona o rybárstve. Zarybňovací plán vypracúva užívateľ rybárskeho revíru.

Subjekty právnej úpravy lovu zveri v Poľskej republike

V Poľskej republike môžu vykonávať poľovníctvo len osoby, ktoré spĺňajú predpoklady stanovené zákonom. Medzi zákonné predpoklady patrí členstvo v Poľskom poľovníckom zväze (*Polski Związek Łowiecki*). Členom Poľského poľovníckeho zväzu sa podľa ustanovenia čl. 32 ods. 5 poľského zákona o poľovníctve môže stať len osoba, ktorá je plnoletá, v plnom rozsahu požíva občianskych práv, bezúhonná, nadobudla oprávnenie k lovu, podala prihlášku a zaplatila registračný poplatok. Plnoletosti sa podľa čl. 10 § 1 poľského občianskeho zákonníku nadobúda dovŕšením 18 roku veku. Bezúhonnosťou sa v tomto prípade myslí nespáchanie trestného činu uvedeného v zákone o poľovníctve. Spáchanie iného trestného činu, než uvedeného v zákone o poľovníctve alebo spáchanie priestupku, hoci aj uvedeného v zákone o poľovníctve, nie je zákonnou prekážkou členstva v Poľskom

⁷⁶ K tomu viď bližšie podkapitolu I.2.4. Spôsoby, s. 98.

poľovníckom zväze, a pre tieto účely je páchatel' takýchto protiprávnych činov bezúhonným. Občianskych práv v plnom rozsahu nepožíva osoba, ktorá ich bola zbavená rozhodnutím súdu, alebo osoba, ktorá je čiastočne a v celom rozsahu zbavená spôsobilosti právne jednat'⁷⁷. Zbavenie občianskych práv je jedným z nápravných opatrení podľa čl. 39 poľského trestného zákonníku a zahrnuje stratu aktívneho a pasívneho volebného práva do volených orgánov verejnej moci, stratu práva slúžiť v orgánoch a inštitúciách štátnej správy a miestnej samosprávy, zahrnuje tiež stratu vojenskej hodnosti ako aj rádov, vyznamenaní a čestných titulov a tiež stratu spôsobilosti nadobudnúť ich po dobu zbavenia občianskych práv.

Poľské oprávnenia k lovu do istej miery pripomínajú české lovecké lístky či slovenské poľovné lístky. Zákon o poľovníctve v čl. 42 ods. 3 rozlišuje tri typy oprávnení k lovu. Základné (*podstawowe*) oprávnenie k lovu oprávňuje jeho držiteľa loviť zver s výnimkou samcov jeleňovitých. Toto oprávnenie získa ten, kto absolvoval ročnú stáž v poľovníckom združení alebo v zariadení na chov zveri, absolvoval školenie organizované Poľským poľovníckym zväzom a zložil skúšku pred komisiou menovanou Poľským poľovníckym zväzom. Selekciónárske (*selekcjonerskie*) oprávnenie k lovu oprávňuje jeho držiteľa loviť všetku zver. Toto oprávnenie získa osoba, ktorá je držiteľom základného oprávnenia aspoň po dobu troch rokov, absolvovala školenie organizované Poľským poľovníckym zväzom a zložila skúšku pred komisiou menovanou Poľským poľovníckym zväzom. Sokoliarske (*sokolnicze*) oprávnenie k lovu oprávňuje jeho držiteľa loviť za pomoci loveckého dravca. Sokoliarske oprávnenie k lovu získa osoba, ktorá je držiteľom základného oprávnenia k lovu absolvovala školenie organizované Poľským poľovníckym zväzom a zložila skúšku pred komisiou. Organizáciou skúšok pre získanie oprávnenia k lovu a ich obsah upravuje vykonávací predpis, ktorým je nariadenie ministra životného prostredia zo dňa 28. decembra 2009 (DzU z 2009 nr 3, poz 19). Delenie oprávnení k lovu, predovšetkým na základné a selekciónárske, a stanovenie rôznych požiadaviek pre ich získanie predstavuje pozitívny rys poľskej právnej úpravy poľovníctva. Získanie selekciónárske oprávnenia k lovu je podmienené nadobudnutím istých skúseností, čím je zabezpečený zodpovednejší prístup k výkonu práva poľovníctva. Ani pri takto nastavených pravidlách nie je možné absolútne vylúčiť zlyhanie ľudského faktoru a zabrániť uloveniu jedincov zveri vhodnej na ďalší chov, ale účelom takejto úpravy je to aspoň minimalizovať. Oprávnenie k lovu zaniká uplynutím piatich rokov od vykonania skúšky, ak sa jeho držiteľ v tomto období nestane členom

⁷⁷ Radecki, W.: Prawo łowieckie. Komentarz, wydanie III zaktualizowane, Difin, Warszawa, 2010, s. 159.

Poľského poľovníckeho zväzu, alebo uplynutím piatich rokov od zániku členstva jeho držiteľa v Poľskom poľovníckom zväze.

Ďalším zákonným predpokladom pre výkon lovu zveri je vydanie povolenky k lovu. Túto vydáva užívateľ alebo správca poľovného revíru, v ktorom má byť lov vykonávaný. Povolenie k lovu obsahuje druh, pohlavie a počet zveri, ktorú je jeho držiteľ oprávnený loviť⁷⁸.

Doktrína označuje oprávnenie k lovu v zmysle čl. 42 ods. 3 ako oprávnenie *in abstracto*, ktoré dokladá všeobecné oprávnenie jeho držiteľa loviť zver (v Českej republike obdobne ako lovecký lístok) a povolenku k lovu v zmysle čl. 42 ods. 8 ako oprávnenie *in concreto*, ktoré dokladá oprávnenie jeho držiteľa loviť konkrétny druh, pohlavie a počet zveri v konkrétnom poľovnom revíri⁷⁹. Osoba vykonávajúca lov musí mať pri jeho výkone v Poľskej republike pri sebe i zbrojný preukaz v prípade, že vykonáva lov pomocou zbrane. Zbrojný preukaz pre lovecké účely je osobe staršej ako osemnásť, ale mladšej ako dvadsať jedna rokov, možné vydať len na základe žiadosti školy alebo Poľského poľovníckeho zväzu.

Subjekty právnej úpravy lovu rýb v Poľskej republike

Osoba vykonávajúca lov rýb v Poľskej republike je povinná mať pri sebe povolenie k lovu vydané užívateľom rybárskeho revíru. V povolení k lovu užívateľ rybárskeho revíru stanoví bližšie podmienky výkonu lovu vychádzajúce z potrieb výkonu racionálneho hospodárenia s rybami v danom rybárskom revíri. Tieto podmienky predovšetkým bližšie upravujú napr. limity či techniky lovu. Okrem povolenia užívateľa rybárskeho revíru musí byť loviaci taktiež držiteľom rybárskeho lístku pre lov na udicu (*kartą wędkarską*) alebo rybárskeho lístku pre lov pod vodou (*kartą łowiectwa podwodnego*) (ďalej spoločne len ako „rybársky lístok“). Osoby mladšie ako štrnásť rokov nie sú povinné byť pri love rýb držiteľmi rybárskeho lístku pre lov na udicu, s tým, že môžu loviť ryby výlučne len v sprievode plnoletej osoby, ktorá je držiteľom takého rybárskeho lístku. Rybársky lístok pre lov pod vodou nie je povinný pre cudzincov prechodne sa zdržujúcich na území Poľskej republiky za podmienky, že sú držiteľmi povolenia k lovu. Rybársky lístok pre lov na udicu sa vydáva osobám starším ako štrnásť rokov a rybársky lístok pre lov pod vodou sa vydáva osobám starším ako osemnásť rokov. Rybárske lístky vydáva starosta príslušný podľa miesta bydliska žiadateľa. Rybársky

⁷⁸ Radecki, W.: Prawo łowieckie w Polsce, Czechach i Słowacji, Wydawnictwo Prawa Ochrony Środowiska, Wrocław, 2011, s. 152.

⁷⁹ Radecki, W.: Prawo łowieckie. Komentarz, wydanie III zaktualizowane, Difin, Warszawa, 2010, s. 214.

lístok je možno vydať len osobe, ktorá úspešne zložila skúšku zo znalostí zásad a podmienok lovu a ochrany rýb.

Subjekty právnej úpravy lovu zveri v Spolkovej republike Nemecko

Loviť zver v Spolkovej republike Nemecko môže len osoba, ktorý je držiteľom loveckej licencie (*Jagdschein*). Loviť zver pomocou loveckého dravca môže len osoba, ktorý je držiteľom zvláštnej sokoliarskej licencie. Lovecká i sokoliarska licencia sú vydávané na meno jej držiteľa sú neprenosné. Lovecké lístky vydávajú špecializované úrady verejnej správy, ktorými sú lovecké úrady (*Jagdbehörden*). Lovecký lístok je platný na celom území Spolkovej republiky Nemecko. Podľa ustanovenia § 15 ods. 5 BJagdG je prvú loveckú licenciu možno vydať len osobe, ktorá úspešne zvládla písomnú, ústnu a praktickú skúšku, overujúcu znalosti z poznávania druhov zveri a ich biológie, z ochrany zveri, starostlivosti a hospodárenia s ňou, ako aj znalosti z oblasti prevencie škôd pôsobených zverou, a ďalej znalosti z oblastí zbraní, poľovníckej kynológie, hygienických predpisov, ochrany prírody a ďalších oblastí súvisiacich s lovom zveri. Skúška uchádzača o loveckú licenciu zahŕňa i praktickú skúšku zo strelby, pričom zákon výslovne stanoví, že nedostatočný výsledok tejto skúšky nemôže byť kompenzovaný úspešným zložením iných častí skúšky. Vyjadrené inými slovami, schopnosť ovládať loveckú zbraň a strieľať na určitej úrovni je *conditio sine qua non* získania loveckej licencie v Spolkovej republike Nemecko. Táto požiadavka je logická, keďže jej naplnením zákonodarca predchádza zbytočnému zraňovaniu zveri nesprávnym umiestnením zásahu, aj keď sa tomu v praxi na 100 % vyhnúť nedá. Jednotlivé spolkové krajiny môžu stanoviť, že pred vykonaním skúšky musí uchádzač absolvovať teoretickú a praktickú prípravu. Uchádzač o prvú sokoliarsku licenciu musí okrem skúšky pre uchádzača o loveckú licenciu ešte zložiť i zvláštnu sokoliarsku skúšku, ktorá spočíva v overení znalostí z oblasti držania, starostlivosti a výcviku loveckých dravcov a ich ochrany. Podrobnosti ohľadom sokoliarskych skúšok stanovia jednotlivé spolkové krajiny.

Nemecký spolkový zákon o poľovníctve špeciálne upravuje i lovecké licencie pre neplnoletých. Podľa § 16 ods. 1 môže byť osobe staršej ako šesťnásť rokov vystavená mládežnícka lovecká licencia (*Jugendjagdschein*). Mládežnícka lovecká licencia oprávňuje jej držiteľa vykonávať lov zveri v sprievode zákonného zástupcu alebo inej osoby s písomným súhlasom zákonného zástupcu. Osoba sprevádzajúca neplnoletého poľovníka musí byť skúseným poľovníkom. Nemecký spolkový zákon bližšie nestanoví požiadavky na skúsenosti osoby sprevádzajúcej neplnoletého na poľovačke, takže táto problematika je ponechaná na spolkové krajiny. Napríklad podľa informácií uverejnených ministerstvom životného

prostredia, pôdohospodárstva, výživy, vinárstva a lesov spolkovej krajiny Porýnie – Falcko sa za skúseného poľovníka považuje osoba, ktorá je spôsobilá byť pachtierom poľovníckeho revíru⁸⁰, čo podľa § 14 ods. 5 krajinského zákona o poľovníctve spolkovej krajiny Porýnie – Falcko znamená osobu, ktorá je držiteľom loveckej licencie aspoň po dobu troch rokov. Mládežnícka lovecká licencia neoprávňuje jej držiteľa k účasti na spoločných poľovačkách. Pre vydanie mládežníckej loveckej licencie sa primerane použijú ustanovenia BJagdG pre vydanie loveckej licencie. Nemecký spolkový zákon o poľovníctve dovoľuje nevydať loveckú licenciu osobe, ktorá hrubo alebo opakovane poruší poľovnícke tradície či etiku. Uvedené predstavuje jeden z ojedinelých prípadov kedy zákon výslovne stavuje *quasi* sankciu za porušenie etických noriem.

Okrem iných náležitostí či vlastností, vyžaduje BJagdG od uchádzača o loveckú licenciu i dôveryhodnosť. Podľa § 17 ods. 3 zákona sa má za to, že nedôveryhodnou osobou je osoba, ktorá sa dopustila nesprávneho nakladania so zbraňami alebo strelivom, či ktorá nakladala so zbraňami alebo strelivom bez náležitej starostlivosti alebo ich nezabezpečila. Za nedôveryhodnú sa považuje i osoba, ktorá umožnila použitie zbrane či streliva osobe, ktorá k tomu nie je oprávnená. Podľa § 17 ods. 4 zákona je vždy nedôveryhodnou osobou osoba, ktorá bola odsúdená za závažný trestný čin, úmyselný priestupok za chovanie podľa predchádzajúceho odseku (viď predchádzajúca veta), alebo ktorá bola odsúdená za nedbalostný trestný čin v na úseku držby zbraní, streliva alebo výbušnín. Nedôveryhodnou je tiež osoba, ktorá bola odsúdená za trestný čin na úseku poľovníctva, týrania zvierat alebo ochrany prírody. Nedôveryhodnou je tiež osoba, ktorej spôsobilosť k právnym jednaniám bola obmedzená alebo zbavená, ako aj alkoholici, drogovo závislí či osoby trpiace duševnou poruchou. V prípade, že prebieha konanie, ktorého výsledkom môže byť odsúdenie žiadateľa, za niektorý z trestných činov, na základe ktorého by sa žiadateľ stal nedôveryhodným, môže orgán vydávajúci loveckú licenciu jej vydanie odložiť až do právnej moci predmetného rozhodnutia. V prípade, kedy má príslušný lovecký úrad pochybnosti o duševnom zdraví žiadateľa môže po ňom požadovať potvrdenie o jeho zdravotnom stave vydané lekárom s príslušnou špecializáciou.

Čiastočné zhrnutie

V príslušných právnych úpravách, či už sa jedná o zákon o poľovníctve alebo o zákon o rybárstve, nachádzame úpravu podmienok, za ktorých môžu osoby získať oprávnenie

⁸⁰ <http://www.wald-rlp.de/wild-jagd-nachrichten/jagdliche-regelungen-in-rheinland-pfalz/jagdschein.html>, 20. 04. 2014.

vykonávať právo poľovníctva alebo rybárstva, resp. loviť zver alebo ryby. U poľovníctva je potrebné dosiahnuť požadovaný vek a splniť ďalšie predpoklady, najmä zložiť skúšky z odbornej spôsobilosti, na základe ktorých sú osobe vydané príslušné doklady. V prípade tejto otázky do styku s poľovníckym právom prichádza správne právo na úseku zbraní a streliva. Platí, že v oblasti lovu sa spravidla jedná o tzv. licenčný prístup štátu, tj. loviť nemôže každý, ale len ten, kto splní právom predpísané podmienky a je mu vydaná štátna licencia loviť (poľovný lístok, *lovecký lístek*, *hunting licence*, *Jagdschein*).

Štátna licencia loviť sa vydáva len osobám, ktoré sú spôsobilé právne jednať a splnia ďalšie podmienky predpokladané zákonom, typicky zložia príslušnú skúšku. Nemecká právna úprava sa v tomto smere javí ako najprísnejšia, keď stanoví i požiadavku na dôveryhodnosť uchádzača o poľovný lístok, ktorá je definovaná pomerne široko a svojím obsahom viac odpovedá požiadavkám iných právnych úprav na vydanie zbrojného preukazu. Nemeckú právnu úpravu ale nie je možné hodnotiť ako nedostatočnú, skôr naopak. Výkon práva poľovníctva, predovšetkým lovu zveri, je zodpovednou činnosťou, pri ktorej akékoľvek pochybenie môže mať fatálne následky a to nielen vo vzťahu k danému jedincovi zveri, či životnému prostrediu, ale i vo vzťahu k ľudskému životu či zdraviu.

Právne úpravy umožňujú vydať poľovný lístok i osobám, ktoré nenadobudli plnej svojprávnosti, ale dosiahli určitého veku, typicky šestnástich rokov. Každá právna úprava sa v tomto prípade do určitej miery odlišuje, na druhej strane sú právne úpravy spojené rovnakým účelom, ktorým je umožnenie výkonu práva poľovníctva i osobám neplnoletým. S výkonom práva poľovníctva sa spája i oprávnenie držať a používať strelné zbrane, pričom napr. česká právna úprava umožňuje za splnenia podmienok stanovených v zákone vydať zbrojný preukaz i osobe mladšej ako osemnásť rokov, pričom takáto osoba môže zbraň používať len pod dozorom inej osoby, ktorá je staršia ako dvadsať jedna rokov a súčasne držiteľom zbrojného preukazu príslušnej skupiny viac ako tri roky. Podobne stanoví i právna úprava nemecká. V Slovenskej republike je tak isto možné vystaviť poľovný lístok i osobe mladšej ako osemnásť rokov, ale pred dosiahnutím osemnástich rokov nie je možné získať zbrojný preukaz, z tohto dôvodu sú držiteľia poľovných lístkov mladší ako osemnásť rokov pri výkone práva poľovníctva obmedzení, na druhej strane je nutné poznamenať, že výkon práva poľovníctva nie je len lov zveri. Úpravu českú a nemeckú v tejto otázke je možné hodnotiť ako pozitívnu a *de lege ferenda* ju odporučiť, pričom neviazať dozor nad osobu mladšou ako osemnásť rokov len na použitie zbrane, ale i na výkon práva poľovníctva ako celku.

Čo sa týka lovu rýb, tak právna úprava je síce do istej miery podobná právnej úprave poľovníctva, ale z povahy veci je výkon lovu rýb odlišný od výkonu lovu zveri. Z dôvodu odlišnosti lovu zveri a lovu rýb sú i požiadavky na vystavenie rybárskeho lístku benevolentnejšie než na vystavenie poľovného lístku. V prípade Poľskej republiky dokonca platí, že osoby mladšie ako štrnásť rokov môžu loviť ryby bez licencie štátu, avšak len v sprievode držiteľa rybárskeho lístku staršieho ako osemnásť rokov. Problematickou sa javí právna úprava podmienok lovu týkajúcich sa osôb mladších ako osemnásť rokov v Českej republike. Tu právna úprava nerozlišuje medzi osobami podľa veku a podľa textu zákona, je tak každý oprávnený loviť ryby za rovnakých podmienok. Stanovenie podmienok, za akých môžu loviť ryby osoby nedosahujúce určitého veku, v bližších podmienkach výkonu rybárskeho práva, ktoré vydávajú ako ČRS tak i MRS nie je možné považovať za súladné so zákonom, na druhej strane je takáto úprava pochopiteľná z pohľadu praktického či morálneho. V prípade českej právnej úpravy je možné *de lege ferenda* odporučiť inšpiráciu právnou úpravou slovenskou, ktorá, síce na úrovni podzákonného právneho predpisu, ale v rámci zmocnenia na základe § 43 zákona o rybárstve, upravuje podmienky lovu rýb osobami od veku troch rokov. V záujme vyhnutia sa rôznym diskusiám a špekuláciám by asi bolo vhodné túto úpravu presunúť priamo do zákona.

1.2.2. Poľovné a rybárske revíry

Samotný lov zveri alebo rýb nemôže byť vykonávaný kdekoľvek. Právne predpisy viac či menej presne vymedzujú miesta (územia), na ktorých je možné loviť. Bolo by nelogické a nepochybne aj nežiaduce, keby bol možný lov na každom pozemku, prípadne v každej rieke či vodnej ploche. Zákony o poľovníctve stanovujú pozemky, ktoré môžu byť prehlásené za poľovné revíry (*honitba; obwód łowiecki; hunting district; Jagdbezirke*) a požiadavky, ktoré tieto pozemky musia splniť. Taktiež upravujú proces vytvárania a uznávania poľovných revírov. Bez užívania tzv. poľovných pozemkov je výkon práva poľovníctva nepredstaviteľný. Historicky bol výkon práva poľovníctva spojený s vlastníctvom k pôde. V dnes stále platnom a účinnom nemeckom spolkovom zákone o poľovníctve je výslovne uvedené, že právo poľovníctva (a tým aj právo lovu, pozn. autora) patrí (*zustehen*) vlastníkovi pozemku, a že toto právo je neoddeliteľne (*untrennbar*) spojené s vlastníctvom k pozemku. V Československu bolo ale toto spojenie po dlhú dobu pretrhnuté a táto skutočnosť priniesla množstvo problémov a nezhôd medzi poľovníkmi a vlastníkmi poľovných pozemkov, ktoré pretrvávajú dodnes. Poľovníci často krát nerešpektujú záujmy vlastníka, svojím počínaním ho rušia vo výkone jeho vlastníckeho práva, na druhej strane

pomerne často vlastníci nechápu alebo nechcú pochopiť význam a potrebu poľovníckeho hospodárenia a všemožne sa usilujú toto hospodárenie zo svojich pozemkov vylúčiť, prípadne ho obmedziť. Vlastnícke právo je charakterizované ako súbor dielčích práv – ius possidenti, ius utendi, ius fruendi a ius disponendi⁸¹. Je prirodzené, že tieto oprávnenia vyplývajúce z vlastníckeho práva musia byť zachované pre vlastníkov pozemkov, aj čo sa týka rozhodovania o výkone práva poľovníctva na ich pozemkoch. Právo poľovníctva je vykonávané zásadne na lesných pozemkoch (pozemkoch určených k plneniu funkcií lesa) a na pozemkoch poľnohospodárskeho pôdneho fondu.

Poľovné revíry v Českej republike

Zákon o myslivosti definuje poľovný (*honební*) pozemok negatívne. Poľovnými pozemkami sú všetky pozemky, ktoré nie sú uvedené v § 2 písm. e) zákona. Ustanovenie § 2 písm. e) určuje, ktoré pozemky sa považujú za nepoľovné. Nepoľovnými pozemkami sú pozemky v intraviláne obcí, ďalej pozemky zastavané, sady, záhrada, škôlky riadne ohradené, oplotené pozemky slúžiace k farmovému chovu zveri, obvod dráhy, diaľnice, cesty, letiská so spevneným povrchom, cintoríny a ďalej pozemky, ktoré boli za nepoľovné prehlásené rozhodnutím orgánu štátnej správy poľovníctva. Za nepoľovné pozemky prehlasuje kraj v prenesenej pôsobnosti pozemky neuvedené v § 2 písm. e) z dôvodov bezpečnostných alebo vojenských alebo v záujme vlastníka, z vlastného podnetu alebo na návrh vlastníka. Ak pominie dôvod prehlásenia pozemku za nepoľovný, orgán štátnej správy poľovníctva na návrh vlastníka pozemku alebo z vlastného podnetu so súhlasom vlastníka prehlási tento pozemok za poľovný. Zákon výslovne nestanoví, ktorý orgán štátnej správy poľovníctva prehlasuje nepoľovný pozemok za poľovný podľa predchádzajúcej vety. Ustanovenie § 59 ods. 1 písm. d) stanoví, že je v pôsobnosti kraja prehlásiť ďalšie poľovné pozemky za nepoľovné, pričom výslovne odkazuje na ustanovenie § 17 ods. 2 zákona o myslivosti. Prehlasovanie nepoľovných pozemkov po odpadnutí dôvodu, pre ktoré boli za nepoľovné prehlásené, za poľovné sa však deje na základe ustanovenia § 17 ods. 3 zákona o myslivosti, takže na túto skutočnosť by sa dalo nazerať ako na vec neuvedenú v § 57 až 59 zákona, a aplikovať na toto ustanovenie § 60 s tým, že prehlásenie nepoľovného pozemku na poľovný podľa § 17 ods. 3 zákona náleží do pôsobnosti obcí s rozšírenou pôsobnosťou. Záver uvedený v predchádzajúcej vete by síce odpovedal výslovnému textu zákona, avšak by bol systematicky a teleologicky nekonzistentný. Ustanovenia § 17 ods. 2 a ods. 3 upravujú

⁸¹ Knappová, M., Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: Občanské právo hmotné 1, 4. aktualizované a doplněné vydání, ASPI, Praha, 2005, s. 318.

vzájomne prepojenú problematiku, ktorú je možné s ťažkosťami od seba oddeliť. Z praktického pohľadu sa taktiež javí ako správny záver, že o prehlásení pozemkov za poľovné po tom ako odpadol dôvod pre ich prehlásenie za nepoľovné, by mal rozhodovať kraj v prenesenej pôsobnosti, pretože je to práve kraj, ktorý má najviac informácií vo vzťahu k danému pozemku a k dôvodom jeho prehlásenia za nepoľovné.

Podľa ustanovenia § 2 písm. i) sa poľovným revírom (*honitbou*) rozumie súbor súvislých poľovných pozemkov jedného alebo viacerých vlastníkov vymedzený v rozhodnutí orgánu štátnej správy poľovníctva. Návrh na uznanie poľovného revíru podáva vlastník poľovného pozemku alebo honební spoločenstvo. Ak návrh splňuje podmienky uvedené v § 17 zákona musí orgán štátnej správy poľovníctva vydať rozhodnutie o uznaní poľovného revíru.

Príslušný ku konaniu a vydaniu rozhodnutia o uznaní poľovného revíru je obecný úrad obce s rozšírenou pôsobnosťou. Minimálna výmera poľovného revíru je stanovená v § 17 ods. 7 pre obory na 50 ha a pre ostatné poľovné revíry na 500 ha. V prípade ak sa poľovné pozemky nachádzajú v obvode viacerých orgánov, je príslušný orgán, v ktorého obvode sa nachádza najväčšia časť týchto pozemkov. Od nadobudnutia právnej moci rozhodnutia o uznaní poľovného revíru má jeho držiteľ 60 dní na to, aby začal poľovný revír užívať sám alebo aby ho prenajal, inak orgán, ktorý vydal rozhodnutie o uznaní poľovného revíru toto zruší a poľovné pozemky pričlení k inému revíru, alebo rozdelí k viacerým revírom. Rozhodnutie o uznaní poľovného revíru musí obsahovať údaje vypočítané v ustanovení § 29 ods. 3 zákona, okrem iného aj minimálne a normované stavy zveri v revíri.

Podľa ustanovenia § 17 ods. 4 sa majú hranice poľovných revírov, pokiaľ je to možné, kryť s hranicami prírodnými, ktoré sú v teréne zreteľné. Uvedené ustanovenie sa stalo aj predmetom posúdenia Najvyššieho správneho súdu ČR, ktorý konštatoval, že zákonodarca zjavne predvídal, že situácia v teréne pri vytváraní poľovného revíru nemusí byť vždy ideálna, tzn. že nemusí existovať dostatok prírodných zreteľných hraníc, s ktorými by sa hranice poľovného revíru kryli, pričom zdôraznil, že začlenenie jednotlivých pozemkov do poľovného revíru a utváranie celého poľovného revíru je nutné posudzovať striktne individuálne⁸².

Ak si to vyžadujú zásady riadneho poľovníckeho hospodárenia, môže orgán štátnej správy poľovníctva povoliť zmenu poľovného revíru vyrovnaním hraníc alebo výmenou poľovných pozemkov. Podľa § 31 ods. 3 nie je možné povoliť zmenu revíru, ak by táto viedla k zmene

⁸² Rozsudok Najvyššieho správneho súdu sp. zn. 1 As 73/2010 zo dňa 09. 03. 2011, www.nssoud.cz, 31. 03. 2014.

výmery aspoň jedného z dotknutých revírov o viac ako 10 %. V dôsledku zmeny môže výmera poľovného revíru klesnúť aj pod minimálnu výmeru požadovanú zákonom.

Ustanovenie § 31 ods. 6 uvádza dôvody zániku poľovného revíru. Poľovný revír zaniká zrušením, zlúčením alebo rozdelením na žiadosť jeho držiteľov a nadobudnutím právnej moci nových rozhodnutí o uznaní poľovného revíru. Poľovný revír zaniká aj zrušením honebného spoločenstva, ak poklesne výmera poľovného revíru pod minimálnu výmeru požadovanú zákonom v dôsledku zmeny vlastníckeho práva k pozemkom, alebo ak prehlási orgán štátnej správy poľovníctva viac ako 10 % pozemkov pod stanovenú minimálnu výmeru za nepoľovné pozemky. V prípade obory poľovný revír zaniká rozhodnutím orgánu štátnej správy ak oploenie obory nie je funkčné a držiteľ v primeranej lehote nezjedná nápravu.

Užívanie poľovného revíru v Českej republike

O využití poľovného revíru rozhoduje jeho držiteľ. Poľovný revír môže jeho držiteľ využívať sám alebo ho môže prenajať. V prípade ak sa honebné spoločenstvo rozhodne užívať poľovný revír na vlastný účet, je zo zákona (§ 32 ods. 2) povinné umožniť užívanie prednostne členom spoločenstva. K tejto prednosti je povinné spoločenstvo prihliadať aj v prípade ak sa rozhodne poľovný revír prenajať.

Podľa taxatívneho výpočtu v ustanovení § 32 ods. 3 nájomcom poľovného revíru môže byť len česká fyzická osoba, ktorá má platný český lovecký lístok, poľovnícke združenie vzniklé podľa predpisov o združovaní občanov (dnes podľa nového občianskeho zákonníku ČR) za účelom nájmu revíru, ktorého aspoň traja členovia sú české fyzické osoby s platným českým loveckým lístkom. Zákon zakotvuje v § 32 ods. 6 prednosť vlastníkov a nájomcov poľovných pozemkov na členstvo v poľovnom združení, ktorému je prenajatý poľovný revír, na ktorého území sa ich pozemky nachádzajú. Ďalej nájomcom poľovného revíru môže byť česká právnická osoby, ktorá na pozemkoch v revíri poľnohospodársky alebo lesnícky hospodári alebo ktorá má v predmete činnosti uvedené poľovníctvo a ktorej štatutárny orgán alebo aspoň jeden jeho člen alebo zodpovedný zástupca splňuje podmienku uvedenú v § 32 ods. 3 písm. a). V prípade právnickej osoby hospodáriacej na pozemkoch v poľovnom revíri zákon nestanovuje požiadavku na minimálnu výmeru týchto pozemkov, preto je možné dovodiť, že poľovný revír je možné prenajať aj právnickej osobe, ktorá hospodári na, z pohľadu výmery daného poľovného revíru, jeho zanedbateľnej časti. Právnické osoby, ktoré hospodária s majetkom štátu môžu prenajať poľovný revír len po prevedení výberového konania. Podmienky a požiadavky na priebeh výberového konania stanoví § 32 ods. 4. V prípade viacerých poľovníckych spolkov, ktoré sa umiestnia na prvom mieste vo

výberovom konaní a ich sídlo je v mieste poľovného revíru rozhoduje o nájomcovi väčší počet hlasov. Ak sa na prvom mieste umiestni viac iných záujemcov rozhoduje o nájomcovi los.

Poľovný revír nie je možné rozdeliť na časti a v nich prenechať niekomu výkon poľovníctva, tak isto je zakázaný prenájom časti poľovného revíru ako aj podnájom revíru alebo jeho časti. Ustanovenie § 32 ods. 5 zakazuje postúpenie lovu zveri za úplatu, okrem poplatkového odstrelu s doprovodom.

Zmluva o nájme poľovného revíru sa uzatvára písomne na dobu 10 rokov. Zákon nepripúšťa trvanie nájomného vzťahu na dobu kratšiu ani dlhšiu. Nájomné sa stanoví dohodou strán. Pokiaľ nájomca revíru na poľovných pozemkoch vo vlastníctve štátu prevedie opatrenia na zabránenie vzniku škôd spôsobených zverou s predchádzajúcim súhlasom právnickej osoby, ktorá hospodári s majetkom štátu, prijme sa toto plnenie ako naturálne plnenie za nájom v cene takého opatrenia v mieste revíru obvyklej. Zmluva o nájme poľovného revíru zaniká uplynutím doby na ktorú bola zjednaná, zánikom poľovného revíru, zánikom alebo smrťou nájomcu, ak prestane nájomca splňovať podmienky uvedené v § 32 ods. 3, alebo dohodou. Ďalej zmluva môže zaniknúť výpoveďou s 18 mesačnou výpovednou dobou v prípade zmeny držiteľa poľovného revíru, ak nový držiteľ bude poľovný revír užívať na vlastný účet, výpoveďou nájomcu alebo prenajímateľa pre nedodržanie podmienok zmluvy, alebo rozhodnutím orgánu štátnej správy v prípade kedy porušením zmluvy nájomcom dôjde k vážnemu ohrozeniu životného prostredia alebo poklesu stavov zveri v revíri pod minimálne stavy. Nový vlastník poľovného pozemku vstupuje do nájomného vzťahu na miesto vlastníka predchádzajúceho. Podľa § 33 ods. 9 ak nie je v zákone o poľovníctve alebo nájomnej zmluve stanovené inak, riadia sa právne vzťahy zo zmluvy o nájme revíru ustanoveniami občianskeho zákonníka o nájme.

Honební spoločenstvo

Honební spoločenstvo je právnickou osobou založenou podľa zákona o poľovníctve, ktorá sama zaistuje výkon práva poľovníctva alebo spoločenstevný poľovný revír prenajme. Zákon nedefinuje spoločenstevný poľovný revír, ale z ustanovenia § 18 ods. 3 je zrejmé, že spoločenstevný poľovný revír, je revír na ktorého uznanie podáva návrh spoločenstvo, teda kde poľovné pozemky tvoriace tento revír vlastní viac osôb.

Členmi spoločenstva môžu byť len vlastníci alebo spoluvlastníci súvislých poľovných pozemkov, ktorých výmera v súčte dosahuje výmeru požadovanú zákonom na vznik poľovného revíru. Ak člen spoločenstva prevedie vlastnícke právo k poľovnému pozemku na

iného, jeho členstvo v spoločenstve zaniká. Podľa § 26 ods. 1 nadobúdateľ môže do 30 dní od nadobudnutia vlastníckeho práva písomne prehlásiť, že s členstvom nesúhlasí, inak sa stáva členom spoločenstva *ex lege*. Toto ustanovenie bolo napadnuté pred Ústavným súdom z dôvodu tvrdeného rozporu z čl. 3 ods. 1 a čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „Listina“ alebo „LZPS“), argumentom bola faktická nemožnosť dodržať 30 dennú lehotu s poukazom na procedúru nadobúdania vlastníckeho práva k pozemkom a tým založenie nerovnosti medzi vlastníkmi jednotlivých pozemkov⁸³. Podľa mienky Ústavného súdu sa však lehota 30 dní má počítvať odo dňa doručenia rozhodnutia o povolení zápisu práva⁸⁴, čo síce nevyplýva priamo zo zákona, ale vzhľadom na možnosť trvania konania o povolení zápisu práva do katastra nehnuteľností po rôznu dobu je plne v súlade so záujmami nadobúdateľa poľovného pozemku ako aj spoločenstva. Vlastníci poľovných pozemkov, ktoré správny úrad pričlenil do spoločenstevného revíru, sa stávajú riadnymi členmi spoločenstva pokiaľ do 30 dní od doručenia vyrozumienia o pričlenení písomne oznámia spoločenstvu, že trvajú na členstve. Členstvo v spoločenstve zaniká v prípade kedy správny úrad prehlási pozemky člena za nepoľovné pozemky alebo v prípade ak člen ukončenie svojho členstva písomne oznámia spoločenstvu. V poslednom uvedenom prípade členstvo zaniká posledným dňom kalendárneho roka, v ktorom bolo oznámenie učinené. Osoba, ktorej členstvo v spoločenstve zaniklo má nárok na vysporiadací podiel.

Názov spoločenstva tvorí označenie „*honební společenstvo*“ a názov obce alebo mestskej časti, na ktorej území sa nachádza väčšina poľovných pozemkov tvoriacich spoločenstevný revír. Podľa § 19 ods. 2 spoločenstvo nesmie vlastným menom podnikať, nesmie sa zúčastňovať na podnikaní iných osôb a nesmie vytvárať organizačné zložky. Spoločenstvo vzniká dňom registrácie, návrh na registráciu podáva prípravný výbor obecnému úradu obce s rozšírenou pôsobnosťou. Náležitosti návrhu stanoví § 19 ods. 5 a 6 zákona. Pokiaľ orgán štátnej správy poľovníctva nezistí dôvod k odmietnutiu registrácie, prevedie registráciu v opačnom prípade najprv upozorní prípravný výbor na nedostatky a určí lehotu k ich odstráneniu, s poučením, že v prípade neodstránenia nedostatkov konanie zastaví. Ustanovenie § 20 ods. 4 uvádza taxatívne dôvody pre ktoré registrujúci orgán rozhodnutím odmietne registráciu. Registráciu odmietne v prípade ak celková výmera poľovných pozemkov vo vlastníctve osôb uvedených v zozname členov nedosahuje výmeru potrebnú pre vznik poľovného revíru alebo ak predložené stanovy nespĺňajú podmienky uvedené v § 19

⁸³ Nález Ústavného súdu ČR, sp. zn. Pl. ÚS 34/03, bod 15., <http://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>

⁸⁴ Nález Ústavného súdu ČR, sp. zn. Pl. ÚS 34/03, bod 108., <http://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>

ods. 6 písm. a). Orgánmi spoločenstva sú valné zhromaždenie, honební výbor a honební starosta.

Valné zhromaždenie rozhoduje o záležitostiach uvedených v § 21 ods. 1. Valné zhromaždenie zvoláva starosta spravidla jedenkrát ročne. V prípade nečinnosti starostu zákon obsahuje v § 22 ods. 1 ďalšie spôsoby ako je možné zvolať valné zhromaždenie. V oznámení o konaní valného zhromaždenia musí byť uvedený program jednania, prerokovať záležitosť neuvedenú v oznámení je možné len so súhlasom všetkých prítomných členov spoločenstva.

Na rozhodovaní sa členovia spoločenstva podieľajú podľa výmery poľovných pozemkov, ktoré vlastní, a ktoré tvoria společenstevný poľovný revír. Za každý aj začatý hektár poľovného pozemku, ktorý člen vlastní v poľovnom revíri, mu náleží jeden hlas. Podľa § 22 ods. 4 sa valné zhromaždenie môže uznášať ak sú prítomní členovia, ktorí majú aspoň polovicu hlasov, ale ak sa nezhromažďuje potrebný počet hlasov do jednej hodiny od stanoveného začiatku valného zhromaždenia, je valné zhromaždenie uznášaniaschopné za prítomnosti akéhokoľvek počtu hlasov! Valné zhromaždenie rozhoduje nadpolovičnou väčšinou prítomných hlasov. Na schválenie návrhov starostu alebo výboru o finančnom hospodárení a o použití čistého výťažku (§ 21 ods. 1 písm. b), na rozhodnutie o spôsobe využitia společenstevného revíru, o uzatvorení, zmene alebo vypovedaní zmluvy o nájme revíru (§ 21 ods. 1 písm. c), na rozhodnutie o zmene stanov (§ 21 ods. 1 písm. d) a na rozhodnutie o prenesení pôsobnosti podľa § 21 ods. 1 písm. c) na honební výbor sa vyžaduje súhlas troch štvrtín prítomných členov. Stanovy môžu určiť vyšší počet hlasov potrebných k rozhodnutiu. Prijímať rozhodnutia môžu členovia aj mimo valné zhromaždenie, v takom prípade osoba, inak oprávnená k zvolaniu valného zhromaždenia, predloží členom návrh rozhodnutia s oznámením lehoty, v ktorej sa majú písomne vyjadriť. Podľa ustanovenia § 22 ods. 7, ak sa člen v stanovenej lehote písomne nevyjadrí platí, že z návrhom súhlasí. V tomto prípade sa väčšina počíta z celkového počtu hlasov všetkých členov spoločenstva. O výsledku hlasovania informuje osoba, ktorá predložila návrh všetkých členov. Ak člen spoločenstva považuje rozhodnutie valného zhromaždenia za nezákonné alebo odporujúce stanovám, môže sa do 15 dní odo dňa kedy sa o rozhodnutí dozvedel, alebo do 3 mesiacov od konania valného zhromaždenia, domáhať aby súd vyslovil neplatnosť rozhodnutia valného zhromaždenia.

Spoločenstvo navonok zastupuje honební starosta. Uzatvoriť, zmeniť alebo vypovedať zmluvu o nájme revíru môže starosta len so súhlasom príslušného orgánu spoločenstva. Starosta obstaráva všetky záležitosti spoločenstva, pokiaľ nie sú vyhradené valnému zhromaždeniu, pri tom je povinný riadiť sa pokynmi valného zhromaždenia, pokiaľ sú v súlade s právnymi predpismi a stanovami. Starosta zodpovedá spoločenstvu za škodu, ktorú

spôsobil porušením právnych povinností pri výkone funkcie. V dobe neprítomnosti zastupuje starostu miestostarosta.

Pokiaľ počet členov spoločenstva presahuje desať, je spoločenstvo povinné zvoliť honební výbor, ktorý tvorí starosta, miestostarosta a ďalších 1 až 5 členov. Počet členov určia stanovy. Výbor je uznášaniaschopný ak je prítomná nadpolovičná väčšina jeho členov, rozhoduje väčšinou hlasov prítomných členov. Pri rovnosti hlasov je rozhodujúci hlas predsedajúceho. Pri obstarávaní záležitostí spoločenstva má honební výbor postavenie starostu s výnimkou práva zastupovať spoločenstvo navonok.

Podľa ustanovenia § 25 ods. 1 spoločenstvo zaniká dňom výmazu z registra. Zániku predchádza zrušenie spoločenstva s likvidáciou. Dôvody zrušenia stanoví zákon taxatívne v ustanovení § 25 ods. 1. Spoločenstvo sa zrušuje dňom zániku spoločenstevného poľovného revíru, uplynutím doby, na ktorú bolo založené, dňom uvedeným v rozhodnutí valného zhromaždenia, rozhodnúť o zrušení je možné len tak aby najneskôr s dňom zrušenia spoločenstva zanikla aj zmluva o nájme poľovného revíru, zrušením konkurzu po splnení rozvrhového uznesenia alebo zrušením konkurzu z dôvodu, že majetok dlžníka je úplne nepostačujúci. Spoločenstvo tiež zaniká rozdelením alebo zlúčením s ďalším spoločenstvom a v tomto prípade sa likvidácia neprevádza.

Spoločenstvo zodpovedá za svoje záväzky celým svojím majetkom. Podľa § 27 ods. 1 veta druhá členovia spoločenstva ručia za záväzky spoločenstva. Podľa názoru Ústavného súdu je ustanovenie o ručení členov spoločenstva potrebné vykladať ústavne konformne a to tak, že každý člen ručí za záväzky spoločenstva podľa výmery poľovných pozemkov, ktoré vlastní a ktoré tvoria spoločenstevný poľovný revír⁸⁵.

Rybárske revíry v Českej republike

Lov rýb je vykonávaný nie len v rybárskom revíri, ale aj na rybníku v rámci rybníkárstva. Pre účely tejto kapitoly sa práca bude zaoberať len rybárskym revírom. Rybárskym revírom sa podľa ustanovenia § 2 písm. e) českého zákona o rybárstve rozumie časť vodného útvaru povrchových vôd o výmere najmenej 500 m² súvislej vodnej plochy, umožňujúci život rybej populácie a vodných organizmov, vyhlásená rozhodnutím príslušného orgánu štátnej správy rybárstva. Ustanovenie § 2 ods. 4 českého vodného zákona stanoví, že útvar povrchovej vody je vymedzené sústredenie povrchovej vody v určitom prostredí, napríklad v jazere, vodnej nádrži, alebo v koryte vodného toku. Je nevyhnutné uviesť, že fakticky všetky rybárske

⁸⁵ Nález Ústavného súdu ČR, sp. zn. Pl. ÚS 34/03, bod 110., <http://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>

revíry, keďže sú nimi vodné toky, rybníky či jazerá, sú súčasne i významným krajinnými prvkami podľa zákona o ochrane prírody a krajiny. Významné krajinné prvky sú podľa ustanovenia § 4 ods. 2 zákona o ochrane prírody a krajiny chránené pred poškodzovaním a ničením. Je ich možné využívať len tak, aby nebola narušená ich obnova a nedošlo k ohrozeniu alebo oslabeniu ich stabilizačnej funkcie. K zásahom, ktoré by mohli viesť k ich poškodeniu, oslabeniu alebo k ohrozeniu či oslabeniu ich stabilizačnej funkcie je nutné záväzné stanovisko orgánu ochrany prírody. Zákon obsahuje demonštratívny výpočet takých zásahov, ktorými sú napr. umiestňovanie stavieb, pozemkové úpravy, úpravy vodných tokov a nádrží či ťažba nerastov.

Rybársky revír vyhlasuje na vodnom toku, rybníku alebo na uzatvorenej vode svojím rozhodnutím príslušný rybársky orgán, ktorý je oprávnený vyhlásiť rybársky revír len v obvode svojej územnej pôsobnosti. Pri vyhlásení rybárskeho revíru vychádza príslušný orgán z podmienok pre chov a podporu života rýb. Orgánom príslušným k vyhláseniu rybárskeho revíru je v obvode svojej pôsobnosti krajský úrad. V prípade, že sa rybársky revír nachádza na území viacerých krajov alebo na území, na ktorom sa nachádzajú hraničné vody je príslušným orgánom vyhlasujúcim rybársky revír ministerstvo земедělství, uvedené platí aj v prípade, že sa takýto rybársky revír nachádza i na území národných parkov či vojenských obvodov. Ministerstvo zemědělství vyhlasuje i rybárske revíry pre potreby štátnych podnikov na nimi spravovanom území, typicky sa bude jednať o štátny podnik Lesy České republiky. Rybárske revíry na území národných parkov vyhlasuje ministerstvo životného prostredia České republiky. Ministerstvo obrany vyhlasuje rybárske revíry nachádzajúce sa na území vojenských obvodov.

Rybársky revír sa vyhlasuje na žiadosť vlastníka rybníka alebo na žiadosť vlastníka pozemku, na ktorom sa nachádza uzatvorená voda. V prípade, že pozemok (pozemky), na ktorých sa nachádza uzatvorený voda je vo vlastníctve viacerých osôb alebo v spoluvlastníctve je k vyhláseniu rybárskeho revíru nevyhnutné, aby žiadosť podali všetci takíto vlastníci alebo spoluvlastníci. Vyhlásiť rybársky revír je možné i na žiadosť nájomcu pozemku, na ktorom sa nachádza uzatvorená voda v prípade, že príslušnému rybárskemu orgánu predloží písomnú nájomnú zmluvu uzatvorenú s vlastníkom takých pozemkov za účelom výkonu rybárskeho práva. Rybársky revír môže príslušný rybársky orgán vyhlásiť i z vlastného podnetu, a to na vodnom toku alebo na uzatvorenej vode nachádzajúcej sa na pozemku viacerých vlastníkov alebo spoluvlastníkov za predpokladu, že títo sa nedohodli na podaní žiadosti o vyhlásenie rybárskeho revíru ani do tridsiatich dní od doručenia výzvy príslušného rybárskeho orgánu k uzavretiu takej dohody.

Rybársky revír sa vyhlasuje rozhodnutím podľa zákona č. 500/2004 Sb., správny rád, v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“). Rozhodnutie o vyhlásení rybárskeho revíru musí, okrem všeobecných náležitostí stanovených správnym poriadkom, obsahovať i názov rybárskeho revíru, jeho číslo, výmeru vodnej plochy a umiestnenie rybárskeho revíru. V rozhodnutí musí byť uvedené či sa jedná o rybársky revír pstruhový alebo mimopstruhový. Rozhodnutie o vyhlásení rybárskeho revíru vymedzuje hranice rybárskeho revíru a ukladá povinnosť užívateľovi revíru, aby tieto hranice v prírode vyznačil a uvedie aj spôsob ich vyznačenia. Podľa § 3 ods. 2 vykonávacej vyhlášky k zákonu o rybárstve sa hranice rybárskeho revíru určujú naprieč vodným tokom spravidla tak, aby boli v teréne zreteľné (napr. stavby, technické zariadenia, prírodné útvary alebo iné objekty).

O zrušení rybárskeho revíru rozhoduje príslušný rybársky orgán buď na základe žiadosti vlastníka rybníka alebo vlastníkov či spoluvlastníkov pozemkov, na ktorých sa nachádza uzavretá vodná plocha, prípadne z vlastného podnetu ak výmera súvislej vodnej plochy v rybárskom revíri poklesne pod 500 m² alebo ak v rybárskom revíri zaniknú podmienky pre chov alebo podmienky podporujúce život rýb.

Rozhodnutie o vyhlásení rybárskeho revíru na vodnom toku, rozhodnutie o zmene rybárskeho revíru a rozhodnutie o zrušení rybárskeho revíru sa doručuje v súlade s ustanovením § 4 ods. 8 zákona, verejnou vyhláškou, ktorá musí byť vyvesená na úradnej doske príslušného krajského úradu po dobu 30 dní. V prípade kedy sa rybársky revír nachádza na území viacerých krajov, vyvesuje sa verejná vyhláška podľa predchádzajúcej vety na úradných doskách všetkých krajských úradov, v ktorých územnej pôsobnosti sa rybársky revír nachádza. Ustanovenie § 4 ods. 10 zákona výslovne zakazuje podnájom rybárskeho revíru. Za podnájom rybárskeho revíru sa však nepovažuje poverenie nižšej organizačnej zložky užívateľa rybárskeho revíru výkonom niektorých činností súvisiacich s výkonom rybárskeho práva.

Rozdelenie rybárskych revírov

Predpisy na úseku rybárstva rozoznávajú dva druhy rybárskych revírov, a to revíry pstruhové a revíry mimopstruhové. Zákon o rybárstve však charakteristiku jednotlivých druhov rybárskych revírov neobsahuje. Vykonávacia vyhláška k zákonu o rybárstve v § 3 ods. 1 stanoví, že pstruhový rybársky revír sa vyhlasuje na vodnom toku alebo jeho časti alebo rybníku alebo na uzatvorenej vode, kde sú predpoklady pre výskyt lososovitých rýb. Pokiaľ tieto podmienky splnené nie sú vyhlasuje sa revír mimopstruhový. Určenie kritérií či sa má jednať o revír pstruhový alebo mimopstruhový musí byť ponechané na objektívnom hľadisku

rešpektujúcim biologické a fyziologické potreby lososovitých druhov rýb. Všeobecne je možno zhrnúť, že za pstruhové revíry sú vyhlasované spravidla vodné toky alebo ich časti vyznačujúce sa prúdovejšou vodou s dostatkom kyslíka. Rozdelenie rybárskych revírov na pstruhové a mimopstruhové má svoj význam predovšetkým vo vzťahu k stanoveniu ďalších podmienok lovu, napr. čo sa týka času a spôsobov lovu⁸⁶.

Výkon rybárskeho práva

Rybárske právo môže byť vykonávané len v rybárskom revíri a užívateľ rybárskeho revíru nemá právo povoliť výkon rybárskeho práva inej osobe. Ako už bolo uvedené vyššie výkon rybárskeho práva predstavuje činnosť v rybárskom revíri povolenú právnickej alebo fyzickej osobe príslušným orgánom štátnej správy spočívajúcu v plánovitom chove, ochrane, lovu a prisvojovaní si rýb, prípadne vodných organizmov, ako aj užívanie pobrežných pozemkov v nevyhnutnom rozsahu. Výkon rybárskeho práva povoľuje príslušný rybársky orgán na dobu 10 rokov osobe, ktorá splňuje podmienky pre riadny výkon rybárskeho práva stanovené zákonom. Výkon rybárskeho práva sa povoľuje v samostatnom správnom konaní, ku ktorého vedeniu a povoleniu výkonu rybárskeho práva je príslušný v zásade krajský úrad. Výkon rybárskeho práva v revíroch, ku ktorých vyhláseniu je príslušný iný orgán než krajský úrad, povoľuje tento orgán, jedná sa o ministerstvo земедělství, ministerstvo životného prostredia a ministerstvo obrany.

Výkon rybárskeho práva sa povoľuje na žiadosť oprávnenej osoby. Oprávnenou osobou k podaniu žiadosti o povolenie výkonu rybárskeho práva je vlastník rybníku, vlastník pozemku, na ktorom sa nachádza uzatvorená voda, osoba poverená vlastníckmi alebo spoluvlastníkmi pozemku, na ktorom sa nachádza otvorená voda, alebo nájomca nehnuteľnosti, na ktorej je vyhlásený rybársky revír⁸⁷, v prípade, že doloží písomnú nájomnú zmluvu s vlastníkom alebo všetkými vlastníckmi či spoluvlastníkmi takejto nehnuteľnosti uzatvorenú za účelom výkonu rybárskeho práva. V prípade rybárskeho revíru, ktorý bol vyhlásený z vlastného podnetu príslušného rybárskeho orgánu je osobou oprávnenou k podaniu žiadosti o výkon rybárskeho práva občan Českej republiky alebo fyzická osoba s trvalým pobytom na území Českej republiky, alebo právnická osoba so sídlom na území Českej republiky alebo občan Európskej únie alebo právnická osoba usadená v štátoch Európskej únie.

⁸⁶ K tomu viď nasledujúce podkapitoly Doby a Spôsoby.

⁸⁷ Rybník alebo pozemok, na ktorom sa nachádza uzatvorená vodná plocha.

Výkon rybárskeho práva povolí príslušný rybársky orgán žiadateľovi, ktorý je plnoletý, plne svojprávny, bezúhonný, navrhne spôsobilé osoby do funkcie rybárskeho hospodára a jeho zástupcu, je spôsobilý zaistiť potrebnú úroveň starostlivosti o príslušný rybársky revír, zaviazne sa sprístupniť rybársky revír ďalším držiteľom povolenie k lovu, predloží zhodnotenie možnosti vzniku ekologických rizík v súvislosti s hospodárením v príslušnom rybárskom revíri, vrátane návrhu ich riešenia, predloží návrh spôsobu hospodárenia v rybárskom revíri a zaviazne sa vysporiadať sa s pôvodným užívateľom rybárskeho revíru. Stanovenie podmienok povolenia výkonu rybárskeho práva podľa § 8 ods. 6 zákona o rybárstve nie je presne formulované, pretože toto ustanovenie stanoví podmienky, za ktorých sa povolenie výkonu rybárskeho práva povolí tak, že sa viažu na fyzickú osobu, ktorá fakticky žiadať o povolenie výkonu rybárskeho práva podáva, a nie obecné na žiadateľa o povolenie výkonu rybárskeho práva, ktorým môže byť aj právnická osoba.

Rozsah vysporiadania sa s pôvodným vlastníkom stanoví vykonávacia vyhláška k zákonu o rybárstve v ustanovení § 5, podľa ktorého vysporiadanie spočíva v úhrade tej časti rybej populácie rybárskeho revíru, ktorá bola vytvorená vysádzovaním násad stanovených v rozhodnutí príslušného rybárskeho orgánu v posledných troch rokoch, pokiaľ predchádzajúci užívateľ ryby nevylovil. Úhradou časti rybej populácie sa zaplatenie úplaty za túto časť populácie. Právny predpis ďalej nerieši výšku tejto úhrady, je tak možno usudzovať, že zákonodarcu prenecháva stanovenie tejto výšky predovšetkým na dohode pôvodného a nastupujúceho užívateľa rybárskeho revíru. Podľa § 5 ods. 2 vykonávacej vyhlášky sa vysporiadanie nevykoná v prípade, kedy dôjde k odňatiu výkonu rybárskeho práva z dôvodu, že príslušný rybársky orgán zistí, že užívateľ rybárskeho revíru závažným spôsobom porušuje svoje povinnosti, napr. podmienky pre povolenie výkonu rybárskeho práva, na základe ktorých mu bol výkon rybárskeho práva povolený, alebo sa dodatočne ukáže, že užívateľ rybárskeho revíru nesplňoval podmienky pre povolenie výkonu rybárskeho práva.

V prípade kedy sa vlastníci alebo spoluvlastníci pozemku, na ktorom sa nachádza uzatvorená voda nedohodnú na poverení určitej osoby k podaniu žiadosti o povolenie výkonu rybárskeho práva ani do tridsiatich dní od doručenia výzvy príslušného rybárskeho orgánu k uzavretiu takejto dohody, rozhodne rybársky orgán o povolení výkonu rybárskeho práva vo výberovom konaní podľa § 9 ods. 2 zákona. Podľa uvedeného ustanovenia povolí príslušný rybársky orgán výkon rybárskeho práva tomu žiadateľovi, ktorý najlepšie splňuje podmienky pre povolenie výkonu rybárskeho práva, a na území národného parku tomu, ktorý najlepšie splňuje podmienky odpovedajúce poslaniu národného parku. Na výberové konanie podľa tohto ustanovenia sa nevzťahuje správny poriadok. Účastníci výberového konania sú osoby,

ktoré podali prihlášku, ktorá musí splňovať náležitosti žiadosti o povolenie výkonu rybárskeho práva, účastníkom je tiež správca vodného toku. Pri výbere užívateľa rybárskeho revíru zohľadní príslušný orgán stanovisko trojčlennej komisie, ktorú menuje najvyšší predstaviteľ príslušného rybárskeho orgánu, ktorý rozhoduje o povolení výkonu rybárskeho práva. Účastník výberového konania, ktorý neuspel môže proti výsledku výberového konania uplatniť písomné námietky. O námietkach rozhoduje najvyšší predstaviteľ rybárskeho orgánu, ktorý viedol výberové konanie, tzn. buď hejtman príslušného kraja alebo príslušný minister. Pokiaľ sa námietkam nevyhoví, tak oprávnený orgán potvrdí výsledok výberového konania, v prípade, že námietkam vyhoví, tak tento orgán zruší výsledok výberového konania a vypíše nové výberové konanie.

Inštitút výberového konania, ktorý je použiteľný i pre rybárske revíry vyhlásené na vodných tokoch je upravený pomerne rámcovo a jeho podmienky nie sú, podľa názoru autora, celkom transparentné. Jednak, kritérium výberu najvhodnejšej žiadosti je formulované vágne, čo dáva priestor k subjektivizovaniu rozhodnutia o výbere najlepšej žiadosti, na druhej strane je síce pozitívne, že zákon umožňuje *quasi* opravný prostriedok v podobe námietok, čím zachováva dvojinstančný princíp, ale už nestanoví žiadne kritériá pre rozhodovanie o námietkach. Naviac, v prípade, že sa pri rozhodovaní o námietkach ukáže, že výber najvhodnejšej žiadosti bol zaťažený nejakou vadou, nemôže orgán rozhodujúci o námietkach rozhodnúť v prospech žiadateľa, ktorý sa umiestnil ako druhý v poradí, ale má jedinou možnosť, a to znovu vyhlásiť výberové konanie, pričom orgán vykonávajúci výberové konanie nie je viazaný názorom orgánu, ktorý vyhovel námietkam. Je nutné pripomenúť, že na výberové konanie a konanie o námietkach sa nepoužije správny poriadok.

Poľovné revíry v Slovenskej republike

V Slovenskej republike je poľovný pozemok zákonom o poľovníctve vymedzený negatívne, je to každý pozemok, ktorý nie je uvedený v § 2 písm. f). Toto ustanovenie stanoví, že nepoľovnou plochou sú zastavané územia obcí, zastavané pozemky, cintoríny, nádvoria a dvory, ihriská, ohradené záhrady, ovocinárske a lesné škôlky, vinice, sady, parky, pozemky slúžiace na farmový chov zveri, dráhy, diaľnice, cesty I., II. a III. triedy, letiská a prístavy, ostatné oplotené pozemky ak nie sú zvernicou a iné pozemky podľa rozhodnutia obvodného lesného úradu. Týmto iným pozemkom nemôže byť akýkoľvek pozemok, ale len pozemok, ktorého vyhlásenie za nepoľovnú plochu navrhne ministerstvo obrany alebo ministerstvo vnútra v záujme bezpečnosti občanov alebo ochrany štátu. O vyhlásenie pozemku za nepoľovnú plochu môže požiadať vlastník pozemku zaradeného do poľovného

revíru okresný úrad. Podmienka, aby pozemok, o ktorého prehlásenie za nepoľovnú plochu je žiadané splňoval aj podmienky § 2 písm. f) zákona, bola vypustená zákonom č. 115/2013 Z. z., ktorý novelizoval zákon o poľovníctve. Túto zmenu je možné hodnotiť kladne, keďže dáva priestor správne uvažovaniu príslušného orgánu, ktorý by mal zohľadniť všetky skutočnosti danej veci. Na druhú stranu táto novela zákona o poľovníctve zvýšila nároky na kvalitu odôvodnenia rozhodnutí o prehlásení pozemku za nepoľovnú plochu. Nepoľovné plochy môžu byť vyhlasované najmä z dôvodu ochrany života, zdravia a majetku obyvateľov. Na nepoľovných plochách je však lov zveri za určitých podmienok možný.

Ako poľovný revír zákon rozumie poľovný pozemok alebo súbor súvislých poľovných pozemkov jedného alebo viacerých vlastníkov vymedzených v rozhodnutí orgánu štátnej správy poľovníctva. Za samostatný poľovný revír je považovaný taký poľovný revír, ktorý je uznaný z poľovných pozemkov vo vlastníctve jednej fyzickej alebo jednej právnickej osoby, táto osoba je vlastníkom poľovného revíru. Spoločným poľovným revírom je taký poľovný revír, ktorý je uznaný z poľovných pozemkov vo vlastníctve viacerých vlastníkov, všetci títo vlastníci sú majiteľmi spoločného poľovného revíru. Držiteľom poľovného revíru sa rozumie osoba, ktorej bol poľovný revír rozhodnutím uznaný.

Rozhodnutie o uznaní poľovného revíru vydáva príslušný okresný úrad. Pri uznávaní poľovného revíru okresný úrad prihliada na životné potreby zveri, tak aby zver mala v revíri primerané zdroje prirodzenej potravy a vody, zaručené podmienky prirodzeného rozmnožovania a vývoja a vytvorené podmienky pre prirodzený pohyb, úkryt a pokoj. Minimálnu výmeru poľovného revíru zákon stanoví v § 3 ods. 3, a to 1000 ha pre poľovný revír v oblasti s chovom srnčej zveri a 2000 ha pre poľovný revír v oblasti s chovom jelenej zveri. Minimálny výmera zvernice je stanovená § 6 ods. 2 na 50 ha poľovných pozemkov, z ktorých aspoň 20 ha musí byť lesných pozemkov.

Žiadosť o uznanie poľovného revíru podáva vlastník alebo vlastníci poľovných pozemkov. Na podanie návrhu na uznanie poľovného revíru je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých vlastníkov poľovných pozemkov počítanej podľa výmery pozemkov.

Užívanie poľovného revíru v Slovenskej republike

Rozhodovanie o využití poľovného revíru je plne v rukách vlastníka samostatného poľovného revíru alebo vlastníkov spoločného poľovného revíru (ďalej len „vlastníci“). Ustanovenie § 11 ods. 2 určuje taxatívne možnosti využívania poľovného revíru. Poľovný revír môžu využívať vlastníci buď sami, alebo prostredníctvom nimi založenej poľovníckej organizácie, alebo jeho užívanie môžu postúpiť zmluvou o užívaní poľovného revíru (ďalej

len „zmluva o užívaní“). Odsek 3. zakazuje rozdelenie poľovného revíru na časti za účelom ich samostatného užívania.

Postup pri rozhodovaní o využití poľovného revíru je stanovený § 5 zákona o poľovníctve. Vlastníci rozhodujú na tzv. zhromaždení vlastníkov. Pre účely rýchlosti rozhodovania a zabráneniu zbytočných obštrukcií zákon v § 5 ods. 2 stanoví, že na zhromaždení zastupuje práva vlastníka orgán alebo organizácia podľa osobitných predpisov. Ide o pozemkové spoločenstvá vlastníkov spoločnej nehnuteľnosti, ktoré majú spravidla veľké množstvo členov a organizácia zhromaždenia vlastníkov by v tomto prípade bola časovo, ale hlavne ekonomicky náročná. Iná situácia, na ktorú toto ustanovenie smeruje, sa týka pozemkov vo vlastníctve štátu. V prípade lesov, štát zastupuje právnická osoba zriadená zákonom, ktorá vykonáva správu lesov vo vlastníctve štátu.

Zhromaždenie je uznášaniaschopné ak je prítomná najmenej nadpolovičná väčšina vlastníkov počítaná podľa výmery pozemkov. Na zhromaždení má vlastník poľovného pozemku váhu hlasu podľa podielu výmery vlastnených poľovných pozemkov.

Ak sa vlastníci rozhodnú užívať poľovný revír sami, alebo prostredníctvom nimi založenej poľovníckej organizácie sú povinní si podmienky užívania dohodnúť v zmluve vlastníkov, ktorú sú povinní do pätnástich dní ju predložiť okresnému úradu na zaevidovanie. Zákon stanoví minimálne náležitosti zmluvy vlastníkov, medzi ktoré patria identifikačné údaje zmluvných strán, prípadne poľovníckej organizácie, údaje o poľovnom revíri, dobu a podmienky užívania spoločného revíru a podmienky zmien, doplnkov a zániku zmluvy. Vlastník samostatného poľovného revíru jeho využitie len oznamuje príslušnému okresnému úradu.

Zákon v § 13 ods. 1 taxatívne vypočítava komu môžu vlastníci postúpiť užívanie poľovného revíru. Je to možné v prospech fyzickej osoby, ak vlastní viac ako 50 % výmery poľovných pozemkov začlenených do poľovného revíru, poľovníckej organizácie podľa § 32 zákona. Podľa tohto ustanovenia sa poľovníckou organizáciou rozumie právnická osoba zriadená podľa zákona o poľovníctve, ktorá je neziskovou organizáciou, so sídlom na území Slovenskej republiky, je zapísaná v centrálnom registri, ktorý vedie ministerstvo pôdohospodárstva a riadi svoju činnosť stanovami. Ďalej môžu vlastníci postúpiť užívanie poľovného revíru fyzickej osobe – podnikateľovi alebo právnickej osobe registrovanej na území Slovenskej republiky, ktorá v poľovnom revíri vykonáva poľnohospodársku alebo lesnícku činnosť najmenej na 50 % výmery poľovného revíru. Konečne je možné užívanie poľovného revíru postúpiť právnickej osobe registrovanej na území Slovenskej republiky, ktorá má vo svojej náplni vedeckú alebo pedagogickú činnosť v odbore poľovníctva. Užívateľ

poľovného revíru nesmie ďalej postúpiť inému užívanie revíru ani jeho časti. Ak dôjde k zmene vlastníka poľovných pozemkov v revíri, na ktorý je uzatvorená zmluva o užívaní, vstupuje nový vlastník do práv a záväzkov vlastníka predchádzajúceho vyplývajúcich zo zmluvy. Zmluvy na užívanie poľovného revíru je možné uzatvárať práve na dobu desiatich rokov v prípade poľovných revírov s chovom malej alebo srnčen zveri a práve na pätnásť rokov v prípade poľovných revírov s chovom jelenej zveri. Zákon vymedzuje základné náležitosti zmluvy, medzi ktoré patria identifikačné údaje zmluvných strán, údaje o poľovnom revíri, podmienky užívania a výška a spôsob vyplatenia dohodnutej náhrady za postúpenie užívania. Čo sa týka výšky náhrady za postúpenie užívania poľovného revíru, zákon na prvé miesto dáva dohodu strán. V situácii kedy nedôjde k dohode medzi vlastníkmi a užívateľom poľovného revíru sa náhrada za užívanie určí prostredníctvom sadzobníka na výpočet nájomného pre poľovné pozemky, ktorý tvorí prílohu zákona. Náhrada za užívanie poľovného revíru, v ktorom výmera poľovných pozemkov vo vlastníctve štátu presahuje dve tretiny sa určí na základe verejnej obchodnej súťaže. Dôvody zániku zmluvy upravuje zákon v § 17 ods. 1. Zmluva zaniká uplynutím doby na ktorú bola uzatvorená, zánikom poľovného revíru, zánikom osoby užívateľa, dohodou zmluvných strán, rozhodnutím súdu. Zmluva tiež zaniká ukončením členstva užívateľa v komore. Upravená je aj výpoveď zmluvy. Vlastníci môžu zmluvu vypovedať postupom podľa § 5 zákona o poľovníctve. Užívateľ môže zmluvu vypovedať z dôvodu nedodržania podmienok zmluvy. Zákon nestanoví žiadnu výpovednú dobu, z toho je možné usúdiť, že dĺžku výpovednej doby si strany môžu dohodnúť pri zjednávaní zmluvy, inak platia príslušné ustanovenia občianskeho zákonníku.

Rybárskej revíry v Slovenskej republike

Výkon rybárskeho práva v Slovenskej republike je možný len vo vodách určených ako rybárske revíry. Slovenský zákon o rybárstve definuje v ustanovení § 3 ods. 1 rybársky revír ako ministerstvom určenú a hranicami vymedzenú vodnú plochu. Tak ako plynie už z definície rybárskeho revíru, o jeho vytvorení rozhoduje ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. Ministerstvo v rozhodnutí o vytvorení rybárskeho revíru určuje účel jeho využitia.

Ustanovenie § 3 ods. 3 zákona o rybárstve stanoví, že na účely využitia rybárskych revírov sa vody členia na lososové a kaprové. Zákon ďalej definuje vody lososové ako vody, ktoré svojím charakterom a kvalitou vytvárajú prostredie na život predovšetkým takých druhov rýb, akými sú napr. pstruh potočný (*Salmo trutta morpha fario*), hlaváčka podunajská (*Hucho hucho*) či lipeň tymiánový (*Thymallus thymallus*), pričom významné sprievodné druhy rýb

v lososových vodách sú napr. hlaváč bieloplutvý (*Cottus gobio*), či čerebľa pestrá (*Phoxinus phoxinus*). Podľa § 3 ods. 4 zákona o rybárstve sa vody lososové ďalej členia na vody pstruhové, ktoré svojím charakterom a kvalitou vytvárajú prostredie na dominantné zastúpenie pstruha, a vody lipňové, ktoré svojím charakterom a kvalitou vytvárajú prostredie na dominantné zastúpenie lipňa.

Vody kaprové, definuje zákon ako vody, ktoré svojím charakterom a kvalitou vytvárajú prostredie na život predovšetkým takých druhov rýb, akými sú kapor sazan (*Cyprinus carpio* - divá forma), kapor rybníčný (*Cyprinus carpio* - zdomácnená forma), štika severná (*Esox lucius*), či sumec veľký (*Silurus glanis*), pričom významné sprievodné druhy rýb sú hlaváčka podunajská (*Hucho hucho*), podustva severná (*Chondrostoma nasus*), či jalec hlavatý (*Leuciscus cephalus*).

Vykonávacia vyhláška k zákonu o rybárstve ďalej uvádza, že kaprovými vodami sú prevažne vodné toky nížinnej zóny, nížinné úseky riek, jazerá a ostatné vodné plochy, ktoré svojím charakterom a kvalitou vytvárajú prostredie na dominantné zastúpenie druhov kaprovitých rýb. Pstruhovými vodami sú, podľa § 2 ods. 2 vyhlášky, prevažne bystriny, horské potoky a podhorské potoky, horné úseky riek, vodné nádrže, jazerá, plesá, ostatné vodné plochy a sekundárne pstruhové pásma pod vodnými nádržami, ktoré svojím charakterom a kvalitou vytvárajú prostredie na dominantné zastúpenie pstruha. Lipňovými vodami sú prevažne podhorské úseky potokov, riek a sekundárne pstruhové pásma pod vodnými nádržami, ktoré svojím charakterom a kvalitou vytvárajú prostredie na dominantné zastúpenie lipňa.

Delenie rybárskych revírov podľa kritérií uvedených vyššie má svoj význam jednak čo sa týka stanovenia podmienok užívania rybárskych revírov a hospodárenia v nich a ďalej je toto členenie významné pri stanovení spôsobov lovu, kde pre každý druh rybárskeho revíru sa povolené spôsoby lovu do istej miery odlišujú.

Zákon o rybárstve v § 3 ods. 5 stanoví, že v zvlášť odôvodnených prípadoch môže ministerstvo zrušiť rybársky revír. Za zvlášť odôvodnené prípady slovenský zákon o rybárstve považuje najmä predpokladanú dlhodobú nefunkčnosť vodnej nádrže spôsobenú porušením telesa hrádze, vodu vykazujúcu látky negatívne ovplyvňujúce, alebo až zamedzujúce život rýb, alebo zmeny prietokových pomerov spôsobujúce každoročne v letnom období enormné znižovanie vodnej hladiny, prípadne až jej vysychanie.

Hranice rybárskych revírov sa určujú vodných tokov spravidla tak, aby boli súvislé, tvorili ich trvalé terénne prekážky, mosty, hate, riečne stupne alebo prítoky vodného toku, pričom podľa ustanovenia § 3 ods. 7 sa súvislosť rybárskeho revíru sa prerušuje, ak na vodnom toku

leží rybník. Do rybárskych revírov sa zahŕňajú prítoky vodných tokov, ak nie sú ako také vyhlásené za rybárske revíry, ale nezahŕňajú sa do nich prítoky, odtoky a obvodové stoky rybníkov do vzdialenosti určenej ministerstvom podľa charakteru vodného toku, ktorá je na hospodárenie v nich nevyhnutne potrebná.

Výkon rybárskeho práva

Výkon rybárskeho práva na jednotlivých rybárskych revíroch prideľuje ministerstvo životného prostredia na základe žiadosti oprávnenej osoby. Ustanovenie § 4 zákona o rybárstve stanoví, komu je možno rybársky revír prideliť. Podľa tohto ustanovenia tak výkon rybárskeho práva na vodných tokoch pridelí ministerstvo Slovenskému rybárskemu zväzu. Organizácii spravujúcej lesný majetok štátu (v prípade Slovenskej republiky sa jedná o štátny podnik Lesy Slovenskej republiky) a organizácii spravujúcej majetok vo vojenských obvodoch (Vojenské lesy a majetky š. p.) pridelí ministerstvo výkon rybárskeho práva vo vodných tokoch nachádzajúcich sa na území, ktoré spravujú. Pre potreby výučby a plnenia vedeckovýskumných úloh na úseku rybárstva môže ministerstvo prideliť výkon rybárskeho práva aj školám so študijným odborom rybárstvo a vzdelávacím ustanovizniám. V záujme zabezpečenia starostlivosti o chránené územie s piatym stupňom ochrany môže ministerstvo prideliť výkon rybárskeho práva organizáciám ochrany prírody. Pre úplnosť je potrebné doplniť, že podľa ustanovenia § 16 ods. 1 písm. g) zákona č. 543/2002 Z. z., o ochrane prírody a krajiny, v znení neskorších predpisov, je na území, na ktorom platí piaty stupeň ochrany zakázané chytať, usmrtiť alebo loviť živočícha, čo sa vzťahuje bezpochyby vzťahuje aj na ryby, avšak podľa § 29 ods. 1 písm. c) o ochrane prírody a krajiny tento zákaz neplatí v prípade, ak orgán ochrany prírody príslušný pre povolenie výnimky vopred písomne určí, že činnosť, v tomto prípade pridelenie výkonu rybárskeho práva, je preukázateľne nevyhnutná za zabezpečenie starostlivosti o chránené územie. Orgánom ochrany prírody príslušným pre povolenie výnimky je ministerstvo životného prostredia, ktoré súčasne prideľuje i výkon rybárskeho práva. Organizácie ochrany prírody, ktorým je možné prideliť výkon rybárskeho práva na území s piatym stupňom ochrany zriaďuje podľa ustanovenia § 65 ods. 1 písm. k) zákona o 543/2002 Z. z., o ochrane prírody a krajiny, v znení neskorších predpisov, ministerstvo životného prostredia. Najvýznamnejšou z týchto organizácií je Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, ktorá je príspevkovou organizáciou ministerstva životného prostredia, a ktorá zabezpečuje úlohy na úseku ochrany prírody a krajiny podľa zákona o ochrane prírody a krajiny a iných zákonov.

Výkon rybárskeho práva vo vodárenských nádržiach a v ich prítokoch prideli ministerstvo správcovi príslušnej vodárenskej nádrže. Správcovi príslušnej vodárenskej nádrže ministerstvo prideli výkon rybárskeho práva *ex lege*, ostatným osobám na základe písomnej žiadosti. Okrem iných náležitostí musí žiadosť obsahovať i dohodu o finančnom vyrovnaní s predchádzajúcim užívateľom rybárskeho revíru. Právne predpisy bližšie neupravujú v akom rozsahu má byť finančné vyrovnanie vykonané a túto otázku zákonodarca ponecháva v celom rozsahu na dohode príslušných užívateľov rybárskeho revíru.

Na ostatných vodných plochách než uvedených vyššie, prideli ministerstvo životného prostredia výkon rybárskeho práva fyzickej alebo právnickej osobe, ktorá preukáže väčšinový podiel vlastníctva k pozemkom, na ktorých sa nachádza vodná plocha, alebo osobe, ktorá preukáže nájomnou zmluvou právo užívania k pozemkom, na ktorých sa nachádza vodná plocha. Nájomcovi pozemkov, na ktorých sa nachádza vodná plocha prideli ministerstvo výkon rybárskeho práva na dobu platnosti nájomnej zmluvy. Zákonodarca v tomto prípade nie celkom šťastne zvolil termín „platnosť zmluvy“, pretože platnosť či neplatnosť právneho úkonu sú samostatnými kategóriami občianskeho práva, a je možné konštatovať, že právny úkon je buď platný alebo neplatný, pričom toto posúdenie náleží výlučne súdnej moci. Za neplatný je označovaný taký právny úkon, ktorý nesplňuje zákonom stanovené obsahové a formálne náležitosti⁸⁸, *a contrario* platný je taký právny úkon, ktorý tieto náležitosti splňuje. Z povahy veci je zrejmé, že právny úkon zákonom vyžadované náležitosti buď má na začiatku a je platný, alebo ich nemá a je neplatný, či už absolútne alebo relatívne⁸⁹. V zákonom stanovených prípadoch je možná konvalidácia neplatného právneho úkonu⁹⁰. U laickej verejnosti sú termíny „platnosť“ a „účinnosť“ právnych úkonov bežne zamieňané, avšak v prípade zákonodarcu by k tomu dochádzať nemalo. Je nepochybné, že významovo je pojem „platnosť“ použitý v ustanovení § 8 ods. 4 písm. b) totožný s pojmom „účinnosť“, avšak *de lege ferenda* majú byť v právnych predpisoch používané presné pojmy, okrem iného i v záujme zachovania právnej istoty.

Výkon rybárskeho práva sa prideli vždy k 1. januáru kalendárneho roka, po skončení hospodárskej činnosti predchádzajúceho užívateľa. Je zakázané postúpiť výkon rybárskeho práva na ďalšiu osobu.

Zvláštne rybárskej revíry v Slovenskej republike

⁸⁸ Gerloch, A.: Teorie práva, 3 rozšírené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň, 2004, s. 162.

⁸⁹ Knappová, M., Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: Občanské právo hmotné 1, 4. aktualizované a doplněné vydání, ASPI, Praha, 2005, s. 163 a nasl.

⁹⁰ Tamtiež.

Zvláštnou kategóriou rybárskych revírov v Slovenskej republike sú rybárske revíry s režimom bez privlastnenia si úlovku. Tieto revíry vyhlasuje ministerstvo životného prostredia na návrh užívateľa rybárskeho revíru a v záujme umožnenia lovu jednotlivých druhov rýb trofejných veľkostí. Užívateľ rybárskeho revíru je povinný takýto revír označiť a v takomto revíri je zakázané si privlastňovať ulovené ryby. Zákonodarca v tomto prípade nebol terminologicky úplne dôsledný, keď na jednom mieste takéto rybárske revíry označuje ako revíry s režimom bez privlastnenia si úlovku a na inom mieste ich označuje ako revíry s režimom „Lovenie rýb a ich púšťanie“. Rozdielnosť týchto termínov nemôže ísť k ľarche výkladu, pretože význam je zjavný, avšak pri príprave právnych predpisov by mal bezpochyby prevládať záujem na jednotnosti terminológie. Rybárske revíry s režimom bez privlastnenia si úlovku sú predstavujú aj prostriedok ochrany genofondu populácií rýb a vodných organizmov, aj keď to zákon výslovne nestanoví.

Ďalšou zvláštnou kategóriou rybárskych revírov v Slovenskej republike sú chovné rybárske revíry. Účelom týchto revírov je slúžiť na odchovu generačných a násadových rýb využívaných na zarybňovanie rybárskych revírov. Chovný rybársky revír vytvára a ruší jeho užívateľ tým, že celý rybársky revír alebo jeho časť určí na chov rýb. Vytvorenie a zrušenie chovného rybárskeho revíru musí jeho užívateľ bezodkladne oznámiť ministerstvu životného prostredia. Za zarybňovanie chovných rybárskych revírov musí užívateľ používať rybie násady iba z chovov, ktoré uznalo ministerstvo podľa § 9 zákona č. 194/1998 Z. z., o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat, v znení neskorších predpisov. V chovnom rybárskom revíri platí všeobecný zákaz lovu rýb okrem odlovu vykonávaného užívateľom rybárskeho revíru na chovný účel.

Poľovné revíry v Poľskej republike

V Poľskej republike sa lov zveri vykonáva v poľovných revíroch (*obwód łowiecki*). Poľovný revír je tvorený súvislými pozemkami, musí byť vymedzený hranicami, a jeho výmera nie je menšia ako 3000 ha, a súčasne tieto pozemky musia byť vhodné k výkonu poľovníctva. Stanovenie minimálnej výmery poľovného revíru neplatí absolútne. Podľa ustanovenia čl. 23 ods. 2 poľského zákona o poľovníctve môže minister životného prostredia povoliť i vytvorenie poľovného revíru o menšej ploche, ale len vo výnimočných prípadoch a pri zachovaní podmienok racionálneho poľovníckeho hospodárenia a povrchových podmienok. Poľovné revíry musia byť tvorené pri zachovaní zásady optimálneho uspokojovania potrieb ochrany, zachovania a rozvoja preferovaných druhov zveri, zásady nedeliteľnosti vodných nádrží a stanovenia hraníc tak, aby tieto boli v teréne zreteľné.

Účelom zásady nedeliteľnosti vodných nádrží je, aby sa predmetná vodná nádrž nachádzala celá v jednom poľovnom revíri⁹¹. Poľovné revíry nemôžu byť tvorené územím národných parkov a prírodných rezervácií, intravilánom obcí, zastavenými pozemkami a pozemkami určenými k plneniu cieľov spoločenských, náboženských, priemyselných atď. Vo vzťahu k intravilánu obcí pripúšťa zákon o poľovníctve výnimku, a to v prípade, že sa v intraviláne nachádzajú väčšie plochy lesných alebo poľnohospodárskych pozemkov. Z takýchto pozemkov môže byť vytvorený samostatný poľovný revír, alebo tieto pozemky môžu byť začlenené do iných poľovných revírov.

Národným parkom je, podľa čl. 8 ods. 1 poľského zákona o ochrane prírody (*Ustawa o ochronie przyrody – ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody – DzU z 2004 nr 92 poz 880*), územie o minimálnej výmere 1000 ha, ktoré sa vyznačuje špecifickými hodnotami prírodnými, vedeckými, spoločenskými, kultúrnymi a náukovými, na ktorom ochrane podlieha celá príroda ako aj krajinotvorné prvky. Podľa čl. 15 ods. 1 bod 4 poľského zákona o ochrane prírody je na území národných parkov zakázaný výkon poľovníctva. Z tohto zákazu nie sú pripustené žiadne výnimky⁹². Podľa ustanovenia čl. 8 ods. 2 zákona o poľovníctve je na území národných parkov možný len redukčný odstrel zveri, ktorý je možno vykonať len na základe zákona o ochrane prírody a po dodržaní zásad stanovených zákonom o poľovníctve, vrátane zásad správnej selekcie. Redukčný odstrel zveri v národných parkoch nie je výkonom poľovníctva⁹³.

Prírodnou rezerváciou je podľa čl. 13 ods. 1 poľského zákona o ochrane prírody územie zachované v prirodzenom alebo málo zmenenom stave, ekosystémy, úkryty a prírodné stanovištia, a tiež stanovištia rastlín, živočíchov a húb, ako aj útvary a prvky neživej prírody, ktoré sa vyznačuje špecifickými hodnotami prírodnými, vedeckými a kultúrnymi alebo krajinotvornými prvkami. Výkon poľovníctva na území prírodných rezervácií alebo ich častí je možný v prípade, že tak stanoví plán ochrany. Na území prírodných rezervácií môžu byť vytvorené poľovné revíry nachádzajúce sa len na takomto území, alebo pozemky prírodnej rezervácie, na ktorých je možno vykonávať poľovníctvo môžu byť začlenené do iných poľovných revírov⁹⁴.

Poľský zákon o ochrane prírody v ustanovení čl. 11 obsahuje zvláštnu úpravu území, ktoré, okrem uvedených v čl. 26 poľského zákona o poľovníctve, nemôžu tvoriť poľovný revír. Jedná sa o tzv. zóny ochrany zveri, ktoré môžu byť utvorené v rámci ochranného pásma

⁹¹ Radecki, W.: Prawo łowieckie. Komentarz, wydanie III zaktualizowane, Difin, Warszawa, 2010, s. 129.

⁹² Radecki, W.: Ustawa o ochronie przyrody. Komentarz, Difin, Warszawa, 2012, str. 148.

⁹³ Radecki, W.: Prawo łowieckie. Komentarz, wydanie III zaktualizowane, Difin, Warszawa, 2010, s. 132.

⁹⁴ Radecki, W.: Prawo łowieckie. Komentarz, wydanie III zaktualizowane, Difin, Warszawa, 2010, s. 131.

národného parku s ohľadom na potreby ochrany zvierat v národnom parku. Podľa dikcie predmetného ustanovenia, sa neposudzuje potreba ochrany len zveri, ale potreba ochrany všetkých zvierat žijúcich na území národného parku. Zónu ochrany zveri ustanovuje minister životného prostredia nariadením, v ktorom musí určiť pozemky, ktoré budú túto zónu tvoriť, a ďalej takéto nariadenie musí obsahovať i kritériá a spôsoby udržania správnej početnosti a štruktúry populácií zveri.

Zákon rozdeľuje poľovné revíry na lesné a poľné. Lesnými sú také poľovné revíry, ktorých plocha je tvorená aspoň zo 40 % lesnými pozemkami, ostatné poľovné revíry sú revírmi poľnými. Toto delenie poľovných revírov má svoj právny význam pri prenechávaní do užívania poľovných revírov, ako bude uvedené ďalej. Poľovné revíry sú vytvárané a ich hranice menené uznesením príslušného sejmiku vojvodstva, na ktorého území sa nachádza väčšina plochy navrhovaného poľovného revíru. Toto uznesenie vydáva sejmik vojvodstva po konzultácii s príslušným riaditeľom regionálneho riaditeľstva štátnych lesov (*Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe*), Poľským poľovníckym zväzom a príslušnou poľnohospodárskou komorou. V prípade kedy sa poľovný revír má nachádzať v obvode viacerých vojvodstiev, uznesenie o jeho vytvorení sa vydáva po dohode so sejmikom vojvodstva, na jeho území sa nachádzajú zvyšné pozemky, ktoré majú byť súčasťou poľovného revíru. Uznesenia sejmikov, ktorými sa ustanovujú nové poľovné revíry alebo sa menia hranice existujúcich, sa uverejňujú vo vojvodských úradných vestníkoch⁹⁵.

Užívanie poľovných revírov v Poľskej republike

Poľské právo pozná dva spôsoby užívania poľovných revírov. Hlavným spôsobom je pacht (*dzierżawa*) poľovného revíru, výnimočným spôsobom je jeho správa⁹⁶. Pachtierom poľovného revíru môže byť v zásade len poľovné združenie (*koło łowieckie*), ktoré je členom Poľského poľovníckeho zväzu, vo výnimočných prípadoch môže byť pachtierom poľovného revíru Poľský poľovnícky zväz. Poľovné združenie je bližšie upravené v ustanovení čl. 33 poľského zákona o poľovníctve. Jedná sa o kvázi spolok⁹⁷, ktorého právna osobnosť vzniká dňom, kedy sa poľovné združenie stane členom Poľského poľovníckeho zväzu, a zaniká dňom kedy jeho členstvo v zväze zanikne. Minimálny počet členov poľovného združenia je zákonom stanovený na 10 fyzických osôb, ktoré sú členmi Poľského poľovníckeho zväzu.

⁹⁵ Radecki, W.: Prawo łowieckie. Komentarz, wydanie III zaktualizowane, Difin, Warszawa, 2010, s. 134.

⁹⁶ Radecki, W.: Prawo łowieckie w Polsce, Czechach i Słowacji, Wydawnictwo Prawa Ochrony Środowiska, Wrocław, 2011, s. 137.

⁹⁷ Radecki, W.: Prawo łowieckie. Komentarz, wydanie III zaktualizowane, Difin, Warszawa, 2010, s. 162.

V doktríne sa rozpútala diskusia, či zmluva o pachte poľovného revíru je pachtovnou zmluvou v zmysle čl. 693 a nasl. poľského občianskeho zákonníku, alebo sa jedná o pachtovnú zmluvu inú, tzv. zmluvu verejnoprávnú, u ktorej neplatí voľnosť strán zjednať si vzájomné práva a povinnosti odlišne od zákona⁹⁸. Podľa prevažujúceho názoru sa jedná o pachtovnú zmluvu v zmysle občianskeho zákonníku, ktorý však vykazuje znaky zmluvy verejnoprávnej⁹⁹. Uvedené pripúšťa výslovne i poľský zákon o poľovníctve v ustanovení čl. 29a ods. 3, kde je stanovené, že v otázkach neupravených zákonom o poľovníctve sa pre zmluvu o pachte poľovného revíru použije úprava občianskeho zákonníku týkajúca sa pachtu. Špecifikom poľskej úpravy je, že na strane prepachtovateľa vystupuje subjekt, ktorý nie je vlastníkom poľovného revíru¹⁰⁰, právo poľovníctva totiž v Poľsku nie je spojené s vlastníckym právom k pozemku, pričom tento prístup je hodnotený ako prospešný ochrane zveri ako súčasti prírodného prostredia, pretože nedochádza k predeľovaniu poľovných pozemkov z dôvodu ich vylúčenia na žiadosť vlastníka¹⁰¹. Poľovné revíry prepachtováva (uzatvára ako strana prepachtovateľa) na žiadosť Poľského poľovníckeho zväzu a po konzultácii so starostom príslušného mesta¹⁰² a príslušnej poľnohospodárskej komory, v prípade lesných poľovných revírov (viď vyššie) príslušný riaditeľ Regionálneho riaditeľstva štátnych lesov, a v prípade poľných poľovných revírov príslušný starosta okresu. Zmluva o pachte poľovného revíru môže byť uzatvorená najmenej na 10 rokov, z dikcie ustanovenia čl. 29 ods. 2 zákona však plynie, že nie je možné takúto zmluvu uzavrieť na dobu neurčitú¹⁰³. Výšku úplaty za užívanie poľovného revíru (pachtovné) nie je možné zjednať, ale je v závislosti na kategórii poľovného revíru stanovená nariadením vydaným ministrom životného prostredia po dohode s ministrom poľnohospodárstva a po konzultácii s Poľským poľovníckym zväzom¹⁰⁴. Úplata sa platí prepachtovateľovi, ktorý je povinný takto získané prostriedky rozdeliť medzi príslušné nadlesníctvo a obec. Nadlesníctvu náleží časť úplaty odpovedajúcej podielu štátnych lesov v poľovnom revíri, zvyšok úplaty náleží príslušnej obci.

⁹⁸ Tamtiež, s. 144.

⁹⁹ Radecki, W.: Prawo łowieckie. Komentarz, wydanie III zaktualizowane, Difin, Warszawa, 2010, s. 145.

¹⁰⁰ Tamtiež.

¹⁰¹ Tamtiež, s. 136.

¹⁰² Starosta je podľa veľkosti obce, v ktorej čele stojí označovaný buď ako *wójt*, *burmistrz*, alebo *prezydent miasta*.

¹⁰³ Radecki, W.: Prawo łowieckie. Komentarz, wydanie III zaktualizowane, Difin, Warszawa, 2010, s. 145.

¹⁰⁴ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 grudnia 2002 r. w sprawie zasad kategoryzacji obwodów łowieckich, szczegółowych zasad ustalania czynszu dzierżawnego oraz udziału dzierżawców obwodów łowieckich w kosztach ochrony lasu przed zwierzyną (DzU 2002 r. nr 210, poz. 1791).

Rybárskej revíry v Poľskej republike

Podľa ustanovenia čl. 12 ods. 1 poľského zákona o rybárstve, sa poľské verejné vnútrozemské povrchové vody sa delia na rybárske revíry. Rybárskymi revírmi nie sú vody nachádzajúce sa na území národných parkov ani vody na území prírodných rezervácií, v ktorých je výkon rybárskeho práva zakázaný. Rybárskymi revírmi nie sú ani vody vodných nádrží určené k hospodárskemu chovu rýb a iných vodných organizmov nachádzajúce sa na verejných vnútrozemských povrchových tečúcich vodách, pokiaľ vody takejto nádrže zaplavili pozemky, ktoré nie sú vo vlastníctve verejnoprávnej korporácie. Rybárske revíry sa delia na hlavné a vedľajšie. Hlavným rybárskym revírom sú vody jazier, vodných nádrží, riek, kanálov a prírodných vodných tokov, ktoré sú nevyhnutné k vykonávaniu racionálneho rybárskeho hospodárstva. Vedľajší rybársky revír zahrňuje prítoky hlavného rybárskeho revíru, na ktorých užívateľ rybárskeho revíru vykonáva činnosti spojené s racionálnym hospodárením s rybami, označené v rybárskom pláne, slúžiace k lovu generačných rýb, rybích násad a ochrane rybích populácií. Ustanovenie § 12 ods. 5 zákona stanoví, že jeden rybársky revír môže mať len jedného užívateľa, ktorým môže byť osoba fyzická alebo právnická alebo organizačná jednotka bez právnej subjektivity, ktorými sú jednak organizačné jednotky štátu, ale aj rôzne asociácie. Rybárske revíry ustanovuje a ruší nariadením príslušný riaditeľ regionálnej správy vodného hospodárstva.

V miestach zvlášť vhodných k hospodárskemu chovu rýb môžu byť určené oblasti chovu, a to v rámci rybárskeho revíru alebo mimo neho. Do oblastí chovu je možno vstupovať len na základe povolenia vydaného užívateľom príslušného rybárskeho revíru. V oblastiach chovu neplatia pre užívateľa niektoré zákazy niektorých spôsobov lovu, napr. lov pomocou elektrického prúdu, či lov v čas hájenia. Oblasť chovu nemôže byť, podľa ustanovenia § 13 ods. 4, vytvorená v ústiach riek vlievajúcich sa do mora. Oblasť chovu ustanovuje príslušný maršálek vojvodstva, na základe žiadosti užívateľa rybárskeho revíru, ktorý vykonáva hospodársky chov rýb akvakultúry alebo rozmnožovanie rýb v súlade s predpismi o ochrane zdravia zvierat a potlačovaní infekčných chorôb zvierat. Rozhodnutie o ustanovení oblasti chovu rýb podlieha správnomu uváženiu príslušného orgánu z čoho plynie, že žiadateľ nemá nárok na vyhlásenie oblasti chovu. Oblasť chovu ruší maršálek vojvodstva na základe žiadosti užívateľa rybárskeho revíru alebo *ex officio* v prípade, že užívateľ rybárskeho revíru dlhodobo prestal vykonávať svoju činnosť v oblasti hospodárskeho chovu rýb.

V rámci rybárskeho revíru v miestach neresísk alebo vývoja plôdiku či hromadného zimovania, zdržiavania sa či migrácie môžu byť vyhlásené oblasti ochrany. V oblastiach

ochrany je zakázaný lov rýb, ako aj všetky činnosti rybám škodlivé. Predovšetkým je v oblastiach ochrany výslovne zakázané narušovať neresiská, dno, vodné rastlinstvo a vykonávať vodné motorové športy a prevádzkovať kúpaliská. Oblasť ochrany vyhlasuje a ruší úrad vojvodstva buď z vlastného podnetu alebo na základe žiadosti užívateľa rybárskeho revíru či príslušného riaditeľa regionálnej správy vodného hospodárstva. Oblasť ochrany je možné vyhlásiť na dobu určitú alebo neurčitú.

Rybárske revíry nachádzajúce sa na územiach podliehajúcim niektorej z foriem ochrany prírody sa, v prípade potreby, zrušia uplynutím doby účinnosti zmluvy o užívaní rybárskeho revíru, ibaže užívateľ rybárskeho revíru súhlasí s predčasným ukončením zmluvy.

Poľovné revíry v Spolkovej republike Nemecko

V Spolkovej republike Nemecko právo poľovníctva patrí vlastníčkovi pozemku. Právo poľovníctva je neoddeliteľné od vlastníckeho práva k pozemku a nemôže byť zriadené ako samostatné vecné právo. Právo poľovníctva môže byť vykonávané len v poľovných revíroch ustanovených podľa BJagdG. Prírodné alebo umelé vodné toky, pozemné komunikácie, železnice a podobné stavby samy o sebe neprerušujú kontinuitu poľovného revíru, cez ktorý vedú. Lov zvery je vylúčený na pozemkoch, ktoré nepatria do poľovného revíru a na miestach označených za posvätné. Na týchto pozemkoch môže byť povolený lov v obmedzenej miere. Ďalej podľa § 20 ods. 1 BJagdG nesmie byť vykonávaný lov na miestach, kde s ohľadom na okolnosti každého jednotlivého prípadu by výkon lovu narušoval verejný pokoj, poriadok alebo bezpečnosť či ohrozoval ľudské životy. Výkon poľovníctva v prírodných rezerváciách a národných parkoch je pod kontrolou spolkových krajín.

Spolkový zákon o poľovníctve rozoznáva poľovný revír samostatný (*Eigenjagdbezirke*) a spoločný poľovný revír (*gemeinschaftliche Jagdbezirke*).

Súvislé pozemky umožňujúce ich poľnohospodárske, lesnícke alebo rybárske využitie o minimálnej rozlohe 75 ha, ktoré patria jednej alebo rovnakým osobám tvoria samostatný poľovný revír. Spolkové krajiny sú oprávnené stanoviť všeobecne alebo len pre niektoré oblasti väčšiu výmeru samostatného poľovného revíru. Hranice spolkových krajín neprerušujú kontinuitu pozemkov tvoriacich samostatný poľovný revír. V prípade kedy sa pozemok alebo pozemky náležiacie do samostatného poľovného revíru nachádzajú na území viacerých spolkových krajín, posudzujú sa kritériá pre samostatný poľovný revír právom spolkovej krajiny, na ktorej území sa nachádza najväčšia výmera pozemkov tvoriacich samostatný poľovný revír, v ostatnom sa každá časť samostatného poľovného revíru spravuje právom spolkovej krajiny, na ktorej území sa nachádza. Za samostatný poľovný revír môžu byť

prehlásené i súvislé pozemky, ktorých hranica je zhodná so štátnymi hranicami SRN i v prípade, že nedosahujú minimálnej stanovenej výmery. V takýchto poľovných revíroch môže byť výkon práva poľovníctva obmedzený. Osobou oprávnenou k výkonu práva poľovníctva v samostatnom poľovnom revíri je jeho vlastník. Na úroveň vlastníka pre účely výkonu práva poľovníctva je postavený pachtier v prípade, že užíva a požíva všetky pozemky tvoriace samostatný poľovný revír. Pozemky vo vlastníctve obce, alebo pozemky, ktoré nepatria do samostatného poľovného revíru, tvoria spoločný poľovný revír v prípade, že ich kombináciou vznikne súvislá plocha o výmere minimálne 150 ha. Súvislé pozemky patriace viacerým obciam, ktoré by inak splňovali kritéria spoločného poľovného revíru môžu byť na základe žiadosti zlúčené do spoločného poľovného revíru. Rozdelenie spoločného poľovného revíru na niekoľko nezávislých poľovných revírov môže byť povolené v prípade, kedy každý z novovzniknutých revírov bude mať výmeru aspoň 250 ha. Spolkové krajiny môžu buď všeobecne alebo len pre niektoré oblasti stanoviť výmery väčšie než sú uvedené v BJagdG. Napríklad spolková krajina Porýnie – Falcko vo svojom krajinskom zákone o poľovníctve (*Landesjagdgesetz*) stanovila minimálnu výmeru pre spoločný poľovný revír na 250 ha, a rovnaká výmera platí aj pre revíry, ktoré by vznikli rozdelením spoločného poľovného revíru.

Poľovné spoločenstvo a užívanie poľovného revíru v Spolkovej republike Nemecko

Výkon práva poľovníctva v spoločnom poľovnom revíri patrí poľovnému spoločenstvu (*Jagdgenossenschaft*). Členmi poľovného spoločenstva sú vlastníci pozemkov tvoriacich spoločný poľovný revír. Vlastníci pozemkov, na ktorých nie je povolený výkon práva poľovníctva nie sú členmi poľovného spoločenstva. Štatutárnym orgánom poľovného spoločenstva je výbor, ktorý je volený poľovným spoločenstvom. V prípade nezvolenia výboru vykonáva jeho právomoci rada obce. K prijatiu rozhodnutia poľovného spoločenstva je potrebná väčšina všetkých členov spoločenstva počítaná podľa hláv i podľa výmery pozemkov.

Poľovné spoločenstvo môže výkon práva poľovníctva prepachťovať alebo ho môže vykonávať na vlastný účet. Postúpenie len niektorého dielčieho práva poľovníctva je zakázané. Osoba, ktorej náleží výkon práva poľovníctva si môže v pachtovnej zmluve vyhradiť pre seba určitý podiel na výnose z poľovníctva vo vzťahu k určenému druhu zveri. Prepachťovať len časť poľovného revíru je možné za podmienky, že v samostatnom poľovnom revíri budú prepachťovaná časť ako aj neprepachťovaná časť poľovného revíru dosahovať zákonom stanovenej minimálnej výmery pre tento revír, a v prípade spoločného

poľovného revíru, budú obe časti tohto revíru dosahovať aspoň 250 ha. Spolkové krajiny môže povoliť prepachtovať i menšiu časť poľovného revíru v prípade, že pachtierom bude osoba, ktorej náleží výkon práva poľovníctva v susednom poľovnom revíru a takýto pacht bude v prospech zlepšenia štruktúry poľovných pozemkov. Podľa ustanovenia § 11 ods. 3 BJagdG môže pachtier vykonávať právo poľovníctva najviac na ploche 1000 ha. Pachtierom poľovného revíru môže byť len osoba, ktorá je držiteľom loveckej licencie minimálne po dobu troch rokov. Pachtovná zmluva na poľovný revír musí byť uzatvorená písomne, minimálne na dobu ôsmich rokov, pričom začiatok a koniec jej účinnosti musí byť zhodný so začiatkom a koncom poľovníckeho roku¹⁰⁵. Spolkové krajiny môže stanoviť náležitosti pachtovnej zmluvy na poľovný revír, ktoré sú prísnejšie než stanovené v BJagdG.

Čiastočné zhrnutie

Príslušné právne úpravy relatívne podrobne upravujú miesta, na ktorých sa môže, a na ktorých naopak nemôže loviť. Loviť zver je možné len na poľovných pozemkoch, ktoré tvoria poľovný revír (*honitba, obwód łowiecki, Jagdbezierk*). Poľovným pozemkom je taký pozemok, ktorý nie je právnym predpisom prehlásený za nepoľovný. Nepoľovnými pozemkami sú intravilány obcí, pozemné komunikácie, cintoríny apod. Poľovným revírom sa rozumejú súvislé poľovné pozemky prehlásené za poľovný revír rozhodnutím príslušného orgánu verejnej správy. Každá právna úprava stanovuje minimálnu výmeru poľovného revíru, ktorá osciluje od 75 ha, v prípade Nemecka až do 3000 ha v prípade Poľska. Uvedené výmery sa vzťahujú na poľovné revíry odlišné od zverníc. Vo väčšine skúmaných republík je právo poľovníctva neoddeliteľne spojené s vlastníckym právom k poľovným pozemkom. Opačná situácia je v Poľskej republike, kde právo poľovníctva nie je spojené s vlastníctvom k príslušným pozemkom, čo znamená, že vlastník poľovných pozemkov nemá *ex lege* právo poľovníctva na svojom pozemku, dokonca ani právo rozhodovať o jeho poľovníckom využití. V ostatných republikách je úprava v princípe zhodná, kedy vlastník alebo vlastníci poľovníckych pozemkov pokiaľ na nich sami nevykonávajú právo poľovníctva, tak aspoň rozhodujú o poľovníckom využití takýchto pozemkov. Právo poľovníctva nemusí byť v poľovnom revíry vykonávané len vlastníkom alebo vlastními poľovných pozemkov, ktorými je poľovný revír tvorený, ale i inou osobou, ktorá splňuje podmienky stanovené zákonom, a s ktorou vlastník poľovného pozemku uzavrie písomnú zmluvu. V prípade slovenskej právne úpravy sa jedná o zmluvu o užívaní poľovného revíru, ktorá je zvláštnym

¹⁰⁵ Poľovnícky rok trvá od 01. apríla do 31. marca.

typom zmluvy. V prípade nemeckej a českej právnej úpravy sa jedná o zmluvu pachtovnú, a to i napriek tomu, že zákon o myslivosti používa pojem „nájomná zmluva“, ale táto terminológia vychádza z už neúčinného zákona č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, v znení neskorších predpisov. Česká a slovenská právna úprava stanovuje pevnú dobu trvania zmluvy o užívaní poľovného revíru, s výnimkou zmluvy o užívaní poľovného revíru, ktorým je zvernica v Slovenskej republike, kde je stanovená minimálna doba trvania zmluvy. Nemecká právna úprava stanovuje len minimálnu dobu trvania zmluvy. Jednotlivé právne úpravy stanovujú dobu trvania alebo minimálnu dobu trvania v dĺžke osem až pätnásť rokov. Predovšetkým v záujme dosiahnutia optimálnej pohlavnej a vekovej štruktúry a chovateľských výsledkov je nevyhnutné stanovenie doby trvania zmluvy o užívaní poľovného revíru, pričom táto dĺžka by mala reflektovať, tak ako je tomu v Slovenskej republike, špecifiká poľovnej oblasti, v ktorej sa poľovný revír nachádza, konkrétne hlavný druh obhospodarovanej zveri. Z poľovníckej praxe je zrejmé, že každý druh zveri trofejovo kulminuje v inom veku, z uvedeného dôvodu preto autor považuje za vhodné, aby zmluva o užívaní poľovného revíru v jelenej oblasti musela *ex lege* trvať dlhšiu dobu, než napr. zmluva o užívaní poľovného revíru v srnčej oblasti, a to predovšetkým v záujme, aby konkrétny užívateľ poľovného revíru mal možnosť realizovať svoj chovateľský zámer v celom rozsahu a „pozberať jeho ovocie“. V záujme čo najefektívnejšieho a zodpovedného poľovníckeho obhospodarovania zveri sa autor domnieva, že *de lege ferenda* je vhodná taká právna úprava, ktorá stanovuje minimálnu dĺžku trvania zmluvy o užívaní poľovného revíru po dobu o tri až päť rokov dlhšiu, než je štandardný vek trofejovej kulminácie hlavného druhu zveri v danom poľovnom revíri, a súčasne stanovuje i maximálnu dobu trvania danej zmluvy po dobu dvojnásobku štandardného veku trofejovej kulminácie hlavného druhu zveri v danom revíri predĺženej o tri roky až päť rokov. Návrh autora vychádza z jeho vlastnej praktickej skúsenosti, kedy sa aktívne podieľal na obnovení efektívneho a zodpovedného poľovníckeho hospodárenia v poľovnom revíri, kde poľovnícke hospodárenie a starostlivosť o zver boli extrémne zanedbané. Vychádzajúc z tejto skúsenosti je podľa názoru autora doba troch až piatich rokov po prevzatí poľovného revíru do užívania potrebná k stabilizácii situácie a vykonaniu nevyhnutných základných opatrení, aby následne mohlo nastúpiť efektívne poľovnícke hospodárenie prinášajúce výsledky.

Obdobne ako právne predpisy regulujúce poľovníctvo, tak i právne predpisy upravujúce rybárstvo stanovujú požiadavky na vytváranie rybárskych revírov ako aj podmienky, za ktorých je možné vyhlásiť tzv. chránené rybnie oblasti a ďalšie inštitúty ochrany vodnej zložky životného prostredia. Rybárske právo patrí štátu, a štát ako suverén na svojom území

prenecháva jeho výkon na základe administratívneho rozhodnutia osobám, ktoré splňujú podmienky stanovené príslušnými právnymi predpismi. Kým v Českej republike alebo Poľskej republike, sú tieto podmienky stanovené všeobecne a *de jure* je možné výkon rybárskej práva povoliť každému, kto tieto podmienky splní, tak v Slovenskej republike priamo zákon o rybárstve stanoví konkrétnu právnickú osobu, ktorej bude výkon rybárskeho práva v určitých rybárskych revíroch pridelený.

Úprava miesta lovu zaberá v právnych predpisoch ich podstatnú časť, nakoľko sa jedná o jeden zo základných pilierov týchto úprav. Právna úprava miesta lovu je súčasne jednou z najcitlivejších častí legálnej regulácie podmienok lovu voľne žijúcich živočíchov, keďže sa priamo dotýka a často krát i zasahuje do vlastníckeho práva k príslušným poľovným pozemkom. Z uvedeného dôvodu má byť takáto úprava nastavená tak, aby jednak došlo k naplneniu účelu poľovníctva alebo rybárstva ako činností vykonávaných v prospech životného prostredia a vo verejnom záujme a súčasne, aby umožňovala vlastníkom príslušných pozemkov podieľať sa na rozhodovaní o poľovníckom či rybárskom využití ich pozemkov.

1.2.3. Doby

Táto časť dizertačnej práce je zameraná na doby lovu (*hunting season; Jagdzeit*) jednotlivých druhov zveri a rýb, a *contrario* ich doby ochrany (*close season; Schonzeit*). V záujme kvalitného manažmentu zveri je nutné rešpektovať biologické potreby jednotlivých druhov zveri, taktiež ako potreby ich ochrany v čase núdze. Tomu sú, alebo lepšie povedané, by mali byť prispôsobené doby lovu. Doby lovu sú spravidla upravené v podzákonných právnych predpisoch. Dôvodom uvedeného je väčšia operatívnosť pri zmene situácie, tj. príslušný orgán môže včas reagovať a doby lovu jednotlivých druhov zveri upraviť, samozrejme tým nie je dotknutá možnosť príslušných orgánov povoliť mimoriadny lov. Ustanovenia umožňujúce povoliť mimoriadny lov, a ustanovenia umožňujúce povoliť výnimku zo zakázaných spôsobov lovu, by mali predovšetkým slúžiť ako „záchranná brzda“ a k ich aplikácii by malo dochádzať výnimočne. Stanovené doby lovu by mali predovšetkým zohľadňovať početné stavy daného druhu zveri vo voľnej prírode, zdravotný stav, škody, ktoré daný druh zveri spôsobuje, vždy však musia, pokiaľ okolnosti zvláštneho zreteľa vhodné neodôvodnia opak, rešpektovať biologický cyklus daného druhu, napr. nemal by byť dovolený lov samíc v čase vysokého stupňa gravidity, kladenia mláďat a v čase, kedy je ešte mláďa životne závislé na matke. Problematika doby lovu nesmeruje len na ročné obdobia, ale aj denné doby lovu, kde okrem biologických potrieb zveri – najmä prijímanie potravy, je

hlavným cieľom bezpečnosť osôb vykonávajúcich lov. Úprava denných dôb lovu je typická aj pre oblasť rybárstva. Na rozdiel od poľovníctva, kde je právna úprava ročných období, kedy je možné loviť jednotlivé druhy zveri, až na výnimky, podobná, u právnej úpravy rybolovu (sladkovodného) môžeme nájsť významné rozdiely. Typickou pre všetky právne úpravy je stanovenie denných dôb.

Doby lovu zveri v Českej republike

Lov zveri v Českej republike je možné vykonávať len v stanovenej dobe lovu, pričom ustanovenie § 42 ods. 1 stanoví, že loviť je možné len zver, ktorá nie je hájená podľa § 2 písm. c).

Dobou lovu sa rozumie obdobie v roku, prípadne denná doba, kedy je možné zver loviť. Podľa § 42 ods. 2 zákona o myslivosti doby lovu jednotlivých druhov zveri stanoví vyhláška. Stalo sa tak vyhláškou ministerstva земедельství č. 245/2002 Sb. o dobe lovu jednotlivých druhov zveri a o bližších podmienkach prevádzania lovu. Doby lovu určuje § 1 uvedenej vyhlášky. Všeobecné doby lovu u jednotlivých druhov zveri odpovedajú základným zásadám poľovníckeho hospodárenia, požiadavkám ochrany zveri najmä v dobe rozmnožovania, stavu vývoja parožia u jeleňovitých a medzinárodným záväzkom ČR. Výnimky zo všeobecných dôb lovu stanoví § 2 vyhlášky č. 245/2002. Podľa tohto ustanovenia je možné celoročne loviť vo zverniciach tie druhy zveri, pre ktoré bola zvernica zriadená a boli pre ne stanovené minimálne a normované stavy. Ďalej je celoročne možné loviť sviňu divú (*prase divoké*), kunu skalnú, kunu lesnú a jazveca lesného v oblastiach chovu tetrova hlucháňa (*tetřev hlušec*), tetrova hoľniaka (*tetřívek obecný*), jariabka lesného (*jeřábek lesní*) a jarabice poľnej (*kuroptev polní*). V oplotených viniciach je možné podľa § 2 ods. 3 vyhlášky celoročne loviť zajaca poľného a kráľíka divého. Pre účely tejto vyhlášky sa oplotením rozumie také oplotenie, ktoré celoročne zabraňuje uvedeným druhom zveri voľne vnikáť na tieto plochy. V prípade lovu loveckým dravcom je možné loviť zajaca poľného a bažanta obyčajného už od 1. septembra, inak až od 16. októbra v prípade bažanta, resp. 1. novembra v prípade zajaca (okrem výnimky podľa § 2 ods. 3 vyhlášky).

Zákon upravuje aj dobu počas dňa kedy je možné vykonávať lov, ide o tzv. dennú dobu lovu. Podľa ustanovenia § 45 ods. 1 písm. m) *a contrario* je možné loviť zver len v čase od jednej hodiny pred východom slnka do jednej hodiny po jeho západe. Toto obmedzenie neplatí pre lov svine divej a líšky obyčajnej, tieto je možné loviť aj počas noci, ale len s použitím vhodnej pozorovacej a streleckej optiky. V prípade vybraných druhov vtákov

vyhláška č. 245/2002 Sb. v § 3 ods. 2 stanovuje konkrétne dni, v ktorých je možné tieto vybrané druhy loviť.

Doby lovu rýb v Českej republike

Právne predpisy Českej republiky na úseku rybárstva upravujú čas lovu dvoma spôsobmi, jednak konkrétne vo vzťahu k jednotlivým druhom rýb a na druhej strane vo vzťahu k ročnému obdobiu, kde upravujú tzv. denné doby lovu. Podľa ustanovenia § 13 ods. 3 písm. a) zákona o rybárstve sa v rybárskych revíroch zakazuje lov vybraných druhov rýb po dobu ich hájenia z dôvodu ich rozmnožovania. Ustanovenie § 13 ods. 3 písm. c) zákona o rybárstve zakazuje v rybárskych revíroch lov rýb mimo denné doby lovu z dôvodu ochrany rybej populácie. Bližšie podmienky týkajúce sa času či dôb lovu stanoví vykonávacia vyhláška k zákonu o rybárstve.

Ustanovenie § 12 vyhlášky č. 197/2004 Sb., ktorou sa vykonáva zákon o rybárstve, stanoví denné doby lovu v jednotlivých kalendárnych mesiacoch zvlášť pre pstruhové a zvlášť pre mimopstruhové rybárske revíry. V Českej republike nie je možné loviť ryby počas celých 24 hodín behom jedného dňa v žiadnom ročnom období. Ustanovenie § 13 uvedenej vyhlášky stanoví doby hájenia niektorých druhov rýb buď všeobecne vo všetkých rybárskych revíroch, alebo zvlášť len v niektorom z druhov rybárskych revírov. Ako už bolo uvedené vyššie, stanovenie doby hájenia rýb a denných dôb lovu, majú za cieľ poskytnúť ochranu rybám buď v ročnom období alebo v určitej časti dňa kedy sú najzraniteľnejšie.

Vyššie uvedené doby lovu platia len v prípade lovu rýb v rybárskych revíroch. Pri love rýb v rybníkárstve žiadne časové obmedzenia lovu rýb neplatia z dôvodu, že rybníkárstvo predstavuje hospodársky chov a lov rýb, prípadne vodných organizmov, za účelom zaistenia rýb a rybieho mäsa, či produkcie vodných organizmov alebo rybích násad pre rybníky alebo zarybňovanie rybárskych revírov. Stanovenia časových obmedzení lovu rýb v rybníkárstve by odporovalo povahe a účelu rybníkárstva.

Doby lovu zveri v Slovenskej republike

Ustanovenie § 82 písm. l) slovenského zákona o poľovníctve zmocňuje ministerstvo aby všeobecne záväzným právnym predpisom stanovilo podrobnosti o čase lovu. Ministerstvo tak učinilo vyhláškou č. 344/2009 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o poľovníctve. Čas lovu jednotlivých druhov zveri určuje § 71 uvedenej vyhlášky. Čas lovu u jednotlivých druhov zveri odpovedá základným zásadám poľovníckeho hospodárenia, požiadavkám ochrany zveri

najmä v dobe rozmnožovania, stavu vývoja parožia u jeleňovitých a medzinárodným záväzkom SR.

V čase ochrany je možné loviť zver len na základe povolenia podľa ustanovení § 56 a § 57 zákona. Mimoriadny lov zveri v čase jej ochrany povoľuje okresný úrad alebo ministerstvo pôdohospodárstva.

Okresný úrad môže povoliť lov zveri v čase ochrany len z dôvodov uvedených v § 56 ods. 4 a to len v prípade ak sa jedná o chorú alebo poranenú zver, alebo ak ide o lov zveri na účely výcviku a skúšok poľovne upotrebitelných psov alebo poľovných dravcov. Zákonodarca dáva okresnému úradu priestor pre správne uváženie či konkrétny lov povolí alebo nie. O povolení lovu chorej alebo poranenej zveri, ktorá musí byť po ulovení zdokumentovaná spôsobom podľa § 23 ods. 8 nie je sporu. Táto možnosť je logická a opodstatnená. Na druhej strane, povolenie mimoriadneho lovu zveri v čase jej ochrany na účely výcviku a skúšok poľovne upotrebitelných psov a poľovných dravcov je v rozpore so základnými zásadami racionálneho poľovníckeho hospodárenia a ochrany zveri. Autor je presvedčený, že tento výcvik a skúšky je možné realizovať v čase lovu jednotlivých druhov zveri a v týchto prípadoch by mimoriadne povolenie malo byť vylúčené. V záujme správneho výkonu práva poľovníctva a za účelom predchádzania škodám, predovšetkým na zveri, ktorú sa nepodari včas dohľadať, je pochopiteľná potreba vykonávania výcviku a skúšok poľovne upotrebitelných psov. Na druhej strane je nevyhnutné zdôrazniť, že stanovenie dôb lovu jednotlivých druhov zveri, resp. *a contrario* dôb ich ochrany má význam, ktorý je odôvodnený predovšetkým biologickým režimom jednotlivých druhov zveri a záujmom ich ochrany v pre ne najkritickejšej dobe. Podľa názoru autora nemôže, hoci akokoľvek pre poľovníctvo významný, záujem na výcviku a skúškach poľovne upotrebitelných prevážiť na záujmom ochrany zveri v pre ňu kritickej dobe.

Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky povoľuje mimoriadny lov zveri podľa § 56 ods. 3 v prípade ak sa vyskytne potreba poľovať na niektorý druh zveri v čase ochrany na vedecké účely, veterinárne účely, na účely ochrany majetku alebo zdravia obyvateľov, zveri alebo chovu zveri. Ďalej ministerstvo v čase ochrany povoľuje mimoriadny lov pernatej zveri so stanovenou dobou lovu, šakala zlatého a vlka dravého za podmienok uvedených v ustanovení § 57 ods. 1, ktoré je špeciálne voči ustanoveniu § 56 ods. 3 a 4, teda mimoriadny lov druhov zveri uvedených v tomto ustanovení nemôže povoliť okresný úrad ani v prípade ak by boli dané podmienky § 56 ods. 4 a ich lov nie je možné povoliť ani z dôvodov uvedených v § 56 ods. 3. Lov uvedených druhov zveri je ministerstvo povolí len v prípade záujmu verejného zdravia a bezpečnosti, bezpečnosti vzdušného priestoru, aby sa zabránilo

závažným škodám na úrode, hospodárskych zvieratách, lesoch, chove rýb a vodnom hospodárstve, na ochranu rastlínstva a živočíšstva, s cieľom výskumu a vzdelávania, obnovy populácie, navrátenia druhov do ich biotopov a na držbu a chov nevyhnutný na tieto účely, aby sa za prísne kontrolovaných podmienok a na základe výberu povolil odchyt, držba, chov alebo iné rozumné využívanie určitých vtákov v malom rozsahu. V rozhodnutí o povolení lovu určených druhov zveri v čase ochrany podľa § 57 ods. 1 zákona o poľovníctve ministerstvo určí druh povolenej zveri, prostriedky, zariadenia alebo metódy povolené na odchyt alebo usmrcovanie, podmienky možného rizika a okolnosti času a miesta, za ktorých je možné realizovať výnimku, kontroly, ktoré budú vykonané. Súčasne je ministerstvo povinné o tomto povolení informovať Komisiu Európskej únie.

Doby lovu rýb v Slovenskej republike

Slovenské právne predpisy regulujúce rybárstvo stanovujú časy lovu štvorakým spôsobom, jednak všeobecne vo vzťahu k jednotlivým druhom rybárskych revírov, ďalej obmedzením počtu dní v týždni, v ktorých sa môže loviť, potom konkrétne vo vzťahu k jednotlivým druhom rýb a vodných organizmov a nakoniec vo vzťahu k denným dobám, v ktorých je možno loviť ryby.

Zákon o rybárstve v § 11 zakazuje v lipňových vodách lov všetkých druhov rýb od 1. januára do 31. mája, v pstruhových vodách od 1. októbra do 15. apríla a v kaprových vodách do 15. marca do 31. mája. Zákaz lovu v kaprových vodách sa nevťahuje na kaprové vody, ktoré sú vodným tokom, s výnimkou slepých, mŕtvych a odstavených ramien a povrchových vôd umelo vzdutých v koryte vodného toku. Zákaz lovu rýb v kaprových vodách neplatí v dobe od 1. do 15. mája ak užívateľ rybárskeho revíru uskutočňuje rybárske preteky.

Zákonom o rybárstve je zakázané loviť ryby v čase ich individuálnej ochrany okrem lovu generáčnych rýb na účely ich reprodukcie vykonávaného užívateľom rybárskeho revíru a loviť ryby mimo ustanoveného denného času lovu. Podľa ustanovenia § 14 písm. h) je v pstruhových vodách zakázané loviť viac ako tri dni v týždni, a podľa § 15 písm. h) loviť v lipňových vodách viac ako päť dní v týždni. Lov rýb v kaprových vodách nepodlieha žiadnemu obmedzeniu čo sa týka počtu dní v týždni, v ktorých možno loviť ryby v týchto vodách.

Ustanovenie § 10 ods. 1 vyhlášky č. 185/2006 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o rybárstve, ustanovuje doby individuálnej ochrany tam uvedených druhov rýb. Vyhláška v § 10 ods. 2 vymenúva druhy rýb, ktoré individuálnej ochrane nepodliehajú a ich lov je tak povolený celoročne, ustanovenie zákona o všeobecnom zákaze lovu v jednotlivých druhoch rybárskych

revírov počas stanovenej doby ale nie je dotknuté. Ustanovenie § 11 vyhláška vymenúva vodné organizmy, ktoré sú celoročne chránené. Denné doby lovu ustanovuje § 12 vyhlášky s rozdelením na vody pstruhové, lipňové a kaprové. V mesiacoch júl, august a september je v kaprových vodách možno loviť bez obmedzenia dennej doby lovu, avšak v dobe od 22. do 4. hodiny je zakázané loviť bez osvetlenia miesta lovu.

Časové obmedzenia lovu rýb sa nevzťahujú na vody s osobitným režimom hospodárenia, tzn. na vody určené k hospodárskemu chovu rýb. Hospodárskym chovom rýb sa podľa § 31 ods. 1 zákona o rybárstve rozumie chov trhových a generačných rýb a chov rybích násad.

Doby lovu zveri v Poľskej republike

Konkrétne doby lovu jednotlivých druhov zveri sú v Poľskej republike stanovené nariadením ministra životného prostredia¹⁰⁶. Toto nariadenie vydáva minister životného prostredia po dohode s ministrom poľnohospodárstva a po konzultácii so Štátnou radou ochrany prírody a Poľského poľovníckeho zväzu. Za zmienku stojí, že los mokrad'ový (*alces alces*), hoci je v príslušnom nariadení ministra životného prostredia uvedený ako zver, nemá stanovenú dobu lovu, čo znamená, že jeho lov je v Poľskej republike možný len výnimočne (viď nižšie), a ďalej, že líška hrdzavá (*vulpes vulpes*) má stanovenú dobu lovu od 1. júna do 31. marca. Celoročný lov líšky hrdzavej je povolený v poľovných revíroch, v ktorých sa vyskytuje tetra hlucháň (*Tetrao urogallus*) alebo tetra hoľniak (*Tetrao tetrix*), alebo v ktorých došlo v posledných dvoch kalendárnych rokoch k zazvereniu zajacom poľným (*Lepus europaeus*), bažantom poľným (*Phasianus colchicus*) alebo jarabicou poľnou (*Perdix perdix*). Podľa ustanovenia čl. 44 ods. 2 má sejmik vojvodstva v odôvodnených prípadoch právo skrátiť doby lovu na svojom území. Takéto uznesenie sejmik vydáva po konzultácii s Poľským poľovníckym zväzom a riaditeľom Regionálneho riaditeľstva štátnych lesov. Toto uznesenie je všeobecne záväzným právnym predpisom v zmysle zákona o samospráve vojvodstiev¹⁰⁷, účinnosti tak môže nadobudnúť najskôr momentom vyhlásenia v úradnom vestníku vojvodstva¹⁰⁸.

Výnimka zo stanovenej doby lovu je možná na základe čl. 44 ods. 3 zákona, podľa ktorého môže minister životného prostredia po konzultácii so Štátnou radou ochrany prírody povoliť lov zveri v dobe ochrany za vedeckými alebo výukovými účelmi, za účelom obnovy populácie alebo reintrodukcie druhov zveri alebo za účelom nevyhnutných chovných opatrení.

¹⁰⁶ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 marca 2005 r. w sprawie określenia okresów polowań na zwierzęta Downe (DzU 2005 nr 48 poz. 459).

¹⁰⁷ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. 1998 Nr 91 poz. 576).

¹⁰⁸ Radecki, W.: Prawo łowieckie. Komentarz, wydanie III zaktualizowane, Difin, Warszawa, 2010, s. 241.

Povolenie lovu v dobe ochrany je možné len v prípade, že neexistuje iné uspokojivé riešenie a výkon tohto povolenia nebude mať škodlivé následky na zachovanie populácie predmetného druhu zveri a priaznivý stav jeho ochrany v prirodzenom areálu jeho rozšírenia. Povolenie mimoriadneho lovu zveri v dobe ochrany sa vydáva na žiadosť. Výpočet dôvodov, pre ktoré môže byť takéto povolenie vydané je taxatívny¹⁰⁹.

Doby lovu rýb v Poľskej republike

Lov rýb v dobe hájenia zakazuje ustanovenie čl. 8 ods. 1 bod 3 zákona o vnútrozemskom rybolove. V zvlášť odôvodnených prípadoch za účelom ochrany rýb a zabezpečenia možnosti ich neresenia môže úrad vojvodstva uznesením stanoviť dobu, počas ktorej je zakázaný celkom alebo čiastočne lov rýb. Doby hájenia jednotlivých druhov rýb stanoví nariadenie ministra pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, ktoré stanoví podmienky chovu, lovu rýb a iných vodných organizmov¹¹⁰. Poľský zákon o rybárstve stanoví zákaz lovu rýb harpúnou v dobe od 15. októbra do 15. mája.

Právne predpisy Poľskej republiky na úseku rybárstva neobmedzujú denné doby lovu, tak ako je tomu v Českej republike či Slovenskej republike. Užívateľ rybárskeho revíru však tak môže urobiť. Poľský rybársky zväz (*Polski Związek Wędkarski*) tak činní v stanovení bližších podmienok lovu, kde určuje, že vo vodách pstruhových a lipňových je zakázané loviť v dobe po uplynutí jednej hodiny po západe slnka do jednej hodiny pred jeho východom. Vody pstruhové a lipňové určuje Poľský rybársky zväz podľa objektívnych kritérií, pričom tieto nie sú stanovené zákonom o rybárstve.

Doby lovu zveri v Spolkovej republike Nemecko

Ustanovenie § 22 ods. 1 BJagdG zmocňuje federálne ministerstvo poľnohospodárstva, aby so súhlasom hornej komory parlamentu vydalo nariadenie, ktorým stanoví doby lovu jednotlivých druhov zveri. Doby lovu majú byť stanovené v súlade s princípmi poľovníckeho hospodárenia podľa § 1 ods. 2 BJagdG. Podľa § 1 ods. 2 BJagdG cieľom poľovníckeho hospodárenia je udržať prosperujúce druhovo pestré populácie voľne žijúcich živočíchov v súlade s využívaním pôdy, ako aj zabezpečiť základy ich existencie. Poľovnícke hospodárenie musí byť vykonávané takým spôsobom, aby čo najmenej negatívne vplývalo na správne hospodárenie v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve.

¹⁰⁹ Tamtiež.

¹¹⁰ Rozporządzenie ministra rolnictwa i rozwoju wsi z dnia 12 listopada 2001 r. w sprawie połowu ryb oraz warunków chowu, hodowli i połowu innych organizmów żyjących w wodzie (DzU nr. 138 poz. 1559).

Druhy zveri, ktoré nemajú stanovenú dobu lovu je možno loviť celoročne. Spolkové krajiny sú BJagdG zmocnené, aby dobu lovu niektorých druhov zveri skrátili, prípadne ich lov úplne vylúčili. V prípade dôvodov zvláštneho zreteľa hodných môžu spolkové sezóny dobu lovu jednotlivých druhov zveri predĺžiť či povoliť individuálnu výnimku z doby ochrany, a to v určitom regióne alebo len v jednom poľovnom revíre. Za dôvody zvláštneho zreteľa hodné sa považuje napr. zvládanie nákazlivých chorôb zveri, ulovenie chorého jedinca zveri, prevencia škôd spôsobených zverou, či vedecké, náučné alebo výskumné účely. Za dôvod zvláštneho zreteľa hodný sa považuje i situácia narušenia biologickej rovnováhy.

Druhy zveri, pre ktoré nebola doba lovu stanovená platí, že doba ich ochrany trvá po celý rok. Spolkové krajiny pre takéto druhy zveri môžu stanoviť dobu lovu v prípade narušenia biologickej rovnováhy alebo pôsobenia vážnych škôd v poľnohospodárstve. Pre účely vedecké, náučné alebo výskumné môžu spolkové krajiny povoliť individuálnu výnimku z ochrany inak celoročne chránených druhov živočíchov. Podľa ustanovenia § 22 ods. 4 BJagdG nie je možné loviť zver, a to ani tie druhy, ktorých lov je celoročne povolený, od doby kladenia mláďat až do doby kým sa mláďatá nestanú nezávislé na rodičoch. Toto ustanovenie neplatí absolútne, ale z dôvodov, pre ktoré je možné povoliť výnimku z doby ochrany všeobecne, je aj v tomto prípade možné povoliť výnimky napr. vo vzťahu k diviacej zveri, králikovi divému (*Oryctolagus cuniculus*), liške hrdzavej (*Vulpes vulpes*) a iným druhom zveri stanoveným v právnych predpisoch spolkových krajín.

Vo vzťahu k denným dobám lovu je v Spolkovej republike Nemecko zakázané loviť raticovú zver, s výnimkou čiernej zveri, a pernatú zver v noci, pričom nocou sa rozumie čas od uplynutia jednej a pol hodiny po západe slnka do jednej a pol hodiny pred jeho východom. Vo vzťahu k pernatej zveri sa toto obmedzenie nevzťahuje na lov čajok (*Laridae*), sluky hôrnej (*Scolopax rusticola*), tetra hľadáča (*Tetrao urogallus*), tetra holniaka (*Tetrao tetrix*) a ich krížencov.

Čiastočné zhrnutie

Legislatívne zakotvenie dôb lovu je spoločným rysom všetkých skúmaných právnych úprav. Každá z právnych úprav stanovuje na jednej strane obdobia v roku, počas ktorých je možné zver loviť, na druhej strane regulujú i dennú dobu počas, ktorej je lov zveri možný. Stanovenie dôb lovu v rámci jednotlivých právnych úprav rešpektuje biologický režim jednotlivých druhov zveri, keď pre jednotlivé druhy zveri sú stanovené také doby lovu, ktoré nespádajú do obdobia kladenia mláďat a obdobia, kedy sú mláďatá závislé výlučne na matke, s výnimkou tých druhov zveri, ktoré je možné loviť po celý rok. Ochrana mláďat a to bez

rozdielu príslušnosti k živočíšnemu druhu je najlepšie upravené v nemeckom federálnom zákone o poľovníctve, podľa ktorého je zakázané loviť zver v dobe kladenia mláďat a v dobe, kedy sú mláďatá závislé na starostlivosti rodičov. Uvedenú úpravu je možné hodnotiť len pozitívne a odporučiť ju ako inšpiratívnu i pre ďalšie krajiny.

Konkrétne stanovenie dôb lovu v období roku je ponechané na podzákonné právne predpisy, ktoré vynikajú svojou menšou rigiditou a v prípade potreby je ich možno zmeniť operatívnejšie ako zákon. Všetky právne úpravy považujú za zver i tie druhy živočíchov, ktoré ale v príslušnom podzákonnom predpise nemajú stanovenú dobu lovu, znamená to, že takéto živočíchové nie je možné, bez povolenia výnimky loviť, resp. že takéto živočíchové sú celoročne chránené. Kým právne úpravy poľovníctva pozitívne stanovujú doby, počas ktorých je jednotlivé druhy živočíchov možné loviť, tak právne úpravy rybárstva stanovujú pozitívne doby, počas ktorých sú jednotlivé druhy rýb chránené. Navyše, právne predpisy rybárstva stanovujú doby celkovej ochrany na vybraných vodách, typicky pstruhových.

Regulované sú aj denné doby, počas ktorých je možné loviť zver alebo ryby. Kým v poľovníctve sú tieto doby regulované všeobecne s platnosťou pre celý rok tak, že denná zver (raticová) je možné loviť dve (v Spolkovej republike Nemecko jednu a pol) hodiny pred východom slnka do dvoch (v Spolkovej republike Nemecko opäť jednu a pol) hodinu po jeho západe. Výnimkou je diviacia zver, ktorú, okrem Slovenskej republiky, je možné loviť i v noci. V Slovenskej republike je diviaciu zver možné loviť len v noci počas splnu mesiaca a tri noci pred a tri noci po tejto noci. Stanovenie denných dôb lovu reflektuje požiadavku na bezpečnosť osôb počas lovu a súčasne i požiadavku na akúsi humanizáciu lovu, pretože i z denných druhov zveri sa v dôsledku poľovníckeho tlaku stala zver nočná a aspoň toto obdobie by malo byť ponechané pre zver, aby mala príležitosť sa pokojne napásť.

Denné doby lovu v oblasti rybárstva sú stanovené zvlášť pre jednotlivé mesiace v roku, čo reflektuje meniace sa svetelné podmienky počas roku. Účelom uvedenej úpravy je jednak zabránenie pytliactvu a na druhej strane i obmedzenie rybárskeho tlaku.

Úpravy dôb lovu, či už počas období roku alebo denných dôb, sú právnymi predpismi stanovené tak, aby rešpektovali jednak biologický režim jednotlivých druhov rýb či zveri, a na druhej strane i k ochrane bezpečnosti osôb a zabráneniu pytliactva.

1.2.4. Spôsoby

Spôsoby lovu voľne žijúcich živočíchov sa vyvíjali rovnako ako sa vyvíjalo ľudstvo samé. Lov zveri v hlavnom slova zmysle znamená zmocnenie sa zveri jej usmrtením. Z tohto dôvodu je potrebná úprava podmienok lovu, dovolených spôsobov lovu tak aby lov zveri

vyhovoval predpisom zabráňujúcim týraniu zvierat, veterinárnym predpisom, aby sa lov zveri uskutočňoval čo najefektívnejším spôsobom, ak je to vôbec možné takto nazvať, aby zver zbytočne netrpela a konečne pravidlá lovu zveri musia odrážať a vziať do právnych predpisov aj určitý stupeň etiky a humánosti. Lov v hlavnom slova zmysle znamená zmocnenie sa živočícha jeho usmrtením. Z tohto dôvodu je potrebná úprava podmienok lovu, dovolených spôsobov lovu tak, aby lov vyhovoval predpisom zabráňujúcim týraniu zvierat, veterinárnym predpisom, aby sa lov uskutočňoval čo najefektívnejším spôsobom, ak je to vôbec možné takto nazvať, aby lovený živočích zbytočne netrpel a konečne pravidlá lovu musia odrážať a vziať do právnych predpisov aj určitý stupeň etiky a humánosti.

V záujme čím menšieho utrpenia lovených živočíchov, ale aj v záujme bezpečnosti osôb a nepochybne aj kvôli potieraniu pytlactva, upravujú právne predpisy regulujúce lov spôsoby lovu voľne žijúcich živočíchov. Právne normy tejto oblasti „práva lovu“ naberajú prevažne podobu zákazov. Podmienky lovu zveri sú spravidla v právnych predpisoch upravené negatívne. Relatívne väčšia časť je v právnych predpisoch venovaná zakázaným spôsobom lovu¹¹¹ voľne žijúcich živočíchov. Pozitívnej úpravy je menej, ale jej rozsah záleží od toho ktorého právneho poriadku. Regulácia podmienok lovu voľne žijúcich živočíchov nie je uzatvorená v rámci jedného špeciálneho zákona. Podmienky lovu je potrebné skúmať a popisovať v súvislostiach a spojitosti s ostatnými relevantnými právnymi predpismi, hlavne v oblasti práva životného prostredia, ale aj iných právnych oborov.

Porušenie právnej normy upravujúcej podmienky lovu môže znamenať až nástup trestnoprávnej zodpovednosti. Trestné právo primárne ale chráni tzv. výkon práva poľovníctva (rybárskeho práva), ale sekundárnym chráneným záujmom je aj záujem na ochrane voľne žijúcich živočíchov. Ochrane, ktorú právu poľovníctva či rybárstva poskytuje trestné právo, sa bude táto práca venovať len okrajovo, ale nie je možné opomenúť ani túto oblasť.

Zakázané spôsoby lovu je možné rozdeliť do niekoľkých kategórií. V prvom rade ide o zakázané spôsoby lovu, ktorých zákaz vyplýva z práva Európskej únie a medzinárodných zmlúv, ktorými sú jednotlivé štáty viazané, ďalšou kategóriou sú zakázané spôsoby lovu, ktorých cieľom je „humanizovať“ lov zveri a zachovávanie etiky pri love zveri a v neposlednom rade sú to zákazy lovu, ktoré majú zabezpečiť bezpečnosť osôb. Niektoré zákazy je možné zaradiť súčasne do viacerých kategórií. Medzi zákazy lovu vyplývajúce z medzinárodných záväzkov štátov patrí napr. zákaz používania olovených brokových

¹¹¹ Ustanovenie § 45 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti.

nábojov k lovu vodného vtáctva. Ďalej je do tejto kategórie možné zaradiť napr. zákaz lovu zveri do želiez. Do kategórie, ktorej cieľom je „humanizácia“ a etika lovu patrí napr. zákaz lovu zveri v čase núdze¹¹² v blízkosti kŕmnych zariadení. Na tomto mieste je nutné podotknúť, že právne predpisy niektorých štátov nedefinujú dobu, ktorá by sa dala považovať za dobu núdze. V tomto prípade je nutné vychádzať zo všeobecných skúseností a poľovníckej praxe s prihliadnutím na stav poveternostných podmienok v danom čase a mieste. Zbytočnému zraňovaniu a trápeniu zveri majú zabrániť ustanovenia príslušných zákonov o poľovníctve, ktoré zakazujú loviť zver nábojmi, ktoré nespĺňajú tam uvedené minimálne parametre. Bezpečnosť osôb je sledovaná napr. ustanoveniami, ktoré zakazujú loviť zver na pozemkoch, na ktorých súčasne prebieha zber poľnohospodárskych plodín.

Spôsoby lovu zveri v Českej republike

Konkrétne v Českej republike zákon o myslivosti nerozlišuje a pozitívne nedefinuje žiadny spôsob lovu. Z jeho jednotlivých ustanovení je možné určiť ako spôsoby lovu v širšom zmysle lov zveri individuálnym spôsobom a tzv. spoločný lov. Spoločný lov zákon bližšie nedefinuje ani neupravuje jeho priebeh. V súvislosti so spoločným lovom upravuje § 16 vyhlášky č. 244/2002 Sb. počty psov potrebných pri spoločnom love. Z uvedeného je možné spoločný lov definovať ako lov, na ktorom sa účastní viac poľovníkov a potrebný počet loveckých psov, ktorý je organizovaný a má svojho vedúceho. V zmysle ustanovenia § 45 ods. 1 písm. u) *a contrario* je možné na spoločnom love loviť jelenice (*lane*) a jelenčatá (*kolouchy*) jeleňa európskeho a jeleňa siky, muflónky a muflónčatá, diviaca (*sele*) a lanštiaka (*lončák*). Uvedené obmedzenie sa netýka lovu zveri vo zverniciach. Druhy zveri uvedené v § 45 ods. 1 písm. v) zákona je možné strieľať iba brokovou zbraňou na spoločných lovoch.

V užšom zmysle sa spôsobom lovu zveri chápe použitie prostriedkov, pomocou ktorých sa zver loví. Tieto prostriedky zákon stanoví negatívne, t.j. určuje spôsoby lovu, ktoré sú zakázané, teda ktoré nie je v zásade možné uplatniť pri love zveri. V tomto prípade sa uplatňuje ustanovenie čl. 2 ods. 4 Ústavy Českej republiky a čl. 2 ods. 3 Listiny, konkrétne, že každý môže činiť to čo zákon nezakazuje.

Medzi zákazy lovu vyplývajúce z medzinárodných záväzkov Českej republiky patrí napr. zákaz používania olovených brokových nábojov k lovu vodného vtáctva, ktorý nadobudol účinnosť dňa 31. 12. 2010. Keďže Česká republika neučinila voči predmetnému ustanoveniu medzinárodnej Dohody o ochrane africko-euroázijských sťahovavých vodných vtákov

¹¹² Ustanovenie § 2 písm. a) zákona č. 274/2009 Z.z., o poľovníctve.

výhradu, bolo toto ustanovenie až do okamihu nadobudnutia jeho účinnosti v rozpore s medzinárodnými záväzkami Českej republiky. Súčasne však, toto ustanovenie predstavuje prísnejší zákaz, než aký je vyžadovaný príslušnou medzinárodnou dohodou, keď všeobecne zakazuje lov vodného vtáctva olovenými brokmi. S účinnosťou od 01. 07. 2014 bude text ustanovenia § 45 ods. 1 písm. w) zákona o myslivosti doslovne zodpovedať textu dohody, od kedy bude zakázané používať olovené brokové náboje k lovu vodného vtáctva na mokradiach. Dôjde tak k zúženiu pôsobnosti zákazu používať olovené brokové náboje, aj keď uvedená formulácia bude v súlade s medzinárodnými záväzkami Českej republiky. Pojem mokrad' nie je definovaný žiadnym právnym predpisom Českej republiky, aj keď je nimi používaný¹¹³. Mokrad'ou sa podľa Dohody o ochrane africko-euroázijských sťahovavých vodných vtákov rozumie územie s močiarimi, slatinami, rašeliniskami a vodami prirodzenými alebo umelými, trvalými alebo dočasnými, stojatými aj tečúcimi, sladkými, brakickými alebo slanými, včítane územia s morskou vodou, ktorej hĺbka pri odlive nepresahuje 6 metrov, inými slovami sa jedná o prechodovú zónu medzi trvale vodným a trvale suchozemským prostredím¹¹⁴. Absencia legálnej definície mokradí vo vnútroštátnom právnom predpise Českej republiky nie je v tomto prípade prekážkou riadnej aplikácie uvedeného ustanovenia zákona o myslivosti, pretože podľa čl. 10 Ústavy Českej republiky, sú vyhlásené medzinárodné zmluvy, ku ktorých ratifikácii dal Parlament súhlas, a ktorými je Česká republika viazaná, súčasťou jej právneho poriadku. Ďalej do kategórie zákazov lovu, ktoré vyplývajú z medzinárodných záväzkov Českej republiky je možné zaradiť napr. zákaz lovu zveri za pomoci háčikov alebo jej lov do želiez.

Do kategórie, ktorej cieľom je „humanizácia“ a etika lovu patrí napr. zákaz lovu zveri na lep, alebo lov zveri v čase núdze vo vzdialenosti bližšej ako 200 m od kŕmnych zariadení alebo solísk. Na tomto mieste je nutné podotknúť, že žiadny právny predpis nedefinuje dobu, ktorá by sa dala považovať za dobu núdze. V tomto prípade je nutné vychádzať zo všeobecných skúseností a poľovníckej praxe s prihliadnutím na stav poveternostných podmienok v danom čase a mieste. Zbytočnému zraňovaniu a trápeniu zveri má zabrániť ustanovenie § 45 ods. 1 písm. k), ktoré zakazuje loviť srnčiu zver inými ako guľovými nábojmi s dopadovou energiou nižšou ako 1000 J v 100 m a ostatnú raticovú zver s guľovými nábojmi s dopadovou energiou nižšou ako 1500 J v 100 m. Uvedený zákaz neplatí pre diviáča a lanštiaka, ktoré je možné loviť pri nadhánke aj jednotnou strelou z brokovnice. Bezpečnosť

¹¹³ Vid' ustanovenie § 2 ods. 2 písm. i) a § 3 ods. 1 písm. b) zákona o ochrane prírody a krajiny.

¹¹⁴ Stejskal, V.: Vývojové tendence právní úpravy ochrany přírody, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha, 2012, s. 88.

osôb je sledovaná predovšetkým ustanovením § 45 ods. 1 písm. r), ktoré zakazuje loviť zver na pozemkoch, na ktorých súčasne prebieha zber poľnohospodárskych plodín a na susedných pozemkoch vo vzdialenosti menšej ako 200 m od hranice týchto pozemkov.

V záujme zachovania dobrých početných stavov zajaca poľného a bažanta obyčajného dovoľuje § 3 ods. 1 vyhlášky č. 245/2002 Sb. lov zajaca na jednom poľovnom pozemku len jeden krát ročne, resp. bažanta dva krát ročne, čo je, vzhľadom na súčasné početné stavy tejto zveri, možné len privítať. Obmedzenie sa však nevzťahuje na lov loveckým dravcom a lov bažanta v bažantnici.

Orgán štátnej správy poľovníctva, v tomto prípade obecný úrad obce s rozšírenou pôsobnosťou, môže v rozhodnutí o povolení úpravy stavu alebo o zrušení chovu určitého druhu zveri stanoviť, že neplatí zákaz lovu podľa § 45 ods. 1 písm. g) ak ide o lov zveri v noci, t.j. v tomto prípade je možné legálne použiť napríklad umelé zdroje osvetlenia, ďalej môže stanoviť, že neplatia zákazy uvedené v § 45 ods. 1 písm. m), t) a u), konkrétne zákaz lovu zveri v noci, zákaz strieľania zveri v aklimatizačných, odchyťových a prezimovacích zariadeniach a konečne obmedzenie lovu zveri na spoločnom love ako bolo opísané vyššie. Z ostatných zákazov lovu zákon neumožňuje výnimku. Pri udelení tejto výnimky musí byť súčasne podľa ustanovenia § 14 ods. 3 zákona č. 246/1992 Sb., *na ochranu zvierat proti týraniu*, v znení neskorších predpisov, zabezpečené, že účinok takýchto opatrení sa bude vzťahovať cielene na v rozhodnutí uvedený druh zveri a nespôsobí utrpenie iným zvieratám. Vzhľadom k účelu, ktorý je sledovaný ustanovením zakazujúcim niektoré spôsoby lovu zveri, má byť udeľovanie výnimiek z nich využívané absolútne minimálne a len v nevyhnutnej miere.

Spôsoby lovu rýb v Českej republike

České právne predpisy regulujúce rybárstvo sa vyznačujú tým, že spôsoby lovu upravujú pozitívne, stanovia povolené spôsoby lovu, ako aj negatívne, kedy stanovia zakázané spôsoby lovu. Stanovenie zakázaných spôsobov lovu je predmetom ustanovenia § 13 ods. 2 a ods. 3 zákona o rybárstve. Pozitívne vymedzenie povolených spôsobov lovu je zákonodarcom ponechané na vykonávací právny predpis.

Zakázané spôsoby lovu rýb je možno rozdeliť podobne ako v prípade zakázaných spôsobov lovu zveri, tzn. na spôsoby lovu, ktoré sú zakázané z dôvodu bezpečnosti osôb, ďalej spôsoby zakázané podľa medzinárodných záväzkov Českej republiky a v neposlednom rade zakázané spôsoby lovu, ktorých účelom má byť humanizácia lovu rýb či ich ochrana.

Z medzinárodných záväzkov je možné uviesť zákaz lovu rýb pomocou výbušnín či otravných alebo omamných látok. Z dôvodu ochrany rybích populácií je zakázané loviť ryby,

ktoré nedosahujú minimálnu lovnú mieru. Minimálne lovné miery jednotlivých druhov rýb v cm stanoví § 11 ods. 2 vykonávacej vyhlášky k zákonu o rybárstve.

Zakázané spôsoby lovu, ktorých účelom je humanizácia lovu rýb je napr. zákaz používania bodcov akéhokoľvek druhu, či lovenia rýb bez prútu ako aj strieľania rýb. Z dôvodu ochrany rýb a humanizácie lovu je zakázaný lov rýb v miestach, kde sa nahromadili ryby za mimoriadne nízkeho stavu vody alebo pri škodlivom znečistení vody a tiež ryby zhromaždené k prezimovaniu a rozmnožovaniu, loviť rybí plôdik, pokiaľ tieto opatrenia nečiní užívateľ rybárskeho revíru k záchrane rýb alebo k ich preneseniu do iných vôd. Bezpečnosť osôb je účelom napr. zákazu lovu rýb vo vzdialenosti 100 od telesa hrádze priehradných nádrží, zákaz lovu rýb v plavebných komorách alebo z cestných a železničných mostov.

Výnimku zo zákazu používania k lovu rýb prostriedkov výbušných, otravných alebo omamných látok povoľuje na základe žiadosti užívateľa rybárskeho revíru ministerstvo земедělství za predpokladu, že neexistuje iné uspokojivé riešenie pre odstránenie negatívneho vplyvu na životné prostredie. K chovu rýb, ich záchrane pri mimoriadnych situáciách, k vedeckým účelom alebo v jednotlivých zvlášť odôvodnených prípadoch je krajský úrad oprávnený povoliť výnimku zo zákazu používania bodcov, lapačiek, udíc bez prútu, tlčenia rýb, lovenia rýb elektrickým prúdom, či lovu rýb v dobe ich hájenia alebo rýb, ktoré nedosiahli najmensej lovnej miery.

Zásady povoľovania výnimiek zo zakázaných spôsobov lovu stanoví § 9 vykonávacej vyhlášky k zákonu o rybárstve. Podľa uvedeného ustanovenia vyhlášky je možné povoliť výnimku zo zákazu používania výbušných, otravných alebo omamných látok len pre akcie s časovým, priestorovým a vecným vymedzením. Lov elektrickým prúdom je možno povoliť užívateľovi rybárskeho revíru k zaisteniu rybích násad, k lovu generačných rýb, k premiestneniu rybej populácie do inej lokality, k vedeckým či vzdelávacím účelom, pri povodniach, pri mimoriadne a život rýb ohrozujúcom znečistení vody, pri zníženom prietoku vody, pri zníženom obsahu kyslíku vo vode alebo pre potreby regulácie a kontroly skladby rybej populácie rybárskeho revíru. Pre úplnosť autor uvádza, že výnimku zo zákazu lovu elektrickým prúdom je možno povoliť aj rybnikárovi pre potreby rybnikárskej praxe. Povoľenie výnimky zo zákazu lovu elektrickým prúdom sa udeľuje najdlhšie na dobu dvoch rokov od právnej moci rozhodnutia, ktorým sa výnimka z tohto zákazu povoľuje. Výnimky zo zákazu lovu rýb, ktoré nedosahujú najmenšiu lovnú mieru alebo zo zákazu lovu rýb v čase hájenia je možné povoliť na účely výkonu hospodárskej ťažby, regulačného výlovu, záchrany rybej populácie, usporiadania rybárskych akcií, prieskumnej činnosti alebo pre hospodárenie v chránených rybích oblastiach. Výnimku podľa predchádzajúcej vety je možno povoliť tiež

v prípade, že došlo k premnoženiu niektorých druhov rýb, alebo nie sú v príslušnom revíri podmienky pre prirodzené rozmnožovanie rýb.

Podľa § 13 ods. 11 písm. e) zákona o rybárstve stanoví povolené spôsoby lovu vykonávací predpis, ktorým je vyššie uvedená vykonávacia vyhláška k zákonu o rybárstve. Podľa ustanovenia § 14 ods. 2 uvedenej vyhlášky stanoví, že povoleným spôsobom lovu je lov rýb na udicu, pričom podľa § 13 ods. 1 zákona o rybárstve je v rybárskom revíri možno loviť najviac na dve udice. Ustanovenia § 16 a 17 vyhlášky stanovujú povolené spôsoby lovu zvlášť pre pstruhové a zvlášť pre mimopstruhové rybárske revíry. Podrobný popis povolených spôsobov lovu obsahuje príloha č. 7 vyhlášky č. 197/2004 Sb., ktorou sa vykonáva zákon o rybárstve. Porušenie zákazov niektorých spôsobov lovu fyzickou osobou je priestupkom, za ktorý sa udelí pokuta do výšky 30 000,- Kč.

Spôsoby lovu zveri v Slovenskej republike

Slovenský zákon o poľovníctve rozpoznáva dva základné spôsoby lovu zveri, a to lov individuálnym spôsobom a spoločnú poľovačku a ako zvláštny spôsob lovu upravuje sokoliarstvo.

Individuálny spôsob lovu vykonáva poľovník sám alebo za účasti poľovníckeho sprievodcu. Individuálnym spôsobom zakázané loviť malú zver a kuroptu horskú (*Alectoris graeca*). Výnimku z tohto zákazu predstavuje lov zveri za použitia poľovného dravca a lov na účely výcviku a skúšok poľovných psov. Druhú výnimku stanovuje § 58 ods. 6 zákona, ktorý na základe povolenia okresného úradu a povolenia na lov umožňuje celoročne, z dôvodu predchádzania a zabránenia škodám, individuálnym spôsobom loviť zajaca poľného a králika divého v oplotených viniciach, záhradách, ovocných sadoch, ovocinárskych a lesných škôlkach.

Spoločná poľovačka je poľovačka schválená príslušným okresným úradom za účasti najmenej troch strelcov a potrebného počtu poľovne upotrebitelných psov. Potrebný počet poľovne upotrebitelných psov na spoločnej poľovačke stanovuje § 58 ods. 8 zákona. Počet spoločných poľovačiek musí byť úmerný výmere poľovného revíru, schválenému plánu chovu a lovu a skutočným stavom zveri v poľovnom revíri. Spoločnú poľovačku je možné uskutočniť len v termíne podľa schváleného plánu spoločných poľovačiek. Na spoločnej poľovačke možno loviť len malú zver, kuroptu horskú, diviačiu zver, zver nepodliehajúcu poľovníckemu plánovaniu a podľa pokynov vedúceho spoločnej poľovačky tiež netrofejovú raticovú zver podľa plánu chovu a lovu. Inú zver podliehajúcu poľovníckemu plánovaniu je možné na spoločnej poľovačke loviť len na základe povolenia okresného úradu podľa § 56

zákona o poľovníctve, ide najmä o prípady kedy je potrebné znížiť počet niektorého druhu zveri v záujme poľnohospodárskej alebo lesnej výroby, poľovníckeho hospodárenia, ochrany prírody alebo v záujme zlepšenia zdravotného stavu zveri. Zverou, ktorá podlieha poľovníckemu plánovaniu je zver raticová, zver malá a jariabok lesný.

Z dôvodu, že stavy zajacov a jarabíc sú dlhodobo na nízkej úrovni, je možné túto zver na tej istej ploche loviť len raz do roka. Stavy jarabíc sú na Slovensku tak kriticky nízke, že v posledných rokoch sa ani nelovia. Za súčasných stavov by lov tejto zveri bol nielen neetický, ale predovšetkým v rozpore so zásadami cieľavedomého, racionálneho a udržateľného poľovníckeho hospodárenia a ochrany prírody. Bažanty je možné loviť na tej istej ploche tri razy do roka. Toto neplatí pre lov bažantov v bažantnici. Na účely zabezpečenia normovaných kmeňových stavov zajačej a bažantej zveri sa každý rok vylúči z lovu aspoň štvrtina výmery poľovného revíru. Ustanovenie § 59 stanoví povinnosti vedúceho spoločnej poľovačky a jej účastníkov. Hlavným cieľom tohto ustanovenia je bezpečnosť účastníkov poľovačky.

Zákon upravuje aj lov zveri na vnaďisku. Vnaďiskom sa rozumie miesto, na ktoré sa vykladá návnada s cieľom prilákať zver. Okrem zverníc je na vnaďisku povolený lov len diviačej zveri, šeliem a krkavcovitých vtákov, ktorých lov je povolený. Lov diviačej zveri na vnaďisku je možný len mimo obdobia núdze, toto obdobie určuje okresný úrad v sídle kraja. Vnaďisko zriadené pre lov diviačej zveri musí byť zriadené tak aby ostatná zver mala k návnade sťažený prístup, podrobnosti stanoví vyhláška.

Spôsoby lovu v užšom zmysle zákon upravuje negatívne v zmysle zásady „čo nie je zakázané je dovolené“, keď vypočítava zakázané spôsoby lovu. Špecifikom slovenskej právnej úpravy je zvláštna kategória spôsobov lovu, tzv. nesprávne spôsoby lovu uvedené v § 65 ods. 3 zákona o poľovníctve. Táto kategória spôsobov lovu sa do slovenského zákona o poľovníctve dostala s účinnosťou od 01. 07. 2013 jeho novelou prevedenou zákonom č. 115/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 274/2009 Z. z. o poľovníctve.

Účelom zákazu, či označenia za nesprávne, niektorých spôsobov lovu je predovšetkým „humanizácia“ a „etika“ lovu zveri a zosúladienie slovenskej právnej úpravy so záväzkami vyplývajúcimi z unijného a medzinárodného práva, bezpečnosť osôb, predchádzanie pytliactva a správny selektívny lov zveri. Zo zákazov humanizujúcich lov zveri je možné spomenúť zákaz lovu zveri na lep, háčiky, zákaz lovu zveri výbušnami alebo zákaz používať oslepenú alebo inak poranenú živú zver ako návnadu. Etiku poľovania sleduje napríklad onačenie lovu zveri na napájadlách alebo vo vzdialenosti kratšej ako 200 m od krmovísk v čase núdze za nesprávne, alebo zákaz používania optických zameriavačov

prispôsobených na strelbu v noci. Dodržiavanie medzinárodných záväzkov a implementáciu noriem unijného práva predstavuje zákaz lovu zveri do nášľapných pascí a zákaz používania oloveného streliva pri love vodného vtáctva v mokradiach. Ustanovenie o zákaze používania oloveného streliva nadobudne účinnosť až 1. januára 2015. Toto ustanovenie nie je v rozpore z medzinárodnými záväzkami Slovenskej republiky, pretože Slovenská republika učinila voči predmetnému ustanoveniu príslušnej zmluvy (Dohovor o ochrane africko-euroázijských druhov vodného sťahovavého vtáctva) výhradu. Bezpečnosť osôb je účelom ustanovení prehlasujúcich lov zveri na pozemkoch kde sa súčasne vykonávajú poľnohospodárske alebo lesné práce za nesprávny. Napomôť predchádzaniu pytlactva by mal zákaz používať tlmiče hluku výstrelu. V záujme správneho výkonu selektívneho lovu, ale v neposlednom rade aj bezpečnosti, je označenie za nesprávny lov zveri po uplynutí dvoch hodín od západu slnka až do dvoch hodín pred východom slnka. Tento zákaz neplatí pri love medveďa. Lov diviačej zveri, vlka, jazveca, líšky, kuny, psíka medviedikovitého a medvedíka čistotného je povolený v noci, ktorá sa začína v deň splnu mesiaca, ako aj tri noci pred a tri noci po tejto noci, a to len za jasných mesačných nocí s použitím výkonnej pozorovacej a streleckej optiky. Predchádzať zbytočným zraneniam zveri a stratám na divine a trofejách má predchádzať ustanovenie § 65 ods. 3 písm. c), podľa ktorého je nesprávnym spôsobom lovu strieľať raticovú zver brokmi, strieľať na raticovú zver okrem diviačej zveri jednotnou strelou z brokovnice, strieľať srnčiu zver guľovými nábojmi s menšou dopadovou energiou ako 1000 J na 100 m, ostatnú raticovú zver guľovými nábojmi s dopadovou energiou menšou ako 1500 J na 100 m a priemerom strely 6 mm a hmotnosťou 6 g a strieľať na medvede s inými ako guľovými nábojmi s dopadovou energiou menšou ako 1500 J na 100 m. Vzhľadom na právnu úpravu v predchádzajúcom zákone je možné túto úpravu len privítať. Ale na druhej strane toto ustanovenie, nie je úplne bezchybné, pretože nestanoví minimálny požadovaný priemer a hmotnosť strely na lov medveďa. Medveďa je možné v súlade so zákonom loviť aj guľovým strelivom s malým priemerom a nízkou hmotnosťou, ktoré má požadovanú dopadovú energiu. Lov s takýmto strelivom môže znamenať nielen spôsobenie utrpenia a nedohľadanie postreleného medveďa a tým znehodnotenie diviny a vzácnej trofeje, ale hlavne veľké nebezpečenstvo pre samotného poľovníka a jeho prípadný doprovod. Ustanovenie § 65 ods. 9 dáva možnosť ministerstvu určiť iný spôsob lovu, ktorý ale nesmie byť v rozpore s § 65 ods. 2 a 3.

Právne dôsledky zakázaných a nesprávnych spôsobov lovu

Rozdelenie spôsobov lovu na zakázané a nesprávne má významný dopad do sféry trestného práva. Podľa ustanovenia § 310 zákona 303/2005 Z. z., trestný zákon, v znení neskorších predpisov, sa trestného činu pytliactva dopustí ten, kto neoprávnene zasiahne do výkonu práva poľovníctva alebo do výkonu rybárskeho práva tým, že bez povolenia loví zver alebo ryby alebo loví zver alebo ryby v čase ich ochrany alebo zakázaným spôsobom. Nesprávny spôsob lovu trestný zákon nepostihuje. Priestupky na úseku poľovníctva upravuje len zákon o poľovníctve, avšak konanie v rozpore s § 65 ods. 3 zákona o poľovníctve nie je ani priestupkom. Uvedené však neznamená, že výkon lovu nesprávnym spôsobom uvedeným v § 65 ods. 3 nie je postihnuteľný žiadnou sankciou. Podľa ustanovenia § 77 ods. 1 zákona o poľovníctve je konanie držiteľa poľovného lístka, ktoré nevykazuje znaky trestného činu, priestupku podľa § 76 alebo iného správneho deliktu podľa § 78 a je v rozpore s disciplinárnym poriadkom vydaným Slovenskou poľovníckou komorou, disciplinárnym previnením. Disciplinárne previnenia rieši komora. Podľa § 3 ods. 2 písm. q) Disciplinárneho poriadku Slovenskej poľovníckej komory (ďalej len „disciplinárny poriadok“) je disciplinárnym previnením, člen komory, držiteľ platného poľovného lístka, koná v rozpore s ustanovením § 65 ods. 3. Za disciplinárne previnenie môže byť páchatel'ovi uložená sankcia v podobe napomenutia, pokuty až do 1000 €, zákaz lovu niektorého alebo všetkých druhov raticovej zveri na 1 až 5 rokov alebo, ak sa páchatel' dopustí disciplinárneho previnenia uvedeného v § 4 ods. 1 písm. f) disciplinárneho poriadku dvakrát v priebehu dvoch rokov, až zákaz výkonu práva poľovníctva na 1 až 3 roky. Význam uvedenej skutkovej podstaty je zrejmý, avšak jej slovné vyjadrenie nie je presné, keď stanoví, že disciplinárnym previnením je konanie v rozpore s ustanovením § 65 ods. 3 zákona o poľovníctve. Prísne vzaté však konať v rozpore s ustanovením § 65 ods. 3 nie je možné, pretože toto ustanovenie zákona o poľovníctve nestanoví pravidlo chovania, ale popisuje určitý stav (určuje čo je považované za nesprávny spôsob lovu). Navyše je minimálne diskutabilné či stav, kedy niektoré konania, napr. lov zveri nedostatočným strelivom, vystreľovanie vtáčích hniezd, lov trofejovej raticovej zveri vhodnej na ďalší chov alebo lov zveri na pozemkoch, na ktorých sa súčasne vykonávajú poľnohospodárske alebo lesné práce, sú len disciplinárnym previnením, je vhodný pre ochranu poľovníctva a či takýto stav je dostatočne motivujúci k dodržiavaniu zákona o poľovníctve.

Podmienky lovu vlka dravého v Slovenskej republike

Vo vzťahu k vlkovi dravému platí, že ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky podľa ustanovenia § 72 písm. m) zákona o poľovníctve určuje ročnú kvótu lovu vlka dravého. Na tento postup sa podľa ustanovenia § 79 ods. 2 písm. g) zákona o poľovníctve nevzťahujú všeobecné predpisy upravujúce správne konanie. Určenie ročnej kvóty lovu vlka dravého tak predstavuje akýsi správny akt *sui generis*.

Za bližšie povšimnutie stojí určenie ročnej kvóty lovu vlka dravého pre poľovnícku sezónu 2013/2014, ktoré bolo príslušným ministerstvom vydané dňa 28. 10. 2013 pod číslom 4118/2013-720. V tomto určení kvóty lovu vlka ministerstvo určilo kvóty pre vybrané okresy, z uvedeného je nad akékoľvek pochybnosti možno dovodiť, že v okresoch pre ktoré ministerstvo kvótu lovu vlka neurčilo nesmie byť lov vlka vykonávaný, takýto postup je možné hodnotiť ako súladný so zákonom. V určení kvóty lovu vlka pre poľovnícku sezónu 2013/2014 ministerstvo stanovilo pre okresné úrady pravidlá evidencie a hlásenia počtu ulovených alebo uhynutých vlkov, tento postup je tiež možné hodnotiť ako súladný so zákonom, pretože tieto pravidlá sú určené len okresným úradom a jedná sa o postup, ktorým ministerstvo riadi výkon štátnej správy uskutočňovaný okresnými úradmi.

Problematické sú však bod 2. a 4. predmetného určenia kvóty lovu vlka dravého. V bode 2. ministerstvo stanovilo, že lov vlka je možný výlučne len individuálnym spôsobom. V bode 4. ministerstvo stanovilo, že vizuálna obhliadka uloveného jedinca sa vykoná na mieste ulovenia. Je nutné zdôrazniť, že podľa čl. 2. ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky štátne orgány môžu konať iba v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Zákon o poľovníctve ustanoví, že ministerstvo určuje ročnú kvótu lovu vlka dravého, avšak už neumožňuje stanoviť podmienky výkonu lovu vlka dravého. Z dôvodu, že zákon neumožňuje ministerstvu stanoviť v určení kvóty lovu vlka špecifické podmienky týkajúce sa spôsobu lovu vlka, či špecifické podmienky výkonu vizuálnej obhliadky uloveného jedinca, nie je tak iná možnosť, než vyvodiť záver, že v tomto rozsahu je určeniu ročnej kvóty lovu vlka dravého pre poľovnícku sezónu 2013/2014 nulité, pretože ministerstvo nemá kompetenciu takéto podmienky stanoviť. Z uvedeného dôvodu podmienka ministerstva, aby sa lov vlka v sezóne 2013/2014 vykonával výlučne individuálnym spôsobom, a aby sa prehliadka uloveného jedinca vykonala na mieste ulovenia nevyvoláva žiadne právne účinky a osoby vykonávajúce lov nie sú povinné sa týmito obmedzeniami riadiť.

Platí zákon o poľovníctve, podľa ktorého je na spoločnej poľovačke možno loviť aj zver, ktorá nepodlieha poľovníckemu plánovaniu, medzi ktorú vlk patrí. Vo vzťahu k vizuálnej

prehliadke ulovenej zveri platí, že podľa ustanovenia § 64 ods. 2 písm. c) zákona o poľovníctve je strelec povinný ulovenú veľkú šelmu, teda aj vlka¹¹⁵, predložiť poľovníckemu hospodárovi na vizuálnu prehliadku do 24 hodín po ulovení. Stanovenie povinnosti výkonu vizuálnej prehliadky uloveného jedinca vlka na mieste ulovenia ministerstvom, okrem toho, že odporuje ústavnému poriadku Slovenskej republiky, predstavuje aj neprimerané praktické obtiaže. V tejto súvislosti je nutné vziať v úvahu geomorfológiu Slovenskej republiky a uvedomiť si fakt, že areál výskytu vlka dravého sa v prevažnej väčšine prípadov nachádza v odľahlých súvislých lesoch veľkých slovenských pohorí, pričom na významnej časti týchto území absentuje pokrytie signálom moderných komunikačných prostriedkov. Splnenie povinnosti ministerstva, a to výkon vizuálnej prehliadky uloveného jedinca vlka dravého na mieste jeho ulovenia, by znamenalo v mnohých prípadoch významný časový rozdiel medzi ulovením vlka a vykonaním jeho vizuálnej prehliadky na mieste ulovenia, čo, mimo iné, znamená i riziko znehodnotenia či zničenia cennej poľovníckej trofeje.

Záujem štátnych orgánov na ochrane vlka dravého a jeho zachovaní v slovenskej prírode je určite možné oceniť, na druhej strane uskutočňovanie tohto záujmu nesmie byť vykonávané v rozpore s právnym poriadkom Slovenskej republiky, vrátane ústavného, a nie je ani žiaduce, aby sa uskutočňovanie tohto záujmu vymykalo hraniciam zdravého rozumu. Neuvážené obmedzenia môžu mať v praxi presne opačný efekt, než aký chceli dosiahnuť, okrem iného i to, že môže dôjsť k nárastu ilegálneho lovu vlka, vďaka ktorému bude do budúcnosti dochádzať k skresľovaniu početných stavov vlka dravého na území Slovenskej republiky a výšky jeho lovu.

Spôsoby lovu rýb v Slovenskej republike

Slovenský zákon o rybárstve stanovuje zakázané spôsoby lovu v § 12, ktorý sa vzťahuje všeobecne na všetky rybárske revíry. Podľa tohto ustanovenia je zakázané používať k lovu rýb výbušniny, otravné látky, harpúny, strieľať ryby či loviť ich do ôk. Je zakázané používať k lovu rýb elektrický prúd, omamné látky, či loviť ryby v rybovode a vo vyznačenom úseku pod ním a nad ním. Pri vodohospodárskych stavbách je zakázané loviť ryby v tabuľou vyznačenej vzdialenosti od telesa hrádze. Pri povodni je zakázané loviť ryby na zaplavených pozemkoch a zabráňovať rybám vrátiť sa do rybárskeho revíru.

¹¹⁵ Vid' bod 6. prílohy č. 1 zákona 274/2009 Z. z., o poľovníctve.

Niektoré zákazy lovu rýb, ako je napr. lov rýb pomocou elektrického prúdu, lov rýb v miestach, kde sa nahromadili pri mimoriadnych situáciách, alebo ich lov vypustením, odrazením alebo odčerpaním vody, neplatia *ex lege* pre osoby, ktoré sú držiteľmi osobitného povolenia na rybolov a plnia vedeckovýskumné úlohy. Tieto zákazy sa nevzťahujú ani na užívateľa rybárskeho revíru, ktorý vykonáva záchranu rýb pri mimoriadnych situáciách, ktorými sú najmä povodne, extrémne suchá či mimoriadne zhoršenie alebo ohrozenie kvality vôd. Ďalej sa uvedené zákazy nevzťahujú na užívateľa rybárskeho revíru, ktorý vykonáva hospodársky výlov rýb alebo ichtyologický prieskum. K povoleniu uvedených výnimiek tak nie je potrebné žiadne povolenie orgánu verejnej správy.

Zákon o rybárstve v ustanovení § 14 a nasl. upravuje zakázané spôsoby lovu pre jednotlivé druhy rybárskych revírov (pstruhové, lipňové, kaprové) a zákazy pri love hlavátky podunajskej (*Hucho hucho*).

Zákon o rybárstve ustanovením § 43 písm. j) zmocňuje ministerstvo životného prostredia, aby vykonávacím predpisom upravilo podrobnosti o spôsoboch lovu. Podrobnosti o spôsoboch lovu upravuje § 17 vykonávacej vyhlášky k zákonu o rybárstve. Toto ustanovenie definuje jednotlivé spôsoby lovu, napr. lov rýb na položenú, plávanú, prívláčou apod. Ustanovenie § 17 ods. 9 uvedenej vyhlášky stanoví, že miesto lovu rýb musí byť osvetlené po uplynutí jednej hodiny od západu slnka do času osvetlenia miesta lovu rýb prirodzeným svetlom. Uvedená povinnosť sa však vzťahuje len na lov vo vodách pstruhových a lipňových, pretože pre vody kaprové zákon zvlášť upravuje zákaz lovu v týchto vodách bez osvetlenia miesta lovu v čase od 22. do 4. hodiny. Na tomto mieste autor uvádza, že vo vzťahu k účelu právnej úpravy je úprava povinnosti osvetlenia miesta lovu praktickejšia a vhodnejšia vo vyhláške, pretože lepšie zodpovedá svetelným podmienkam jednotlivých ročných období.

Stanovenia zakázaných spôsobov lovu rýb predstavuje pre loviacich limity, ktoré sú nevyhnutné pre zabezpečenie ochrany rybích populácií či pre splnenie medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky. Mnohé zákazy vnášajú do rybolovu prvky humanizácie a zabraňujú zbytočnému trápeniu rýb, pričom ustanovenia príslušných právnych predpisov¹¹⁶ nie sú zákonom o rybárstve dotknuté.

Lov rýb zakázaným spôsobom, môže, rovnako ako v prípade lovu zveri, znamenať pre lovca nástup až trestne právnej zodpovednosti a spáchanie trestného činu pytliactva podľa § 310 slovenského trestného zákona. Za pozornosť určite stojí skutočnosť, že porušenie

¹¹⁶ Napr. zákon č. 488/2002 Z. z., o veterinárnej starostlivosti a o zmene niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

zakázaných spôsobov lovu rýb nie je priestupkom, pretože zákon toto nestanoví. V prípade, že fyzická osoba spácha skutok, ktorým poruší niektorý zo zakázaných spôsobov lovu dopustí sa, za splnenia ďalších podmienok stanovených v trestnom zákone, trestného činu alebo len disciplinárneho previnenia podľa vnútorných predpisov organizácie, ktorej je členom. Priestupkovoprávna zodpovednosť na úseku ochrany prírody ale nie je dotknutá.

Spôsoby lovu zveri v Poľskej republike

Úprava spôsobov lovu podľa poľského práva vykazuje proti právnym úpravám predchádzajúcich dvoch štátov odlišnosti skôr formálneho charakteru. Zákon o poľovníctve v ustanovení čl. 43 ods. 3 zmocňuje ministra životného prostredia, aby po konzultácii s Poľským poľovníckym zväzom, nariadením stanovil podrobné podmienky výkonu lovu. Stalo sa tak nariadením ministra životného prostredia zo dňa 23. marca 2005¹¹⁷ (ďalej len „nariadenie o vykonávaní lovu“). Ustanovenie § 3 ods. 1 nariadenia o vykonávaní lovu stanoví, že k lovu je možné použiť len poľovnú zbraň, ktorá po maximálnom nabití pojme najviac šesť nábojov, s výnimkou samonabíjajúcich zbraní, u ktorých môže zásobník obsahovať maximálne dva náboje. Pri love losej zveri je možné použiť len náboje, ktorých dopadová energia v 100 m činí aspoň 2500 J. Pri love jelenej, danielovej, muflonej a diviačej zveri, okrem diviačat, je možné použiť náboje s dopadovou energiou minimálne 2000 J v 100 m, pri love ostatnej zveri je minimálna dopadová energia náboja stanovená v 100 m na 1000 J. Poľská právna úprava dovoľuje jednotou strelou z brokovnice loviť všetku zver okrem losej zveri a samcov zveri jelenej, dopadová energia použitého streliva však musí byť zachovaná. Pri love raticovej zveri zbraňou s drážkovaným vývrtom je možné použiť len náboje s poloplášťovými projektilmi. Umelý zdroj svetla je možné pri love použiť len v prípade dohľadávky poranenej zveri, pričom toto svetlo nesmie byť namontované na zbrani. Lov vtákov je v Poľskej republike možné vykonávať len so psom, s tým, že jeden pes prípadne maximálne na troch poľovníkov. Na vlniskách je možné poľovať len na diviačiu zver a šelmy, pričom vlniská môžu byť vybudované len so súhlasom užívateľa poľovného revíru, a v prípade ich budovania na lesoch pozemkoch, tiež so súhlasom príslušného nadlesníctva. V noci je možné loviť len diviačiu zver, ondatru pižmovú (*ondatra zibethica*) a šelmy za použitia zbrane s optickým mieridlom, a poľovník musí byť súčasne vybavený ďalekohľadom a baterkou, čím nie je dotknutý zákaz lovu za pomoci umelého zdroja osvetlenia. Nariadenie o vykonávaní lovu upravuje i vzdialenosti, na aké je možné zver loviť a to v závislosti na

¹¹⁷ Rozporządzenie ministra środowiska z 23 marca 2005 w sprawie szczegółowych warunków wykonywania polowania i znakowania tusz (DzU nr 61, poz. 548).

použitej zbrani. V prípade použitia zbrane s hladkým vývrtom je možné strieľať na zver maximálne na 40 m, pri použití zbrane s drážkovaným vývrtom a bez optického mieridla maximálne na 100 m. So zbraňou s drážkovaným vývrtom hlavne vybavenou optickým mieridlom je možné strieľať na zver maximálne na 200 m. Takúto úpravu je bez akýchkoľvek pochybností možné považovať za prínosnú, keďže jej účelom je povýšiť etické normy poľovníctva na normy právne, tak isto ako aj eliminovať riziko zbytočného zraňovania zveri. Problematickou sa však javí kontrola dodržiavania tohto ustanovenia. Pri spoločnej poľovačke je možné používať optické mieridlá maximálne s trojnásobným zväčšením. Pôvodné znenie nariadenia o vykonávaní lovu pripúšťalo použitie optického zariadenia s pevným zväčšením, ktoré nebolo vyššie než trojnásobné, čo iste v praxi umožňovalo lepšiu kontrolu, na druhú stranu znevýhodňovalo poľovníkov používajúcich zameriavaciu optiku s variabilným zväčšením. Obmedzenie maximálneho zväčšenia optických mieridiel na spoločných poľovačkách sa netýka spoločných poľovačiek, pri ktorých je lov vykonávaný z poľovníckych zariadení (posedov).

Nariadenie o vykonávaní lovu upravuje zvlášť i individuálny lov a spoločnú poľovačku. Individuálnym spôsobom lovu sa podľa poľského právneho poriadku rozumie lov vykonávaný jedným poľovníkom nezávisle na ostatných poľovníkoch nachádzajúcich sa v poľovnom revíri. V jednom revíri nesmie byť individuálny lov vykonávaný súčasne so spoločnou poľovačkou. Každý poľovník vykonávajúci individuálny lov musí byť zapísaný v knihe evidencií, čo, okrem obmedzenia vzájomného rušenia sa poľovníkmi, má za účel i zabezpečenie bezpečnosti pri love.

Spoločnou poľovačkou sa rozumie poľovačka za účasti aspoň dvoch spolupracujúcich poľovníkov alebo jedného poľovníka a jedného honca organizovaná užívateľom poľovného revíru. Nariadenie o vykonávaní lovu pozná aj zvláštny spôsob spoločnej poľovačky, ktorým je tzv. spoločná poľovačka z kazateľnicových posedov, čo je poľovačka, na ktorej stanovišťa poľovníkov sú výlučne v kazateľnicových posedoch vysokých najmenej 2 m (merané od zeme po podlahu posedu). Poľovník na spoločnej poľovačke má zákaz opustiť pridelené stanovisko bez pokynu. Podľa ustanovenia § 34 ods. 2 nariadenia o vykonávaní lovu sú honci povinní mať v pohone svojej zbrane vybité.

Nariadenie o vykonávaní lovu zvlášť upravuje i lov s dravými vtákmi. Tento lov je možné vykonávať ako individuálne tak spoločnou poľovačkou. Počas spoločnej poľovačky s loveckými dravcami musia byť, v prípade lovenia jedného dravca, všetky ostatné dravce na rukaviciach sokoliarov a nesmú byť použité k lovu. Pri love použitím loveckých dravcov musí poľovník (sokoliar) mať okrem sokoliarskeho oprávnenia k lovu podľa čl. 42 ods. 7

zákona, i zvláštne povolenie ministra životného prostredia k lovu zveri pomocou loveckého dravca. V prípade, že sa jedná o loveckého dravca, ktorý je predmetom ochrany podľa predpisov o ochrane prírody, tzn. jedná sa o dravca uvedeného v nariadení ministra životného prostredia o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov¹¹⁸, čo bude takmer vždy, musí mať sokoliar i príslušné povolenie regionálneho riaditeľa ochrany životného prostredia vydané podľa ustanovenia čl. 56 poľského zákona o ochrane prírody.

Nariadenie o vykonávaní lovu nie je len predpis technický, ako by sa na prvý pohľad zdalo, ale je to predpis, ktorý úzko súvisí s ustanovením čl. 53 poľského zákona o poľovníctve, ktoré upravuje trestne právnú zodpovednosť na úseku poľovníctva¹¹⁹. Podľa čl. 53 ods. 5 sa trestom odňatia slobody až na 5 rokov potrestá ten, kto sa zmocní zveri pomocou zbrane a streliva iných než poľovníckych, výbušnín, jedov, zdrojov umelého svetla, chytacích želiez, samostrelov, rozkopávaním nôr alebo inými nedovolenými prostriedkami. V tejto súvislosti vyvstala diskusia, čo sa má rozumieť inými nedovolenými prostriedkami v zmysle uvedeného ustanovenia¹²⁰. Podľa odbornej literatúry¹²¹ je toto nutné interpretovať extenzívne, tzn. že inými nedovolenými prostriedkami sú aj porušenia zákazov chytania alebo zabíjania voľne žijúcich živočíchov stanovených predpismi o ochrane prírody.

Spôsoby lovu rýb v Poľskej republike

Ustanovenie čl. 7 poľského zákona o rybárstve pozitívne určuje spôsoby lovu, a to keď definuje amatérsky lov rýb, ako získavanie rýb rybárskym prútom alebo harpúnou, a tiež získavanie nástražných rybiek pomocou čerene. Nástražné rybky môžu byť použité len v tej vode, v ktorej boli získané. Je otázne, či sa vodou v zmysle ustanovenia čl. 7 ods. 1a zákona o rybárstve myslí len rybársky revír alebo napr. i celý vodný tok, hoci má niekoľko desiatok či stoviek kilometrov a podmienky pre život rýb či zdravotný stav populácií môže byť diametrálne odlišný v jeho rôznych úsekoch. Z ohľadom na účel uvedeného ustanovenia, a to zabránenie šíreniu chorôb rýb či miestne sa nevyskytujúcich rýb, je, podľa názoru autora, potrebné toto ustanovenie vykladať reštriktívne, a to tak, že zákaz sa vzťahuje na rybársky revír. Ďalšie spôsoby lovu v pozitívnom zmysle stanoví príslušný užívateľ rybárskeho revíru v bližších podmienkach lovu rýb na základe čl. 7 ods. 2a zákona o rybárstve. Pozitívne spôsoby lovu stanovuje aj nariadenie ministra pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, ktorým sa

¹¹⁸ Rozporządzenie ministra środowiska z 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (DzU nr 237 poz. 1419).

¹¹⁹ Radecki, W.: Prawo łowieckie. Komentarz, wydanie III zaktualizowane, Difin, Warszawa, 2010, s. 237.

¹²⁰ Tamtiež, s. 310.

¹²¹ Tamtiež, s. 311.

vykonáva zákon o rybárstve¹²². Uvedené nariadenie v ustanovení § 2 upravuje podrobnejšie spôsoby a podmienky lovu rýb na udicu, a v § 3 spôsoby a podmienky lovu rýb pomocou harpúny.

Zákon o rybárstve všeobecne v čl. 11 zakazuje lov rýb a rakov ich vyberaním z nôr či ničenie ich nôr. Ďalej ustanovenie čl. 8 zákona o rybárstve stanovuje zakázané spôsoby lovu rýb všeobecne a taktiež aj zakázané spôsoby lovu rýb zvlášť pri love udicou a zvlášť pri love harpúnou. Všeobecné zákazy lovu rýb sú v zásade zhodné so zákazmi podľa práva Českej či Slovenskej republiky. V Poľskej republike ešte upravuje zakázané spôsoby lovu živočíchov i zákon o ochrane prírody, na ktorý poľský zákon o rybárstve odkazuje. Zo zákazov lovu rýb udicou stojí za zmienku zákaz lovu vo vzdialenosti menšej než 75 m od značky, ktorý označuje výkon lovu rýb pomocou harpúny. Pri love harpúnou je zakázaný lov lososovitých rýb a úhorov, lov v plavebných trasách, pomocou špeciálnych vodných dýchacích prístrojov a vo vzdialenosti menšej ako 75 m od ostatných osôb a nastavených zariadení na lov rýb.

Spôsoby lovu zveri v Spolkovej republike Nemecko

Nemecký spolkový zákon o poľovníctve neupravuje pozitívne spôsoby lovu, obdobne ako je tomu v prípade iných skúmaných republík. Ustanovenie § 19 BJagdG stanoví zakázané spôsoby lovu. V zásade sa zakázané spôsoby lovu v Spolkovej republike Nemecko zhodujú zo zakázanými spôsobmi lovu zveri v ostatných skúmaných právnych úpravách, vykazujú však malé odlišnosti. Aj v prípade Spolkovej republiky Nemecko je možné zakázané spôsoby lovu rozdeliť na zákazy, ktorých účelom je primárne bezpečnosť osôb, ďalej zákazy vyplývajúce Spolkovej republike Nemecko z jej medzinárodných záväzkov a nakoniec zákazy, ktorých účelom je zamedzenie zbytočnému trýzneniu lovenej zveri.

Z odlišností je možno zmieniť zákaz lovu zveri použitím pištolí a revolverov, z výnimkou dostreľovania zranenej zveri, ale len v prípade použitia streliva, ktorého úst'ová energia je minimálne 200 J, *a contrario* je v Spolkovej republike Nemecko možno pri love zveri používať za stanovených podmienok i krátke zbrane. Zákaz lovu zveri z motorových vozidiel sa nevzťahuje na fyzicky hendikepované osoby v prípade, že tieto osoby sú držiteľmi zvláštneho povolenia.

¹²² Rozporządzenie ministra rolnictwa i rozwoju wsi z dnia 12 listopada 2001 r. w sprawie połowu ryb oraz warunków chowu, hodowli i połowu innych organizmów żyjących w wodzie (DzU nr. 138 poz. 1559).

Čiastočné zhrnutie

Právna regulácia spôsobov lovu zveri a rýb predstavuje jednu z hlavných častí právnych úprav. Spôsoby lovu predstavujú prostriedky ako sa zmocniť lovenej zveri alebo rýb. Vzhľadom k dynamickému vývoju technológií a techník, pomocou ktorých by bolo možné dosahovať efektívnejších výsledkov v love zveri a rýb je regulácia týchto prostriedkov a techník bezpochyby na mieste.

Spôsoby lovu je možné rozdeliť do niekoľkých kategórií. V širšom slova zmysle je možno spôsoby lovu zveri rozdeliť na individuálne, kde lovec loví zver nezávisle na ostatných lovcoch, a na spoločné poľovačky, ktoré sa vyznačujú určitým stupňom organizácie, kde lovci lovia vo vzájomnej interakcii a koordinovane. Regulácia pravidiel spoločných poľovačiek je nutná predovšetkým z dôvodu zabezpečenia bezpečnosti zúčastnených osôb, kde nedodržanie stanovených pravidiel môže mať fatálne následky. V nadväznosti na uvedené je možno v tomto smere pozitívne hodnotiť právnu úpravu slovenskú a poľskú, ktoré v celku podrobne upravujú pravidlá spoločnej poľovačky. Individuálny lov je možno ďalej deliť na lov pomocou zbraní, povolených pascí alebo loveckých dravcov. Spôsoby lovu v užšom slova zmysle, tzn. vlastné prostriedky zmocnenia sa zveri alebo rýb, je možno rozdeliť na právnym predpisom výslovne povolené (pozitívne uvedené) a právnym predpisom výslovne zakázané (negatívne uvedené). Právne predpisy regulujúce rybárstvo obsahujú výpočty ako povolených spôsobov lovu, tak aj zakázaných spôsobov lovu. Povolené spôsoby lovu sú upravené všeobecne pre všetky typy rybárskych revírov a aj zvlášť pre konkrétne typy, napr. pstruhové, kaprové vody. Obdobne to je v prípade rybárstva možné tvrdiť i o zakázaných spôsoboch lovu.

Na druhej strane právna úprava poľovníctva je typická negatívnym výpočtom spôsobov lovu, tzn. prostriedkov, techník i technológií, ktoré sú pri love zveri zakázané. Väčšina zakázaných spôsobov lovu sa vzťahuje na všetky druhy zveri, časť z nich však len na niektoré druhy. Zakázané spôsoby lovu je ďalej možno rozdeliť na zakázané spôsoby, ktorých zákaz vyplýva z medzinárodných záväzkov danej republiky či z práva Európskej únie, na zakázané spôsoby, ktorých účelom je zaistenie bezpečnosti osôb pri love, ale aj nezúčastnených tretích osôb, a na zakázané spôsoby lovu, ktorých účelom je humanizácia lovu zveri a, pokiaľ sa to tak dá nazvať, minimalizácia trápenia zveri pri love. Mnohé zakázané spôsoby lovu je možno súčasne zaradiť do viacerých kategórií.

Stanovenie či už zakázaných alebo povolených spôsobov lovu nesleduje len účely uvedené vyššie, ale má svoje dopady aj do sféry trestného a priestupkového práva, kde právne úpravy

upravujú i sankcie za lov zveri alebo rýb zakázaným alebo nepovoleným spôsobom lovu. V tomto smere špecifickou, avšak v negatívnom slova zmysle, je právna úprava Slovenskej republiky, ktorá vedľa kategórie zakázaných spôsobov lovu pozná ešte kategóriu nesprávnych spôsobov lovu. Kým lov zvery zakázaným spôsobom môže byť v Slovenskej republike trestným činom, lov zveri nesprávnym spôsobom môže byť maximálne disciplinárnym previnením podľa disciplinárneho poriadku Slovenskej poľovníckej komory, a to len v prípade, že nesprávnym spôsobom lovil člen SPK. Za nesprávne spôsoby lovu, fakticky nepostihnuteľné, sú tak považované napr. lov raticovej zveri strelivom nedosahujúcim požadovanej dopadovej energie, či rozkopávanie jazvečích brlohov alebo dokonca vystreľovanie vtáčích hniezd. Takúto úpravu nie je možné v žiadnom prípade hodnotiť ako pozitívnu, keďže v rámci akéhosi sankčného procesu vo vnútri samosprávnej organizácie, aj keď s *ex lege* povinným členstvom, nie je možné zaistiť absolútnu nezávislosť rozhodovania a jednotný prístup ku všetkým „obvineným“.

Naviazanie zakázaných spôsobov lovu na trestné právo nie je možno hodnotiť negatívne, práve naopak, keďže toto jednak chráni právom chránené záujmy štátu a oprávnených osôb, ale na viac pôsobí i motivujúco k dodržiavaniu uvedených zákazov. Problémom môže byť fakt, že lov zveri, niekedy i rýb, sa vykonáva v prírode bez prítomnosti ďalších osôb, takže porušenie niektorých zákazov nemusí byť v danom prípade zistiteľné, teda ani postihnuteľné, čo už však nie je záležitosťou práva, ale skôr svedomia každého jednotlivca vykonávajúceho lov.

1.2.5. Zhrnutie

Cieľom tejto podkapitoly bolo popísať základné právne podmienky lovu zveri a rýb, to znamená uviesť relevantnú právnu úpravu stanovujúcu požiadavky na osoby, ktoré majú záujem vykonávať lov, ďalej právnu úpravu miest, v ktorých môže byť lov vykonávaný, času kedy môže byť lov vykonávaný a spôsobov lovu.

Uvedené podmienky predstavujú základ, bez ktorého sa nezaobíde žiadna právna úprava lovu zveri alebo rýb. Regulácií týchto konkrétnych podmienok lovu je venovaný v právnych predpisoch široký priestor.

Požiadavky na osoby vykonávajúce lov, či skôr stanovenie podmienok, za akých môžu jednotlivci lov vykonávať sú vo všetkých skúmaných krajinách principiálne rovnaké. V každej krajine stredoeurópskeho priestoru musí osoba, ktorá má záujem loviť zver dosiahnuť určitého veku a musí byť svojprávná. Tam, kde môžu loviť i osoby pred nadobudnutím plnej svojprávnosti dosiahnutím určitého veku, sa ich svojprávnosť pre účely

získania príslušného oprávnenia posudzuje primerane vo vzťahu k ich veku. Dosiahnutie určitého veku však nie je, a v záujme správneho výkonu práva poľovníctva ani nemôže byť, jedinou požiadavkou. Právnymi úpravami je vyžadované i dosiahnutie určitej odbornej spôsobilosti k výkonu práva poľovníctva, ktorá sa overuje zložením skúšky. Skúšky sa spravidla skladajú písomne i ústne pred komisiou a skladajú sa ako z teoretickej tak aj z praktickej časti. Skúškam predchádza teoretická i praktická príprava uchádzačov o licenciu k lovu zveri, ktorú spravidla zabezpečuje štátom určená organizácia. Niektoré právne úpravy (česká a nemecká) umožňujú kompletný výkon práva poľovníctva, vrátane lovu zveri pomocou strelných zbraní, po splnení ďalších podmienok, i osobám, ktoré nenadobudli plnej svojprávnosti dosiahnutím zákonom stanoveného veku. Ďalšími podmienkami stanovenými pre tieto prípady sú typicky súhlas zákonného zástupcu s vydaním zbrojného preukazu či nadobudnutím strelnej zbrane do vlastníctva a výkon práva poľovníctva s použitím strelnej zbrane len v sprievode plnoletej osoby, ktorá je sama držiteľom zbrojného preukazu rovnakej skupiny po určitú dobu. Túto úpravu je potrebné hodnotiť ako správnu a vhodnú, pretože umožňuje aktívnu a plnohodnotnú participáciu na poľovníctve i osobám mladším ako osemnásť rokov, avšak plne zaniietených pre poľovníctvo, čo môže v konečnom dôsledku byť len prínosné nie len pre samotné poľovníctvo, ale i pre ochranu životného prostredia ako celku. Právo pre tieto prípady obsahuje dostatok podmienok, aby sa zbraň nedostali k nespôsobilým osobám. Na viac nie je miesto na obavy, že by sa právo používať strelné zbrane dostávalo vo veľkom rozsahu k osobám nie dostatočne mentálne vyzretým, pretože, ako dokazuje výskum vykonaný autorom v Českej republike, držiteľov loveckých lístkov mladších ako osemnásť rokov je minimum, dokonca mnohé správne orgány sa s takým žiadateľom počas účinnosti zákona o myslivosti (cca trinásť rokov) nestretli.

Požiadavky na osoby vykonávajúce lov rýb sú zo zrejmých dôvodov menej náročné, než požiadavky na držiteľov loveckých licencií. Navyac všeobecne právne predpisy nevyžadujú pre držiteľa rybárskeho lístku minimálny vek. Poľská právna úprava napr. stanovuje povinnú držbu rybárskeho lístku od osôb starších ako štrnásť rokov, mladšie osoby môžu loviť bez rybárskeho lístku. V Slovenskej republike právna úprava vyžaduje, aby každá osoba, ktorá loví ryby bola držiteľom rybárskeho lístku, súčasne ale upravuje podmienky, za akých môžu loviť ryby osoby od veku troch rokov. K vydaniu rybárskeho lístku nie je slovenskou právnou úpravou vyžadovaná žiadna zvláštna odborná spôsobilosť, fakticky tak len štát spoplatňuje záujem osôb loviť ryby. Odborná spôsobilosť je ale v Slovenskej republike overovaná skúškou pri prijímaní za člena Slovenského rybárskeho zväzu, ktorému je výkon rybárskeho práva na vodných tokoch prideľovaný *ex lege* a teda väčšina osôb, ktoré chcú v Slovenskej

republike loviť ryby musia byť členmi Slovenského rybárskeho zväzu, aj keď zákon povinné členstvo nestanoví. Slovenský rybársky zväz ako užívateľ väčšiny rybárskych revírov v Slovenskej republike totiž svojim členom vydáva povolenky k rybolovu za finančne výrazne výhodnejších podmienok ako nečlenom. Česká právna úprava výslovne nerieši podmienky za akých môžu osoby nedosahujúce určitého veku loviť ryby, teda platí, že všetky osoby bez ohľadu na vek musia byť držiteľmi rybárskeho lístku. Uchádzač o prvý rybársky lístok musí splniť vykonávacím právnym predpisom k zákonu o rybárstve stanovené kvalifikačné predpoklady, teda je takmer vylúčené, aby tieto predpoklady splnili osoby nedosahujúce určitého veku. Požiadavka na určité odborné znalosti, ktorým by mal uchádzač o prvý rybársky lístok disponovať je určite pochopiteľná, na druhej strane tak fakticky vylučuje možnosť určitej skupiny osôb loviť ryby. Bližšie podmienky výkonu rybárskeho práva vydávané Českým rybárskym zväzom a Moravským rybárskym zväzom upravujú i podmienky, za akých môžu ryby loviť i osoby nedosahujúce určitého veku, ale z týchto podmienok nie je zrejmé, či tieto osoby musia byť i držiteľmi rybárskeho lístku alebo nie. Predmetné ustanovenia bližších podmienok výkonu rybárskeho práva jednotlivých rybárskych zväzov pôsobiacich na území Českej republiky nie sú v súlade s právnym poriadkom, pretože pokiaľ umožňujú lov rýb bez rybárskeho lístku, tak toto vzhľadom na textáciu zákona nie je možné. Vzhľadom k tomu, že tieto podmienky obmedzujú spôsoby lovu rýb oproti spôsobom stanoveným v zákone či vyhláske, pričom zákon toto neumožňuje, nemôžu byť vynútiteľné. Tieto ustanovenia bližších podmienok výkonu rybárskeho práva nie je možné považovať ani za povolenku k lovu rýb *sui generis*, pretože povolenka k lovu môže byť vydaná len konkrétnej osobe.

V záujme právnej istoty je na tomto mieste vhodné odporučiť ako ideálnu právnu úpravu, ktorá by bola kombináciou všetkých troch skúmaných právnych úprav tejto oblasti. To znamená, že osobám, ktoré nedosiahli určitého veku, napr. desať rokov, by *de lege ferenda* malo byť umožnené loviť ryby bez rybárskeho lístku za obmedzených podmienok a v sprievode plnoletej osoby, ktorá je držiteľom rybárskeho lístku, ďalej by mali byť výslovne upravené podmienky lovu rýb pre osoby napr. vo veku od desať do pätnásť rokov.

Lov zveri a rýb je možný len na zákonom vymedzených miestach, označovaných ako poľovné či rybárske revíry. Spoločným rysom všetkých skúmaných právnych úprav je vyhlasovanie, resp. uznávanie poľovných a rybárskych revírov príslušným orgánom verejnej správy, a to vo väčšine prípadov na základe žiadosti oprávnenej osoby. Poľovné revíry sú tvorené tzv. poľovnými pozemkami. Poľovným pozemkom je taký pozemok, ktorý nie je právnym predpisom prehlásený za nepoľovný. Každá právna úprava stanovuje minimálnu

výmeru poľovného revíru, pričom tie právne úpravy, ktoré stanovujú minimálnu výmeru všeobecne nižšiu (Spolková republika Nemecko alebo Česká republika), sú vhodnejšie pre vlastníkov poľovných pozemkov, pretože z povahy veci umožňujú relatívne jednoduchšie uznanie poľovného revíru, pretože stále platí, že menej vlastníkov sa obvykle dohodne jednoduchšie než viacerí. Naopak, právne úpravy, ktoré stanovujú vyššie požiadavky na minimálnu výmeru poľovného revíru (Slovenská republika, Poľská republika) viac rešpektujú potreby správneho poľovníckeho hospodárenia. Poľovnícke hospodárenie je možné efektívne vykonávať v poľovných revíroch s väčšou rozlohou, pretože toto minimalizuje negatívne vplyvy užívateľov susedných poľovných revírov a rovnako tak aj minimalizuje počet poľovných revírov, cez ktoré zver v určitých ročných obdobiach len prechádza, a v takýchto poľovných revíroch je v podstate len lovená (v prípade, že cez ne prechádza počas doby lovu) alebo naopak užívateľ príslušného poľovného sa o danú zver fakticky len stará, bez toho aby mal skutočnú možnosť túto zver aj loviť (v prípade, že cez takýto revír zver prechádza lebo sa v ňom zdržuje mimo doby lovu). K preklenutiu problémov naznačených vyššie BJagdG upravuje tzv. združenie vzniklé podľa súkromného práva, ktorého účelom je efektívne obhospodarovanie zveri (*Hegegemeinschaft*), pričom členmi tohto združenia sú užívatelia susediacich poľovných revírov. Za účelom dosiahnutia rovnakého účelu upravuje slovenský zákon o poľovníctve tzv. veľkoplošné poľovnícke hospodárenie a poľovné oblasti, v rámci ktorých sa pravidelne stretávajú užívatelia poľovných revírov spadajúcich do danej poľovnej oblasti, aby koordinovali svoje postupy. Aj keď právna úprava Českej republiky nič podobné neobsahuje, je možné odporučiť, aby užívatelia susediacich poľovných revírov uzavreli aspoň zmluvu, na základe ktorej budú koordinovať svoje postupy pri obhospodarovaní zveri za účelom dosiahnutia kvalitných populácií voľne žijúcej zveri a jej efektívneho obhospodarovania.

Právo poľovníctva náleží vlastníkovi poľovného pozemku, a tento ak na nich sám nevykonáva právo poľovníctva, tak aspoň rozhoduje či spolurozhoduje o poľovníckom využití takýchto pozemkov. Opačná situácia je v Poľskej republike, kde právo poľovníctva nie je spojené s vlastníctvom k príslušným pozemkom, čo znamená, že vlastník poľovných pozemkov nemá *ex lege* právo poľovníctva na svojom pozemku, dokonca ani právo rozhodovať o jeho poľovníckom využití. Právo poľovníctva môže byť v poľovnom revíry vykonávané i inou osobou, ktorá splňuje podmienky stanovené zákonom, a s ktorou vlastník poľovného pozemku uzavrie písomnú zmluvu. V prípade slovenskej právnej úpravy sa jedná o zmluvu o užívaní poľovného revíru, ktorá je zvláštnym typom zmluvy. V prípade nemeckej a českej právnej úpravy sa jedná o zmluvu, ktorý svojím obsahom zodpovedá pachtu.

Niektoré právne úpravy (česká a slovenská) stanovujú pevnú dobu trvania zmluvy o užívaní poľovného revíru, kdežto nemecká právna úprava stanovuje len minimálnu dobu trvania zmluvy. Minimálna doba užívania poľovného revíru jednou osobou, tak ako aj minimálna výmera poľovného revíru, by mala reflektovať, tak ako je tomu v Slovenskej republike, špecifiká poľovnej oblasti, v ktorej sa poľovný revír nachádza. *De lege ferenda* je vhodná taká právna úprava, ktorá stanovuje minimálnu dĺžku trvania zmluvy o užívaní poľovného revíru po dobu o tri až päť rokov dlhšiu, než je štandardný vek trofejovej kulminácie hlavného druhu zveri v danom poľovnom revíri, a súčasne stanovuje i maximálnu dobu trvania danej zmluvy po dobu dvojnásobku štandardného veku trofejovej kulminácie hlavného druhu zveri v danom revíri predĺženej o tri roky až päť rokov. Doba troch až piatich rokov po prevzatí poľovného revíru do užívania je potrebná na stabilizáciu situácie a vykonaní nevyhnutných základných opatrení, aby následne mohlo nastúpiť efektívne poľovnícke hospodárenie prinášajúce výsledky.

Požiadavky na vytváranie rybárskych revírov ako aj podmienky, za ktorých je možné vyhlásovať tzv. chránené rybnie oblasti a ďalšie inštitúty ochrany vodnej zložky životného prostredia stanovujú právne predpisy všetkých skúmaných právnych úprav. Rybárske právo, na rozdiel od práva poľovníctva, patrí štátu, a štát prenecháva jeho výkon na základe administratívneho rozhodnutia osobám, ktoré spĺňajú podmienky stanovené príslušnými právnymi predpismi. Kým v Českej republike alebo Poľskej republike, sú tieto podmienky stanovené všeobecne a *de jure* je možné výkon rybárskeho práva povoliť každému, kto tieto podmienky splní, tak v Slovenskej republike priamo zákon o rybárstve stanovuje konkrétnu právnickú osobu, ktorej bude výkon rybárskeho práva v určitých rybárskych revíroch pridelený, ktorou je Slovenský rybársky zväz.

Právna regulácia miesta lovu by mala byť nastavená tak, aby jednak došlo k naplneniu účelu poľovníctva alebo rybárstva ako činností vykonávaných v prospech životného prostredia a vo verejnom záujme a súčasne, aby umožňovala vlastníkom príslušných pozemkov podieľať sa na rozhodovaní o poľovníckom či rybárskom využití ich pozemkov.

Ďalším spoločným rysom všetkých skúmaných právnych úprav je úprava dôb lovu jednotlivých druhov rýb alebo zveri. Právne úpravy stanovujú na jednej strane obdobie v roku, počas ktorého je možné zver alebo ryby loviť, na druhej strane regulujú i dennú dobu počas, ktorej je lov zveri či rýb možný. Stanovenie dôb lovu v rámci jednotlivých právnych úprav rešpektuje biologický režim jednotlivých druhov zveri a rýb, predovšetkým dobu párenia či neresu u rýb, kladenia mláďat alebo dobu porodenia u jeleňovitých, keď pre jednotlivé druhy zveri a väčšinu rýb sú stanovené také doby lovu, ktoré nespádajú do týchto

období, s výnimkou tých druhov zveri, ktoré je možné loviť po celý rok. Ochrana mláďat a to bez rozdielu príslušnosti k živočíšnemu druhu je najlepšie upravené v nemeckom federálnom zákone o poľovníctve, podľa ktorého je zakázané loviť zver v dobe kladenia mláďat a v dobe, kedy sú mláďatá závislé na starostlivosti rodičov. Táto úprava by mala slúžiť ako vzor pre ďalšie krajiny.

V záujme operatívnosti sú konkrétne stanovenie dôb lovu v období roku ponechané na podzákonné právne predpisy. Druhy zveri, ktoré nemajú stanovenú dobu lovu nie je možné, bez povolenia výnimky loviť, resp. že takéto živočíchy sú celoročne chránené. Kým právne úpravy poľovníctva pozitívne stanovujú doby, počas ktorých je jednotlivé druhy živočíchov možné loviť, tak právne úpravy rybárstva stanovujú pozitívne doby, počas ktorých sú jednotlivé druhy rýb chránené. Navyše, právne predpisy rybárstva stanovujú doby celkovej ochrany na vybraných vodách, typicky pstruhových či lipňových.

Regulované sú aj denné doby, počas ktorých je možné loviť zver alebo ryby. Kým v poľovníctve sú tieto doby regulované všeobecne s platnosťou pre celý rok tak, že spravidla raticovú zver s výnimkou zveri diviačej je možno loviť od určitej doby pred východom slnka do určitej doby po jeho západe. Čo sa týka lovu diviačej zveri ako najvhodnejšia sa javí právna úprava Slovenskej republiky, podľa ktorej je túto zver možné loviť len v noci počas splnu mesiaca a tri noci pred a tri noci po tejto noci, čo zohľadňuj, mimo ochrany zveri a humanizácie lovu, i bezpečnosť osôb.

V záujme čo najefektívnejšieho boja proti pytliactvu a i obmedzenia rybárskeho tlaku sú denné doby lovu pri výkone rybárskeho práva stanovené zvlášť pre jednotlivé mesiace v roku, tak aby reflektovali meniace sa svetelné podmienky počas roku

Spôsoby lovu v širšom slova zmysle je možno spôsoby lovu zveri rozdeliť na individuálne, kde lovec loví zver nezávisle na ostatných lovcoch, a na spoločné poľovačky, ktoré sa vyznačujú určitým stupňom organizácie, kde lovci lovia vo vzájomnej interakcii a koordinovane, pričom v záujme bezpečnosti je regulácia pravidiel spoločných poľovačiek nevyhnutná. Uvedený účel najlepšie splňuje slovenská a poľská právna úprava, ktoré v celku podrobne upravujú pravidlá spoločnej poľovačky.

Vlastné prostriedky zmocnenia sa zveri alebo rýb, tzn. spôsoby lovu v užšom slova zmysle, je možno rozdeliť na povolené a zakázané spôsoby lovu. Stanovenie povolených spôsobov lovu je typické pre právnu úpravu lovu rýb, pričom stanovenie zakázaných spôsobov lovu je typické ako v právnej úprave lovu zveri, tak i v právnej úprave lovu rýb.

Stanovenie či už zakázaných alebo povolených spôsobov lovu má svoje dopady aj do sféry trestného a priestupkového práva, kde právne úpravy upravujú i sankcie za lov zveri alebo rýb

zakázaným alebo nepovoleným spôsobom lovu. Nedostatočnou v tomto smere je právna úprava Slovenskej republiky, ktorá vedľa kategórie zakázaných spôsobov lovu pozná ešte kategóriu nesprávnych spôsobov lovu. Lov zveri nesprávnym spôsobom však v Slovenskej republike môže byť maximálne disciplinárnym previnením podľa disciplinárneho poriadku Slovenskej poľovníckej komory. Niektoré spôsoby lovu, ktoré sú podľa slovenského práva označené „len“ ako nesprávne (napr. vystreľovanie vtáčích hniezd, či rozkopávanie jazvečích brlohov) predstavujú však tak závažný zásah do životného prostredia, že v týchto prípadoch sa nedá hovoriť o výkone práva poľovníctva, ale o neospravedlniteľných zásahoch do prírody. Z uvedeného dôvodu sa postihovanie týchto jednaní len ako za disciplinárne previnenie proti pravidlám samosprávnej organizácie, aj keď s povinným členstvom, javí ako nepôsobiace nedostatočne preventívne. Navyše čo sa týka slovenskej právnej úpravy nie je možné ako pozitívne hodnotiť úzky okruh priestupkov na úseku poľovníctva.

Vo vzťahu k ochrane práva poľovníctva či rybárstva je problematickým fakt, že lov zveri, niekedy i rýb, sa vykonáva v prírode bez prítomnosti ďalších osôb, takže porušenie niektorých zákazov nemusí byť v danom prípade zistiteľné, teda ani postihnuteľné. V záujme prekonania uvedeného je možno odporučiť zriadenie špecializovaných útvarov bezpečnostných zložiek, ktoré by sa zaoberali vyšetrovaním výlučne len trestných činov na úseku poľovníctva a rybárstva, či širšie i trestných činov na úseku ochrany prírody. Takáto požiadavka však naráža na zásadné a ťažko prekonateľné problémy, s ktorým bezpečnostné zbory pravidelne bojujú, a to nedostatok peňažných prostriedkov, personálne nedostatočné obsadenie a nedostatočné technické vybavenie. Právne úpravy poľovníctva a rybárstva ustanovujú a upravujú síce špecializované stráže, poľovnú a rybársku, ale, až na výnimky, sú tieto stráže vykonávané bez nároku na odmenu, vo voľnom čase príslušných členov a na viac, väčšina členov týchto stráží nedisponuje špecializovaným výcvikom, ktorým disponujú bezpečnostné zbory.

II. Únijné právo

Aj keď sa právne akty Európskej únie zvlášť nezaoberajú poľovníctvom a úpravou podmienok lovu komplexne, nie je možné opomenúť ani právnu úpravu Európskej únie a to predovšetkým z dvoch dôvodov. Prvým dôvodom je skutočnosť, že všetky republiky, ktorých právne úpravy podmienok lovu sú predmetom skúmania v tejto práci, sú členskými štátmi EÚ. Druhým dôvodom je fakt, že únijné právo reguluje predovšetkým ochranu životného prostredia ako celku a v rámci toho i ochranu prírody, a tieto právne normy majú bezprostredný dopad do oblasti poľovníctva či rybárstva ako v užšom tak aj širokom slova zmysle. Ochrana prírody, či široko i ochrana životného prostredia, a poľovníctvo sú neoddeliteľne spojené nádoby, ktorých vývoj by mal postupovať vo vzájomnej koordinácii. Táto kapitola tak bude venovaná viac normám regulujúcim ochranu prírody, či užšie ochranu biologickej rozmanitosti, než vlastným podmienkam lovu voľne žijúcich živočíchov. Predovšetkým z dôvodu neoddeliteľnosti ochrany biologickej rozmanitosti a poľovníctva sa autor domnieva, že takýto exkurz, aspoň v rámci kapitoly týkajúcej sa nadnárodného právneho systému, nie je len vhodný, ale i nutný.

Primárne právo a lov voľne žijúcich živočíchov

V primárnom práve je základom právnej úpravy v tejto oblasti spoločná politika ochrany životného prostredia podľa čl. 191 – 193 Zmluvy. Politika ochrany životného prostredia prispieva podľa čl. 191 ods. 1 k uskutočňovaniu cieľov ako sú udržiavanie, ochrana a zlepšovanie kvality životného prostredia, ochrana ľudského zdravia, rozvážne a racionálne využívanie prírodných zdrojov, a podpora opatrení na medzinárodnej úrovni na riešenie regionálnych alebo celosvetových problémov životného prostredia. Politika životného prostredia EÚ sa podľa čl. 191 ods. 2 zameriava na vysokú úroveň ochrany, pričom prihliada na rozmanité situácie v jednotlivých regiónoch Únie. Na ustanovení čl. 191 ods. 1 Zmluvy je možné demonštrovať spojitosť ochrany životného prostredia a poľovníctva. Účelom poľovníctva je prispievať k zlepšovaniu a ochrane kvality životného prostredia, predovšetkým starostlivosťou o vodné zdroje v prírode, vysadzovaním remízok. Správne poľovnícke hospodárenie v sebe zahrnuje i racionálne hospodárenie, a teda i využívanie zveri, ako prírodného zdroja. V nadväznosti na vyššie uvedené nie je možné pochybovať o fakte, že poľovníctvo je súčasťou ochrany životného prostredia.

O postupoch, ktoré má EÚ prijať na dosiahnutie cieľov podľa čl. 191 rozhoduje Európsky parlament a Rada v súlade s riadnym legislatívnym procesom po porade s Hospodárskym

a sociálnym výborom a Výborom regiónov. Členským štátom je článkom 193 ZFEÚ daná možnosť prijímať prísnejšie ochranné opatrenia ako sú stanovené v čl. 192 pod podmienkou ich zlučiteľnosti so Zmluvou a po oznámení Komisii.

Podľa ustanovenia čl. 192 ods. 3 ZFEÚ Európsky parlament a Rada v súlade s riadnym legislatívnym postupom a po porade s Hospodárskym a sociálnym výborom a Výborom regiónov prijímajú všeobecné akčné programy stanovujúce prioritné ciele, ktoré sa majú dosiahnuť.

Šiesty akčný program

Poľovníctvu najbližší a pre ochranu prírody najzásadnejší¹²³ je Šiesty akčný program s názvom „Životné prostredie 2010: Naša budúcnosť je v našich rukách“, ktorý bol prijatý v roku 2002 pod číslom 1600/2002/ES (ďalej len „Šiesty akčný program“). V tomto právne záväznom dokumente je konštatované, že situácia v oblasti ubúdania biologickej rozmanitosti a prírodných stanovišť je stále veľmi znepokojujúca¹²⁴. Jedným z cieľov Šiesteho akčného programu je ochrana, zachovanie, obnovenie a rozvoj fungovania prírodných systémov, prírodných stanovišť, divo rastúcich rastlín a voľne žijúcich živočíchov za účelom zastavenia rozširovania púští a straty biologickej rozmanitosti, vrátane rozmanitosti genetických zdrojov. Kľúčovým pre ochranu prírody a biodiverzity je čl. 6 Šiesteho akčného programu nazvaný Ciele a prioritné oblasti činnosti pre ochranu prírody a biologickej rozmanitosti. Tento článok stanovuje opatrenia, pomocou ktorých majú byť dosiahnuté ciele ochrany prírody a biologickej rozmanitosti. Uvedenými opatreniami sú predovšetkým zastavenie poklesu biologickej rozmanitosti, čo malo byť dosiahnuté do roku 2010, vrátane predchádzania a zmiernovaniu vplyvu invazívnych a cudzích druhov a genotypov. Je zrejmé, že tohto optimistického cieľa sa v stanovenom čase dosiahnuť nepodarilo. Cieľ, resp. opatrenie predchádzať či zmiernovať vplyv invazívnych a cudzích druhov reflektujú i právne predpisy poľovníctva, ktoré jednak, v súlade so zásadou predbežnej opatrnosti, podmieňujú vypustenie nepôvodného druhu živočícha do poľovného revíru povolením príslušného orgánu verejnej správy, čo je najvhodnejšie upravené v Slovenskej republike, kde takéto živočíchov je možné vypúšťať len do zverníc. Uvedený cieľ je reflektovaný i stanovením celoročnej doby lovu nepôvodných druhov živočíchov, ktoré sú právnymi predpismi poľovníctva považované za zver, jedná sa hlavne o psíka medvedikovitého (*Nyctereutes procyonoides*), medvedíka

¹²³ Stejskal, V.: Vývojové tendence právní úpravy ochrany přírody, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha, 2012, s. 106.

¹²⁴ Stejskal, V.: Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost, Linde, Praha, 2006, s. 249.

čistotného (*Procyon lotor*), norka severoamerického (*Mustela vison*) a nutriu riečnu (*Myocastor coypus*), na viac v prípade českej právnej úpravy je člen poľovnej stráže (*myslivecká stráž*) oprávnený tieto živočíchy usmrcovať *ex lege*, bez toho aby k tomu potreboval povolenie k lovu. Obdobne je tomu tak i v prípadoch právnych predpisov týkajúcich sa rybárstva. I tieto stanovujú, že vypúšťanie nepôvodných, geneticky nevhodných či nepreverených rýb je do vodných tokov možné len so súhlasom príslušného orgánu verejnej správy. V celku podrobnú úpravu vysadzovania nepôvodných či cudzích druhov rýb do vôd obsahuje poľský zákon o vnútrozemskom rybolove.

Ďalším prostriedkom k dosiahnutiu cieľov vytýčených Šiestym akčným programom je ochrana a vhodná obnova prírody a biologickej rozmanitosti pred vplyvom škodlivých znečisťujúcich emisií, či zachovanie, vhodná obnova a udržateľné využívanie morského prostredia pobrežných a mokradových oblastí. Nevyhnutným pre ochranu prírody a zachovanie biologickej rozmanitosti je i zachovanie a vhodná obnova prírodných oblastí významnej estetickej hodnoty, vrátane oblastí kultivovaných a citlivých, prípadne i podpora udržateľného využívania pôdy so zvláštnym dôrazom na predchádzanie vzniku pôdnej erózie, znehodnoteniu pôdy, jej kontaminácie a vzniku púští.

V súvislosti s poľovníctvom a rybárstvom je jedným z kľúčových opatrení zachovanie druhov a prírodných stanovišť so zvláštnym dôrazom na predchádzanie roztrieštenosti stanovišť. Uvedené je reflektované predovšetkým zvláštnou druhovou ochranou podľa príslušných právnych predpisov a napr. budovaním biokoridorov.

Ustanovenie čl. 6 ods. 2 Šiesteho akčného programu stanoví, že tieto ciele či opatrenia majú byť naplňované, pri zohľadnení zásady subsidiarity, pomocou prioritných činností na základe celosvetových a regionálnych dohovorov a stratégií a plného transponovania príslušných právnych predpisov EÚ, pričom ekosystémový prístup, tak ako bol prijatý v Dohovore o biologickej rozmanitosti, má byť uplatnený vždy, keď je to vhodné. Ekosystémový prístup je plne reflektovaný ustanovením § 18 ods. 1 slovenského zákona o poľovníctve, ktoré definuje veľkoplošné poľovnícke hospodárenie ako hospodárenie v poľovných oblastiach a poľovných lokalitách takým spôsobom, aby sa zabezpečil dobrý zdravotný stav zveri, optimálna početnosť, kvalita a správna veková a pohlavná štruktúra jej populácií, ako aj ostatných živočíchov ako súčasti ekosystémov. Prioritnými činnosťami k dosiahnutiu cieľov v oblasti ochrany prírody a zachovania biologickej rozmanitosti podľa Šiesteho akčného programu sú zaistenie vykonávania a podpory monitorovania a hodnotenia únijnej stratégie pre biodiverzitu, tiež pomocou programu zhromažďovania údajov a informácií, stanovenia príslušných ukazovateľov a podporovania využívania najlepších

dostupných techník a najlepšej ekologickej praxe. Ďalej podpora výskumu biologickej rozmanitosti, genetických zdrojov, ekosystémov a ľudskej činnosti, vývoj opatrení k posilneniu udržateľného využívania, udržateľnej výroby a udržateľných investícií vo vzťahu k biologickej rozmanitosti. Dôležitou je podpora sústavného hodnotenia, ďalšieho výskumu a spolupráce v oblasti problematiky ohrozených druhov, a vývoj opatrení zameraných na predchádzanie a kontrolu invazívnych nepôvodných druhov. Kľúčovými opatreniami pre naplnenie cieľa ochrany prírody a zachovania biologickej rozmanitosti je ustanovenie siete Natura 2000 a zavedenie nevyhnutných technických a finančných nástrojov a opatrení nutných k jej plnému uplatneniu a k ochrane druhov chránených podľa smerníc o staviskách a vtákoch, ktoré nespádajú do oblasti siete Natura 2000 a podpora rozšírenia siete Natura 2000 do kandidátskych krajín.

Siedmy akčný program

Dňa 20. 11. 2013 bol rozhodnutím Európskeho parlamentu a Rady č. 1386/2013/EÚ prijatý Siedmy akčný program nazvaný „Dobrý život v rámci možností našej planéty“ (ďalej len „Siedmy akčný program“). V Siedmom akčnom programe je konštatované, že u napriek úspechom Šiesteho akčného programu stále pretrvávajú neudržateľné trendy v štyroch prioritných oblastiach Šiesteho akčného programu, a to zmena klímy; životné prostredie, zdravie a kvalita života; prírodné zdroje a odpady; a v oblasti príroda a biodiverzita. Ďalej je konštatované zastavenie straty biologickej rozmanitosti a degradácie ekosystémových služieb v Únii a obnoviť ich v čo najväčšej možnej miere do roku 2020. Siedmy akčný program výslovne stanovuje, že strata biodiverzity a degradácia ekosystémov nemá len významné dôsledky pre životné prostredie a blahobyt ľudstva, ale toto má tiež vplyv na budúce generácie a, v ekonomickom vyjadrení, znamená vysoké náklady pre spoločnosť ako celok, predovšetkým pre hospodárske subjekty, ktoré sú priamo závislé od ekosystémových služieb. Siedmy akčný program považuje úplné a jednotné vykonávanie *acquis* v oblasti životného prostredia v celej Únii za dobrú investíciu pre životné prostredie, ľudské zdravie ako aj hospodárstvo. Dôležitým bodom Siedmeho akčného programu je konštatovanie, že politika Únie v oblasti životného prostredia by mala naďalej vychádzať zo spoľahlivej vedomostnej základne a mala by zabezpečiť, že dôkazy, z ktorých bude vychádzať tvorba politiky, a to aj v prípadoch, keď sa využila zásada predbežnej opatrnosti, môžu byť lepšie pochopené na všetkých úrovniach. Uvedené je potrebné chápať tak, že vedomostná základňa pre politiku v oblasti životného prostredia by mala vychádzať z čo najširšieho spektra informácií, predovšetkým od subjektov, ktoré sú danej problematike najbližšie, a nielen od účelových

subjektov nerešpektujúcich záujmy iných osôb v prírode, často krát vyznačujúcich sa skresľovaním faktov.

Siedmy akčný program stanovuje v čl. 2 ods. 1 deväť prioritných cieľov programu, z ktorých sa lovu zveri a rýb, či všeobecne poľovníctva a rybárstva najviac dotýka cieľ chrániť, zachovávať a zveľaďovať prírodný kapitál Únie; maximalizovať prínosy právnych predpisov Únie v oblasti životného prostredia; zdokonaľiť vedomostnú a faktickú základňu pre politiku Únie v oblasti životného prostredia.

V bode 17 prílohy Siedmeho akčného programu je konštatované, že hospodárska prosperita a blahobyt Únie sa opierajú o prírodný kapitál, napr. jeho biodiverzitu vrátane ekosystémov poskytujúcich základné výrobky a služby, od úrodnej pôdy a multifunkčných lesov po produktívny pôdny fond a moria apod. Podľa bodu 18 Siedmeho akčného programu biodiverzita v Únii stále ubúda a že väčšina ekosystémov je vážne poškodená v dôsledku rôznych vplyvov. Napríklad invazívne cudzie druhy predstavujú väčšie riziko pre rastliny, zvieratá a ľudské zdravie, životné prostredie a hospodárstvo, než sa doteraz odhadovalo. V stratégii EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2020 sa stanovujú ciele a opatrenia nevyhnutné na zvrátenie týchto nepriaznivých trendov, na zastavenie straty biodiverzity a degradácie ekosystémových služieb do roku 2020 a na ich obnovu v realizovateľnom rozsahu. Aby Únia mohla splniť svoj hlavný cieľ v oblasti biodiverzity do roku 2020, musí sa zintenzívniť implementácia uvedenej stratégie a úsilie o plnenie v nej uvedených cieľov. Sú do nej síce začlenené opatrenia na zlepšenie vykonávania smernice o vtákoch a smernice o biotopoch vrátane sústavy Natura 2000, no na dosiahnutie hlavného cieľa bude potrebné úplné vykonávanie všetkých platných právnych predpisov zameraných na ochranu prírodného kapitálu.

Na účely ochrany, zachovania a zveľaďovania prírodného kapitálu EÚ sa, podľa Siedmeho akčného programu, má do roku 2020 zabezpečiť zatavenie strany biologickej rozmanitosti a degradácie ekosystémových služieb a obnoví sa najmenej pätnásť percent degradovaných ekosystémov; výrazne sa zmierni účinok vplyvov na brakické, pobrežné a sladké vody s cieľom dosiahnuť dobrý stav, udržať ho alebo posilniť; zníži sa znečistenie ovzdušia a jeho účinky na ekosystémy a biodiverzitu v dlhodobom záujme neprekračovania kritického zaťaženia a úrovni; krajina v EÚ bude manažovaná udržateľným spôsobom, pôda bude dostatočne chránená a výrazne pokročí sanácia kontaminovaných území; lesné hospodárstvo (neoddeliteľne súvisiace s poľovníctvom, pozn. autor) bude udržateľné, a lesy, ich biodiverzita a služby, ktoré poskytujú budú chránené a zlepši sa odolnosť lesov proti zmene klímy, požiarom, víchriciam, napadnutím škodcami a chorobami. Posledný zo zmieňovaných

cieľov je možno dosiahnuť len odbornými zásahmi do lesných ekosystémov vykonávaných s cieľom udržateľnosti lesného hospodárstva a súčasného zachovania všetkých mimoprodukčných funkcií lesa a lesných ekosystémov, ktoré plnia. Vo vzťahu k lesnému hospodárstvu ustanovenie bodu 28 ods. viii) Siedmeho akčného programu stanoví, že je potrebné vypracovať a implementovať obnovenú stratégiu lesného hospodárstva Únie, ktorá sa bude zaoberať rozmanitými požiadavkami týkajúcimi sa lesov a prínosmi lesov, a ktorá prispeje k strategickejšiemu prístupu k ochrane a zveľaďovaniu lesov okrem iného prostredníctvom udržateľného riadenia lesov, nesiem však byť žiadnym spôsobom obmedzený prístup uvedený v predchádzajúcej vete.

Aj keď základ právnej úpravy ochrany prírody a biologickej rozmanitosti v primárnom práve EÚ sa nachádza v čl. 191 až 193 ZFEÚ, problematiku dotýkajúcu sa tejto oblasti upravujú aj ďalšie články Zmluvy. Napríklad sa jedná o ustanovenie čl. 11, ktoré stanovuje princíp integrity, pričom stanoví, že požiadavky ochrany životného prostredia musia byť začlenené do vymedzenia a uskutočňovania politik Únie a činností, a to predovšetkým s ohľadom na podporu trvalo udržateľného rozvoja. Podľa čl. 13 Zmluvy musí byť pri formulovaní a vykonávaní politiky Únie v oblasti poľnohospodárstva, rybného hospodárstva, dopravy, a ďalších braný maximálny ohľad na požiadavky blaha zvierat ako cítiacich bytostí. Aplikovateľný pre túto oblasť je i čl. 36 ZFEÚ, podľa ktorého sa nie sú vylúčené zákazy obmedzujúce obchod medzi členskými štátmi, pokiaľ tieto zákazy sú odôvodnené, okrem iného, i ochranou zdravia a života zvierat alebo ochranou rastlín, pričom tieto zákazy nesmú byť prostriedkom svojvoľnej diskriminácie alebo skrytého obmedzovania obchodu medzi členskými štátmi.

Sekundárne právo a lov voľne žijúcich živočíchov

Ochrana voľne žijúcich živočíchov, divo rastúcich rastlín, prírodných ekosystémov a prírody je v práve Európskej únie riešená predovšetkým aktmi sekundárneho práva, predovšetkým smernicami¹²⁵.

Jednou z najvýznamnejších smerníc v tejto oblasti je smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/EC o ochrane voľne žijúceho vtáctva, ktorá predstavuje konsolidované znenie smernice 79/409/EEC a jej zmien (ďalej len „smernica o vtákoch“). Smernica o vtákoch zakladá všeobecný systém ochrany všetkých druhov voľne žijúcich vtákov vyskytujúcich sa na území EÚ.

¹²⁵ Stejskal, V.: Vývojové tendence právni úpravy ochrany prírody, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha, 2012, s. 110.

Smernica o vtákoch bola prijatá, okrem iných, i z dôvodu, že početnosť veľkého množstva druhov voľne žijúcich vtákov prirodzene sa vyskytujúcich na európskom území členských štátov klesá, a to v niektorých prípadoch veľmi rýchlo, a tento pokles predstavuje vážnu hrozbu pre ochranu prírodného prostredia, predovšetkým z dôvodu, že tento negatívny vývoj ohrozuje biologickú rovnováhu. Cieľom smernice o vtákoch je dlhodobá ochrana prírodných zdrojov a starostlivosť o ne ako o neoddeliteľnú súčasť dedičstva európskych národov, čo umožňuje regulovať prírodné zdroje a usmerňovať ich využívanie na základe opatrení nevyhnutných pre zachovanie a zlepšenie prírodnej rovnováhy medzi druhmi v rámci únosných medzí. Pre ochranu všetkých druhov vtákov je nevyhnutné zachovanie, udržiavanie a obnova dostatočnej rozmanitosti a rozlohy stanovišť. V Únii ako celku môžu byť určité druhy lovené s ohľadom na vysokú početnosť ich populácií, geografické rozšírenie a reprodukčný potenciál, čo predstavuje prijateľné využitie v prípade, ak sú stanovené a dodržiavané určité limity a ak je takýto lov zlučiteľný s udrzaním populácie týchto druhov na uspokojivej úrovni. Podľa smernice o vtákoch je nevyhnutné zakázať rôzne prostriedky, zariadenia alebo metódy hromadného alebo nevýberového odchytu či usmrcovania ako aj lovenie z určitých dopravných prostriedkov, s ohľadom na nadmerné zníženie početnosti jednotlivých druhov. Podľa smernice je nutné zabezpečiť, aby vysadenie niektorých druhov voľne žijúcich vtákov, ktoré sa na území členských štátov v prírode nevyskytujú, nepoškodilo miestne rastliny a živočíchy.

Podľa čl. 1 smernice o vtákoch, sa smernica týka ochrany všetkých druhov vtákov prirodzene sa vyskytujúcich vo voľnej prírode na európskom území členských štátov. Smernica zahŕňa ochranu, regulovanie týchto druhov a starostlivosť o ne a stanoví pravidlá pre ich využívanie. Podľa čl. 1 ods. 2 sa smernica vzťahuje na vtáky, ich vajcia, hniezda a stanovištia. K článku 1 smernice o vtákoch sa hojne vyjadroval i Súdny dvor Európskej únie, predovšetkým v prvých rokoch po jej prijatí¹²⁶. Súdny dvor sa vyjadroval hlavne k pozitívnemu vymedzeniu smernice. V prípade C-247/85 Komisia proti Belgicku Súdny dvor konštatoval, že Belgicko nezaistilo svojou vnútroštátnou právnou úpravou rovnakú ochranu i európskym druhom voľne žijúcich vtákov, ktoré sa prirodzene alebo obvykle nevyskytujú na jeho území. Ďalej v tomto prípade Súdny dvor pozitívne vymedzil pôsobnosť smernice o vtákoch, keď vyslovil názor, že ochrana podľa smernice sa vzťahuje na všetky vtáky vyskytujúce sa v prírode na území iného členského štátu, aj keď sa prirodzene alebo obvykle nevyskytujú na území daného členského štátu. V rozhodnutí C-236/85 Komisia proti

¹²⁶ Tamtiež, s. 125.

Holandsku Súdny dvor konštatoval, že smernica kladie dôraz na skutočnosť, že všetky druhy vtákov tvoria spoločné Európske dedičstvo, a že smernica o vtákoch má byť transponovaná tak, aby bola uplatnená dostatočne jasným a presným spôsobom. Podľa rozhodnutia Súdneho dvora C-262/85 Komisia proti Taliansku, sú voľne žijúce vtáky prirodzene sa vyskytujúce na európskom území predovšetkým príslušníkmi sťahovavých druhov vtákov. Tieto druhy tvoria spoločné dedičstvo a ich účinná ochrana je typickým problémom životného prostredia prekračujúcim hranice štátu, ktorý vyžaduje spoločnú zodpovednosť.

Rozhodnutie C-435/92 Association pour la protection des Animaux Sauvages sa týkalo určenia doby lovu, pričom Súdny dvor v tomto rozhodnutí konštatoval, že loveckú sezónu nie je možné stanoviť podľa obdobia sťahovania väčšiny vtákov, ale zákaz lovu sa musí vzťahovať na všetky jedince, pretože podľa čl. 1 smernice o vtákoch je ochrana poskytovaná všetkým druhom vtákov voľne žijúcich na európskom kontinente. Z dôvodu rušenia a možnej zámeny jednotlivých druhov v zásade nie je možné stanovovať pre rôzne druhy rôzne dátumy ukončenia loveckých sezón.

Súdny dvor vo svojich rozhodnutiach definoval i negatívne vymedzenie pôsobnosti smernice, napr. v rozhodnutí C-480/03 Hugo Clerens, v ktorom konštatoval, že smernica o vtákoch musí byť vykladaná tak, že sa nie je použiteľná na jedince vyliahnuté a chované v zajatí, obdobne sa Súdny dvor vyjadril aj v rozhodnutí C-149/94 Didier Vergy.

Článok 2 smernice stanoví povinnosť členských štátov prijať opatrenia nevyhnutné k tomu, aby populácie druhov uvedených v čl. 1 smernice boli zachované na úrovni, alebo privedené na úroveň, ktorá zodpovedá najmä ekologickým, vedeckým a kultúrnym požiadavkám, pričom členské štáty budú brať do úvahy hospodárske požiadavky a požiadavky rekreácie. Vo vyššie zmienenom rozhodnutí C-262/85 Komisia proti Taliansku Súdny dvor konštatoval, že čl. 2 smernice slovným spojením „pričom budú brať do úvahy hospodárske požiadavky a požiadavky rekreácie“ nepredstavuje nezávislú derogáciu a požiadaviek smernice, a že tieto slová nie je možné vykladať ako výnimku zo základných ochranných podmienok, je však nutné v praxi zvažovať ekologické požiadavky na jednej strane, ale i hospodárskej požiadavky na strane druhej, pričom opatrenia majú byť vo vzájomnej rovnováhe.

Podľa čl. 3 smernice o vtákoch bude ochrana, zachovanie a obnova biotopov a stanovišť zahrňovať predovšetkým opatrenia v podobe zriaďovania chránených území, udržiavania a starostlivosti v súlade s ekologickými potrebami stanovišť vo vnútri chránených území i mimo nich, obnovy zničených biotopov a opatrenia v podobe vytvárania biotopov. Z nie príliš hojnej judikatúry k tomu článku je možno dovodiť, že Súdny dvor použil pri

interpretácii tohto článku princíp prevencie a princíp predbežnej opatrností, ktoré sú jednými zo základných princípov práva životného prostredia¹²⁷. V rozhodnutí C-355/90 Komisia proti Španielsku Súdny dvor dovodil, že záväzky členských štátov vyplývajúce z čl. 3 smernice o vtákoch existujú už predtým, ako je zaznamenaný pokles v početnosti vtákov alebo sa akokoľvek inak prejaví nebezpečenstvo vyhynutia chránených druhov.

Podľa čl. 4 smernice o vtákoch sú členské štáty povinné zaistiť prežitie a rozmnožovanie druhov vtákov uvedených v prílohe I smernice v ich areálu rozšírenia, pričom tieto druhy vtákov musia byť predmetom zvláštnych opatrení týkajúcich sa ochrany ich stanovišť. Členské štáty sú povinné označiť územia najvhodnejšie z hľadiska počtu druhov a rozlohy ako zvlášť chránené oblasti určené pre ochranu týchto druhov. Členské štáty s ohľadom na ochranu týchto oblastí prijímajú vhodné opatrenia, ktorých účelom bude predchádzanie znečisťovania alebo poškodzovania stanovišť alebo akýchkoľvek rušivých zásahov, ktoré negatívne ovplyvňujú vtáky. Členské štáty sa však podľa tohto ustanovenia musia usilovať i o predchádzanie znečisťovania alebo poškodzovania stanovišť mimo chránené oblasti. Článok 4 smernice o vtákoch predstavuje základ územnej ochrany vtáctva¹²⁸, podľa tohto článku majú členské štáty vytvoriť územia špeciálnej ochrany pre ohrozené druhy vtákov a pre migrujúce druhy (*special protection areas (SPAs)*), ktoré spolu so zvláštnymi oblastami ochrany (*special areas of conservation (SACs)*) podľa smernice o stanovištiach, vytvárajú sieť Natura 2000. V rozhodnutí C-57/89 Komisia proti Nemecku, v ktorom sa Súdny dvor zaoberal výstavbou hrádze na území chránenej vtácej oblasti v Nemecku, Súdny dvor konštatoval, že pri výbere území, ktoré sú najvhodnejšie z hľadiska vymedzenia chránených vtáčích oblastí majú členské štáty určitú možnosť voľného uváženia, ktorá je ale obmedzená skutočnosťou, že toto vymedzenie podlieha ornitologickým kritériám daným smernicou, medzi ktoré patrí výskyt druhov uvedených v prílohe I smernice alebo vymedzení stanovišťa ako mokrad'. Súčasne Súdny dvor v tomto rozhodnutí konštatoval, že členské štáty už ale nemajú rovnakú možnosť voľného uváženia pokiaľ ide o zmenu alebo redukciu rozlohy týchto území. Právomoc meniť alebo redukovať rozlohu môže vychádzať len z výnimočných dôvodov týkajúcich sa všeobecného záujmu. V tejto súvislosti však neprichádzajú do úvahy hospodárskej požiadavky a požiadavky rekreácie uvedené v čl. 2 smernice. Podľa ďalšieho rozhodnutia týkajúceho sa čl. 4 smernice, a to rozhodnutia C-44/95 Spojené kráľovstvo (Lappel Bank), nie je členský štát pri výbere a vymedzovaní hraníc chránenej vtácej oblasti

¹²⁷ Stejskal, V., Zicha, J.: Judikatura Soudního dvora Evropské unie v oblasti ochrany přírody, Ministerstvo životního prostředí, Praha, 2011, s. 11.

¹²⁸ Stejskal, V.: Vývojové tendence právní úpravy ochrany přírody, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha, 2012, s. 127.

brať ohľad na hospodárske požiadavky podľa čl. 2 smernice, ani na hospodárske požiadavky vytvárajúce všeobecný záujem vyšší ako je všeobecný záujem reprezentovaný ekologickými cieľmi smernice. Judikatúra k čl. 4 smernice je veľmi bohatá, a podľa nej členské štáty musia pri vymedzovaní chránených území brať do úvahy len kritériá vedecké a nie kritériá ekonomické. Členské štáty sú povinné prijať všetky nevyhnutné opatrenia pre zavedenie úplného právneho režimu schopného trvale zaistiť účinnú ochranu zvlášť chránených oblastí.¹²⁹

Podľa čl. 5 smernice o vtákoch sú členské štáty povinné prijať opatrenia, ktorými zakážu predovšetkým úmyselné usmrcovanie alebo odchyt akýmkoľvek spôsobom, úmyselné ničenie alebo poškodzovanie hniezd a vajec alebo odstraňovanie hniezd, zber vajec vo voľnej prírode a ich držanie, čo sa vzťahuje i na prázdne vajcia, ďalej úmyselné vyrušovanie vtákov, predovšetkým v období rozmnožovania a odchovu mláďat, a držanie druhov vtákov, ktorých lov a odchyt sú zakázané. Výnimku z čl. 5 predstavuje ustanovenie čl. 7 smernice o vtákoch, ktoré stanoví, že s ohľadom na početnosť populácie, zemepisné rozšírenie a úspešnosť rozmnožovania v Únii môžu byť druhy vtákov uvedené v prílohe II lovené podľa vnútroštátnych právnych predpisov daného štátu. Členské štáty však musia zaistiť, aby lov týchto druhov nenarušil úsilie o ich zachovanie v oblasti ich rozšírenia. Druhy uvedené v prílohe II časť A môžu byť lovené na celom území európskom území EÚ, a druhy uvedené v prílohe II časť B môžu byť lovené len v členských štátoch, ktoré sú v tejto časti prílohy uvedené u príslušného druhu. Lov vtákov musí byť vykonávaný v súlade so zásadami rozumného využívania a ekologicky vyváženej regulácie príslušných vtáčích druhov. V každom prípade však vtáky nesmú byť lovené v období odchovu mláďat ani v jednotlivých štádiách ich rozmnožovania, sťahovavé druhy vtákov nesmú byť lovené ani v období ich návratu na hniezdiská.

Článok 8 smernice zaväzuje členské štáty, aby zakázali používanie všetkých prostriedkov, zariadení alebo metód používaných na masový alebo neselektívny odchyt vtákov uvedených v prílohe IV smernice. Podľa čl. 8 smernice v spojení s jej prílohou IV musia členské štáty zakázať pri love vtákov oká, lepidlá, háčiky, používanie oslepených lebo zmrzačených živých zvierat ako návnady, elektrický prúd, výbušniny, umelé zdroje svetla, zariadenia umožňujúce strelbu v noci, siete, pasce, jedy, poloautomatické a automatické zbrane so zásobníkom schopným pojať viac ako dva náboje. Ďalej členské štáty musia zakázať lov z motorových vozidiel, lietadiel a lodí pohybujúcich sa rýchlosťou vyššou ako 5 km/h.

¹²⁹ Tamtiež.

Ustanovenie čl. 9 určuje dôvody, na základe ktorých môžu členské štáty udeliť výnimky z čl. 5 až 8, ak neexistuje iné uspokojivé riešenie. Udelenie výnimky v tomto prípade je možné len z dôvodu záujmu verejného zdravia a bezpečnosti, záujmu bezpečnosti leteckej prevádzky, pre prechádzanie závažným škodám na úrode, dobytku, lesoch, rybárstve a vodnom hospodárstve alebo za účelom ochrany rastlín a živočíchov. Ďalej je podľa čl. 9 smernice možno udeliť výnimku pre účely výskumu a výuky, opätovného osídlenia určitého územia populáciou druhu alebo vysadenia v pôvodnom areáli výskytu druhu a pre chov v zajatí pre tieto účely. Podľa čl. 9 ods. 1 písm. c) smernice je ešte možné výnimku udeliť z dôvodu, aby v malom množstve za prísne kontrolovaných podmienok a na základe výberu umožnili odchyt, držanie alebo iné rozumné využívanie niektorých druhov vtákov.

V judikatúre k čl. 7 Súdny dvor v rozhodnutí C-157/89 Komisia proti Taliansku konštatoval, že je proti cieľom smernice, aby niektoré vtáky boli menej chránené len pre to, že sa zdržujú v danej lokalite skôr alebo neskôr ako ostatné jedince. V už vyššie uvedenom rozhodnutí C-435/92 Association pour la protection des Animaux Sauvages Súdny dvor konštatoval, že stanovenie rôznych období lovu v rôznych regiónoch a delegácia právomoci na nižšiu úroveň štátnej správy je možné, za podmienok zaistenia ochrany druhov sťahovavých vtákov a vodných vtákov v období priletu, párenia, hniezdenia, vyvážania mláďat, zhromažďovania k odletu a odletu v rámci migrácie a sťahovania. Ďalej v tomto rozhodnutí Súdny dvor konštatoval, že lov vtákov nie je rekreačná aktivita v zmysle čl. 2 smernice, a že pri love vtákov je možno zohľadňovať len článok 7 smernice. Podľa Súdneho dvora, v prípade, že sú lovené iné druhy, je chránený druh vystavený rušeniu a existuje nebezpečenstvo, že dôjde k zámene chráneného druhu s druhom, ktorého lov je smernicou povolený, z týchto dôvodov, podľa Súdneho dvora, v zásade nie je možné ustanovovať pre rôzne druhy rôzne doby ukončenia loveckých sezón.¹³⁰ V rozhodnutí C-507/04 Komisia proti Rakúsku Súdny dvor uviedol, že režim ochrany proti lovu stanovený v čl. 7 ods. 4 smernice je vymedzený široko odkazom na biologické zvláštnosti dotýčnych druhov. Táto koncepcia zodpovedá cieľu smernice, ktorým je zaistiť komplexný režim ochrany v období, kedy je prežitie voľne žijúcich vtákov zvlášť ohrozené. Každý zásah v priebehu období, ktoré súvisia s rozmnožovaním vtákov môže ovplyvniť ich rozmnožovanie, aj keď sa týka len časti ich populácie. Rovnako tomu je aj vo fáze párenia, počas ktorej sú príslušné druhy zvlášť exponované a zraniteľné a behom tejto fázy má byť zakázaný v zásade akýkoľvek lov. Vo vzťahu k zakázaným metódam a lebo prostriedkom lovu (čl. 8 smernice) sa Súdny dvor

¹³⁰ Stejskal, V., Zicha, J.: Judikatura Soudního dvora Evropské unie v oblasti ochrany přírody, Ministerstvo životního prostředí, Praha, 2011, s. 23.

v rozhodnutí C-252/85 Komisia proti Francúzsku zaoberal používaním vtáčieho lepu pre odchyt drozdov a horizontálnych sietí pre odchyt škovránkov, ako tradičných spôsobov lovu vo Francúzsku. V tomto rozhodnutí Súdny dvor uznal, že v prípade tohto lovu vo Francúzsku sa jedná o výnimku podľa čl. 9 smernice, keďže takýto lov je podložený prísne kontrolovanými individuálnymi povoleniami, a dotýka sa len obmedzeného počtu vtákov a území. Toto rozhodnutie je uvádzané ako príklad skôr politického než právne správneho rozhodnutia¹³¹, s čím sa do istej miery je možné stotožniť, keďže nie je pochyb, že predovšetkým pri použití lepu sa jedná o neselektívny spôsob lovu. Správnosti rozhodnutia môže nahrávať skutočnosť, že počet takto ulovených vtákov predstavuje minimum populácie bez negatívneho vplyvu na jej početnosť, ale i napriek tomu by k povoľovaniu lovu neselektívnymi metódami malo dochádzať naozaj len vcelku výnimočných situáciách kedy z objektívnych dôvodov nie je možné zamýšľaného účelu dosiahnuť inak. Podľa rozhodnutia C-339/87 Komisia proti Holandsku, ani praktické neuskutočňovanie niektorej metódy lovu, ktorá by podľa čl. 8 mala byť zakázané nemôže ospravedlniť nedostatočnú transpozíciu smernice napr. tým, že vnútroštátna právna úprava explicitne nezakáže takúto metódu. V inom prípade¹³² však Súdny dvor uznal, že lov vtákov na lep je nezlučiteľný so smernicou o vtákoch, pretože nejde o výberovú metódu lovu, čo bolo podložené i správou španielskej ornitologickej spoločnosti. V rozhodnutí C-60/05 WWF Taliansko a ďalší Súdny dvor konštatoval, že povinnosť náležiaci členským štátom zabezpečiť, aby k úbytku spôsobenom lovením vtákov dochádzalo len v malých množstvách vyžaduje, aby stanovené administratívne postupy boli organizované tak, aby rozhodnutia orgánov príslušných k povoľovaniu lovu na základe odchýlky, ako aj spôsob použitia týchto rozhodnutí boli podriadené efektívnej a včas vykonávanej kontrole.

Smernica o vtákoch je do právnej úpravy Českej republiky transponovaná hlavne v zákone o ochrane prírody a krajiny, a to jeho ustanoveniami § 5a a 5b a § 45a až 45i, a ďalej i zákonom o myslivosti, ktorý svojím § 45 obsahuje výpočet zakázaných spôsobov lovu. Do slovenskej právnej úpravy je smernica o vtákoch transponovaná v zákone ochrane prírody a krajiny v § 26 a nasl. ako aj § 33 a nasl., rovnako aj v § 65 zákona o poľovníctve, ktoré stanovuje zakázané spôsoby lovu. Slovenskému zákonodarcovi sa však nepodarilo správne transponovať zákaz lovu použitím poloautomatickej a automatickej zbrane. Kým smernica v čl. 8 v spojení s prílohou IV časť a) stanoví členským štátom povinnosť zakázať lov použitím poloautomatickej alebo automatickej zbrane, so zásobníkom schopným pojať viac

¹³¹ Tamtiež, s. 24.

¹³² C-79/03 Komisia proti Španielsku.

ako dva náboje, slovenský zákon o poľovníctve v 65 ods. 2 písm. n) stanoví, že je zakázané strieľať na zver samonabíjacou zbraňou, ktorej zásobník obsahuje viac ako dva náboje. Predmetné ustanovenie slovenského zákona o poľovníctve je na prvý pohľad obsahovo odlišné od ustanovenia smernice. Po porovnaní jednotlivých jazykových verzií smernice o vtákoch sa však tento problém javí jasnejším. Kým anglická verzia stanoví, zákaz použitia poloautomatickej alebo automatickej zbrane, ktorej zásobník je schopný pojať viac ako dva náboje (*magazine capable of holding more than two rounds of ammunition*), tak isto aj nemecká verzia (*deren Magazin mehr als zwei Patronen aufnehmen kann*) či česká verzia (*se zásobníkem schopným pojmout více než dva náboje*), tak slovenská jazyková verzia smernice stanoví „so zásobníkom, ktorý môže obsahovať viac ako dve dávky streľiva“, čo je obsahovo zrejmy odklon od ostatných jazykových verzií. Ustanovenie § 65 ods. 2 písm. n) slovenského zákona o poľovníctve je síce v súlade so slovenskou jazykovou verzou smernice o vtákoch, avšak odporuje ostatným jazykovým verziám ako i účelu smernice, ktorým je zamedziť používanie takých zásobníkov u poloautomatických zbraní, ktoré sú schopné pojať viac ako dva náboje, a nie morálne pôsobiť na poľovníkov, aby pri love vkladali do zásobníku na desať nábojov len náboje dva.

Smernica o biotopoch

Ďalšou z významných smerníc v oblasti ochrany prírody a biologickej rozmanitosti je smernica Rady č. 92/43/EEC o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a divo rastúcich rastlín (ďalej „smernica o biotopoch“). Cieľom smernice o biotopoch je udržanie druhovej rozmanitosti živočíchov a rastlín a rozmanitosti typov prírodných stanovišť¹³³ v členských štátoch prostredníctvom vymedzenia základného rámca pre ochranu rastlín, živočíchov a ich stanovišť. Úvodom smernica o biotopoch uvádza, že je potrebné na úrovni Spoločenstva (dnes EÚ) prijať opatrenia k zachovaniu prirodzených biotopov a druhov voľne žijúcich živočíchov a divo rastúcich rastlín ako dedičstva Únie.

Ustanovenie čl. 1 smernice stanovuje definície základných pojmov. Podľa uvedeného ustanovenia sa prirodzenými biotopmi európskeho významu rozumejú tie, ktoré sú v nebezpečenstve vymiznutia ich prirodzeného charakteru, alebo majú malé územie, alebo predstavujú výnimočné príklady typických znakov jedného alebo viacerých biogeografických regiónov uvedených v smernici. Za prirodzený biotop smernica považuje prostredie definované špecifickými abiotickými a biotickými faktormi, v ktorom dané druhy žijú

¹³³ Stejskal, V.: Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost, Linde, Praha, 2006, s. 115.

v ktoromkoľvek štádiu ich biologického cyklu. Druhom európskeho významu je druh, ktorý je v rámci svojho prirodzeného biotopu ohrozený, zraniteľný (je pravdepodobnosť, že v blízkej budúcnosti dôjde k jeho presunu do kategórie „ohrozený“ ak budú naďalej pôsobiť súčasné príčinné faktory), vzácny, tzn. s malými populáciami, ktoré nie sú ohrozené ani zraniteľné, ale podliehajú riziku (tieto druhy sa nachádzajú na geograficky obmedzených územiach alebo sa riedko vyskytujú na území väčšom). Druhom európskeho významu je i endemický druh, vyžadujúci mimoriadnu pozornosť z dôvodu špecifického charakteru jeho prirodzeného biotopu alebo potenciálneho dosahu jeho využívania na prirodzený biotop.

Podľa rozhodnutia Súdneho dvora EÚ C-72/02 Komisia proti Portugalsku musia byť definície uvedené v čl. 1 smernice o biotopoch prevedené do právnych poriadkov členských štátov. Nepostačuje len odkaz na text smernice.

Ustanovenie čl. 2 smernice stanoví, že cieľom smernice je prispieť k zabezpečeniu biologickej rozmanitosti prostredníctvom ochrany prirodzených biotopov divokej fauny a flóry na európskom území členských štátov. Opatrenia prijaté budú podľa smernice, aby sa prirodzené biotopy a druhy divokej fauny a flóry európskeho významu zachovali v prirodzenom stave ochrany alebo do takého stavu obnovili, pričom tieto opatrenia budú brať do úvahy hospodárske, sociálne a kultúrne požiadavky a regionálne a miestne charakteristiky. Judikatúra Súdneho dvora k čl. 2 smernice o biotopoch je analogická k judikatúre k čl. 2 smernice o vtákoch¹³⁴. V rozhodnutí C-371/98 Spojené kráľovstvo (First Corporate Shipping) Súdny dvor konštatoval, že členský štát nie je oprávnený pri navrhovaní oblastí podľa čl. 4 ods. 1 smernice niektoré vynechať s ohľadom na ekonomické, sociálne a podobné dôvody. Podľa Súdneho dvora je členský štát povinný navrhnúť všetky lokality, ktoré na základe vedeckého skúmania identifikuje.

V súlade s čl. 3 smernice sa vytvorí súvislá európska ekologická sústava osobitných chránených území pod názvom Natura 2000. Táto sústava bude pozostávať z lokalít, v ktorých sa vyskytujú typy prirodzených biotopov uvedených v prílohe I a prirodzené biotopy druhov uvedené v prílohe II, a umožní udržanie typov prirodzených biotopov a biotopov druhov a v prípade potreby obnovenie priaznivého stavu ochrany v ich prirodzenom rozsahu. Podľa výslovného smernice, sústava Natura 2000 zahŕňa i vtácie územia podľa smernice o vtákoch. Každý členský štát je povinný označiť lokality ako osobitne chránené územia, čím prispieva k vytvoreniu sústavy Natura 2000. Článok 4 smernice upravuje postup akým sú vyhlasované lokality sústavy Natura 2000, prvým krokom je návrh zoznamu lokalít členským

¹³⁴ Stejskal, V.: Vývojové tendence právní úpravy ochrany přírody, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha, 2012, s. 130.

štátom. Zoznam sa tvorí na základe kritérií stanovených v prílohe III smernice a príslušných vedeckých informácií. Druhým krokom je stanovenie zoznamu lokalít európskeho významu, ktorý stanovuje Komisia po dohode s členským štátom, a následne príslušný členský štát označí danú lokalitu ako osobitne chránené územie a vypracuje priority z hľadiska významu lokalít pre zachovanie priaznivého stavu alebo jeho obnovy.

Pre osobitne chránené územia majú členské štáty podľa čl. 6 smernice vytvoriť potrebné ochranné opatrenia obsahujúce v prípade potreby príslušné plány riadenia, osobitne navrhnuté pre dané lokality alebo začlenené do ďalších plánov rozvoja, a primerané štatutárne, administratívne alebo zmluvné opatrenia, ktoré zodpovedajú ekologickým požiadavkám typov prirodzených biotopov. Členské štáty sú povinné podniknúť primerané kroky k tomu, aby sa predišlo poškodeniu prirodzených biotopov a biotopov druhov, ako aj rušeniu druhov, pre ktoré boli územia označené za chránené, pokiaľ takéto rušenie by bolo podstatné vo vzťahu k cieľom smernice. Ustanovenie čl. 6 ods. 3 smernice stanoví povinné posudzovanie dopadov plánu alebo projektu na danú lokalitu, v prípade ak tieto priamo nesúvisia so správou lokality alebo pre ňu nie sú potrebné a pravdepodobne môžu významne ovplyvniť lokalitu, či už samostatne alebo v spojení s inými projektmi. S takýmto projektom bude vyslovený súhlas len v prípade, že sa príslušný orgán presvedčí, že navrhovaný projekt nepriaznivo neovplyvní integritu príslušnej lokality. Projekt v prípade kedy bude mať určité negatívne dopady na lokalitu môže byť realizovaný v prípade neexistencie alternatívneho riešenia alebo v prípade, kedy sa musí realizovať z dôvodov vyššieho verejného záujmu, vrátane záujmov sociálnej a ekonomickej povahy. V tomto prípade je členský štát povinný prijať všetky kompenzačné opatrenia potrebné na zabezpečenie celkovej koherencie sústavy Natura 2000 a informovať o týchto opatreniach Komisiu. V prípade prioritného biotopu alebo prioritného druhu sú jediné dôvody, kvôli ktorým sa v danej lokalite môže realizovať projekt s negatívnym dopadom do tejto lokality, tie, ktoré sa týkajú zdravia alebo bezpečnosti ľudí, alebo priaznivých dôsledkov primárneho významu na životné prostredie.

V rozhodnutí C-67/99 Komisia proti Írsku Súdny dvor odmietol ako prekážku stavenia zoznamu vhodných lokalít vnútroštátne prekážky spojené s potrebou konsenzu širokej verejnosti, prípadne zapojenie verejnosti do diskusií o výbere vhodných území, podobne v rozhodnutí C-71/99 Komisia proti Nemecku Súdny dvor upozornil na skutočnosť, že je to práve členský štát EÚ, ktorý je zodpovedný za vymedzenie chránených území a nie je ho spolkové krajiny.¹³⁵ V rozhodnutí C 226/08 Stadt Papenburg Súdny dvor uviedol, že čl. 4 ods.

¹³⁵ Stejskal, V., Zicha, J.: Judikatura Soudního dvora Evropské unie v oblasti ochrany přírody, Ministerstvo životního prostředí, Praha, 2011, s. 38.

2 prvý pododsek smernice musí byť vykladaný v zmysle, že členský štát nie je oprávnený k tomu, aby z iných dôvodov, než sú dôvody súvisiace s ochranou životného prostredia, odoprel dať svoj súhlas so zaradením lokality do návrhu zoznamu lokalít európskeho významu, ktorý vypracovala Komisia. V prípade C-127/02 Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee sa Súdny dvor zaoberal potrebou posúdenia možných dopadov plánu na lokalitu a konštatoval, že skutočnosť, že zmienená činnosť je vykonávaná pravidelne už mnoho rokov v dotknutej lokalite, a že pre jej výkon je nutné každý rok získať koncesiu, ktorej vydanie pre každý prípad vyžaduje nové posúdenie ako možnosti vykonávať túto činnosť, tak i lokality, kde môže byť činnosť vykonávaná, nepredstavuje sama o sebe prekážku, aby táto činnosť mohla byť pri každej žiadosti považovaná za odlišný plán alebo projekt v zmysle smernice o biotopoch. Pri výklade čl. 6 ods. 2 a čl. 6 ods. 3 smernice o biotopoch Súdny dvor dovodil, že čl. 6 ods. 3 smernice zavádza postup, ktorého cieľom je pomocou predbežnej kontroly zaistiť, aby plán alebo projekt, ktorý s určitou lokalitou nesúvisí alebo nie je pre starostlivosť o ňu nevyhnutný, avšak bude mať pravdepodobne na túto lokalitu významný vplyv, bol povolený len v prípade, že nebude mať nepriaznivý vplyv na celistvosť lokality, zatiaľ čo čl. 6 ods. 2 smernice stanoví povinnosť všeobecnej ochrany, ktorá spočíva vo vylúčení poškodzovaní, ako aj vyrušovaní, ktoré by mohli mať významný vplyv z hľadiska cieľov smernice. V tomto rozhodnutí ďalej Súdny dvor stanovil kritériá pre „zodpovedajúce posúdenie“ a to tak, že takéto posúdenie predpokladá, aby s prihliadnutím k najlepším vedeckým poznatkom v danej oblasti boli identifikované všetky stránky plánu alebo projektu, ktoré môžu samostatne alebo v spojení s inými plánmi alebo projektmi ovplyvniť ciele stanovené smernicou. Súdny dvor určil, že príslušné orgány, ktoré majú rozhodnúť o povolení plánu či projektu musia postupovať v súlade so zásadou predbežnej opatrnosti, keďže v prípade, kedy existuje neistota ohľadne neprítomnosti škodlivých účinkov na celistvosť predmetnej lokality spojených s plánom alebo projektom, musí príslušný orgán zamietnuť povolenie plánu alebo projektu, pričom menej striktné kritérium by nemohlo účinne zaistiť dosiahnutie cieľa ochrany lokalít podľa smernice.

Vo veci Komisia proti Spojenému kráľovstvu (C-6/04) Súdny dvor konštatoval, že k vykonaniu čl. 6 ods. 2 smernice môže byť nutné prijať nie len opatrenia určené k predchádzaniu vonkajších škôd a vyrušovaniu spôsobeného človekom, ale i opatrení smerujúcich k zastaveniu prirodzeného vývoja, ktorý môže spôsobiť zhoršenie stavu ochrany druhov a prírodných stanovišť.

Druhovou ochranou za smernica o biotopoch zaoberá predovšetkým v čl. 12 až 16. Podľa čl. 12 členské štáty prijímajú potrebné opatrenia na vytvorenie systému prísnej ochrany

živočíšnych druhov uvedených v prílohe IV časť a) v prostredí ich prirodzeného pohybu a zakázu všetky formy úmyselného odchyťovania alebo usmrcovania týchto druhov vo voľnej prírode, úmyselné rušenie týchto druhov najmä v období párenia, odchovu mláďat, hibernácie a sťahovania, úmyselné ničenie alebo zbieranie vajec vo voľnej prírode, a poškodzovanie alebo ničenie miest na párenie alebo miest na oddych. Členské štáty zakázu pre tieto druhy držanie, prepravu a predaj alebo výmenu a ponúkajú na predaj alebo výmenu vzoriek odobratých z voľnej prírody, s výnimkou tých, ktoré boli odobraté legálne pred zavedením smernice o biotopoch. Ako v prípade živočíchov, tak aj v prípade divo rastúcich rastlín členské štáty na základe čl. 13 smernice prijímajú potrebné opatrenia na vytvorenie systému prísnej ochrany druhov rastlín uvedených v prílohe IV časť b) a zakázu úmyselné trhanie, zber, rezanie, vykoreňovanie alebo ničenie takýchto rastlín v mieste ich prirodzeného výskytu, a držanie, prepravu a predaj alebo výmenu a ponúkajú na predaj alebo výmenu vzoriek takýchto druhov odobratých z voľnej prírody, s výnimkou tých, ktoré boli odobraté legálne pred zavedením smernice o biotopoch. Podľa čl. 14 smernice o biotopoch členské štáty prijímajú opatrenia na zabezpečenie toho, že odoberanie druhov divokej fauny a flóry, uvedených v prílohe V, vo voľnej prírode, ako aj ich využitie je zlučiteľné s ich zachovaním v priaznivom stave ochrany. Opatrenia podľa čl. 14 môžu obsahovať najmä nariadenia týkajúce sa prístupu k určitému majetku, dočasný alebo miestny zákaz odoberania vzoriek vo voľnej prírode alebo využívania určitých populácií, reguláciu období alebo metód odoberania vzoriek, uplatnenie pravidiel poľovníctva a rybárstva pri odbere vzoriek, ktoré berú do úvahy ochranu týchto populácií, vytváranie systému licencií alebo kvót na odoberanie vzoriek, či rozmnožovanie živočíšnych druhov v zajatí alebo umelé pestovanie rastlinných druhov podľa prísne kontrolovaných podmienok s cieľom redukovať odber vzoriek z voľnej prírody. Ustanovenie čl. 15 smernice stanovuje členským štátom povinnosť zakázať použitie prostriedkov odchyty a usmrcovania a akúkoľvek formu odchyty a usmrcovania z dopravných prostriedkov, oboje uvedené v prílohe VI smernice o biotopoch.

Článok 16 smernice umožňuje členským štátom povoliť výnimku z ustanovení čl. 12 – 15 smernice o biotopoch, za predpokladu, že neexistuje iné uspokojivé riešenie a výnimka nespôsobuje zhoršenie populácie príslušného druhu. Výnimka môže byť povolená v záujme ochrany divokej fauny a flóry a ochrany prirodzených biotopov, ďalej pre zabránenie vážneho poškodenia, najmä úrody, hospodárskych zvierat, rybného a vodného hospodárstva a iných typov majetku, v záujme zdravia a bezpečnosti ľudskej populácie alebo z iných nevyhnutných dôvodov vyššieho verejného záujmu, vrátane tých, ktoré majú spoločenský alebo hospodársky charakter a priaznivé dôsledky primárneho významu na životné prostredie, na účely výskumu

a vzdelávania, ožiovania a obnovy týchto druhov a pre operácie rozmnožovania potrebné na tieto účely, vrátane umelého pestovania rastlín, konečne aby sa za podmienok prísneho dohľadu, na selektívnom základe a v obmedzenom rozsahu, bol umožnený odber alebo držanie určitých vzoriek uvedených v prílohe IV v obmedzenom množstve stanovenom príslušnými vnútroštátnymi orgánmi. O povolených výnimkách sú členské štáty povinné pravidelne informovať Komisiu.

Judikatúra k druhovej ochrane podľa smernice o biotopoch je v celku kazuistická¹³⁶, i napriek tomu je potrebné uviesť aspoň niektoré rozhodnutia týkajúce sa tejto časti smernice. V rozhodnutí C-103/00 Komisia proti Grécku Súdny dvor konštatoval, že využívanie pláží karety obyčajnou (*Caretta caretta*) ako hniezdisk je narušené v prípade, ak na pobreží jazdia mopedy a nachádzajú sa tam lehátka, slnečníky či nelegálne stavby, a v pribrežných vodách sa pohybujú malé plavidlá. Súdny dvor ďalej konštatoval, že označenie príslušných lokalít zákazovými značkami nepredstavuje zavedenie prísneho a účinného systému ochrany karety obyčajnej na ostrove Zakynthos. V rozhodnutí C-342/05 Komisia proti Fínsku Súdny dvor rozhodol, že povolenie preventívneho lovu vlka, bez toho aby bolo preukázané, že takýto lov umožňuje prevenciu závažných škôd znamená porušenie smernice o biotopoch. Podľa názoru Súdneho dvora vyjadreného v rozhodnutí C-6/04 Komisia proti Spojenému kráľovstvu, je nutné čl. 16 smernice o biotopoch stavujúci podmienky, za ktorých je možné povoliť výnimku z čl. 12 – 15 smernice, vykladať reštriktívne. Podľa Súdneho dvora by akákoľvek výnimka, ktorá by bola nezlučiteľná so smernicou o biotopoch, by porušovala ako zákazy uvedené v čl. 12 alebo 13, tak i pravidlo, podľa ktorého môžu byť výnimky udelené. Výnimka založená na legalite konaní smerujúcich k usmrcovaniu chránených druhov, a znehodnocovaniu alebo zničeniu miest rozmnožovania alebo odpočinku, je v rozpore nie len s čl. 16 smernice o biotopoch ale aj s duchom a účelom smernice. Súdny dvor tiež v rozhodnutí C-508/04 Komisia proti Rakúsku konštatoval, že ustanovenia vnútroštátnych predpisov, ktoré viažu povolenie výnimiek zo zákazov podľa smernice nie na všetky kritériá a podmienky v čl. 16 ale len na niektoré z nich, nemôžu predstavovať režim, ktorý je v súlade so smernicou o biotopoch.

Podľa smernice o biotopoch majú členské štáty povinnosť každých šesť rokov vypracovať a predložiť Komisii správu o vykonaní opatrení prijatých podľa smernice. Medzi povinnosti členských štátov podľa smernice o biotopoch patrí i podpora potrebného výskumu a vedeckých štúdií zameraných na ciele stanovené smernicou.

¹³⁶ Stejskal, V.: Vývojové tendence právni úpravy ochrany prírody, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha, 2012, s. 134.

Nariadenie CITES

Nemenej významným legislatívnym aktom EÚ je nariadenie Rady o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a rastlín reguláciou obchodu s nimi č. 338/97 v znení nariadenia Komisie č. 101/2012 zo dňa 6. februára 2012. Toto nariadenie upravuje v zhode s cieľmi, princípmi a ustanoveniami Dohovoru o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a divo rastúcich rastlín (CITES) zoznamy ohrozených druhov a podmienky obchodovania s nimi. Cieľom nariadenia je chrániť a zaručiť ochranu voľne žijúcich živočíchov a divo rastúcich rastlín. Nariadenie upravuje dovoz exemplárov do EÚ, vývoz alebo spätný vývoz z Únie, výnimky vzťahujúce sa na exempláre narodené a odchované v zajatí alebo na exempláre umelo rozmnožené, vydávanie a platnosť povolení atď. Za exemplár sa podľa nariadenia považuje akýkoľvek živočích alebo rastlina, živý alebo neživý, z druhov uvedených v prílohách A až D, akákoľvek ich časť alebo derivát alebo akýkoľvek iný tovar, o ktorom je zrejmé zo sprievodných dokladov alebo iných okolností, že sám je alebo obsahuje časti alebo deriváty živočíchov alebo rastlín tých druhov, ktorých časti alebo deriváty nie sú špecificky vyňaté z tohto nariadenia. Príloha A obsahuje druhy, ktorým hrozí vyhynutie alebo by akýkoľvek rozsah obchodu s nimi ohrozil ich prežitie. V prílohe B sú uvedené okrem ohrozených druhov aj druhy, v súvislosti s ktorými sa stanovilo, že introdukcia živých exemplárov do prírodných stanovišť v spoločenstve by znamenala ekologickú hrozbu pre voľne žijúce živočíchy a rastliny pôvodné pre spoločenstvo. Druhy v prílohe II Dohovoru, na ktoré bola uplatnená výhrada a druhy uvedené v prílohe III Dohovoru, okrem druhov uvedených v prílohách A a B nariadenia, na ktorú členské štáty neuplatnili výhradu sú vymenované v prílohe C nariadenia. Príloha D obsahuje druhy neuvedené v prílohách A až C, ktoré sa dovážajú do spoločenstva v takých množstvách, že to vyžaduje ich monitorovanie. Rozhodnutím Rady č. 82/461/EEC pristúpila EÚ k Dohovoru o zachovaní sťahovavých druhov voľne žijúcich živočíchov.

Ďalšie akty sekundárneho práva súvisiace s lovom

Ďalším právnym predpisom bezprostredne regulujúcim niektoré pravidlá lovu voľne žijúcich živočíchov je nariadenie Rady č. 3254/91/EEC, ktorým sa zakazuje používanie nášľapných pascí v spoločenstve (dnes EÚ) a dovoz do spoločenstva kožušín a tovarov vyrobených z určitých druhov voľne žijúcich živočíchov pochádzajúcich z krajín, kde boli odchytené pomocou nášľapných pascí alebo spôsobmi odchyty, ktoré nespĺňajú medzinárodné normy humánneho odchyty. EÚ týmto presadzuje humánnejšie štandardy lovu s cieľom

zvýšiť dobré životné podmienky zvierat (*animal welfare*) a chrániť určité druhy. Lov do nášľapných pascí je takmer neselektívny, ale hlavne nehumánny a spôsobuje chytenému zvieraťu neznesiteľné utrpenie a v prípade vyslobodenia sa, následky na celý život. Toto nariadenie je hlavne zamerané na priemyselný lov kožušinových živočíchov, ale rovnako je aplikovateľné aj pre individuálny lov v rámci výkonu práva poľovníctva.

Na tomto mieste je potrebné uviesť aj nariadenie Rady č. 708/2007 o používaní cudzích a miestne sa nevyskytujúcich druhov v akvakultúre (ďalej len „nariadenie o akvakultúre“). Toto nariadenie síce priamo nereguluje lov živočíchov, ale stanovuje pravidlá k ochrane pôvodných druhov voľne žijúcich živočíchov, čo má bezprostredný vplyv do rybárstva. Podľa tohto nariadenia sú invazívne druhy jednou z hlavných príčin straty pôvodných druhov a poškodenia biologickej rozmanitosti. Únia by mala z uvedeného dôvodu vypracovať vlastný rámec pre zistenie náležitej ochrany vodných prírodných stanovišť pred rizikami spojenými s používaním nepôvodných druhov v akvakultúre. Tento rámec by mal zahŕňať postupy pre analýzu možných rizík, prijímanie opatrení podľa zásad prevencie a obozretnosti a prípadne postupy pre vypracovanie pohotovostných plánov. Nariadenie o akvakultúre tak vytvára rámec upravujúci akvakultúrne postupy vo vzťahu k cudzím a miestne sa nevyskytujúcim druhom s cieľom posúdiť a minimalizovať možný vplyv týchto druhov a všetkých súvisiacich necieľových druhov na vodné prírodné stanovištia. Nariadenie o akvakultúre sa nevzťahuje na premiestňovanie miestne sa nevyskytujúcich druhov v rámci jedného členského štátu, s výnimkou prípadov, kedy na základe odborných poznatkov je možné predvídať hrozby pre životné prostredie spôsobené premiestnením. Podľa čl. 4 nariadenia o akvakultúre členské štáty zaistia prijatie všetkých vhodných opatrení s cieľom zabrániť nepriaznivým účinkom na biologickú rozmanitosť, ktoré je možné očakávať od vysadenia alebo premiestnenia vodných organizmov v akvakultúre a ako dôsledok rozšírenia týchto druhov do voľnej prírody. Vysadenie cudzieho druhu alebo premiestnenie miestne sa nevyskytujúceho druhu podlieha povoleniu. Povolenie pre vysadenie je možné vydať len v prípade, kedy je zjavné, že je možné splniť požiadavky iných právnych predpisov, najmä veterinárne podmienky a podmienky rastlinolekárskej starostlivosti. Nariadenie stanovuje povinnosť po dobu dvoch rokov alebo po celý rozmnožovací cyklus, podľa toho, ktoré obdobie je dlhšie, sledovať cudzie druhy vypustené do otvorených zariadení akvakultúry s cieľom, či boli dopady presne predvídané alebo či sa vyskytli ďalšie alebo odlišné dopady.

Ďalším sekundárnym právnym aktom, ktorý je vhodné uviesť je nariadenie Rady č. 1100/2004 zo dňa 18. septembra 2007, ktorým sa stanovujú opatrenia pre obnovu populácie úhora riečneho. Toto nariadenie bolo prijaté, okrem iného, i vzhľadom na skutočnosť, že

úspešnosť opatrení pre obnovu populácie úhora riečneho závisí na úzkej spolupráci a ucelenom postupe na úrovni Únie. Nariadenie stanovuje rámec pre ochranu a udržateľné využívanie populácie úhora riečneho (*Anguilla anguilla*) vo vodách Únie. Členské štáty na základe tohto nariadenia určia a vymedzia povodia na svojom území, ktoré tvoria prírodné stanovišťa úhora riečneho (ďalej len „povodia úhora“). Pre každé povodie úhora stanovia členské štáty plán riadenia týkajúci sa úhora. Cieľom týchto plánov je dosiahnuť stavu, aby do mora s vysokou pravdepodobnosťou uniklo aspoň 40 % biomasy dospelého úhora. Plán riadenia úhora môže obsahovať i opatrenia spočívajúce v znížení komerčných rybolovných činností ako aj obmedzení rekreačného rybolovu. Pokiaľ členský štát dostatočne dokáže, že povodie na jeho území nepredstavuje prírodné stanovišťa úhora riečneho, nie je povinný vypracovávať plán riadenia úhora. Nariadenie ďalej stanovuje pravidlá pre vzájomné informovanie sa členských štátov, ako aj pravidlá kontroly plnenia plánov riadenia úhora.

Bez povšimnutia nemôže zostať ani smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/99/ES z 19. novembra 2008 o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva. Úvodom je v smernici vyjadrené znepokojenie nad narastajúcim počtom trestných činov proti životnému prostrediu a ich dôsledkami. Táto smernica je historicky prvým platným predpisom týkajúcim sa komplexnej ochrany životného prostredia na úrovni Európskych spoločenstiev prostriedkami trestného práva¹³⁷. Smernica je postavená na myšlienke účinnej spolupráce v prípade existencie spoločných pravidiel platných pre trestné činy, a ďalej stanoví, že v záujme dosiahnutia účinnej ochrany je obzvlášť potrebné zaviesť odrádzajúce sankcie za skutky, ktorými sa poškodzuje životné prostredie. Smernica ustanovuje minimálne pravidlá, a preto členské štáty môžu prijať alebo zachovať prísnejšie opatrenia, než aké stanoví smernica.

Ustanovenie čl. 3 tejto smernice obsahuje výpočet konaní, ktoré musia byť trestné podľa vnútroštátneho práva členského štátu. S lovom voľne žijúcich živočíchov bezprostredne súvisia konania uvedené v čl. 3 písm. f), g) a h) smernice. Jedná sa o usmrtenie, ničenie, držbu alebo odchyt exemplárov druhov chránených voľne žijúcich živočíchov, obchodovanie s druhmi chránených voľne žijúcich živočíchov alebo akékoľvek konanie, ktoré vedie k závažnému poškodeniu biotopu v chránenej lokalite. Trestným podľa smernice nemusí byť konanie, ktoré sa týka zanedbateľného množstva exemplárov a má zanedbateľný vplyv na stav ochrany druhov. Podmienky, za ktorých určité konanie nemusí byť trestné, uvedené v predchádzajúcej vete, musia byť splnené kumulatívne.

¹³⁷ Stejskal, V.: Vývojové tendence právni úpravy ochrany prírody, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha, 2012, s. 120.

Zhrnutie

Európske právo vplýva na právo poľovníctva a rybárstva, či skôr na ich časť, ktorou je lov zveri alebo rýb najmä cez normy práva sekundárneho zamerané na ochranu populácií voľne žijúcich živočíchov a ich stanovišť. Tento vplyv nie je možné prehliadať.

Podľa Siedmeho akčného programu iba 17 % druhov a biotopov, ktoré sú posudzované podľa smernice o biotopoch, majú priaznivý stav ochrany a degradácia a strata prírodného kapitálu ohrozuje úsilie o dosiahnutie cieľov Únie v oblasti biodiverzity a zmeny klímy. Takýto stav druhov a biotopov, ako aj degradácia a strata prírodného kapitálu sú spojené s vysokými súvisiacimi nákladmi, ktoré v našom hospodárskom alebo sociálnom systéme doteraz neboli riadne vyhodnotené. Až 30 % územia Únie je veľmi rozdrobených, čo vplýva na spojitosť ekosystémov, ich zdravie a schopnosť poskytovať služby a životaschopné biotopy pre jednotlivé druhy. Právnym rámcom ako uvedené napraviť a udržať na dobrej úrovni je, okrem iných, predovšetkým smernica o biotopoch, ktorá, mimo iné, zakotvuje sieť chránených území pod názvom Natura 2000. Sústava Natura 2000 je najväčšia ekologická sieť na svete a pozostáva zo zvláštnych území ochrany navrhnutých členskými štátmi. Medzi povinnosti členských štátov podľa tejto smernice patrí napríklad starostlivosť o charakteristické krajinné prvky, ktoré plnia funkciu nášľapných kameňov (*stepping stones*) a sú dôležité pre migráciu, šírenie a rozmnožovanie živočíchov - rybníky, malé lesíky. V súvislosti s lovom, majú členské štáty povinnosť zakázať neselektívne metódy usmrčovania živočíchov. Každých šesť rokov musia členské štáty informovať Komisiu o opatreniach, ktoré prijali k prevedeniu Smernice.

Ďalšou z najvýznamnejších smerníc priamo sa dotýkajúcich lovu zveri je smernica o vtákoch. Táto smernica zakotvuje všeobecnú ochranu vtákov, ako spoločného dedičstva Únie. Smernica o vtákoch určuje druhy vtákov, ktoré je možno loviť na území celej Únie a druhy, ktoré je možné loviť len v niektorých členských štátoch. Ďalej táto smernica zakotvuje územnú ochranu vtákov prostredníctvom vtáčích chránených území. Smernica o vtákoch stanovuje i zakázané spôsoby lovu.

Európska legislatíva jednotne neupravuje právo poľovníctva ani výkon rybárskeho práva. Tejto absencii nie je možné nič vytknúť, pretože tento stav autor považuje za správny. Európska únia predstavuje zoskupenie množstva štátov zo všetkých geografických častí Európy a rôznymi tradíciami a kultúrou v oblasti poľovníctva. Kým niekde je lov zveri chápaný len ako určitá forma zábavy, inde lov zveri predstavuje len súčasť širšieho komplexu vzťahov nazývaných poľovníctvom. Do druhej skupiny patria všetky skúmané štáty, ktoré sa

vyznačujú určitou úrovňou poľovníckych tradícií a prístupov ku zveri a prírode ako celku. Jednotná alebo harmonizovaná právna úprava poľovníctva na úrovni Únie by mohla negatívne vplývať na úroveň, ktorú v oblasti poľovníctva dosahujú skúmané štáty, na viac, Európska únia je predovšetkým nadnárodnou organizáciou, ktorej hlavným cieľom je ekonomická a hospodárska integrácia jej členov. Poľovníctvo, ale i rekreačný rybolov, majú relatívne malú dôležitosť pre dosiahnutie čo najväčšej ekonomickej integrácie v rámci EÚ a preto by mali naďalej zostať na okraji záujmu európskeho zákonodarcu. Ochrana európsky významných biotopov a živočíchov, by však mala byť vzájomne koordinovaná na úrovni Únie, tak ako je tomu v súčasnosti, pretože je nutné, aby si všetky členské štáty a predovšetkým ich obyvateľstvo uvedomovali dôležitosť ochrany prírody a biologickej rozmanitosti a svoju zodpovednosť v tejto oblasti. Ako je konštatované v Siedmom akčnom programe, strata biologickej rozmanitosti a extrémne globálne zhoršenie stavu prírody môže mať významné negatívne dôsledky na ekonomickú integráciu členských štátov. V záujme zachovania a zlepšenia stavu ochrany prírody a biologickej rozmanitosti sú akceptovateľné zásahy i do práva poľovníctva či rybárstva a to stanovením zákazov či obmedzení. Tieto zákazy a obmedzenia však musia byť stanovené jednak z globálneho pohľadu, tak aby bola zachovaná dobrá úroveň ochrany v rámci celej Únie, na druhej strane tieto opatrenia musia prihliadať k regionálnym špecifikám. Nemôže byť akceptovateľná absolútna ochrana niektorých druhov v regiónoch, v ktorých ich početné stavy umožňujú racionálne poľovnícke obhospodarovanie a ich kontrolovaný lov, a to aj napriek tomu, že na väčšine územia EÚ už, z rôznych dôvodov, tieto druhy nevyskytujú.

Poľovníctvo a výkon rybárskeho práva nie sú len lov voľne žijúcich živočíchov, ale sú to činnosti vykonávané vo verejnom záujme, ktoré vykazujú radu špecifik viazaných na kultúru a tradície každého jedného členského štátu Európskej únie. Autor preto predpokladá, že z dôvodov uvedených vyššie je jednotná úprava práva poľovníctva a výkonu rybárskeho práva v celej svojej šírke pre celú EÚ do budúcnosti vylúčená.

Kapitolu týkajúcu sa práva EÚ si autor dovoľuje zakončiť uvedením vízie Siedmeho akčného programu pre rok 2050, ktorá má pomôcť pri smerovaní opatrení do roku 2020 a v ďalšom období je, že *„v roku 2050 budeme žiť dobrý život v ekologických medziach našej planéty. Zdrojom našej prosperity a zdravého prostredia bude inovatívne cyklické hospodárstvo, v ktorom sa ničím neplytvá a v ktorom sú prírodné zdroje spravované udržateľne a biodiverzita je chránená, cenená a obnovovaná spôsobmi, ktoré posilňujú odolnosť našej spoločnosti. Náš nízkouhlíkový rast je už dávno oddelený od využívania*

*zdrojov a udáva krok bezpečnej a udržateľnej globálnej spoločnosti.“. Neostáva iné, než si
želať, aby sa táto optimistická vízia Európskej únie naplnila.*

III. Medzinárodné právo

Právna úprava poľovníctva i právna úprava rybárstva sú súčasťou práva životného prostredia. Medzinárodné právo sa, obdobne ako európske, venuje priamej regulácii poľovníctva len výnimočne. Medzinárodné právo, predovšetkým medzinárodné právo životného prostredia, vplýva na právnu úpravu poľovníctva či rybárstva predovšetkým prostredníctvom aktov medzinárodného práva upravujúcich podmienky ochrany, či už druhov voľne žijúcich živočíchov a divo rastúcich rastlín, tak i špecifických území. Vo vzťahu k právnej úprave rybárstva je situácia odlišná, keď prostriedkami medzinárodného práva je regulovaný lov v hraničných vodách jednotlivých štátov. Vzhľadom k tomu, že všetky štáty, ktorých právne úpravy sú predmetom skúmania tejto práce, sú plnoprávnymi členmi medzinárodného spoločenstva, poskytne táto kapitola stručný prehľad o medzinárodných právnych aktoch z oblasti práva životného prostredia, ktoré majú vplyv na poľovníctvo.

Medzinárodné právo životného prostredia je súbor právnych noriem medzinárodného práva vzťahujúcich sa k životnému prostrediu, ktoré majú za cieľ ochranu biosféry pred poškodením a nerovnováhou¹³⁸. Medzinárodné právo životného prostredia je relatívne mladým odvetvím, vzniklo na základe záujmu udržania ľudského života na Zemi, k čomu je nutné zachovanie priaznivého životného prostredia pre súčasné aj budúce generácie¹³⁹. Poľovníctvo má viac vnútroštátny význam ako medzinárodný, ale ani medzinárodný aspekt poľovníctva nemôže ostať nepovšimnutý. Voľne žijúca zver nepozná hranice medzi štátmi a najmä z tohto dôvodu je potrebná spolupráca medzinárodného spoločenstva, predovšetkým v oblasti ochrany živočíšnych druhov, ich životného prostredia a migračných trás. Vzhľadom na špecifické podmienky jednotlivých regiónov považuje autor za efektívnejšiu bližšiu regionálnu spoluprácu v tejto oblasti pred spoluprácou globálnou, ktorá by mala byť len rámcovej povahy. Medzi najvýznamnejšie problémy životného prostredia v súčasnosti patrí ubúdanie biologickej rozmanitosti Zeme¹⁴⁰. Cieľom medzinárodného práva v oblasti ochrany prírody je *„podporovať medzinárodnú spoluprácu v ochrane biodiverzity a prispieť tak k záchrane ohrozených druhov, ochrane a prípadne obnove prírodných stanovišť a krajinných celkov, zachovaniu funkcií ekosystémov a udržateľnému využívaniu prírodných zdrojov“*¹⁴¹. Autor poznamenáva, že tento cieľ sa zhoduje s cieľom poľovníctva.

¹³⁸ Damohorský, M. a kol.: Mezinárodní právo životního prostředí, I. část (obecná), IFEC, Beroun, 2008, s. 7.

¹³⁹ Damohorský, M. a kol.: Mezinárodní právo životního prostředí, I. část (obecná), IFEC, Beroun, 2008, s. 7.

¹⁴⁰ Damohorský, M. a kol.: Mezinárodní právo životního prostředí, II. část (zvláštní), IFEC, Beroun, 2008, s. 121.

¹⁴¹ Tamtiež., s. 123.

Len vymenovanie medzinárodných dohovorov a organizácií akýmkoľvek spôsobom sa dotýkajúcich poľovníctva by prekročilo rozsah tejto práce. Z uvedeného dôvodu táto kapitola poskytne prehľad len najzákladnejších aktov medzinárodného práva, ktoré sa dotýkajú územia Európy a súvisia s poľovníctvom alebo ho ovplyvňujú.

Akty medzinárodného práva a lov voľne žijúcich živočíchov

Pod patronátom Rady Európy bol v roku 1979 podpísaný Dohovor o ochrane európskych voľne žijúcich organizmov a prírodných stanovišť (*Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats*). Cieľom je ochrana voľne žijúcich organizmov a ich prírodných stanovišť, a to predovšetkým tých druhov a stanovišť, ktorých ochrana si vyžaduje spoluprácu viacerých štátov. Zvláštny dôraz je kladený za ohrozené a zraniteľné druhy, vrátane sťahovavých. Každá zmluvná strana musí prijať opatrenia, aby sa zabezpečilo zachovanie stanovišť ohrozených druhov, osobitná pozornosť má byť venovaná sťahovavým druhom. Zmluvné strany sa zaviazali, že podniknú kroky k presadeniu celoštátnej politiky ochrany divo rastúcich rastlín a voľne žijúcich živočíchov a prírodných stanovišť, so zvláštnym zreteľom k ohrozeným, zraniteľným a endemickým druhom a k ohrozeným stanovišťam. Na základe tohto Dohovoru sú zmluvné strany povinné pri svojich politikách plánovania a rozvoja prihliadať k ochrane voľne žijúcich organizmov.

Článok 4 Dohovoru upravuje ochranu stanovišť, a stanoví, že štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, prijímú vhodné a potrebné opatrenia k zaisteniu zachovania prírodných stanovišť všetkých druhov voľne žijúcich organizmov, predovšetkým uvedených v prílohách I a II Dohovoru. Zvláštnu pozornosť štáty venujú ochrane území, ktoré sú dôležité pre sťahované druhy uvedené v prílohách I a II Dohovoru.

Ochraňovanie druhov je venovaný čl. 5 a nasledujúce. Podľa čl. 5 Dohovoru sa zakazuje zámerné zbieranie, trhanie, odrezávanie alebo vytrhávanie rastlín uvedených v prílohe I Dohovoru, u týchto rastlín sú štáty povinné zakázať ich držanie alebo predaj. Podľa čl. 6 Dohovoru sa zakazuje zámerné ochytávanie, držanie a usmrcovanie druhov živočíchov uvedených v prílohe II Dohovoru. Ďalej je zakázané zámerne poškodzovať alebo ničiť miesta slúžiace k rozmnožovaniu alebo odpočinku uvedených druhov, vyrušovať tieto druhy, predovšetkým v dobe rozmnožovania, odchovu mláďat a prezimovania, pokiaľ by šlo o vyrušovanie významné z hľadiska cieľov Dohovoru. Dohovor zakazuje aj držbu týchto živočíchov a obchod s nimi, a to aj s mŕtvymi jedincami či ich časťami. Vo vzťahu k živočíchom uvedeným v prílohe III Dohovoru, sú podľa čl. 7 štáty povinné prijať opatrenia, aby populácie týchto živočíchov boli udržané mimo nebezpečenstvo, ktoré budú zahrňovať

stanovenie dôb hájenia, či dočasné alebo miestne zákazy využívania týchto druhov za účelom obnovy populácií.

Príloha I Dohovoru vypočítava prísne chránené rastliny, príloha II obsahuje prísne chránené druhy živočíchov. V prílohe III sú obsiahnuté druhy živočíchov, ktorých využívanie má byť regulované tak, aby sa zabránilo ohrozeniu ich populácií.

Ustanovenie čl. 8 Dohovoru ukladá štátom povinnosť zakázať všetky bezohľadné prostriedky lovu živočíchov, ktoré sú predmetom Dohovoru, predovšetkým však tie, ktoré sú uvedené v prílohe IV Dohovoru.

Článok 9 umožňuje štátom udeliť výnimky z ochrany pre druhy uvedené v prílohách a zo zakázaných spôsobov lovu za podmienky, že neexistuje iné uspokojivé riešenie a výnimka nebude mať nežiaduci vplyv na prežitie danej populácie, a to len z dôvodov výslovne uvedených v čl. 9, medzi ktoré patrí napr. záujem ochrany rastlín a živočíchov, predchádzanie vážnym škodám na úrode, lesoch alebo vode, či v záujme verejného zdravia a bezpečnosti leteckej prevádzky. Zmluvné strany sú povinné každé dva roky podávať Stálemu výboru správy o udelených výnimkách.

Článok 10 Dohovoru sa zvlášť venuje ochrane sťahovavých druhov, podľa ktorého sú štáty povinné koordinovať svoje snahy o ochranu sťahovavých druhov uvedených v prílohách II a III Dohovoru. Štáty sú povinné prijať opatrenia týkajúce sa dôb hájenia tak, aby vyhovovali sťahovavým druhom.

Zmluvné strany sú povinné pri vykonávaní Dohovoru vzájomne spolupracovať, podporovať a koordinovať výskum súvisiaci s účelom Dohovoru. Štáty, ktoré sú viazané Dohovorom sú povinné tiež podporovať vysadzovanie divo rastúcich rastlín a voľne žijúcich živočíchov do pôvodných areálov výskytu, avšak za predpokladu, že bude zistené, že toto opätovné vysadenie bude účinné a prijateľné. Zmluvné strany Dohovoru majú povinnosť prísne kontrolovať vysadzovanie nepôvodných druhov.

Ďalšie ustanovenia Dohovoru upravujú v zásade technické záležitosti, ako je napr. Stály výbor, zmeny Dohovoru, riešenie sporov. možnosti výhrad apod..

Dohovor o ochrane sťahovavých druhov voľne žijúcich živočíchov

Účelom Dohovoru o ochrane sťahovavých druhov voľne žijúcich živočíchov (*Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals*) je chrániť ohrozené migrujúce druhy živočíchov predovšetkým na ich cestách a zastávkach. Sťahovavým druhom sa podľa dohovoru rozumie druh voľne žijúcich živočíchov, ktorého jedinci vo významnom rozsahu cyklicky a predvídateľne prekračujú jednu hranicu alebo viacero hraníc právneho dosahu

štátu. Dohovor vymedzuje aj pojem lov, ktorý podľa neho znamená odber, lovenie, odchyt, týranie, zámerné zabíjanie alebo pokusy o takúto činnosť. Týranie je jednanie voči ktorémukoľvek živočíchovi krajne neprijateľné a v poľovníctve či rybárstve nemôže mať miesto. Dohovor ukladá zmluvným stranám povinnosť propagovať a podporovať výskum sťahovavých druhov živočíchov. Príloha I Dohovoru vypočítava ohrozené druhy sťahovavých živočíchov. Do tejto prílohy je možné druh zahrnúť za predpokladu, že spoľahlivé dôkazy vrátane najlepších dosiahnutých vedeckých dôkazov naznačujú, že ide o ohrozený druh. Areálové štáty ohrozených druhov sa majú usilovať o zachovanie stanovíšť týchto druhov a predchádzanie nepriaznivým účinkom, ktoré bránia migrácii druhov. Tieto štáty majú podľa čl. 3 ods. 5 Dohovoru povinnosť zakázať lov ohrozených druhov. Lov je možné povoliť len výnimočne, ak ide o lov na vedecké účely, lov má slúžiť pre podporu rozmnožovania alebo prežitia postihnutého druhu, lov má uspokojiť potreby tých, ktorí takýto lov tradične používajú na zabezpečenie svojho živobytia, a v prípade ak to vyžadujú mimoriadne udalosti, za predpokladu, že výnimka je obsahovo presne vymedzená a limitovaná v čase a priestore. Zmluvné štáty majú čo najrýchlejšie informovať Sekretariát o výnimkách podľa článku 3 ods. 5. Zo zveri podľa slovenského zákona o poľovníctve sa v tejto prílohe nachádza hus malá (*Anser erythropus*) a drop fúzatý (*Otis tarda*). V prílohe č. II sú uvedené druhy s nepriaznivým stavom ochrany, ktorých ochrana a manažment si vyžadujú medzinárodné dohody. Areálové štáty druhov uvedených v prílohe II sa majú usilovať uzavrieť také dohody, ktoré budú týmto druhom na prospech. Podľa čl. 5 Dohovoru je cieľom každej takejto dohody obnova priaznivého stavu zachovania dotknutého sťahovavého druhu alebo jeho udržanie v takom stave. Každá takéto dohoda má identifikovať sťahovavý druh, na ktorý sa vzťahujú, opísať miesto jeho výskytu a trasu migrácie, a v prípade potreby stanoviť vhodný mechanizmus na dosiahnutie cieľa dohody. Dohoda by malo tiež stanoviť povinnosť vykonávať výskum ekologickej a populačnej dynamiky dotknutého sťahovavého druhu.

Rozhodovacím orgánom Dohovoru je Konferencia zmluvných strán. Ďalšími orgánmi sú Sekretariát a Vedecká rada, ktorá je zložená z kvalifikovaných znalcov.

S odkazom na čl. IV ods. 3 Dohovoru o ochrane sťahovavých druhov voľne žijúcich živočíchov bola v roku 1995 v Haagu podpísaná Dohoda o ochrane africko-euroázijských sťahovavých vodných vtákov (*African – Eurasian Water Birds Agreement*). Jedná sa o regionálnu dohodu, ktorej miesta pôsobnosti je vymedzená jej prílohou 1. Príloha 2 dohovoru vypočítava druhy vodných vtákov.

Zmluvné strany sú povinné prijať koordinované opatrenia k udržaniu priaznivého ochranného statusu sťahovavých alebo k ich navráteniu do takéhoto statusu. Pri vykonávaní

týchto opatrení by zmluvné strany mali brať do úvahy zásadu predbežnej opatrnosti. Zvláštna pozornosť je venovaná ohrozeným druhom, alebo druhom, ktorých ochranný status je nepriaznivý. Za účelom naplnenia dohovoru štáty zaistia, aby akékoľvek využívanie sťahovavých vodných vtákov vychádzalo z posúdenia najlepších dostupných poznatkov o ich ekológii, a aby toto využívanie bolo udržateľné pre dané druhy. Zmluvné strany určia lokality a prírodné stanovišťa sťahovavých vodných vtákov na svojom území a podporia ochranu a obnovu týchto stanovišť. Dohovor ukladá zmluvným stranám zaistiť ochranu sťahovavých vodných vtákov pred nepôvodnými druhmi a vzájomne spolupracovať ako v oblasti výmeny informácií, tak i v oblasti výskumu či monitorovania. Rozhodovacím orgánom dohovoru je zasadanie zmluvných strán. Ako poradný a podporný orgán dohovor ustanovuje technický výbor, ktorého úlohou je poskytovať vedecké a technické poradenstvo a vydávať odporúčania pre zasadanie zmluvných strán. Technický výbor je zložený z odborníkov zastupujúcich rôzne regióny dohody s vyrovnaným zemepisným rozložením, a jednomu zástupcovi zo Svetového zväzu ochrany prírody, Medzinárodného úradu pre výskum vodných vtákov a mokradí a Medzinárodnej rady pre poľovníctvo a ochranu zveri. Členmi technického výboru sú ďalej po jednom odborníkovi z oblasti ekonomiky poľnohospodárstva, poľovníctva a práva životného prostredia. Zo zloženia technického výboru je možno dovodiť, že medzinárodné právo uznalo význam poľovníctva pre ochranu životného prostredia. V zásade administratívnym orgánom dohovoru je sekretariát.

Prílohou 3 dohovoru je akčný plán, ktorý sa vzťahuje na druhy vodných vtákov v ňom uvedených. Okrem iného akčný plán upravuje druhovú a územnú ochranu uvedených druhov, a stanovuje stranám spolupracovať pri vypracovávaní akčných plánov pre jednotlivé druhy. Akčný plán, ktorý je prílohou 3 dohovoru sa v bode 4.1 výslovne venuje lovu. V tomto bode stanoví, že zmluvné strany majú spolupracovať, aby zaistili súlad svojich právnych predpisov so zásadou trvale udržateľného využívania s prihliadnutím k celej zemepisnej oblasti rozšírenia populácií dotknutých druhov. Zmluvné strany majú spolupracovať i za účelom vytvorenia spoľahlivého a harmonizovaného systému získavania údajov o úlovkoch za účelom posúdenia ročného úlovku dotknutých druhov. Akčný plán stanoví stranám povinnosť podporovať lovcov, aby vytvárali organizácie, ktoré by koordinovali ich činnosť a pomáhali zaistiť trvalú udržateľnosť. Podľa bodu 4.1.8 akčného plánu majú strany povinnosť presadzovať požiadavku skúšky odbornej spôsobilosti lovcov, ktorá bude zahrňovať i poznávanie vtákov.

Dohovor o biologickej rozmanitosti

Nemenej významným je Dohovor o biologickej rozmanitosti (*Convention on the Biological Diversity*), ktorý bol prijatý na Konferencii OSN o životnom prostredí a rozvoji v Rio de Janeiru v roku 1992. Cieľom Dohovoru je ochrana biologickej rozmanitosti, trvalo udržateľný spôsob využívania prírodných zdrojov a spravodlivé a rovnocenné rozdelenie prínosov plynúcich z využívania genetických zdrojov. Dohovor definuje v čl. 2 biodiverzitu ako variabilitu všetkých žijúcich organizmov vrátane suchozemských, morských a iných vodných ekosystémov a ekologických komplexov, ktorých sú súčasťou. Biologická rozmanitosť zahŕňa rôznorodosť v rámci druhov, medzi druhmi a medzi ekosystémami. Zmluvné strany dohovoru budú podľa možnosti spolupracovať s ostatnými zmluvnými stranami prostredníctvom kompetentných medzinárodných organizácií. Každá zmluvná strana v súlade so svojimi špecifickými podmienkami a možnosťami má začleňovať ochranu a trvalo udržateľné využívanie biodiverzity do príslušných plánov, opatrení a programov.

Dohovor sa v čl. 8 zaoberá ochranou *in situ*, podľa ktorého každá zmluvná strana vytvorí systém ochránených území alebo území, kde je potrebné prijať zvláštne opatrenia k ochrane biologickej rozmanitosti a bude podporovať ochranu ekosystémov a prírodných stanovišť a udržiavanie životaschopných populácií druhov v ich prirodzenom prostredí. Signatári Dohovoru majú podporovať trvalo udržateľný, k životnému prostrediu citlivý rozvoj v oblastiach priliehajúcich k chráneným územiám.

Dohovor ďalej upravuje ochranu *ex situ*, využívanie a prístup ku genetickým zdrojom, hodnotenie vplyvov na životné prostredie u projektov, u ktorých je pravdepodobnosť závažných nepriaznivých účinkov na biologickú rozmanitosť, vzdelávanie a výskum v tejto oblasti.

Dohovor o biologickej rozmanitosti síce predstavuje *hard law* prameň medzinárodného práva životného prostredia, ale jeho ustanovenia sú skôr v rovine cieľov a koncepcií¹⁴². Tento dohovor neobsahuje ani územné či druhové zoznamy, ktoré by mali byť jeho predmetom, ale len všeobecne vymedzuje kategórie, na ktoré majú zmluvné strany zamerať svoju pozornosť¹⁴³.

¹⁴² Damohorský, M. a kol.: Mezinárodní právo životního prostředí, II. část (zvláštní), IFEC, Beroun, 2008, s.

134.

¹⁴³ Tamtiež.

Dohovor CITES

Dohovor o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín (*Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora*) podpísaný vo Washingtone 3. marca 1973. Základnými zásadami Dohovoru je zachovanie voľne žijúcich živočíchov a divo rastúcich rastlín pre súčasné aj budúce generácie, medzinárodná spolupráca pri záchrane živočíchov a rastlín a zásada, že štáty majú byť najlepšími ochrancami svojej fauny a flóry. Súčasťou dohovoru sú 3 prílohy, v ktorých sú vymenované živočíšne a rastlinné druhy, na ktoré sa Dohovor vzťahuje. V prílohe I sú uvedené druhy ohrozené vyhubením a ich obchodovanie môže byť povolené len za výnimočných okolností. Príloha II obsahuje druhy nie bezprostredne ohrozené vyhubením, ale tieto druhy by sa ohrozenými vyhubením mohli stať, ak by obchod s nimi nebol podriadený prísnyim opatreniam. Príloha III zahŕňa druhy, o ktorých ktorákoľvek strana vyhlási, že v medziach jej právnej zvrchovanosti sú predmetom opatrení, majúcich preventívne zabrániť ich exploatácii alebo ju obmedziť. Vývoz živočíchov uvedených v prílohách podlieha režimu predchádzajúceho povolenia. Podmienky vydávania povolení upravujú jednotlivé články Dohovoru zvlášť pre každú prílohu.

Článok VIII. Dohovoru zaväzuje zmluvné strany, aby prijali opatrenia znemožňujúce také obchodovanie s exemplármi, ktoré by porušovalo ustanovenia Dohovoru. Obchod so štátmi, ktoré nie sú stranou Dohovoru je možný v prípade, ak dokumenty takéhoto štátu v zásade odpovedajú požiadavkám Dohovoru. Orgánmi podľa Dohovoru sú Konferencia zmluvných štátov a Sekretariát. Prijatie prísnejších opatrení k podmienkam obchodu s druhmi uvedenými v prílohách, alebo obmedzenie obchodu s druhmi do príloh nezaradenými, nie je zmluvným stranám znemožnené. Pre riešenie sporov Dohovor uprednostňuje dohodu strán, pre prípad že sa nedohodnú, môžu strany po vzájomnej zhode predložiť spor na rozhodnutie Stálemu arbitrážnemu dvoru v Haagu.

Dohovor CITES je jedným z najvýznamnejších nástrojov globálnej stratégie ochrany prírody¹⁴⁴. Tomuto Dohovoru je však vyčítaný náročný byrokratický aparát a zvyšovanie dopytu po exemplároch druhov, ktoré sú jeho predmetom či namáhavá kontrola exploatácie prírodných zdrojov v ekonomicky slabých oblastiach s dobrou úrovňou biologickej rozmanitosti¹⁴⁵.

¹⁴⁴ Tamtiež, s. 132.

¹⁴⁵ Tamtiež, s. 133.

Dohovor o mokradiach

Dohovor o mokradiach majúcich medzinárodný význam, najmä ako biotopy vodného vtáctva (*Convention on Wetlands of International Importance especially as Waterfowl Habitats*), známy aj ako Ramsarská konvencia, má za úlohu chrániť špecifický typ stanovišť živočíchov. Impulzom pre vytvorenie bol alarmujúci pokles početnosti populácií mnohých druhov vodných vtákov¹⁴⁶. Predmetom sú mokrade a vodné vtáctvo ekologicky viazané na mokrade. Každý zmluvný štát má povinnosť určiť na svojom území vhodné mokrade na zaradenie do zoznamu medzinárodne významných mokradí. Do tohto zoznamu by sa mali vybrať mokrade na základe ich medzinárodného významu z hľadiska ekológie, botaniky, zoológie, limnológie alebo hydrológie, predovšetkým by do tohto zoznamu mali byť zahrnuté mokrade s medzinárodným významom pre vodné vtáctvo. Štáty sú povinné plánovať a uskutočňovať ich zámery tak, aby podporovali zachovanie mokradí zaradených do zoznamu a rozumné využívanie ostatných mokradí na svojom území.

Zmluvná strana je povinná zriaďovať na svojom území mokrad'ové chránené územia, bez ohľadu na to, či sú alebo nie sú súčasťou zoznamu, a tak podporovať zachovanie mokradí a vodného vtáctva. Zmluvné strany sú tiež povinné vzájomne spolupracovať a podporovať výskum mokradí, ich fauny a flóry.

Dohovor bol menený v roku 1982 tzv. Parížskym protokolom a v roku 1987 tzv. Dodatkami z Reginy. Orgánmi Dohovoru sú konferencia, výkonný výbor a stále byro¹⁴⁷.

Medzinárodná ochrana dropa fúzatého

Pre náš takmer vyhynutý druh pernatej zveri má význam Memorandum o porozumení pri ochrane a manažmente stredoeurópskej populácie dropa fúzatého (*Otis tarda*) prijaté v roku 2001, ktoré patrí medzi akty medzinárodného práva regionálneho významu. Toto memorandum je prijaté v nadväznosti na článok IV ods. 4 Dohovoru o ochrane sťahovavých druhov voľne žijúcich živočíchov štátmi strednej, východnej a juhovýchodnej Európy. Stredoeurópska populácia dropa fúzatého je uvedená v prílohe I Bonnského dohovoru. Populácia dropa dosahuje kriticky nízku úroveň, čo je pripisované zhoršením kvality alebo rozpadu vhodných stanovišť¹⁴⁸. Odhaduje sa, že na území Českej republiky a Slovenskej republiky žije v súčte asi päť kusov dropa fúzatého, pričom najväčšia časť stredoeurópskej

¹⁴⁶ <http://enviroportal.sk/dokumenty/medzinarodne-dohovory/dohovor/134>, 28. 04. 2014.

¹⁴⁷ Damohorský, M. a kol.: Mezinárodní právo životního prostředí, II. část (zvláštní), IFEC, Beroun, 2008, s. 129.

¹⁴⁸ <http://www.birdlife.org/datazone/speciesfactsheet.php?id=2760>, 02. 05. 2014.

populácie žije v Maďarsku, až tisíc päť sto kusov¹⁴⁹. Drop fúzatý posledný krát na území Českej republiky hniezdil v roku 2006¹⁵⁰.

Snahou je maximálne chrániť a tam, kde je to možné, aj obnoviť stanovištia dropa. Okrem iného sa strany zaviazali aj k tomu, že sa vynasnažia určiť a chrániť potenciálne, neobývané stanovištia rozmnožovania, vrátane miest výskytu a hniezdenia, kde možno v budúcnosti znovu zaviesť rozmnožovanie populácie dropa fúzatého. Strany sa majú snažiť o promptnú výmenu vedeckých, technických a právnych informácií, ktoré sú potrebné na koordináciu ochranných opatrení a spoluprácu s ostatnými areálovými štátmi. Súčasťou memoranda je aj akčný plán pre dropa fúzatého.

Medzinárodné organizácie

Vo svete funguje nespočetné množstvo medzinárodných organizácií pôsobiacich na poli ochrany životného prostredia. Prevažná väčšina z nich nevenuje žiadnu pozornosť poľovníctvu. Z organizácií venujúcich sa poľovníctvu je na prvom mieste nutné uviesť najvýznamnejšiu a to je Medzinárodná rada pre poľovníctvo a ochranu zveri (*International Council for Game and Wildlife Conservation*, CIC). Je to medzinárodná nevládna organizácia, ktorá združuje jednotlivcov, organizácie zaoberajúce sa poľovníctvom a štáty. Česku republiku a Spolkovú republiku Nemecko zastupujú v tejto organizácii príslušné ministerstvá, Slovenská republika je zastupovaná Slovenskou poľovníckou komorou a Poľská republika je zastupovaná Poľským poľným zväzom. Prostredníctvom svojich komisií, pracovných skupín a delegácií vo viac ako 80 krajinách CIC napomáha štátom aj organizáciám zaoberajúcim sa životným prostredím k zachovaniu prírodných zdrojov udržateľným rozvojom. Organizácia sídli neďaleko maďarského mestečka Budakeszi.

Orgánmi CIC sú Valné zhromaždenie, Rada a Výkonný výbor. Medzi hlavné ciele CIC patrí rešpekt voči všetkým formám života v ich prirodzenom prostredí, zachovanie prírody, zvlášť fauny, v záujme súčasných aj budúcich generácií, zabrániť strate biologickej rozmanitosti, udržateľné využívanie prírodných zdrojov, podporovať vedecký výskum, vzdelávanie a informovanosť verejnosti.¹⁵¹ Z uvedeného je možné vidieť, že ciele Medzinárodnej rady pre poľovníctvo sa prekrývajú s niektorými základnými zásadami práva životného prostredia. CIC sa spolupodieľa na vypracovaní tzv. Princípov z Addis Abeby, ktoré obsahujú princípy

¹⁴⁹ Tamtiež.

¹⁵⁰ <http://www.zachranneprogramy.cz/index.php?docId=6837>, 02. 05. 2014.

¹⁵¹ <http://www.cic-wildlife.org>, 29. 04. 2014.

pre minimalizovanie nepriaznivých vplyvov na ekosystémy, podporu a presadzovanie medzidisciplinárneho výskumu a medzinárodnú spoluprácu.

Federácia poľovníckych zväzov (*Fédération des associations de chasse et conservation de la faune sauvage de l'UE*, *The Federation of Associations for Hunting and Conservation of the European Union*, *FACE*) je ďalšou medzinárodnou nevládnou organizáciou zaoberajúca sa poľovníctvom. Združuje poľovnícke zväzy z 36 štátov EÚ a Rady Európy. Najvyšším orgánom FACE je Valné zhromaždenie, ktoré sa schádza minimálne raz ročne. Výkonným orgánom je Výbor (*Board*) pozostávajúci z prezidenta, generálneho sekretára, pokladníka, a ďalších 11 členov. Z členov Výboru sa ustanovuje tzv. *Bureau*. Medzi ciele tejto organizácie patrí presadzovanie a ochrana poľovníctva v záujme udržania prírodnej rovnováhy (*natural balance*) na základe vedeckých princípov, spolupráca medzi poľovníckymi zväzmi, hájenie záujmov jej členov, podpora všetkých druhov aktivít, výskumov a kontaktov zameraných na zver a jej stanovišťa obzvlášť s národnými a medzinárodnými organizáciami, ktoré majú podobné ciele alebo by mohli napomôcť k dosiahnutiu cieľov FACE. Federácia spolupracuje s členmi Európskeho parlamentu a spolupracuje aj s ďalšími orgánmi EÚ a podieľa sa na príprave a monitorovaní legislatívy dotýkajúcej sa poľovníctva.

Zhrnutie

Situácia na poli medzinárodného práva v oblasti poľovníctva je podobná situácii v Európskej únii. Existuje mnoho noriem medzinárodného práva a takisto mnoho organizácií, ktorých hlavným záujmom je ochrana životného prostredia, prípadne biologickej rozmanitosti. Mnohé z týchto noriem či organizácií sa dotýkajú aj poľovníctva, pretože poľovníctvo je súčasťou ochrany prírody a od tejto činnosti ho nie je možné oddeliť. Noriem medzinárodného práva, či medzinárodných organizácií, zaoberajúcich sa výlučne len poľovníctvom je však na medzinárodnom poli minimum. Medzinárodné organizácie, ktoré sa vzťahujú na poľovníctvo sú fakticky dve, a to Medzinárodná rada pre poľovníctvo a ochranu zveri a Federácia poľovníckych zväzov. Mnohé z noriem medzinárodného práva, ktoré sú primárne určené či už druhove ochrane organizmov alebo územnej ochrane avšak priamo dopadajú na poľovníctvo a to tým, že stanovujú, okrem iného, podmienky, za akých je možné loviť niektorých druhov voľne žijúcich živočíchov vykonávať. Účelom tejto práce nie je poskytnúť vyčerpávajúci prehľad noriem medzinárodného práva dotýkajúcich sa poľovníctva, čo by iste vydalo sa samostatnú dizertačnú ba aj habilitačnú prácu, ale jej účelom je

poskytnúť len základný prehľad noriem medzinárodného práva a medzinárodných organizácií, ktoré sa poľovníctva najviac dotýkajú.

Vzhľadom na historický vývoj jednotlivých regiónov sveta, tradície a kultúru jednotlivých štátov je, rovnako ako v prípade EÚ, nemysliteľná unifikovaná úprava podmienok lovu voľne žijúcich živočíchov na medzinárodnej úrovni. Je nutné rešpektovať odlišnosti jednotlivých regiónov, a z tohto dôvodu je pre zver a ryby, ich prostredie a samotné poľovníctvo či rybárstvo prospešnejšia užšia regionálna spolupráca pred širokou globálnou spoluprácou.

IV. Úvahy *de lege ferenda*

Predchádzajúce kapitoly poskytli prehľad a popis základných inštitútov právnej úpravy lovu v niekoľkých členských štátoch Európskej únie, ktorú sú všetkým skúmaným štátom spoločné, vrátane uvedenia relevantných nadnárodných pravidiel, či už na strane Európskej únie alebo medzinárodného spoločenstva. V nadväznosti na vyššie uvedené má táto kapitola poskytnúť pohľad *de lege ferenda* na právnu úpravu lovu. Vzhľadom na niektoré odlišnosti medzi právnymi úpravami lovu jednotlivých skúmaných štátov bezpochyby v tejto kapitole nastane situácia, kedy niektorá úvaha *de lege ferenda* vo vzťahu k niektorému štátu bude súčasne záležitosťou *de lege lata* iného štátu.

Niektoré právne úpravy lov definujú, iné nie. Riziko každej definície je v tom, že nemusí pokryť všetky situácie, ktoré môžu nastať. Uvedené sa prejavilo v právnej úprave poľovníctva v Slovenskej republike, kde je lov definovaný ako získavanie zveri odstreľom, odchytom, poľovníckymi dravcami alebo pomocou fretky. Stanovenie, čo sa podľa zákona o poľovníctve považuje za lov je taxatívne. Najzávažnejším nedostatkom tejto definície je, že nepokrýva, resp. nezahrňuje, tzv. brlohárenie, čo je lov pomocou psa v podzemí. Naproti tomu ale zákon o poľovníctve a jeho vykonávacie predpisy s brlohárením, ako tradičným spôsobom lovu počítajú, keď jednak zákon o poľovníctve stanovuje zákaz lovu jazveca brlohárením, a vykonávacia vyhláška k zákonu o poľovníctve upravuje podmienky skúšok poľovných psov pre lov brlohárením. V tomto prípade je možno odporučiť buď žiadnu definíciu lovu v zákone o poľovníctve, pretože pojem lov je všeobecne známy, pričom úplne dostačujúcim v tomto prípade je stanovenie zakázaných spôsobov lovu. Pokiaľ by však existoval eminentný záujem na definovaní lovu v zákone upravujúcom poľovníctvo, tak ako vhodná sa javí napr. definícia, že lov je činnosť smerujúca k zmocneniu sa zveri, a vedľa toho, ulovenie je zmocnenie sa zveri. Legálne hranice spôsobov lovu by boli taktiež vymedzené prostredníctvom noriem zakazujúcich niektoré spôsoby lovu. Vo vzťahu k definícii lovu platí vyššie uvedené obdobne i pre právnu úpravu rybárstva.

Všetky skúmané právne úpravy lovu chápu ako zver len tie druhy voľne žijúcich živočíchov, ktoré sú ako zver označené v príslušnom právnom predpise. Určenie, ktoré živočíchy sa považujú za voľne žijúce sa často krát líši, pričom podľa autora má byť za voľne žijúceho živočícha považovaný i taký jedinec živočíšneho druhu, ktorého populácia sa udržuje vo voľnej prírode samovoľne, aj keď práve tento konkrétny jedinec je držaný v zajatí. Skutočnosť, že jedinec živočíšneho druhu je držaný v zajatí ho nezavaruje príslušnosti k jeho živočíšnemu druhu. Za vhodnú legálnu definíciou voľne žijúceho živočícha je tak možno

považovať takú definíciu, ktorá vymedzuje voľne žijúceho živočícha, ako živočícha, ktorého populácia sa v prírode udržuje samovoľne, vrátane jedinca držaného v zajatí.

Právne predpisy poľovníctva rozdeľujú zver do kategórií podľa rôznych kritérií. Na tomto mieste je možné odporučiť rozdelenie zveri na dve základné kategórie podľa biologických kritérií, a to na zver srstnatú a zver pernatú, čo právne úpravy rešpektujú. Ako vhodné sa javí i rozdelenie zveri na kategórie podľa poľovníckych tradícií napr. na zver vysokú, drobnú a pod., čo môže mať ďalej svoj význam pri stanovení práv a povinností vo vzťahu k jednotlivým kategóriám zveri, napr. v oblasti ochrany genofondu či spôsobov lovu. Autor nemôže odporučiť ako vhodnú úpravu rozdelenie zveri tak, ako ho upravuje český zákon o myslivosti, nie však po obsahovej stránke, ale po stránke terminologickej. Český zákon delí zver do dvoch základných kategórií, a to na druhy zveri, ktoré nie je možné loviť podľa medzinárodných záväzkov Českej republiky alebo zvláštnych právnych predpisov ak k ich lovu nebola povolená výnimka, a na druhy zveri, ktoré je možné obhospodarovat' lovom. Ako vhodnejšia sa javí úprava, ktorá zver podľa tohto kritéria vôbec nerozdeľuje, a pre druhy zveri, ktoré sú chránené podľa medzinárodných záväzkov alebo zvláštnych právnych predpisov nestanoví dobu lovu. V prípade úmyslu zákonodarcu výslovne rozdeliť druhy zveri podľa tohto kritéria, autor odporúča iné terminologické označenie uvedených kategórií. Druhy zveri, ktoré sú momentálne označované ako druhy, *ktelé nelze lovit podle mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána a které byly vyhlášeny ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv, nebo druhy zvěře, které jsou zvláště chráněnými živočichy podle zvláštních právních předpisů a nebyla-li k jejich lovu povolena výjimka podle těchto předpisů*, by mali byť v zákone označované ako celoročne hájené druhy zveri alebo ako zver celoročne hájená, čo by, okrem iného, bolo v súlade i s terminológiou ďalších ustanovení českého zákona o myslivosti. Kategóriu zveri, *ktelrou lze obhospodařovat lovem*, by sa mala označovať, ako zver, pre ktorú sa stanovuje doba lovu, prípadne, zver, ktorú je možno loviť bez udelenia výnimky podľa zvláštnych právnych predpisov.

Zver nepozná hranice poľovných revírov a nie je nimi žiadnym spôsobom limitovaná, s výnimkou hraníc, ktoré tvoria prirodzenú alebo umelú bariéru migrácie zveri. V závislosti od veľkosti poľovných revírov tak dochádza k relatívne častej migrácii zveri naprieč i niekoľkými poľovnými revírmi, pričom chovateľské prístupy jednotlivých užívateľov poľovných revírov môžu byť odlišné, čo sa nemusí pozitívne prejavíť na stave, ako početnom tak i zdravotnom alebo kvalitatívnom, zveri v danom regióne. V záujme dosiahnutia čo najefektívnejšieho poľovníckeho obhospodarovania zveri a dosiahnutia uspokojivej kvality zveri v jednotlivých geografických regiónoch ale i na území celej republiky, autor odporúča

ako vhodné spôsoby riešenia úpravu nemeckú, alebo úpravu slovenskú. Nemecká právna úprava je postavená na bázy dobrovoľnosti, kedy stanoví možnosť, aby sa užívatelia susediacich poľovných revírov združili podľa súkromného práva za účelom koordinácie svojich postupov pri obhospodarovaní zveri. Naproti tomu slovenská právna úprava celkom podrobne upravuje tzv. veľkoplošné poľovnícke hospodárenie, pričom stanovuje, že poľovné revíry sú súčasťou väčších celkov, tzv. chovateľských celkov, ktoré sú ďalej súčasťou tzv. poľovných oblastí. Obe tieto veľkoplošné oblasti poľovníckeho hospodárenia sú tvorené s prihliadnutím ku geografickým charakteristikám jednotlivých oblastí, pričom rámcovo rešpektujú hranice administratívnych oblastí štátu, a to okresy (chovateľské celky) a kraje (chovateľské oblasti). V chovateľských celkoch sa vytvára chovateľská rada a v poľovných oblastiach sa vytvára poradný zbor ako kolektívne poradné orgány príslušných orgánov štátnej správy poľovníctva. Tieto orgány majú významný podiel na určovaní celkovej stratégie poľovníckeho obhospodarovania zveri v danom regióne. Je síce ešte predčasné hodnotiť prínos a úspechy tejto koncepcie, ale i napriek tomu autor tento koncept veľkoplošného poľovníckeho hospodárenia odporúča *de lege ferenda* i pre Českú republiku. Jediné čo by bolo vhodné do slovenskej právnej úpravy doplniť je zavedenie spolupráce a vzájomnej koordinácie postupov i medzi poradnými zbormi susediacich poľovných oblastí.

Právna úprava ochrany genofondu zveri a rýb je pomerne dobrá, pričom vychádza jednak z právnych predpisov na úseku poľovníctva a rybárstva, tak i právnych predpisov na úseku ochrany prírody. K spresneniu tejto oblasti právnej úpravy je vhodné odporučiť výslovný zákaz úmyselného kríženia druhov voľne žijúcich živočíchov a druhov voľne žijúcich živočíchov a domácich zvierat z iných dôvodov než vedeckých prípadne hospodárskych a mimo priestorov k tomu výslovne vyhradených zvláštnym povolením a zabezpečených proti úniku takýchto krížencov do prírody. Tak isto by bolo vhodné do právnych úprav výslovne zakotviť zákaz vypúšťania krížencov druhov voľne žijúcich živočíchov či druhov voľne žijúcich živočíchov a domácich zvierat do voľnej prírody, ktorý by nepripúšťal výnimku.

Problematickým bodom právnej úpravy poľovníctva v Českej republike, ale i v Slovenskej republike, je absencia právnej úpravy vo vzťahu k prirodzene sa vyskytujúcim krížencom niektorých druhov zveri vo voľnej prírode. Asi najtypickejšími príkladmi sú krížence tetrova hlucháňa (*Tetrao urogallus*) a tetrova hoľniaka (*Tetrao tetrix*) alebo krížence jeleňa lesného (*Cervus elaphus*) a jeleňa siku (*Cervus nippon*). Jediné týchto krížencov, keďže fakticky nenáležia ku konkrétnemu druhu zveri, nie sú *stricto sensu* ani zverou podľa príslušných zákonov o poľovníctve, a ich lov tak na základe týchto predpisov nie je možný. Vhodnou úpravou by bolo zahrnúť krížence druhov zveri prirodzene sa vyskytujúce vo voľnej prírode

medzi zver a zákonom stanoviť, že k ich lovu je oprávnená osoba, ktorá je držiteľom povolenky k lovu aspoň jedného z druhov zveri, z ktorého kríženec vznikol.

Vypúšťanie nepôvodných druhov voľne žijúcich živočíchov do prírody je podmienené povolením príslušných orgánov štátnej správy na úseku poľovníctva či ochrany prírody, *de lege ferenda* však autor odporúča opäť sa inšpirovať právnou úpravou Slovenskej republiky, konkrétne slovenským zákonom o poľovníctve a výslovne v zákone o myslivosti či predpisoch regulujúcich rybárstvo, a i v zákone o ochrane prírody a krajiny, zakotviť možnosť vypustenia nepôvodných druhov voľne žijúcich živočíchov len do zverníc alebo rybníkov zabezpečených proti úniku takýchto živočíchov do voľnej prírody, čo by najlepšie zodpovedalo dodržaniu zásady predbežnej opatrnosti a i zásady prevencie.

K dosiahnutiu optimálnej kvality, vekovej a pohlavnej štruktúry a zdravotného stavu populácií zveri autor odporúča prevziať zo slovenskej právnej úpravy model tzv. poľovných revírov osobitným režimom hospodárenia (vyhradené poľovné revíry), ktoré by mohli byť vytvárané v oblastiach určených na základe objektívnych kritérií.

Právnej úprave vlastníckeho práva k voľne žijúcej zveri a rybám vo vodných tokoch asi v prípade Českej či Slovenskej republiky nie je veľmi čo vytýkať. Českému zákonodarcovi je vhodné odporučiť výslovne upraviť vlastnícke právo k ulovenej alebo uhynutej zveri, prípadne jej častiam, podobne ako je tomu v Slovenskej republike, kde zákon o poľovníctve výslovne stanoví, kto je vlastníkom ulovenej zveri, a čo z ulovenej zveri náleží lovcovi. Tak ako je doteraz len odvodzované z niekoľkých ustanovení zákona o myslivosti, by bolo vhodné výslovne uviesť, že vlastnícke právo k ulovenej zveri alebo zveri uhynutej na území poľovného revíru patrí užívateľovi poľovného revíru, a že lovcovi patrí tzv. malé poľovnícke právo a trofej, pričom vlastnícke právo vzniká okamihom ulovenia alebo iného usmrtenia či uhynutia zveri. Inšpiratívnu v tomto smere sa môže javiť právna úprava Poľskej republiky, podľa ktorej sa vlastníkom zveri ulovenej nie v súlade s právnymi predpismi alebo ulovenej či uhynutej na nepoľovnom pozemku stáva štát, ale takáto úprava by si vyžiadala náročnejšie úpravy a tento model je i v praxi administratívne náročnejší. Slovenskému zákonodarcovi v tomto smere je možno odporučiť výslovné stanovenie, že voľne žijúce živočíchy sú *res nullius*.

Vo vzťahu k právnej úprave regulujúcej podmienky, za ktorých môžu fyzické osoby loviť zver alebo ryby by boli vhodné novelizačné zásahy ako v oblasti poľovníctva, tak aj v oblasti rybárstva. V oblasti poľovníctva v Českej republike, by, aj napriek pomerne jednoduchému odvodu správneho záveru, bolo vhodné pri stanovení podmienok pre získanie loveckého lístku upraviť znenie § 47 ods. 3 písm. b) zákona o myslivosti tak, aby zodpovedalo

terminológii nového českého občianskeho zákonníku. V prípade uvedeného ustanovenia zákona o myslivosti by taktiež bolo vhodné doplniť, že v prípade žiadateľa o lovecký lístok mladšieho ako osemnásť rokov, ktorý nenadobudol plnej svojprávnosti, sa jeho spôsobilosť k právnym jednaniam posúdi v súlade s ustanovením § 31 občianskeho zákonníku.

Čo sa týka podmienok, za ktorých môžu osoby v Českej republike loviť ryby je vhodné odporučiť právnu úpravu inšpirovanú Slovenskou republikou, ktorá relatívne podrobne upravuje podmienky, za ktorých môžu osoby rôzneho veku loviť ryby. Pričom do tejto úpravy je vhodné zapracovať i myšlienku poľského zákona o vnútrozemskom rybolove, podľa ktorého osoby nedosahujúce určitého veku nepotrebujú k lovu rýb rybársky lístok. V podmienkach Českej alebo Slovenskej republiky si je toto možné predstaviť napr. u osôb mladších ako desať rokov. Takouto úpravou by česká právna úprava predišla rozporuplnostiam, tak ako sú uvedené v príslušnej kapitole tejto práce. Osoby nedosahujúce určitého veku, napr. pätnásť rokov, by mohli podľa zákona loviť ryby len pod dohľadom držiteľa rybárskeho lístku a povolenia k lovu rýb staršieho ako osemnásť rokov. Je otázne, na základe akých kritérií by mali byť rybárske lístky vydávané. Kým v Českej republike a Poľskej republike sú rybárske lístky vydávané len uchádzačom, ktorý úspešne zložili príslušnú skúšku, tak v Slovenskej republike sa rybárske lístky vydávajú každému oproti zaplateniu príslušného správneho poplatku. Vo všetkých skúmaných republikách platí, že výhradne užívateľ rybárskeho revíru, s výnimkou osobitných povolení k rybolovu v Slovenskej republike, rozhoduje o tom, komu povolenie k lovu rýb vydá a komu nie. Na základe uvedeného sa autor domnieva, že posúdenie odbornej spôsobilosti k lovu rýb by mala byť ponechaná na príslušných užívateľoch rybárskych revírov, a príslušný štátny orgán by tak nemusel skúmať odbornú spôsobilosť záujemcu o rybársky lístok, aj keď autor chápe i druhý prístup v súčasnosti platný v Českej republike.

V prípade Slovenskej republiky v oblasti právnej úpravy podmienok, za ktorých môžu osoby loviť zver, autor odporúča prevziať právnu úpravu Českej republiky, ktorá po splnení zákonných podmienok, umožňuje vydať zbrojný preukaz a loviť zver pomocou strelnej zbrane i držiteľom loveckých lístkov mladších ako osemnásť rokov. Vydanie zbrojného preukazu by v prípade takýchto osôb malo byť podmienené súhlasom zákonného zástupcu žiadateľa, s výnimkou prípadov, kedy žiadateľ nadobudol plnej svojprávnosti, a pozitívnym stanoviskom odbornej vzdelávacej inštitúcie, ktorej je žiakom alebo poľovnej spoločnosti, ktorej je členom. Používať strelnú zbraň by takáto osoba mohla len pod dohľadom plnoletej osoby, ktorá je držiteľom poľovného lístka a zbrojného preukazu príslušnej skupiny po dobu aspoň päť rokov.

Minimálny vek žiadateľa o vydanie poľovného či loveckého lístku by mal byť zostať zachovaný tak ako je tomu v súčasnosti, tzn. šesťnásť rokov.

Autor odporúča inšpirovať sa právnou úpravou Poľskej republiky, ktorá pozná rôzne kategórie loveckých licencií, kde základnými sú licencie oprávňujúca loviť bezparohovú zver. Druhou licenciou je licencia oprávňujúca jej držiteľa loviť už aj parohovú zver pri dodržaní kritérií správnej selekcie, pričom túto licenciu môže dostať osoba, ktorá je aspoň po dobu troch rokov držiteľom základnej licencie na lov zveri. Túto úpravu je možno hodnotiť ako vhodnú, pretože možnosť loviť zver, ktorej lov si objektívne vyžaduje nejaké praktické skúsenosti, neumožňuje *ex lege* osobám, ktoré takéto praktické skúsenosti nemajú.

Lov zveri sa vykonáva v poľovných revíroch, ktoré sú ustanovované so súhlasom príslušného orgánu štátnej správy poľovníctva. *De lege ferenda* autor odporúča, aby v Českej republike bola zvýšená minimálna výmera poľovných revírov, pričom ako vhodné sa javí kritérium podľa poľovnej oblasti, v ktorej sa poľovný revír nachádza, tak ako je tomu v Slovenskej republike. Väčšie poľovné revíry umožňujú kvalitnejšie a efektívnejšie veľkoplošné poľovnícke hospodárenie, čo v konečnom dôsledku môže priniesť pozitívne výsledky čo sa týka početných stavov zveri a jej zdravotného stavu a kvality. Autor si uvedomuje, že väčšia minimálna výmera poľovných revírov do určitej miery obmedzuje výkon vlastníckeho práva vlastníka poľovných pozemkov, ale na druhej strane záujem na udržateľnom a efektívnom obhospodarovaní populácií zveri je verejným záujmom, ktorý by mal byť nadradený súkromnému záujmu vlastníka poľovného pozemku vykonávať právo poľovníctva sám, prípadne s malým okruhom iných osôb, v malom poľovnom revíri, ktorý vzhľadom na migráciu zveri neumožňuje jej efektívne obhospodarovanie. Konkrétne určenie, aká je správna minimálna výmera poľovného revíru v jednotlivých oblastiach je skôr otázkou odbornou než právnou, z uvedeného dôvodu autor nebude špekulovať o konkrétnych výmerách, a obmedzí sa len na konštatovanie, že záujmu na správnom poľovníckom hospodárení so zverou určite viac svedčí minimálna výmera v rádu tisícov hektárov než v rádu desiatok či niekoľkých málo stovák hektárov.

Čo sa týka výkonu práva poľovníctva v poľovnom revíri, autor odporúča ako vhodnú, aj keď administratívne náročnejšiu, právnú úpravu Českej republiky, ktorá upravuje právnickú osobu *sui generis*, tzv. *honební společenstvo*, ktorej členmi sú len vlastníci poľovných pozemkov tvoriacich daný poľovný revír. O zásadných otázkach, ako je napríklad spôsob užívania poľovného revíru, by mali členovia právnickej osoby vlastníkov poľovných pozemkov rozhodovať spoločne na valnom zhromaždení, ale inak by pre chod bežných administratívnych záležitostí, ako je napr. výber úplaty za užívanie poľovného revíru a jej

distribúciu medzi členov takejto právnickej osoby, alebo dohľad nad dodržiavaním zmluvy o užívaní poľovného revíru, mal byť ustanovený zvláštny orgán tejto právnickej osoby, čo by v konečnom dôsledku zjednodušilo výkon práv ako vlastníkom jednotlivých poľovných pozemkov tvoriacich poľovný revír, tak aj užívateľovi poľovného revíru odlišnému od tejto právnickej osoby.

V oblasti právnej úpravy dôb lovu jednotlivých druhov zveri by bolo vhodné *de lege ferenda* vypustiť zo zákona možnosť príslušného úradu štátnej správy poľovníctva povoliť výnimku lovu zveri v čase ochrany z dôvodu výcviku a skúšok poľovne upotrebitelných psov, pretože udelenie takejto výnimky nepredstavuje žiadny verejný záujem vzhľadom k tomu, že výcvik, ale i skúšky poľovne upotrebitelných psov môžu byť vykonávané v čase lovu jednotlivých druhov zveri.

Ako inšpiratívnu a vhodnú úpravu je možno odporučiť úpravu BJagdG, podľa ktorej je zakázaný lov všetkých druhov zveri, teda aj tých, ktorých lov je povolený celoročne, v čase kladenia a výchovy mláďat v dobe, počas ktorej sú mláďatá existenčne závislé na matke.

V súvislosti s lovom zveri v noci by bolo v Českej republike *de lege ferenda* vhodné prevziať právnu úpravu Slovenskej úpravy, ktorá umožňuje lov vybraných druhov zveri v noci len počas niekoľkých nocí v dobe okolo splnu mesiaca. Cieľom tejto úpravy je zaistiť predovšetkým bezpečnosť osôb, ale i eliminovať pravdepodobnosť ulovenia jedinca zveri vhodného na ďalší chov.

V oblasti rybárstva autor odporúča zaviesť úpravu denných dôb lovu na kaprových vodách behom vybraných mesiacov (napr. júl, august, september) tak ako je tomu v Slovenskej republike, tzn. neobmedzene počas celého dňa aj noci, avšak za podmienky osvetlenia miesta lovu počas noci.

Spôsoby lovu zveri a rýb, či už pozitívne vymedzené alebo zakázané sú v jednotlivých právnych predpisoch pomerne dobre upravené. Českému zákonodarcovi autor odporúča inšpirovať sa právnou úpravou spoločnej poľovačky na Slovensku alebo v Poľsku a podľa toho precíznejšie upraviť pravidlá spoločnej poľovačky v zákone o myslivosti. Úprava v oblasti spôsobov lovu by bola potrebná aj v slovenskom zákone o poľovníctve vo vzťahu k zakázaným a nesprávnym spôsobom lovu. Ako možné a vhodné sa javia dve riešenia. Prvým riešením by bol návrat k pôvodnému zneniu zákona o poľovníctve, ktoré poznalo len zakázané spôsoby lovu. V tomto prípade sa problematickým javí fakt, že podľa slovenského trestného zákona sa pytlíctva dopustí ten, kto loví zver alebo ryby zakázaným spôsobom. V takom prípade by napr. i lov zveri na poľovných pozemkoch, na ktorých sa súčasne vykonávajú poľnohospodárske alebo lesnícke práce bol pytlíctvom, čo zrejme nie je účelom

ani zákona o poľovníctve a ani trestného zákona. Preto sa ako vhodnejšie javí druhé riešenie, ktoré by zachovalo súčasný stav, tzn. stanovenie zakázaných spôsobov lovu a nesprávnych spôsobov lovu, s tým, že niektoré nesprávne spôsoby lovu, napr. lov trofejovej zveri vhodnej na ďalší chov alebo strieľať na zver narkotizačnými zbraňami okrem ich použitia na účely jej odchyty, vyšetrenia alebo veterinárneho zákroku, by mali byť presunuté do kategórie zakázaných spôsobov lovu, a súčasne by zákon o poľovníctve mal stanoviť dostatočne odstrašujúce sankcie za vykonanie lovu nesprávnym spôsobom, čo v súčasnej právnej úprave absentuje.

V záujme zabezpečenia riadnej ochrany práva poľovníctva a práva rybárstva, či ochrany prírody všeobecne autor odporúča zriadenie špecializovaných útvarov bezpečnostných zložiek, ktoré by sa zaoberali vyšetrovaním výlučne len trestných činov na úseku poľovníctva a rybárstva, či širšie i trestných činov na úseku ochrany prírody. Takáto požiadavka však naráža na zásadné a ťažko prekonateľné problémy, s ktorým bezpečnostné zbory pravidelne bojujú, a to nedostatok peňažných prostriedkov, personálne nedostatočné obsadenie a nedostatočné technické vybavenie, preto si autor uvedomuj, že tento návrh ostane skôr len v rovine teoretickej než praktickej.

Je nepochybné, že v jednotlivých právnych predpisoch regulujúcich lov zveri a rýb, by našlo oveľa viac noriem, ktoré by bolo vhodné buď len formulačne poopraviť alebo i upraviť celkom odlišne, než je tomu v súčasnosti. Z dôvodu dodržania primeraného rozsahu tejto práce sa však autor v tejto kapitole zameral len na, podľa jeho názoru, na niekoľko najzásadnejších problematických bodov právnych predpisov poľovníctva a rybárstva.

Závery

Cieľom výskumu, ktorý predchádzal napísaniu tejto dizertačnej práce bolo analyzovať právne podmienky lovu voľne žijúcich živočíchov, pričom cieľom tejto práce je poskytnúť prehľad o právnej úprave lovu voľne žijúcich živočíchov v užšom slova zmysle, tzn. lovu vykonávanom predovšetkým fyzickými osobami, a to hlavne v ich voľnom čase. Účelom tejto práce nebolo zaoberať sa lovom živočíchov vykonávaným priemyselným spôsobom.

Lov voľne žijúcich živočíchov (zveri a rýb) je pomerne podrobne upravený právnymi predpismi. Spravidla sa jedná o zvláštne zákony, typicky zákon o poľovníctve a zákon o rybárstve. Lov zveri a rýb všeobecne predstavuje získavanie a zmocňovanie sa voľne žijúcich živočíchov. Vo vzťahu k definovaniu pojmu lov, autor v nadväznosti na svoje zistenia odporúča buď žiadnu legálnu definíciu lovu, pretože pojem lov je všeobecne známy, pričom úplne dostačujúcim nástrojom k vymedzeniu legálnych spôsobov lovu je v tomto prípade stanovenie zakázaných spôsobov lovu. V prípade záujmu zákonodarcu definovať pojem lov sa ako vhodná sa javí napr. definícia, že lov je činnosť smerujúca k zmocneniu sa zveri (prípadne rýb), a vedľa toho, ulovenie je zmocnenie sa zveri (prípadne rýb). Legálne hranice spôsobov lovu by boli taktiež vymedzené prostredníctvom noriem zakazujúcich niektoré spôsoby lovu. Uvedený záver autora je podporovaný nie celkom vhodnou definíciou lovu obsiahnutou v § 2 písm. e) slovenského zákona o poľovníctve, podľa ktorého sa lovom zveri rozumie získavanie zveri odstrelom, odchytom, poľovnými dravcami alebo pomocou fretky, pričom táto definícia už na prvý pohľad nezahrňuje lov zveri pomocou poľovne upotrebitelných psov, typicky brlohárenie, pričom tento spôsob lovu ako slovenský zákon o poľovníctve, tak i nadväzujúce predpisy poznajú. V tomto prípade je bezpochyby česká právna úprava poľovníctva na tom lepšie, pretože lov nedefinuje.

Zver a vodné živočíchy sú ústrednými pojmami nie len právnych úprav, ale aj faktického výkonu poľovníctva a rybárstva. Skúmaním právnych úprav republík stredoeurópskeho priestoru autor zistil, že pojem vodný živočích nie je právnymi úpravami významným spôsobom reflektovaný, čo však neznamená nedostatočnosť príslušnej právnej úpravy. Namiesto termínu vodný živočích je právnymi úpravami rybárstva bežne používaný a upravený širší pojem vodný organizmus.

Podľa právnych poriadkov ryby a zver predstavujú obnoviteľné prírodné bohatstvo, s ktorým je nevyhnutné racionálne hospodáriť. Zverou sú len tie voľne žijúce živočíchy, ktoré sú ako zver označené v príslušných právnych predpisoch, v niektorých prípadoch (napr. Česká republika) vypočítava druhy živočíchov, ktoré sú zverou, priamo zákon o poľovníctve,

v iných (Poľská republika) druhy živočíchov, ktoré sú zverou uvádza príslušný podzákonný právny predpis, inde (Slovenská republika) sú druhy voľne žijúcich živočíchov považované za zver uvedené v prílohe k zákonu o poľovníctve. Uvedené je skôr otázkou legislatívne technickou než otázkou obsahovou, pretože forma nemôže zmeniť skutočnosť, že za zver sa považujú len právnym predpisom určené druhy voľne žijúcich živočíchov. Asi najzásadnejší dopad uvedené má do možnosti zmien zoznamov zveri, kedy je zrejmé, že zoznam, ktorý je súčasťou podzákonného predpisu bude najmenej rigidný.

Všetky skúmané právne úpravy chápu pojem voľne žijúceho živočicha podobne. Vo všetkých skúmaných právnych úpravách sú za voľne žijúceho živočicha považované tie živočichy, ktoré žijú vo voľnej prírode a ich populácie sa samovoľne udržujú. Čo sa týka jedinca živočicha držaného v zajatí platí, že sa stále jedná o jedinca voľne žijúceho živočicha. Autor sa domnieva, že i napriek logickému základu niektorých právnych úprav (napr. Poľská republika), je a má byť za voľne žijúceho živočicha považovaný i taký jedinec živočíšneho druhu, ktorého populácia sa udržiava vo voľnej prírode samovoľne, aj keď práve konkrétny jedinec daného živočíšneho druhu je držaný v zajatí. Skutočnosť, že konkrétny jedinec živočíšneho druhu je držaný v zajatí ho nezaväzuje príslušnosti k jeho živočíšnemu druhu. Za vhodnú legálnu definíciu voľne žijúceho živočicha autor *de lege ferenda* považuje takú, ktorá bude definovať voľne žijúceho živočicha, ako živočicha, ktorého populácia sa v prírode udržiava samovoľne, vrátane jedinca držaného v zajatí.

Z terminologického hľadiska je českému zákonodarcovi možno *de lege ferenda* odporučiť, aby druhy zveri, ktoré sú momentálne v ustanovení § 2 písm. c) označované ako druhy, *ktelé nelze lovit podle mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána a které byly vyhlášeny ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv, nebo druhy zvířete, které jsou zvláště chráněnými živočichy podle zvláštních právních předpisů a nebyla-li k jejich lovu povolena výjimka podle těchto předpisů*, boli naďalej označované ako druhy zveri celoročne hájené alebo ako zver celoročne hájená, čo by, okrem iného, plne zodpovedalo terminológii ďalších ustanovení českého zákona o myslivosti. Kategóriu zveri, *ktérou lze obhospodařovat lovem*, by bolo naďalej vhodné označovať, ako druhy zveri, pre ktoré sa stanovuje doba lovu, prípadne, zver, ktorú je možno loviť bez udelenia výnimky podľa zvláštnych právnych predpisov, pretože lov nie je jediný prostriedok obhospodarovania zveri. Súčasná dikcia ustanovenia § 2 písm. d) zákona o myslivosti môže zvädzať k mylnému nástroju, že lov je jedinou, prípadne hlavnou, náplňou poľovníctva.

Ochrana genofondu je založená predovšetkým na uplatnení zásady predbežnej opatrnosti a zásady prevencie, ktoré sú predstavované pravidlami regulujúcimi dovoz zveri zo zahraničia

a ochranu jej genofondu. Tieto pravidlá sú napr. v Českej republike a Slovenskej republike takmer rovnaké. Je regulované aj vypúšťanie živočíchov, ktoré sú zverou podľa Medzinárodnej rady pre poľovníctvo a ochranu zveri (*International Council for Game and Wildlife Conservation*, CIC) do poľovných revírov. Toto je možné len s povolením príslušných orgánov verejnej správy. Možnosť vypúšťať takéto živočíchy len do zverníc (Slovenská republika) pozitívne prispieva k zamedzeniu nežiaduceho prenikaniu nepôvodných druhov živočíchov do voľnej prírody a túto úpravu je možné *de lege ferenda* odporučiť i českému zákonodarcovi, čo by najlepšie zodpovedalo dodržaniu zásady predbežnej opatrnosti a i zásady prevencie. Obdobne by uvedené malo platiť aj v prípade nepôvodných druhov vodných organizmov, ktoré by mohli byť vypúšťané len do rybníkov zabezpečených proti úniku takýchto živočíchov do voľnej prírody, prípadne u stanovených druhov i do vodných tokov, avšak len s príslušným povolením. Ako vhodnú inšpiráciu autor odporúča príslušnú právnu úpravu Poľskej republiky.

K spresneniu právnej úpravy ochrany genofondu zveri autor odporúča výslovný zákaz úmyselného kríženia druhov voľne žijúcich živočíchov a druhov voľne žijúcich živočíchov a domácich zvierat z iných dôvodov než vedeckých prípadne hospodárskych a mimo priestorov k tomu výslovne vyhradených zvláštnym povolením a zabezpečených proti úniku takýchto krížencov do prírody. Tak isto je vhodné do právnych úprav výslovne zakotviť zákaz vypúšťania krížencov druhov voľne žijúcich živočíchov či druhov voľne žijúcich živočíchov a domácich zvierat do voľnej prírody, ktorý by nepripúšťal výnimku.

Slabou stránkou právnej úpravy poľovníctva v Českej republike, ale napr. i v Slovenskej republike, je nedostatočnosť právnej úpravy vo vzťahu k prirodzene sa vyskytujúcim krížencom niektorých druhov zveri vo voľnej prírode. Asi najtypickejšími príkladmi sú krížence tetrova hlucháňa (*Tetrao urogallus*) a tetrova hoľniaka (*Tetrao tetrix*) alebo krížence jeleňa lesného (*Cervus elaphus*) a jeleňa siku (*Cervus nippon*). Jedince týchto krížencov, keďže fakticky nenáležia ku konkrétnemu druhu zveri, nie sú *stricto sensu* ani zverou podľa príslušných zákonov o poľovníctve, a ich lov tak na základe týchto predpisov nie je možný. Ako vhodná úprava tohto problému sa javí zahrnúť krížence druhov zveri prirodzene sa vyskytujúce vo voľnej prírode medzi zver a zákonom stanoviť, že k ich lovu je oprávnená osoba, ktorá je držiteľom povolenky k lovu aspoň jedného z druhov zveri, z ktorého kríženeц vznikol.

Tak ako genofond zveri je aj genofond rýb, prípadne vodných organizmov, chránený rôznymi prostriedkami práva. Jedná sa hlavne o pretavenie prevenčných princípov do práva, kedy príslušným orgánom verejnej správy je vyhradené odsúhlasovať vypúšťane geneticky

nepreverených alebo geograficky nepôvodných druhov rýb do vodných tokov. Ochrana genofondu vodných organizmov je zaisťovaná i prostredníctvom tzv. chránených rybárskych oblastí, v ktorých platí buď úplný alebo čiastočný zákaz lovu rýb. Slovenská právna úprava upravuje i rybárske revíry s režimom bez privlastnenia si úlovku, čo je tiež možné považovať za prostriedok ochrany genofondu rýb, aj keď to zákon výslovne nestanoví.

V prevažujúcej časti právnych úprav je zver ako voľne žijúci živočích chápaná ako vec bez pána pokiaľ žije na slobode. Odlišnou koncepciu zastáva poľský zákon o poľovníctve, podľa ktorého voľne žijúca zver je vlastníctvom štátu reprezentovaného zvláštnou právnickou osobou – štátnou pokladnicou. S praktického hľadiska sa jedná viac o deklaráciu, než ustanovenie, ktoré by malo nejaké zásadné materiálne dopady.

Ulovenú zver do vlastníctva nadobúda užívateľ poľovného revíru, čo reflektuje skutočnosť, že je to práve užívateľ poľovného revíru, kto je zodpovedný za hospodárenie v poľovnom revíri, a preto nadobudnutie vlastníckeho práva k ulovenej zveri predstavuje akúsi odmenu za túto zodpovednosť. Českému zákonodarcovi v tomto smere autor odporúča výslovne upraviť vlastnícke právo k ulovenej alebo uhynutej zveri, prípadne jej častiam, podobne ako je tomu v Slovenskej republike, kde zákon o poľovníctve výslovne stanoví, kto je vlastníkom ulovenej zveri, a čo z ulovenej zveri náleží lovcovi.

Podľa poľského práva neoprávnene ulovená zver patrí, štátu, pričom poľský právny poriadok upravuje následné nakladanie s neoprávnene ulovenou zverou. Túto úpravu je možné považovať za inšpiratívnu, ale jej zakotvenie do českého právneho poriadku by si vyžiadalo náročnejšiu prácu, a takáto právna úprava nie je ani vyložene nutná.

V každej krajine stredoeurópskeho priestoru musí osoba, ktorá má záujem loviť zver dosiahnuť určitého veku a musí byť svojprávnna. Tam, kde môžu loviť i osoby pred nadobudnutím plnej svojprávnosti dosiahnutím určitého veku, sa ich svojprávnosť pre účely získania príslušného oprávnenia posudzuje primerane vo vzťahu k ich veku. V prípade českého zákona o myslivosti by bolo vhodné doplniť, že v prípade žiadateľa o lovecký lístok mladšieho ako osemnásť rokov, ktorý nenadobudol plnej svojprávnosti, sa jeho spôsobilosť k právnym jednaniam posúdi v súlade s ustanovením § 31 občianskeho zákonníku.

Dosiahnutie určitého veku nie je v záujme správneho výkonu práva poľovníctva jedinou požiadavkou. Právnymi úpravami je vyžadované i dosiahnutie určitej odbornej spôsobilosti k výkonu práva poľovníctva, ktorá sa overuje zložením skúšky. Skúšky sa spravidla skladajú písomne i ústne pred komisiou a skladajú sa ako z teoretickej tak aj z praktickej časti. Skúškam predchádza teoretická i praktická príprava uchádzačov o licenciю k lovu zveri, ktorú spravidla zabezpečuje štátom určená organizácia. Niektoré právne úpravy (česká a nemecká)

umožňujú kompletný výkon práva poľovníctva, vrátane lovu zveri pomocou strelných zbraní, po splnení ďalších podmienok, i osobám, ktoré nenadobudli plnej svojprávnosti dosiahnutím zákonom stanoveného veku.

Autor sa domnieva, že ako vhodnú právnu úpravu, ktorej cieľom je správny selektívny výkon lovu parohovej zveri, je možno odporučiť právnu úpravu Poľskej republiky, podľa ktorej licenciu na lov parohovej zveri môže dostať len osoba, ktorá je po stanovenú dobu držiteľom základnej licencie k lovu zveri, ktorá takúto osobu oprávňuje k lovu len bezparohovej zveri.

Požiadavky na osoby vykonávajúce lov rýb sú zo zrejmých dôvodov menej prísne, než požiadavky na držiteľov loveckých licencií. V záujme právnej istoty autor ako ideálnu právnu úpravu stanovujúcu podmienky, za akých môžu fyzické osoby loviť ryby, odporúča takú, ktorá by bola kombináciou ako českej, slovenskej, tak i poľskej právnej úpravy tejto oblasti. Podľa autorom navrhovanej právnej úpravy by osobám, ktoré nedosiahli určitého veku, napr. desať rokov, *de lege ferenda* malo byť umožnené loviť ryby bez rybárskeho lístku za obmedzených podmienok a v sprievode plnoletej osoby, ktorá je držiteľom rybárskeho lístku a povolenia k lovu rýb. Ďalej by mali byť výslovne upravené podmienky lovu rýb pre osoby napr. vo veku od desať do pätnásť rokov.

Lov zveri a rýb je možný len na zákonom vymedzených miestach, označovaných ako poľovné či rybárske revíry. Spoločným rysom všetkých skúmaných právnych úprav je vyhlasovanie, resp. uznávanie poľovných a rybárskych revírov príslušným orgánom verejnej správy, a to vo väčšine prípadov na základe žiadosti oprávnenej osoby. Každá právna úprava stanovuje minimálnu výmeru poľovného revíru, pričom tie právne úpravy, ktoré stanovujú minimálnu výmeru všeobecne nižšiu (Spolková republika Nemecko alebo Česká republika), sú vhodnejšie pre vlastníkov poľovných pozemkov, pretože z povahy veci umožňujú relatívne jednoduchšie uznanie poľovného revíru, pretože stále platí, že menej vlastníkov sa obvykle dohodne jednoduchšie než viacerí. Naopak, právne úpravy, ktoré stanovujú vyššie požiadavky na minimálnu výmeru poľovného revíru (Slovenská republika, Poľská republika) viac rešpektujú potreby správneho poľovníckeho hospodárenia.

Právo poľovníctva náleží vlastníkovi poľovného pozemku, a tento ak na nich sám nevykonáva právo poľovníctva, tak aspoň rozhoduje či spolurozhoduje o poľovníckom využití takýchto pozemkov. Opačná situácia je v Poľskej republike, kde právo poľovníctva nie je spojené s vlastníctvom k príslušným pozemkom, čo znamená, že vlastník poľovných pozemkov nemá *ex lege* právo poľovníctva na svojom pozemku, dokonca ani právo rozhodovať o jeho poľovníckom využití.

Právna regulácia miesta lovu by mala byť nastavená tak, aby jednak došlo k naplneniu účelu poľovníctva alebo rybárstva ako činností vykonávaných v prospech životného prostredia a vo verejnom záujme a súčasne, aby umožňovala vlastníkom príslušných pozemkov podieľať sa na rozhodovaní o poľovníckom či rybárskom využití ich pozemkov.

Úprava dôb lovu jednotlivých druhov rýb alebo zveri je ďalším spoločným inštitútom skúmaných právnych úprav. V záujme operatívnosti sú konkrétne stanovenie dôb lovu v období roku ponechané na podzákonné právne predpisy. Druhy zveri, ktoré nemajú stanovenú dobu lovu nie je možné, bez povolenia výnimky loviť, resp. že takéto živočíchy sú celoročne chránené. Čo sa týka povoľovania výnimiek z dôb lovu jednotlivých druhov zveri, autor *de lege ferenda* odporúča vypustiť zo zákona možnosť príslušného úradu štátnej správy poľovníctva povoliť výnimku lovu zveri v čase ochrany z dôvodu výcviku a skúšok poľovne upotrebitelných psov, pretože udelenie takejto výnimky nepredstavuje žiadny verejný záujem vzhľadom k tomu, že výcvik, ale i skúšky poľovne upotrebitelných psov môžu byť vykonávané v čase lovu jednotlivých druhov zveri.

Spôsoby lovu v širšom slova právne predpisy rozdeľujú na spôsoby lovu zveri individuálne, kde lovec loví zver nezávisle na ostatných lovcoch, a na spoločné poľovačky, ktoré sa vyznačujú určitým stupňom organizácie, kde lovci lovia vo vzájomnej interakcii a koordinovane, pričom v záujme bezpečnosti je regulácia pravidiel spoločných poľovačiek nevyhnutná. Uvedený účel najlepšie splňuje slovenská a poľská právna úprava, ktoré podrobne upravujú pravidlá spoločnej poľovačky, čo by bolo vhodné zaviesť aj v právnej úprave poľovníctva v Českej republike.

Vlastné prostriedky zmocnenia sa zveri alebo rýb, tzn. spôsoby lovu v užšom slova zmysle, je možno rozdeliť na povolené a zakázané spôsoby lovu. Stanovenie povolených spôsobov lovu je typické pre právnu úpravu lovu rýb, pričom stanovenie zakázaných spôsobov lovu je typické ako v právnej úprave lovu zveri, tak i v právnej úprave lovu rýb.

Stanovenie či už zakázaných alebo povolených spôsobov lovu má svoje dopady aj do sféry trestného a priestupkového práva, kde právne úpravy upravujú i sankcie za lov zveri alebo rýb zakázaným alebo nepovoleným spôsobom lovu. Nedostatočnou v tomto smere je právna úprava Slovenskej republiky, ktorá vedľa kategórie zakázaných spôsobov lovu pozná ešte kategóriu nesprávnych spôsobov lovu. Lov zveri nesprávnym spôsobom však v Slovenskej republike môže byť maximálne disciplinárnym previnením podľa disciplinárneho poriadku Slovenskej poľovníckej komory. Niektoré spôsoby lovu, ktoré sú podľa slovenského práva označené „len“ ako nesprávne (napr. vystreľovanie vtáčích hniezd, či rozkopávanie jazvečích brlohov) predstavujú však tak závažný zásah do životného prostredia, že v týchto prípadoch

sa nedá hovoriť o výkone práva poľovníctva, ale o neospravedlniteľných zásahoch do prírody. Z uvedeného dôvodu sa postihovanie týchto jednaní len ako za disciplinárne previnenie proti pravidlám samosprávnej organizácie, aj keď s povinným členstvom, javí ako nepôsobiace nedostatočne preventívne. Vhodným riešením tejto situácie v Slovenskej republike je podľa autora ponechanie dvoch kategórií, a to ako zakázaných spôsobov lovu tak i nesprávnych spôsobov lovu, s tým, že niektoré spôsoby lovu dnes označené ako nesprávne by mali byť presunuté do kategórie zakázaných, napr. lov trofejovej zveri vhodnej na ďalší chov alebo strieľať na zver narkotizačnými zbraňami okrem ich použitia na účely jej odchyty, vyšetrenia alebo veterinárneho zákroku. Navyše čo sa týka slovenskej právnej úpravy nie je možné ako pozitívne hodnotiť úzky okruh priestupkov na úseku poľovníctva, ktorý by sa mal rozšíriť aspoň o priestupky či iné správne delikty postihujúce výkon lovu nesprávnym spôsobom.

Európske právo vplýva na právo poľovníctva a rybárstva, či skôr na ich časť, ktorou je lov zveri alebo rýb najmä cez normy práva sekundárneho zamerané na ochranu populácií voľne žijúcich živočíchov a ich stanovišť. Tento vplyv nie je možné prehliadať.

Podľa Siedmeho akčného programu iba 17 % druhov a biotopov, ktoré sú posudzované podľa smernice o biotopoch, majú priaznivý stav ochrany a degradácia a strata prírodného kapitálu ohrozuje úsilie o dosiahnutie cieľov Únie v oblasti biodiverzity a zmeny klímy. Takýto stav druhov a biotopov, ako aj degradácia a strata prírodného kapitálu sú spojené s vysokými súvisiacimi nákladmi, ktoré v našom hospodárskom alebo sociálnom systéme doteraz neboli riadne vyhodnotené. Až 30 % územia Únie je veľmi rozdrobených, čo vplýva na spojitosť ekosystémov, ich zdravie a schopnosť poskytovať služby a životaschopné biotopy pre jednotlivé druhy. Právnym rámcom ako uvedené napraviť a udržať na dobrej úrovni je, okrem iných, predovšetkým smernica o biotopoch, ktorá, mimo iné, zakotvuje sieť chránených území pod názvom Natura 2000. Sústava Natura 2000 je najväčšia ekologická sieť na svete a pozostáva zo zvláštnych území ochrany navrhnutých členskými štátmi. Medzi povinnosti členských štátov podľa tejto smernice patrí napríklad starostlivosť o charakteristické krajinné prvky, ktoré plnia funkciu nášľapných kameňov (*stepping stones*) a sú dôležité pre migráciu, šírenie a rozmnožovanie živočíchov - rybníky, malé lesíky. V súvislosti s lovom, majú členské štáty povinnosť zakázať neselektívne metódy usmrcovania živočíchov.

Európska legislatíva jednotne neupravuje právo poľovníctva ani výkon rybárskeho práva. Tejto absencii nie je možné nič vytknúť, pretože tento stav autor považuje za správny. Európska únia predstavuje zoskupenie množstva štátov zo všetkých geografických častí Európy a rôznymi tradíciami a kultúrou v oblasti poľovníctva. Kým niekde je lov zveri

chápaný len ako určitá forma zábavy, inde lov zveri predstavuje len súčasť širšieho komplexu vzťahov nazývaných poľovníctvom. Do druhej skupiny patria všetky skúmané štáty, ktoré sa vyznačujú určitou úrovňou poľovníckych tradícií a prístupov ku zveri a prírode ako celku. Jednotná alebo harmonizovaná právna úprava poľovníctva na úrovni Únie by mohla negatívne vplývať na úroveň, ktorú v oblasti poľovníctva dosahujú skúmané štáty, na viac, Európska únia je predovšetkým nadnárodnou organizáciou, ktorej hlavným cieľom je ekonomická a hospodárska integrácia jej členov. Poľovníctvo, ale i rekreačný rybolov, majú relatívne malú dôležitosť pre dosiahnutie čo najväčšej ekonomickej integrácie v rámci EÚ a preto by mali naďalej zostať na okraji záujmu európskeho zákonodarcu. Ochrana európsky významných biotopov a živočíchov, by však mala byť vzájomne koordinovaná na úrovni Únie, tak ako je tomu v súčasnosti, pretože je nutné, aby si všetky členské štáty a predovšetkým ich obyvateľstvo uvedomovali dôležitosť ochrany prírody a biologickej rozmanitosti a svoju zodpovednosť v tejto oblasti. Ako je konštatované v Siedmom akčnom programe, strata biologickej rozmanitosti a extrémne globálne zhoršenie stavu prírody môže mať významné negatívne dôsledky na ekonomickú integráciu členských štátov. V záujme zachovania a zlepšenia stavu ochrany prírody a biologickej rozmanitosti sú akceptovateľné zásahy i do práva poľovníctva či rybárstva a to stanovením zákazov či obmedzení. Tieto zákazy a obmedzenia však musia byť stanovené jednak z globálneho pohľadu, tak aby bola zachovaná dobrá úroveň ochrany v rámci celej Únie, na druhej strane tieto opatrenia musia prihliadať k regionálnym špecifikám. Nemôže byť akceptovateľná absolútna ochrana niektorých druhov v regiónoch, v ktorých ich početné stavy umožňujú racionálne poľovnícke obhospodarovanie a ich kontrolovaný lov, a to aj napriek tomu, že na väčšine územia EÚ už, z rôznych dôvodov, tieto druhy nevyskytujú.

Poľovníctvo a výkon rybárskeho práva nie sú len lov voľne žijúcich živočíchov, ale sú to činnosti vykonávané vo verejnom záujme, ktoré vykazujú radu špecifik viazaných na kultúru a tradície každého jedného členského štátu Európskej únie. Autor preto predpokladá, že z dôvodov uvedených vyššie je jednotná úprava práva poľovníctva a výkonu rybárskeho práva v celej svojej šírke pre celú EÚ do budúcnosti vylúčená.

Medzinárodné právo sa, obdobne ako európske, venuje priamej regulácii poľovníctva len výnimočne. Medzinárodné právo, predovšetkým medzinárodné právo životného prostredia, vplýva na právnu úpravu poľovníctva či rybárstva predovšetkým prostredníctvom aktov medzinárodného práva upravujúcich podmienky ochrany, či už druhov voľne žijúcich živočíchov a divo rastúcich rastlín, tak i špecifických území. Vo vzťahu k právnej úprave

rybárstva je situácia odlišná, keď prostriedkami medzinárodného práva je regulovaný lov v hraničných vodách jednotlivých štátov.

Mnohé z noriem medzinárodného práva, ktoré sú primárne určené či už druhove ochrane organizmov alebo územnej ochrane avšak priamo dopadajú na poľovníctvo a to tým, že stanovujú, okrem iného, podmienky, za akých je možné lov niektorých druhov voľne žijúcich živočíchov vykonávať. Účelom tejto práce nie je poskytnúť vyčerpávajúci prehľad noriem medzinárodného práva dotýkajúcich sa poľovníctva, čo by iste vydalo sa samostatnú dizertačnú ba aj habilitačnú prácu, ale jej účelom je poskytnúť len základný prehľad noriem medzinárodného práva a medzinárodných organizácií, ktoré sa poľovníctva najviac dotýkajú.

Vzhľadom na historický vývoj jednotlivých regiónov sveta, tradície a kultúru jednotlivých štátov je, rovnako ako v prípade EÚ, nemysliteľná unifikovaná úprava podmienok lovu voľne žijúcich živočíchov na medzinárodnej úrovni. Je nutné rešpektovať odlišnosti jednotlivých regiónov, a z tohto dôvodu je pre zver a ryby, ich prostredie a samotné poľovníctvo či rybárstvo prospešnejšia užšia regionálna spolupráca pred širokou globálnou spoluprácou.

Ochrana životného prostredia je jedným z hlavných cieľov poľovníctva a inak tomu ani nemôže byť, pretože bez dobrého stavu životného prostredia by nemohlo byť poľovníctvo, a bez kvalitného a trvalo udržateľného manažmentu zveri, vrátane správneho lovu, nie je možné dosiahnuť dobrého stavu životného prostredia.

Zhrnutie

V súčasnej dobe lov zveri a rýb nie je len životným štýlom tak ako tomu bolo v minulosti, ale racionálne obhospodarovanie zveri dnes, okrem iného, napomáha k dosiahnutiu trvale udržateľného rozvoja životného prostredia.

Cieľom tejto dizertačnej práce je analýza právnych úprav poľovníctva a rybárstva v Strednej Európe, konkrétne v Českej republike, Slovenskej republike, Poľskej republike a Spolkovej republike Nemecko. Primárne sa však práca zameriava na právnu úpravu poľovníctva. Prekladaná dizertačná práca sa skladá zo štyroch kapitol.

Prvá kapitola predstavuje základné inštitúty práva poľovníctva v krajinách Strednej Európy. Táto kapitola analyzuje pojem „zver“ ako i pojem „vodný živočích“ v rámci týchto právnych úprav. Zverou sú len živočíchy, ktoré za zver prehlasuje zákon. V právnych úpravách skúmaných republík sú len malé rozdiely čo sa týka právnej úpravy pojmu „zver“. Pojem „vodný živočích“ nie je používaný väčšinou skúmaných právnych úprav. Práv kapitola taktiež pojednáva o ochrane genofondu zveri a rýb, pričom v rámci tejto oblasti právnej úpravy prevláda ochrana pôvodných druhov živočíchov. Ďalej sa úvodná kapitola zameriava na vzťahy medzi vlastníctvom pôdy a právnou úpravou lovu. Rozhodnutie o využití poľovných pozemkov je právom ich vlastníka vo väčšine skúmaných právnych úpravách.. Rozdielna situácia je v Poľskej republike, kde právo poľovníctva patrí štátu.

Predmetom prvej kapitoly sú tak isto i podmienky výkonu lovu, zvlášť požiadavky právnych úprav na osoby vykonávajúce lov, poľovné a rybárske revíry a pravidlá ich využívania, reguláciu dôb lovu a dôb ochrany jednotlivých druhov zveri a rýb, a v neposlednom rade i spôsobov lovu. Každý štát stanovuje vlastné požiadavky na minimálnu výmeru poľovného revíru. Právne úpravy, ktoré požadujú vyššiu minimálnu výmeru poľovného revíru sú vhodnejšie pre efektívne obhospodarovanie zveri, na druhú stranu, nižšia hranica pre minimálne výmery poľovných revírov je lepšia pre vlastníkov pozemkov čo sa týka výkonu práva poľovníctva na ich vlastných pozemkoch. Všetky skúmané právne úpravy upravujú zakázané spôsoby lovu. Z tohto pohľadu nie je slovenská právna úprava vhodná, pretože rozdeľuje spôsoby lovu na zakázané a nesprávne, pričom nestanoví dostatočné sankcie za výkon lovu nesprávnym spôsobom.

Kapitoly druhá a tretia podávajú popis relevantnej úpravy úniijného práva a noriem medzinárodného práva, vzťahujúcich sa k lovu voľne žijúcich živočíchov. Hlavným cieľom práva Európskej Únie a noriem medzinárodného práva je ochrana druhov voľne žijúcich živočíchov a prírody. Vzhľadom na rozdiely medzi loveckými tradíciami v jednotlivých

členských štátoch, nie je žiaduca spoločná európska legislatíva regulujúca lov. To isté platí i pre medzinárodné právo. Na druhej strane je regionálna spolupráce medzi štátmi v oblasti ochrany zveri a jej životného prostredia žiaduca. Najvýznamnejšou nevládnou medzinárodnou organizáciou pre poľovníkov je Medzinárodná rada pre poľovníctvo a ochranu zveri, ktorej cieľom je spolupráca štátov v oblasti poľovníctva a ochrany zveri.

Štvrtá kapitola poskytuje autorove názory *de lege ferenda* a niektoré jeho odporúčania pre zlepšenie právnej úpravy lovu zveri a rýb. Napríklad, v Českej republike by bolo vhodné jasnejšie upraviť požiadavky na osoby, ktoré musia splňovať pre výkon rybolovu. Slovenský zákon o rybárstve môže byť pre to dobrým príkladom.

Ochrana životného prostredia je jedným z hlavných cieľov správneho obhospodarovania zveri. Bez dobrého stavu životného prostredia nie je možný lov zveri a bez racionálneho a trvale udržateľného obhospodarovania zveri nie je možné dosiahnuť dobrého stavu životného prostredia.

Summary

In present days hunting and fishing is not only a livelihood as it was plenty years ago. Nowadays rational game management helps among others to achieve sustainable and durable development of the environment.

The purpose of this dissertation thesis is to analyze legal regulation of hunting and fishing in the area of Central Europe, especially in Czech Republic, Slovakia, Poland and Germany. Primarily, the thesis is aiming on legal regulation of game hunting. The paper consists of four chapters.

First chapter introduces basic institutes of hunting legislation among countries of Central Europe. That chapter provides analyze of term “game” as well as “water animal” within such legislations. Game are the only species of the wild animals which are so called as game in the Act. There are very few differences between the applicable rules to the game issues in the studied republics. Term “water animal” is not used by most of legislation. This chapter also deals with protection of gene pool of game and fishes, whereas protection of origin species prevails. First chapter also analyzes relation between land ownership and hunting legislation. Decision about the use of the hunting ground is the right of land owners in the most states. Different situation is in Poland, where law to hunt belongs to state.

Subject of the second part of First Chapter are conditions of the exercise of hunt, particularly subjects (persons) and legal requirements to them, hunting districts and rules of their usage, regulation of hunting and close seasons, as well as ways of hunting. Each country sets its own requirement what the minimum acreage of hunting district shall be. Legislation which sets higher minimum acreage of hunting district more appropriate for effective game management, on the other hand lower minimum acreage of hunting district is better for landowners to exercise their right to hunt on their lands. All studied legislation regulates prohibited hunting methods. From this point of view the Slovak regulation is not so suitable, because it divides hunting methods to prohibited and incorrect, whereas it does not lay down appropriate sanctions for exercise of hunting by incorrect way.

Chapters Two and Three contain the relevant description of the legislation of the European Union and norms of the international law related to the hunting. The main purpose of the EU legislation as well as of the international law is the protection of the species and the nature. Due to the differences in the hunting traditions in the member states the common European hunting legislation is not desirable. The same applies for the international law. On the other hand the regional cooperation between states for the protection of the game and its

environment is required. The most important NGO for hunters is International Council for Game and Wildlife Conservation (herein as CIC), which main purpose is to assign cooperation between states in the domain of the hunting and protection of the nature.

Chapter Four provides *de lege ferenda* opinions of the authors and some recommendations to better hunting and fisheries legislations. For example, in the Czech Republic would be appropriate to regulate personal requirements to exercise fishing more clearly. Slovak Fishing Act can be good example how to do it.

Protection of the environment is one of main aims of appropriate game management. Without good status of environment there can be no hunting and without rational, sustainable and durable game management it is impossible to achieve good status of environment.

Literatúra

Ammer Ch. et al, Der Wald und Wild Konflikt, Analyse und Lösungsansätze vor dem Hintergrund rechtlicher, ökologischer und ökonomischer Zusammenhänge, Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek, 2011

Bakoš A. a kol., Poľovníctvo I, PaRPRESS, Bratislava, 1999

Bakoš A. a kol., Poľovníctvo II, PaRPRESS, Bratislava, 2003

Bobek M., Bříza P., Komárek J., Vnitrostátní aplikace práva Evropské unie, 1. vydání, C. H. Beck, Praha, 2011

Bukowski Z., Prawo ochrony środowiska Unii Europejskiej, C. H. Beck, Warszawa, 2007

Čechura V. - Novák R. - Vaněk J., Komentář k zákonu o myslivosti ČMMJ, 2002

Čepelka Č., Šturma P., Mezinárodní právo veřejné, 1. vydání, C.H.Beck, Praha, 2008

Damohorský M., Czech Environmental Law, Czech Law and European Union, 2. edition, Law Faculty of the Charles University, Prague, Praha, 2006

Damohorský M. a kol., Mezinárodní právo životního prostředí I. část (obecná), Eva Rozkotová - IFEC, Beroun, 2008

Damohorský M. a kol., Mezinárodní právo životního prostředí, II. část (zvláštní), Eva Rozkotová – IFEC, Beroun, 2008

Damohorský M. - Stejskal V., Právní úprava ochrany lesa, Procesní právo ochrany životního prostředí, Sborník z mezinárodní konference, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha, 2005

Damohorský M. a kol., Právo životního prostředí, 3. vydání, C.H. Beck, Praha, 2010

Damohorský M, Müllerová, H, Sobotka, M, Stejskal, V, Žákovská, K., Role soudů v ochraně ŽP, in Tomášek, M, Šturma, P, Nové jevy v právu na počátku 21.století, Praha, 2009

Damohorský M., Smolek M., Zemědělské právo - učební pomůcka, 1. vydání, IFEC Praha, 2001

Drobník J., Dvořák, P., Lesní zákon. Komentář, Wolters Kluwer, Praha, 2010

Drobník J., Základy pozemkového práva, 3. vydání, IFEC Praha, 2010

Drobník J., Damohorský M., Zákony k ochraně životního prostředí a předpisy související, C. H. Beck, Praha, 1998

Franková M., Chráněná území a ochranná pásma při ochraně životního prostředí (zejména při ochraně přírody a krajiny), AUC Iuridica 2001/3-4, Praha, 2001

Górski M. a kol., Pravo ochrony środowiska, Wolters Kluwer Polska, Warszawa, 2009

Hendrych D. a kol., Správní právo, Obecná část, 7. vydání, C. H. Beck, Praha, 2009

Jelínek J. a kol., Trestní právo hmotné, 1. vydání, Leges, Praha, 2009

Jelínek J. a kol., Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou, 2. aktualizované vydání, Leges, Praha, 2009

Knappová M., Švestka J., Dvořák J. a kol.: Občanské právo hmotné 1, 4. aktualizované a doplněné vydání, ASPI, Praha, 2005

Knappová M., Švestka J., Dvořák J. a kol.: Občanské právo hmotné 2, 4. aktualizované a doplněné vydání, ASPI, Praha, 2005

Kolda F., a kol., Myslivost – o zvěři, lovu a zákonech, Plot, 2004

Košičiarová S. a kol., Právo životného prostredia, 2. zmenené a rozšírené vydanie, Bratislavská vysoká škola práva, Bratislava, 2009

Langrová V., Přehled judikatury z oblasti životního prostředí, ASPI, 2007

Miko L., Borovičková H. a kol., Zákon o ochraně přírody a krajiny s komentářem, 2: vydání, C. H. Beck, Praha, 2007

Mikule V., Sládeček V., Syllová J., Ústava ČR, komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha, 2007

Pekárek M., Průchová I., Pozemkové právo, Aleš Čeněk, Praha, 2010

Pekárek M., Průchová I., Dudová J., Jančářová I., Tkáčiková J., Právo životního prostředí, I. díl, 2. přepracované vydání, Masarykova Univerzita v Brně, Brno, 2009

Plesník J., Hanzal V., Brejšková L., Červený seznam ohrožených druhů České republiky – Obratlovci, Příroda 22 – Sborník prací z ochrany přírody, Agentura ochrany přírody a krajiny, Praha 2003

Potočný, Ondřej, Mezinárodní právo veřejné, zvláštní část. 6. vydání, C. H. Beck, Praha, 2011

Poupě J., Právo v rybářské praxi, Orac Praha, 2004

Prchalová J., Právní ochrana zvířat, Linde, Praha, 2009

Radecki W., Prawo łowieckie. Komentarz, Difin, Warszawa, 2010

Radecki W., Prawo łowieckie w Polsce, Czechach i Słowacji, Wydawnictwo Prawa Ochrony Środowiska, Wrocław, 2011

Radecki W., Prawna ochrona przyrody w Polsce, Czechach i Słowacji, Wolters Kluwer Polska, Warszawa, 2010

Radecki W. a kol., Teoretyczne podstawy prawa ochrony przyrody, Towarzystwo Naukowe Prawa Ochrony Środowiska, Wrocław, 2006

Radecki W., Ustawa o ochronie przyrody. Komentarz, Difin, Warszawa, 2012

Sobotka M., Právní a ekonomické nástroje ochrany životního prostředí, AUC Iuridica 2001/3-4, Praha, 2001

Stec R., Łowiectwo w prawie polskim i europejskim, KODEKS, Warszawa, 2002

Stec R., Prawo łowieckie – Wybrane aspekty prawnoporównawcze, Bellona, Warszawa, 2009

Stejskal V., Prosazování právní odpovědnosti v ochraně biodiverzity. Nakladatelství Eva Roztoková-IFEC, Praha, 2006

Stejskal V., Trestní odpovědnost jako nástroj prosazování ochrany životního prostředí v evropském kontextu. In Kolektiv autorů: Lidská práva, právní odpovědnost a ochrana životního prostředí, AUC Iuridica 3/2011, Praha, 2011

Stejskal V., Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost, Linde, Praha, 2006

Stejskal V., Vývojové tendence právní úpravy ochrany přírody, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha, 2012

Stejskal V., Vermouzek Z., Ptáci a zákon aneb právní příručka nejen pro ornitologa, Česká společnost ornitologická, Praha, 2004

Stejskal V., Vilímková V., Zákon o obchodování s ohroženými druhy. Komentář, Linde, Praha, 2005

Stejskal V., Zicha, J., Judikatura Soudního dvora Evropské unie v oblasti ochrany přírody, Ministerstvo životního prostředí, Praha, 2011

Švestka J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol., Občanský zákoník. Komentář. Svazek I., Wolters Kluwer, a. s., Praha, 2014

Tomášek M. et al, Czech Law Between Europeanization and Globalization, Charles University in Prague, Praha, 2010

Trouwborst A., International Nature Conservation Law and the Adaptation of Biodiversity to Climate Change: a Mismatch? in Journal of Environmental Law, Oxford University Press, 2009

Vach M. a kol., Vývoj myslivosti a lovectví v českých zemích, Příbram, 2010

Wildburger Ch., Lebenits R., Auswirkungen der Jagd auf den Wald in Österreich, Eine Studie zum Einfluss der Schalenwildbewirtschaftung auf Wald)okosysteme, Bundesministerium für Umwelt, Wien, 1995

Zicha J., Právní problematika ochrany biodiverzity, In České právo životního prostředí, 1/2011 (29), Praha,, 2011

Zborník referátov z medzinárodnej konferencie „Zákon o poľovníctve a poľovnícka prax“ Levice 2010, Nitra, 2010

Internetové zdroje

<http://eagri.cz>

<http://ec.europa.eu>

<http://enviroportal.sk>

<http://jaspi.justice.gov.sk>

<http://nalus.usoud.cz>

<http://www.bfn.de>

<http://www.birdlife.org>

<http://www.bmlfuw.gv.at>

<http://www.bmub.bund.de>

<http://www.cbd.int>

<http://www.cites.org>

<http://www.cites.sk>

<http://www.cic-wildlife.org>

<http://www.cizp.cz>

<http://www.cmmj.cz>

<http://www.cms.int>

<http://www.dfwr.de>
<http://www.epi.sk>
<http://www.face.eu>
<http://www.forestportal.sk>
<http://www.iucn.org>
<http://www.mos.gov.pl>
<http://www.msp.gov.pl>
<http://www.mze.cz>
<http://www.mzp.cz>
<http://www.nature.cz>
<http://www.nrsr.sk>
<http://www.nssoud.cz>
<http://www.oopen.org>
<http://www.polovnickakomora.sk>
<http://www.psp.cz>
<http://www.projektekf.pl>
<http://www.pzlow.pl>
<http://www.unep.cz>
<http://www.wald-rlp.de>

Kľúčové slová

poľovníctvo
hunting

rybolov
fishing

ochrana prírody
conservation of nature

právo životného prostredia
environmental law

Stredná Európa
Central Europe

Názov dizertačnej práce v anglickom jazyku

Hunting and its Legal Regulation

Anotácia

Predkladaná dizertačná práva sa zameriava na právnu úpravu lovu v niektorých Strednej Európy. Vzhľadom k skutočnosti, že právna úprava lovu (poľovníctva a rybárstva) je prevažne záležitosťou vnútroštátneho práva, pojednáva práca o základných inštitútoch právnych úprav lovu voľne žijúcich živočíchov. Inštitútmi spoločnými všetkým skúmaným krajinám sú pojem „zver“ a ochrana genofondu. Spolu s právnou úpravou poľovníctva je nutné skúmať i vlastnícke právo a jeho vzťah k výkonu práva poľovníctva či rybárskeho práva. Spoločným znakom všetkých skúmaných právnych úprav je stanovenie podmienok, za akých môžu fyzické osoby loviť zver alebo ryby, dôb lovu, spôsobov lovu, a úprava podmienok vytvárania a užívania poľovných revírov. Vnútroštátna právna úprava poľovníctva a rybárstva, tak ako je tomu i v iných oblastiach práva, nemôže byť izolovaná od vplyvov medzinárodného práva a úijného práva, z tohto dôvodu práca poskytuje i prehľad najzákladnejších aktov medzinárodného a nadnárodného práva ovplyvňujúcich lov zveri a rýb. Záverom práca ponúka úvahy autora *de lege ferenda*.

Abstract

Presented dissertation thesis focuses on legal regulation of hunting in several countries in Central Europe. Due to the fact that the hunting legislation is largely a matter of national law, the work discusses about the fundamental institutes of legal regulation of hunting wild animals (games and fishes). Institutes common to all the countries are the term “game” and the protection of the gene pool. Along with legal regulation of hunting shall be considered property right and its relation to the enforcement of hunting or fishing rights. The common feature of all the legislation is to determine the conditions under which natural persons may hunt or fish, hunting periods, hunting methods, and regulation of the establishment and use of hunting districts. National legislation of hunting and fishing, as is the case in other areas of law, cannot be isolated from the effects of international law and EU law, therefore work also provides an overview of the basic acts of international and supranational law affecting hunting and fishing. In conclusion, the work offers the author's *de lege ferenda* opinions.

Prílohy

- Príloha č. 1 - Odpovede vybraných orgánov štátnej správy poľovníctva v Českej republike na otázku „Akým spôsobom sa preukazuje spôsobilosť k právnym úkonom podľa § 47 ods. 3 písm. b) zákona o myslivosti žiadateľov o lovecký lístok starších ako šesťnásť a mladších ako osemnásť rokov?“

Príloha č. 1

číslo	úrad	otázka odoslaná	odpoveď	odpoveď doručená	znenie odpovede	poznámka
1	Benešov	24.3.2014	NIE			
2	Beroun	24.3.2014	ÁNO	27.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
3	Votice	24.3.2014	NIE			
4	Hořovice	24.3.2014	NIE			
5	Kladno	24.3.2014	NIE			
6	Slaný	24.3.2014	NIE			
7	Kutná Hora	24.3.2014	ÁNO	25.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
8	Mělník	24.3.2014	ÁNO	25.3.2014	Neriešili	
9	Mladá Boleslav	24.3.2014	ÁNO	28.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
10	Boděbrady	24.3.2014	NIE			
11	Příbram	24.3.2014	ÁNO	28.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
12	Dobříš	24.3.2014	ÁNO	25.3.2014	Odpoveď mimo otázku.	
13	Rakovník	24.3.2014	ÁNO	25.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
14	Sedlčany	24.3.2014	ÁNO	25.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
15	Týn nad Vltavou	24.3.2014	ÁNO	25.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
16	Dačice	24.3.2014	ÁNO	9.4.2014	Nahliadnutím do občianskeho preukazu.	
17	Třeboň	24.3.2014	ÁNO	25.3.2014	Neriešili.	
18	Tábor	24.3.2014	NIE			
19	Písek	24.3.2014	ÁNO	31.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
20	Vodňany	24.3.2014	ÁNO	25.3.2014	Problematické. V zásade bez odpovedi.	

číslo	úrad	otázka odoslaná	odpoveď	odpoveď doručená	znenie odpovede	poznámka
21	Soběslav	24.3.2014	ÁNO	25.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
22	Domažlice	24.3.2014	NIE			
23	Klatovy	24.3.2014	ÁNO	2.4.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
24	Sušice	24.3.2014	NIE			
25	Rokycany	24.3.2014	ÁNO	25.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
26	Stříbro	24.3.2014	NIE			
27	Tachov	24.3.2014	ÁNO	2.4.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
28	Aš	24.3.2014	ÁNO	25.3.2014	Nahliadnutím do občianskeho preukazu.	
29	Cheb	24.3.2014	ÁNO	25.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
30	Děčín	24.3.2014	ÁNO	25.3.2014	Nahliadnutím do občianskeho preukazu.	
31	Mariánske Lázně	24.3.2014	ÁNO	25.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
32	Rumburk	24.3.2014	NIE			
33	Kadaň	24.3.2014	ÁNO	25.3.2014	Nahliadnutím do občianskeho preukazu.	
34	Litoměřice	24.3.2014	NIE			
35	Louny	24.3.2014	ÁNO	26.3.2014	Súhlas zákonného zástupcu.	Zákon nestanoví potrebu súhlasu zákonného zástupcu s vydaním loveckého lístku.
36	Žatec	24.3.2014	ÁNO	27.3.2014	Nahliadnutím do občianskeho preukazu.	
37	Litvínov	24.3.2014	ÁNO	25.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	

číslo	úrad	otázka odoslaná	odpoveď	odpoveď doručená	znenie odpovede	poznámka
38	Semily	24.3.2014	ÁNO	26.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
39	Jablonec nad Nisou	24.3.2014	ÁNO	25.3.2014	Nahliadnutím do občianskeho preukazu.	
40	Frýdlant	24.3.2014	ÁNO	25.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
41	Jičín	24.3.2014	ÁNO	28.3.2014	Čestné prehlásenie zákonného zástupcu.	Zákon túto možnosť nestanoví.
42	Nová Paka	24.3.2014	ÁNO	1.4.2014	Čestné prehlásenie zákonného zástupcu.	Zákon túto možnosť nestanoví.
43	Jaroměř	24.3.2014	NIE			
44	Trutnov	24.3.2014	ÁNO	7.4.2014	Čestné prehlásenie zákonného zástupcu.	Zákon túto možnosť nestanoví.
45	Chrudim	24.3.2014	ÁNO	25.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
46	Holice	24.3.2014	NIE			
47	Polička	24.3.2014	ÁNO	26.3.2014	Správny orgán nemá možnosť si overiť svojprávnosť, pretože jej obmedzenie alebo zbavenie sa nezapisuje do občianskeho preukazu.	
48	Žamberk	24.3.2014	NIE			
49	Chotěbor	24.3.2014	ÁNO	2.4.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
50	Telč	24.3.2014	ÁNO	25.3.2014	Neriešili.	
51	Třebíč	24.3.2014	NIE			

číslo	úrad	otázka odoslaná	odpoveď	odpoveď doručená	znenie odpovede	poznámka
52	Břeclav	24.3.2014	ÁNO	3.4.2014	Súhlas zákonného zástupcu.	Zákon nestanoví potrebu súhlasu zákonného zástupcu s vydaním loveckého lístku.
53	Hodonín	24.3.2014	ÁNO	25.3.2014	Neriešili, ale majú za to, že sa preukazuje občianskym preukazom.	
54	Mikulov	24.3.2014	ÁNO	2.4.2014	Súhlas zákonného zástupcu.	Zákon nestanoví potrebu súhlasu zákonného zástupcu s vydaním loveckého lístku.
55	Bučovice	24.3.2014	ÁNO	26.3.2014	Odkaz na priznanie svojprávnosti súdom. Podľa názoru kraja majú obecne úrady vyžadovať súhlas zákonného zástupcu.	Zákon nestanoví potrebu súhlasu zákonného zástupcu s vydaním loveckého lístku.
56	Jeseník	24.3.2014	NIE			
57	Olomouc	24.3.2014	ÁNO	25.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
58	Přerov	24.3.2014	NIE			
59	Mohelnice	24.3.2014	NIE			
60	Šumperk	24.3.2014	ÁNO	27.3.2014	Neriešili.	
61	Zábřeh	24.3.2014	ÁNO	27.3.2014	Neriešili.	
62	Kolín	24.3.2014	ÁNO	25.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
63	Poděbrady	24.3.2014	ÁNO	25.3.2014	Odpoveď mimo otázku.	
64	Český Brod	25.3.2014	NIE			
65	Čáslav	25.3.2014	NIE			
66	Neratovice	25.3.2014	NIE			

číslo	úrad	otázka odoslaná	odpoveď	odpoveď doručená	znenie odpovede	poznámka
67	Kralupy nad Vltavou	25.3.2014	ÁNO	26.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
68	Lysá nad Labem	25.3.2014	ÁNO	26.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
69	České Budějovice	25.3.2014	NIE			
70	Kaplice	25.3.2014	ÁNO	26.3.2014	Nahliadnutím do občianskeho preukazu.	
71	Trhové Sviny	25.3.2014	NIE			
72	Jindřichův Hradec	25.3.2014	NIE			
73	Milevsko	25.3.2014	NIE			
74	Prachatice	25.3.2014	ÁNO	27.3.2014	Výpis Czechpoint.	
75	Vimperk	25.3.2014	ÁNO	26.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
76	Blatná	25.3.2014	ÁNO	26.3.2014	Obtiažne preukázať, pretože tieto údaje nie sú vyznačované v občianskom preukaze ani dostupné z verejných registrov.	
77	Horšovský Týn	25.3.2014	ÁNO	2.4.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
78	Blovice	25.3.2014	NIE			
79	Přeštice	25.3.2014	ÁNO	26.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
80	Stod	25.3.2014	ÁNO	26.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
81	Plzeň	25.3.2014	ÁNO	26.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
82	Kralovice	25.3.2014	NIE			

číslo	úrad	otázka odoslaná	odpoveď	odpoveď doručená	znenie odpovede	poznámka
83	Nýřany	25.3.2014	ÁNO	27.3.2014	Prehlásením zákonného zástupcu.	
84	Roudnice nad Labem	25.3.2014	NIE			
85	Jilemnice	25.3.2014	ÁNO	26.3.2014	Neriešili.	
86	Náchod	25.3.2014	NIE			
87	Hradec Králové	25.3.2014	ÁNO	26.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
88	Kostelec nad Orlicí	25.3.2014	NIE			
89	Vrchlabí	25.3.2014	ÁNO	28.3.2014	Neriešili, ale platí § 31 občianskeho zákonníku, a vyžadovali by ešte súhlas zákonného zástupcu.	Zákon nestanoví potrebu súhlasu zákonného zástupcu s vydaním loveckého lístku.
90	Pardubice	25.3.2014	ÁNO	31.3.2014	Neriešili.	
91	Ústí nad Orlicí	25.3.2014	NIE			
92	Pelhřimov	25.3.2014	NIE			
93	Židlochovice	25.3.2014	NIE			
94	Moravský Krumlov	25.3.2014	NIE			
95	Bruntál	25.3.2014	ÁNO	26.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
96	Jablunkov	25.3.2014	NIE			
97	Uherský Brod	25.3.2014	ÁNO	26.3.2014	Neriešili.	
98	Uherské Hradiště	25.3.2014	ÁNO	26.3.2014	Nahlédnutím do OP.	
99	Praha - magistrát	25.3.2014	NIE			
100	Praha 1	25.3.2014	ÁNO	1.4.2014	Neriešili.	
101	Praha 5	25.3.2014	ÁNO	7.4.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	
102	Praha 6	25.3.2014	ÁNO	26.3.2014	Neriešili.	
103	Praha 8	25.3.2014	ÁNO	26.3.2014	Platí § 31 občianskeho zákonníku.	

číslo	úrad	otázka odoslaná	odpoveď doručená	znenie odpovede	poznámka
104	Praha 9	25.3.2014	NIE		
105	Ministerstvo zemědělství	25.3.2014	NIE		žádost o výkladové stanovisko